

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA

Nadja PENKO SEIDL

**MOŽNOSTI UPORABE POIMENOVANJ PROSTORA
V NAČRTOVANJU IN UPRAVLJANJU KRAJINE**

DOKTORSKA DISERTACIJA

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA

Nadja PENKO SEIDL

**MOŽNOSTI UPORABE POIMENOVANJ PROSTORA
V NAČRTOVANJU IN UPRAVLJANJU KRAJINE**

DOKTORSKA DISERTACIJA

**POSSIBLE USES OF TOPONYMS
IN LANDSCAPE PLANNING AND MANAGEMENT**

DOCTORAL DISSERTATION

Ljubljana, 2015

Na podlagi Statuta Univeze v Ljubljani ter po sklepu Senata Biotehniške fakultete in sklepu Komisije za doktorski študij Univerze v Ljubljani z dne 11.11.2014 je bilo potrjeno, da kandidatka izpolnjuje pogoje za opravljanje doktorata znanosti na Interdisciplinarnem doktorskem študijskem programu Bioznanosti, znanstveno področje krajinska arhitektura. Za mentorja je bil imenovan prof. dr. Ivan Marušič.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednica: prof. dr. Ana Kučan

Član: prof. dr. Ivan Marušič

Član: prof. dr. Karel Natek

Datum zagovora:

Podpisna izjavljam, da je disertacija rezultat lastnega raziskovalnega dela. Izjavljam, da je elektronski izvod identičen tiskanemu. Na univerzo neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravici shranitve avtorskega dela v elektronski obliki in reproduciranja ter pravico omogočanja javnega dostopa do avtorskega dela na svetovnem spletu preko Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete.

Doktorandka
Nadja Penko Seidl

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Dd
DK	711/712:81'373.21(043.3)
KG	toponim/ledinsko ime/ledinska enota/krajinska tipologija/planiranje/upravljanje
AV	PENKO SEIDL, Nadj
SA	MARUŠIČ, Ivan (mentor)
KZ	SI – 1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Interdisciplinarni doktorski študij Bioznanosti, področje krajinska arhitektura
LI	2015
IN	MOŽNOSTI UPORABE POIMENOVANJ PROSTORA V NAČRTOVANJU IN UPRAVLJANJU KRAJINE
TD	Doktorska disertacija
OP	X, 110 str., 10 pregl., 35 sl., 6 pril., 139 vir.
IJ	sl
JI	sl/en
AI	Krajina je izrazito večplasten fenomen in ena od plasti, ki je ključna pri oblikovanju njene kulturnosti, so toponimi. V nalogi so obravnavana ledinska imena, mikrotoponimi, s katerimi je opisan predvsem obdelovalni prostor. V prvem, teoretičnem, delu naloge so predstavljeni različni vidiki raziskovanja toponimov, njihovega odnosa do prostora in njihove vloge pri ustvarjanju krajine. Iz ugotovitev predstavljenih raziskav izhajajo štiri izhodiščne hipoteze in glavna hipoteza naloge, da so ledinska imena eno od sredstev strukturiranja prostora in da jih je mogoče uporabiti pri postopkih tipološke klasifikacije ter posledično tudi pri upravljanju in načrtovanju krajine. Osrednji del naloge je raziskava ledinskih imen v štirih katastrskih občinah v občini Pivka. S pomočjo dveh historičnih in dveh sodobnih virov je bilo zbranih skupno 573 toponimov. Dva vira sta omogočila tudi zamejitev območij, poimenovanih z enim ledinskim imenom – ledinskih enot. Potrjene so bile vse izhodiščne hipoteze: ledinska imena se pogosto prenašajo samo z ustnim izročilom, ohranjajo se skozi dolga časovna obdobja, enaka imena se pojavljajo v različnih lokalnih skupnostih, vendar kljub temu enaka imena ne opisujejo vedno območij z enakim krajinskim značajem. Za potrditev glavne hipoteze je bila uporabljena metoda razvrščanja v skupine, s pomočjo katere so bile ledinske enote razvrščene v skupine podobnosti. Izkazalo se je, da ima vsaka skupina jasno prepoznavne krajinske značilnosti, po katerih se loči od ostalih in izpolnjuje vse pogoje, ki jih mora imeti osnovna tipološka enota. Slednja je lahko neposredno uporabna pri postopkih upravljanja krajine, medtem ko je njihova uporabnost pri postopkih načrtovanja krajine nekoliko omejena. Kljub temu so ledinska imena pomemben vir informacij za prihodnje urejanje krajine.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Dd
 DC 711/712:81'373.21(043.3)
 CX toponym/field name/field name unit/landscape typology/planning/management
 AU PENKO SEIDL, Nadja
 AA MARUŠIČ, Ivan (supervisor)
 PP SI – 1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
 PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Interdisciplinary Doctoral Programme in Biosciences, Scientific Field Landscape Architecture
 PY 2015
 TI POSSIBLE USES OF TOPONYMS IN LANDSCAPE PLANNING AND MANAGEMENT
 DT Doctoral dissertation
 NO X, 110 p., 10 tab., 35 fig., 6 ann., 139 ref.
 LA sl
 AL sl/en
 AB Landscape is an explicitly multi-layered phenomenon, and one of the layers, which constitute its cultural aspect are toponyms. The thesis focuses on field names, microtoponyms, which are mostly used to describe agricultural landscape. Different aspects of toponym research, their relationship to space and their role in »creating the landscape« are presented in the first part of the thesis. Four basic hypotheses result from the findings of the presented researches, as well as the main hypothesis, i.e. that field names are one of the elements that structure the space and that can be used for typological classification of landscapes and, consequently, landscape planning and management. The central part of the thesis is the research of field names within four cadastral communities in the Pivka municipality. 573 toponyms were collected from two historical and two contemporary sources. Two sources enabled us to delineate areas, described by a single field name – field name units. All four basic hypotheses were confirmed: field names are often preserved only through oral tradition, they are preserved through long periods of time, identical names appear in different local communities, although these names do not necessarily describe areas with similar landscape character. Cluster analysis was used to verify the main hypothesis. Field name units were clustered into groups of similarities; each group turned out to have distinctive landscape characteristics, which differ from group to group. As such these four groups comply with all the conditions to become basic typological unit. The latter could be directly applicable in landscape management, while their role in landscape planning is rather limited. Nevertheless, field names are an important source of information for planning and managing future landscapes.

KAZALO VSEBINE

	str.
Ključna dokumentacijska informacija	III
Key words documentation	IV
Kazalo vsebine	V
Kazalo preglednic	VII
Kazalo slik	VIII
Kazalo prilog	X
1 UVOD	1
1.1 PREDSTAVITEV NALOGE	2
1.2 ZGRADBA DISERTACIJE	6
1.3 PROBLEMSKA IZHODIŠČA	6
1.4 HIPOTEZE	8
1.5 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	9
1.6 CILJI	11
2 TEORETSKI OKVIR RAZISKAVE	12
2.1 PROSTOR, KRAJ, KRAJÍNA, POKRÁJINA	13
2.2 PROCES POIMENOVANJA	16
2.3 USTVARJANJE IDENTITETE KRAJINE	18
2.4 TOPONIMI V PROSTORU IN ČASU	20
2.4.1 Selitev imen	20
2.4.2 Ohranjanje in spreminjanje imen	20
2.4.3 Poznavanje in ponavljanje imen	24
2.4.4 Poimenovalni motivi	26
2.5 PREGLED OBJAV – DOSEDANJA RAZISKOVANJA	27
2.5.1 Tuje raziskave	27
2.5.2 Domače raziskave	33
2.6 INDIVIDUUM V KRAJINI	38
3 RAZISKAVA	42
3.1 IZHODIŠČA	43
3.1.1 Območje preučevanja	43
3.1.1.1 Geografski opis	44
3.1.1.2 Zgodovina	45
3.1.1.3 Značilnosti rabe in parcelacije	46
3.2 METODA	51

3.3	INVENTARIZACIJA LEDINSKIH IMEN IN IZDELAVA ZEMLJEVIDOV LEDINSKIH IMEN	51
3.4	ANALIZA LEDINSKIH IMEN – PREVERJANJE IZHODIŠČNIH HIPOTEZ	54
3.5	ANALIZA LEDINSKIH ENOT	68
3.5.1	Oprelitev ledinskih enot	68
3.5.2	Lastnosti ledinskih enot	68
3.5.3	Razvrščanje v skupine	69
3.6	REZULTATI	73
3.6.1	Naravni skupini	73
3.6.2	Štiri skupine ledinskih enot	74
4	RAZPRAVA IN SKLEP	89
5	POVZETEK/SUMMARY	98
5.1	POVZETEK	99
5.2	SUMMARY	101
6	VIRI	103
ZAHVALA		
PRILOGE		

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Primerjava rabe tal v 20. letih 19. stoletja in danes	47
Preglednica 2: Število toponimov, zbranih iz vseh štirih virov	55
Preglednica 3: Toponimi, ki se pojavljajo vsaj na enem historičnem in enem sodobnem viru	56
Preglednica 4: Primeri ledinskih imen z isto poimenovalno osnovo	58
Preglednica 5: Število toponimov, ki se pojavljajo samo na sodobnih virih	62
Preglednica 6: Najpogostejši poimenovalni motivi	63
Preglednica 7: Toponimi, ki se pojavljajo v več lokalnih skupnostih	66
Preglednica 8: Ledinska imena, ki izhajajo iz istega občnega imena in se pojavljajo v več lokalnih skupnostih	67
Preglednica 9: Razlike med skupinami ledinskih enot po posameznih binarnih spremenljivkah	86
Preglednica 10: Enaka ledinska imena, ki se pojavljajo v več lokalnih skupnostih in njihova razvrstitev v skupine	88

KAZALO SLIK

Slika 1: Poljska razdelitev na delce z ledinskimi imeni posameznih poljskih skupin (Ilešič, 1950)	34
Slika 2: Parcele z ledinskim imenom Selišče v k.o. Sveto (Titl, 2006: 48)	34
Slika 3: Parcele z ledinskim imenom Gradišče v k.o. Sveto (Titl, 2006: 44)	35
Slika 4: Parcele z ledinskim imenom Kovačija v k.o. Truške (Titl, 1998: 105)	35
Slika 5: Območje preučevanja (Digitalni katastrski ..., 2008; TK 50.000, 2010)	43
Slika 6: Značilnosti parcelacije v dolinskem dnu – levo, in na pobočjih - desno (Digitalni katastrski ..., 2008)	46
Slika 7: Raba tal v 20. letih 19. stoletja (Zafran, 1998; Franciscejski ..., 2008)	48
Slika 8: Raba tal danes (Raba ..., 2011)	49
Slika 9: Krajina v obdobju med obema vojnama	50
Slika 10: Današnja krajina	50
Slika 11: Izsek iz franciscejskega katastra (Franciscejski ..., 2008)	52
Slika 12: Izsek iz temeljnega topografskega načrta v merilu 1 : 5000 (Temeljni ..., 1979)	53
Slika 13: Ledinska imena, zbrana s pomočjo štirih virov (detajlni prikaz): kartografskega dela franciscejskega katastra – zgoraj levo, zapisnika zemljiških parcel franciscejskega katastra - zgoraj desno, lokalnih informatorjev - spodaj levo in temeljnega topografskega načrta - spodaj desno (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012),	54
Slika 14: Male njive – danes travniki	61
Slika 15: Ledinski imeni Dolge njive in Široke njive v k.o. Palčje (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012)	64
Slika 16: Ledinsko ime Zevniki v k.o. Parje - levo in k.o. Zagorje – desno (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012)	64
Slika 17: Ledinsko ime Cerkenica v k.o. Juršče – levo, in k.o. Zagorje – desno (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012)	65
Slika 18: Naravni skupini (Digitalni katastrski ..., 2008)	74
Slika 19: Dendrogram, ki prikazuje združevanje ledinskih enot v skupine podobnosti	75
Slika 20: Njive in travniki na ravnini	76
Slika 21: Kraški travniki na razgibanem terenu	76

Slika 22: Pašniki in zemljišča v zaraščanju	77
Slika 23: 4 skupine ledinskih enot (Digitalni katastrski ..., 2008)	78
Slika 24: Območja, ki se uvrščajo v skupine (1 – travniki in njive) – levo zgoraj, (2 – kraški travniki) – desno zgoraj, (3 – pašniki in zemljišča v zaraščanju) – levo spodaj in (4 - gozd) – desno spodaj (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012 (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012)	79
Slika 25: 6 skupin ledinskih enot (Digitalni katastrski ..., 2008)	80
Slika 26: Območja, ki se uvrščajo v skupino (3_2 – pašniki in površine v zaraščanju): današnje stanje - levo, in raba na franciscejskem katastru – desno (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012, Franciscejski ..., 2008)	81
Slika 27: Okvir z ročaji	82
Slika 28: Minimalna NMV po posameznih skupinah	82
Slika 29: Maksimalna NMV po posameznih skupinah	82
Slika 30: Razlika v NMV po posameznih skupinah	83
Slika 31: Povprečen naklon po posameznih skupinah	83
Slika 32: Razlika v odstotku ravnega terena po posameznih skupinah	83
Slika 33: Odstotek gozda po posameznih skupinah	84
Slika 34: Odstotek njiv in vrtov po posameznih skupinah	84
Slika 35: Povprečna ekspozicija po posameznih skupinah	85

KAZALO PRILOG

Priloga A: Seznam lokalnih informatorjev.

Priloga B: Zemljevidi ledinskih imen, povzeti po vseh štirih uporabljenih virih.

Priloga C: Seznam ledinskih imen, povzetih po vseh štirih uporabljenih virih.

Priloga D: Zemljevidi ekspozicije, strmin in rabe.

Priloga E: Vrednosti spremenljivk, uporabljenih za razvrščanje ledinskih enot v skupine podobnosti.

Priloga F: Vrednosti za vse spremenljivke, za katere so bili narejeni okvirji z ročaji.

1 UVOD

»In a fundamental way names create landscapes.«

»V osnovi imena ustvarjajo krajine.«

C. Tilley, 1994: The phenomenology of landscape, s. 19

1.1 PREDSTAVITEV NALOGE

Krajine so rezultat sovplivanja naravnih, kulturnih, gospodarskih in političnih dejavnikov. Na eni strani jih ustvarjajo fizične prvine – v prvi vrsti preplet reliefa, podnebja in rabe, na drugi strani pomeni in predstave o tem fizičnem prostoru. Te so lahko individualne ali skupinske, običajno pa pogojene z načinom rabe prostora, družbeno organizacijo skupnosti in vlogo posameznika v njej. Če prostor lahko označimo zgolj kot fizično stvarnost, neodvisno od prisotnosti človeka, nosijo krajine izrazito kulturno obeležje, njihov obstoj izhaja iz človekovega razumevanja, branja in interpretacije prostora. Izoblikujejo se šele takrat, ko človek do prostora vzpostavi določen odnos. Ta pa se najpogosteje začne oblikovati prav skozi poimenovanje.

Poimenovanje je ena prvih človekovih dejavnosti v okolju. S tem ko človek prostor poimenuje, prostor dobi pomen in veljavo. »Imena krajev so ena izmed stvari, ki človeka na najbolj intimen način povezujejo z ozemljem,« piše J. Hawkes (2001: 151). Šele skozi proces poimenovanja vstopijo kraji in stvari v družbeno zavest in neimenovan kraj na zemljevidu je dobesedno prazen prostor (Tilley, 1994). Poimenovanje pomeni osvajanje prostora, kar Južnič (1993: 182) nazorno ilustrira s primerom otroka, ki svoje okolje osvaja tako, da spoznava imena predmetov, ki ga obdajajo: »Ko odkriva, da ima vsaka stvar ime, s tem začne obvladovati svoje okolje.« Poimenovanje lahko razumemo kot mentalno členitev, kot vzpostavitev odnosa do prostora oz. do njegovih posameznih delov. Da lahko nek subjekt poimenujemo, ga moramo najprej prepoznati kot entiteto, kot nekaj, kar se loči od okolice in ki zaradi svojih lastnosti, svoje drugačnosti, postane objekt, vreden poimenovanja - postane kraj. Lahko rečemo, da je prav proces poimenovanja prvi korak k udomačevanju, personifikaciji prostora, prvi korak k ustvarjanju krajev in krajin.

Kraji in krajine, njihovi pomeni ter vse povezave med njimi se izoblikujejo v odnosu med posameznikom, družbeno skupnostjo in njenim prostorom. Krajino najpogosteje opredelimo kot »prostorski kontinuum«, kjer posamezna območja zvezno prehajajo eno v drugega, to pa omogoča ustvarjanje vsakokratne enkratnosti prostora in s tem daje človeku osnovo za prepoznavanje in identifikacijo s slednjim (Marušič I. in sod., 1998: 11; Burenhult in Levinson, 2008: 137). Kljub »zveznosti« krajin obstajajo znotraj njih posamezni kraji – lokacije, ki jih lahko prepoznamo kot entitete, ki se (običajno po fizičnih značilnostih) ločijo od svoje okolice. Pri tem je treba poudariti, da to ne pomeni vedno, da so njihove meje fiksne, jasno določene in nespremenljive. Nasprotno, lahko so nejasne, zabrisane, odvisne od razumevanja in interpretacije konkretnih okoliščin. V krajini tako prepoznamo številne kraje, ki jih lahko opredelimo kot poudarke v krajinskem kontinuumu, točke in območja, ki se od svoje okolice ločijo po fizičnih značilnostih – ki so lahko naravne ali antropogene, pa tudi, kar je za to nalogo še pomembnejše, po »gostoti« človekovih izkušenj, povezanih s temi kraji. Takšni kraji so človeku služili kot orientacijske točke, izhodišča pri osvajanju prostora in so jih običajno najprej poimenovali. Njihovo poimenovanje se je pogosto začelo z opisom fizičnih značilnosti posameznih lokacij, imena pa so imela poleg simbolne tudi praktično vrednost. Služila so kot sredstvo pri komunikaciji in orientaciji posameznih članov skupnosti, z njimi so na nek način utemeljili človekovo prisotnost v prostoru. Za ta imena je pogosto značilno tudi, da se ohranjajo skozi dolga časovna obdobja. Kot primer velja omeniti imena rek. Številna imena so se namreč ohranila še iz predantičnega obdobja, kar niti ni presenetljivo, saj se je kolonizacija pogosto širila ob velikih rekah.

Z razvojem abstrakcije se poleg poimenovanj z lastnimi imeni začne tudi poimenovanje s splošnimi (občnimi) imeni. Posamezna območja, ki se po svojih značilnostih ločijo od območij v njihovi neposredni bližini, imajo namreč podobne značilnosti kot nekatera območja v bližnji in/ali daljni okolici. Taki primeri so kraška polja, rečne doline, gorski grebeni, itd., ki jih označujemo z lastnimi in občnimi imeni. V takšnem poimenovanju se skriva človekov smisel za organizacijo in razvrščanje, poimenovanje pa ima v tem primeru zgolj označevalno, taksonomsko vlogo. Podobno kot jo ima npr. razlikovanje in poimenovanje vrst v botanični in zoološki klasifikaciji. Tudi med živalmi in rastlinami so bili najprej poimenovani (posamezni) osebk in šele nato prepoznani kot pripadniki določene vrste. In kakor imajo posamezni osebki določene značilnosti, ki so lastne vsem pripadnikom vrste in se obenem po teh značilnostih razlikujejo od pripadnikov drugih vrst, tako tudi posamezna krajinska območja izkazujejo določene lastnosti, ki jih uvrščajo v isto skupino. Dejstvo, da so meje med posameznimi poimenovanimi enotami – krajinskimi »osebki« – v večini primerov težko določljive (vsekakor težje kot že v prej omenjenih klasifikacijah, po katerih se osebek običajno jasno loči od drugih osebkov), je najverjetneje razlog za to, da se pojmovanja posameznih poimenovanih pojavov pogosto razlikujejo. Dolino tako lahko opredelimo kot raven svet ob reki med dvema pobočjema ali pa kot celotno območje med grebenoma, ki jo obdajata. Kako so posamezni objekti izbrani kot »vredni« poimenovanja, ali pri tem obstajajo neke univerzalne kategorije in kakšen je odnos med občnimi poimenovanji krajinskih območij in njihovimi lastnimi imeni, pa so vprašanja, ki si jih danes znotraj lingvističnih znanosti zastavljajo tudi številni raziskovalci (Burenhult in Levinson, 2008: 136).

Uvodni citat, da so imena tista, ki v osnovi ustvarjajo krajine, nam tako služi kot izhodišče za razmišljanje o vlogi, ki jo ima poimenovanje tako pri ustvarjanju krajin kot tudi pri oblikovanju človekove navezanosti nanje. Raziskava namreč izhaja iz predpostavke, da so imena, s katerimi je človek poimenoval prostor, rezultat branja in mentalne členitve prostora, so zapis njegovega odnosa do tega prostora. Kakor piše Thornton (1997a), toponimi ne opisujejo le strukture in vsebine fizičnega okolja, temveč tudi način, kako ljudje dojemajo, konceptualizirajo, klasificirajo in uporabljajo svoje okolje. Kot taka predstavljajo vez med fizičnim in zaznavnim, so zapis človekovega izkustva prostora, vplivajo pa tudi na oblikovanje identitete prostora ter identitete posameznika in družbene skupine.

Poimenovanje prostora je značilno za vse družbe, tako za tiste, ki ne poznajo lastništva in ne obdelujejo zemlje (npr. avstralski Aborigini in severnoameriški Indijanci), a so imena pomemben dejavnik pri sporazumevanju, orientaciji v prostoru in preskrbi s hrano, pa tudi pri ustvarjanju prostorov s posebnim, simbolnim pomenom, običajno povezanih z mitološkim spominom in ustnim izročilom, kot tudi za družbe, ki poznajo lastništvo, kjer imajo imena poleg prej omenjenih funkcij tudi pomembno vlogo pri označevanju lastnine oz. pripadnosti prostora posamezniku in/ali skupnosti.

Kljub raznolikosti fizične krajine in družbenih ureditev obstajajo univerzalni koncepti poimenovanja prostora. Ljudem ki so prostor poimenovali, so imena služila kot orodje za identifikacijo tistega, kar je bilo za njih pomembno, piše A. J. W. Miller (1969). Tako Boillat in sod. (2013) ugotavljajo, da imajo poseben status med poimenovanimi območji pogosto prav najbolj izpostavljeni vrhovi, ki zaradi vidne izpostavljenosti obvladujejo širši prostor. Ti kraji so, čeprav so odročni in nedostopni, najbolj humanizirani v smislu pripisovanja človeških lastnosti. Nema lokrat jim pripisujejo celo sposobnost delovanja (ang. *place's agency*) oz. vplivanja na okoliški ekosistem. Razlogi za poimenovanje posameznih krajev so zelo različni, od simbolnih do popolnoma utilitarnih, pogosto pa tako enih kot drugih. Vsak kraj na nek način poseduje tudi »praktično vrednost«, kot jo

imenuje A. J. W. Miller (1969). Vendar slednja ni nujno pogojena z možnostjo gospodarskega izkoriščanja tega območja. Nekateri kraji so npr. pomembni zgolj za orientacijo v prostoru, drugi za spremljanje dogajanja (npr. opazovalnice jat rib na morskem bregu), Basso (1996) pa piše celo o krajih, ki so »dobri za razmišljanje«. Poimenovanja so pomembna tudi v smislu »prilaščanja« ali razmejevanja prostora. Spomnimo se samo primera Trdinovega vrha ali Svete Gere v Gorjancih in spora Slovenije in Hrvaške o poimenovanju tega območja. Podobno je z mejnimi rekami, ki imajo na bregovih pogosto različna imena (npr. Kolpa – Kupa, Sotla – Sutla, Mura - Mur), kar pomeni dvojno »lastništvo« reke.

Sam proces poimenovanja pogosto poteka na več ravneh – manjše kot je merilo, manj pomembni so detajli in obratno. Posamezni raziskovalci (npr. Miller, 1969; Waterman, 1922, cit. po Thornton 1997a; Tuan, 1991), ki so se posvečali proučevanju zemljepisnih imen, tako ugotavljajo, da lokalni prebivalci prostor vedno poimenujejo od spodaj navzgor, od manjših prostorov k večjim. Pogosto poznajo imena za posamezne skale, drevesa, reliefne posebnosti, medtem ko ostanejo širša območja, kot so npr. gorske verige ali pokrajine, neimenovana. Poimenovanje teh območij je bilo v številnih primerih prepuščeno šele tistim, ki so prostor izmerili in narisali na zemljevide. Helleland (2002) slednjega označi kot »krst«, ko lokacija dobi vnaprej dogovorjeno ime. Ta imena so, kakor ugotavlja Stewart G. R. (2008), pogosto izpeljana iz imen osvajalcev oz. kolonizatorjev, svetniških imen ali pa obeležujejo dogodke, ki so se zgodili na določeni lokaciji. Nasprotno gre pri spontanem poimenovanju v večini primerov za imena, ki opisujejo fizične značilnosti posamezne lokacije. Poimenovanje je kontinuiran proces in poteka tudi danes. Kakor se nekatera imena izgubljajo, tako obenem vseskozi nastajajo nova – nekatera spontano, medtem ko so druga »dogovorjena«, saj običajno izhajajo iz potreb po novi upravni razdelitvi (npr. imena občin, regij, itd.).

Krajina je tako prepredena z imeni na več hierarhičnih ravneh – od posameznih skal do gorskih hrbtov, ki se raztezajo prek kontinenta. Isto ime se lahko uporablja za označevanje območij na različnih ravneh (ledinsko ime npr. ponavlja oronim), medtem ko je v nekaterih primerih isto območje poimenovano z različnimi imeni, kar je odvisno od tega, kako ljudje prostor interpretirajo, uporabljajo ali preprosto opazujejo. Tako sta npr. Špik in Dobra gora (Selo pri Bledu) poimenovanji za isti hrib s to razliko, da prebivalci, ki so hribu nadeli eno ime vsakodnevno opazujejo njegov skalnati predel, medtem ko se pred drugimi razprostira gozdno pobočje.

Gostota imen, s katerimi so opisana posamezna območja, je lahko precej različna. Človek je najbolj podrobno poznal prostor, ki ga je obvladoval s svojim proizvodnim sistemom. Ta je še posebej gosto prepreden z imeni, ki so nastala iz potrebe po orientaciji in komunikaciji med člani skupnosti. Tako Dapit (2003) ugotavlja, da je največja gostota imen na tistih območjih, na katerih je človekova prisotnost najintenzivnejša – to je ob robu naselij, ob cestah, obdelanih zemljiščih, itd. Ledinska imena, ki bodo pod drobnogledom v tej nalogi, označujejo najmanjše dele obdelovalnega prostora, gozdov, pašnikov, kratka območij, s katerimi človek bolj ali manj intenzivno gospodari. Uvrščajo se v skupino t. i. mikrotoponimov. So vir številnih informacij o obdobju, v katerem so nastala, v njih se zrcalijo tako značilnosti zemljišč kot tudi orodja in tehnike, ki so bila človeku na voljo, ko je gospodaril s tem prostorom. Ker so pomembna za komunikacijo med člani relativno majhnih in zaprtih družbenih skupin, so znana le ozkemu krogu prebivalstva. Kljub temu da številnih ledinskih imen ne najdemo na zemljevidih, preseneča njihova stabilnost – ohranjajo se skozi dolga časovna obdobja, tudi na območjih, kjer smo priča velikim spremembam fizične podobe krajine, kot tudi političnim, gospodarskim in družbenim spremembam.

Pri ledinskih imenih je treba poleg simbolnega poudariti tudi njihov utilitarni vidik, potrebo po razdelitvi in organizaciji prostora za pridelavo hrane. V raziskavi se posvečam posledicam, ki jih je imela slednja na oblikovanje odnosa človeka do prostora in preoblikovanje prostora samega. Organizacija kmetijske proizvodnje je neposredno povezana s prepoznavanjem značilnosti zemljišč, ki so različno primerna za kmetovanje in posledično z oblikovanjem nekakšnih krajinskih enot. Te se že po svojih naravnih značilnostih ločijo od sosednjih enot v krajini. Človek je prostor, da bi ga čim bolj racionalno izrabil, razdelil na manjše dele, ki jih je lahko obvladoval s svojim proizvodnim sistemom. S tem je naravno členjenost krajine »nadgradil« s svojo interpretacijo oz. svojim čutom za (bolj ali manj pravično) razdelitev zemljišč in racionalno organizacijo kmetijske proizvodnje. Ta delitev se danes v krajini opazi v mozaiku parcel in poljskih skupin znotraj sistema zemljiške razdelitve, ki jih spremljajo bolj ali manj značilna ledinska imena.

»Imena so bila nujnost,« piše Titl (2004: 16). »Njihov nastanek je narekovala potreba, da se kraj ali območje identificira in loči od drugih krajev in območij.« Vsak posameznik, ki je sodeloval v proizvodnem procesu, je imena poznal, saj se je z njihovo pomočjo orientiral v prostoru, obenem pa so imena omogočala komunikacijo z ostalimi člani skupnosti. Od sredine prejšnjega stoletja delež prebivalstva, ki se ukvarja s kmetijstvom, upada. To zmanjšuje potrebo po orientaciji in komunikaciji znotraj obdelovalnega prostora. Obenem smo priča vedno hitrejšemu spreminjanju fizične pojavnosti krajine. Spreminja se organizacija kmetijskega prostora, z novimi dejavnostmi se v krajini pojavljajo tudi novi prostorski vzorci. Vse to na nek način pripomore k izginjanju odnosa med fizičnim prostorom in toponimi kot interpretacijo prostora.

Spreminjanje je sicer ena od osnovnih značilnosti krajine. Vendar so bile te spremembe v preteklosti počasne, zato ljudje krajine dojemamo kot relativno stalne in nespremenljive. Tako npr. Lowenthal (1997) krajini kot patrimoniju/dediščini kot eno od osnovnih lastnosti (poleg materialnosti in uporabnosti) pripisuje stabilnost. Krajine so se v preteklosti – vsaj s človekove perspektive, relativno počasi spreminjale in kot take dajale človeku občutek varnosti. Halbwachs (2001) piše, da naj bi človekovo mentalno ravnovesje nasploh v veliki meri izhajalo iz tega, da se materialni predmeti, s katerimi smo v dnevnem stiku, ne spreminjajo ali se spreminjajo zelo malo in relativno počasi. Krajina je (bila) tako sinonim za dom in varnost. Hitrejše in obsežnejše spremembe v krajini opazimo šele v obdobju od sredine prejšnjega stoletja dalje. Posledica tega je povečano zanimanje in skrb za krajino. Vse pogosteje se omenja kot dediščina, kot rezultat dela in naporov večine prebivalcev preteklih obdobj, vzporedno s tem pa smo vedno pogosteje priča pozivom k ohranjanju tega, kar imenujemo »tradicionalna kulturna krajina«. Vendar moramo tudi do tega vzpostaviti kritičen odnos – »kulturnost« krajine, kakor piše A. Kučan (1999), namreč ne obstaja kot absolutna kategorija, nekaj, kar bi bilo mogoče objektivno izmeriti, temveč je predmet nenehnega spreminjanja.

Ohranjanje kulturnosti krajine torej ne pomeni nujno ohranjanja njene fizične pojavnosti. Nasprotno, Marušič I. in sod. (1998) trdijo, da je lahko celo vir nekulturnega v krajini. Tradicionalne kulturne krajine so v večini primerov anahronizem preteklih rab prostora in so kot take danes že preteklost. Vzdrževanje zgolj njihove fizične podobe, preživelih vzorcev in struktur v širšem obsegu pa praktično nemogoče. T. i. »rezervatno varstvo« krajin je lahko omejeno na primere izjemnih krajin, medtem ko je za vse ostale treba poiskati takšne načine upravljanja, da se ohrani njihova integriteta, pri čemer ni nujno, da ohranjamo vse fizične strukture v krajini. Fry in Palang (2003) razlikujeta dva načina varstva krajine: (1) varstvo njene videzne pojavnosti ali (2) varstvo, ki skuša ohraniti oz. ponovno vzpostaviti procese, ki so krajino oblikovali. Predmet te razprave sicer ni varstvo krajine, vendar nam ta delitev nedvomno lahko pomaga pri oblikovanju problemskega izhodišča.

Toponimi kot ena od plasti, ki oblikujejo (kulturno) krajino, so za proučevanje zanimivi prav zaradi njihovega položaja na stiku med fizičnim in zaznavnim, med naravno zgradbo prostora in človekovo prilagoditvijo tega prostora svojim potrebam. Kot taki nam lahko ponujajo ključ za razumevanje, kako je človek »prebral«, interpretiral in kultiviral svoje okolje. Katere informacije o fizičnih lastnostih krajine, o človekovem delovanju v njej nam lahko odkrijejo toponimi in ali jih je mogoče uporabiti tudi pri urejanju prihodnjih krajin – odgovor na to vprašanje bom poskusila poiskati v nalogi.

1.2 ZGRADBA DISERTACIJE

Naloga je sestavljena iz treh delov. V prvem, uvodnem, delu je predstavljena tema, sledi opredelitev problemskih izhodišč, postavljene so hipoteze naloge, razloženi osnovni pojmi in določeni cilji.

Drugi del naloge zajema njen teoretski okvir. Pri tem so najprej pojasnjeni odnosi med prostorom, krajem, krajino in pokrajino. Sledi oris procesa poimenovanja, predstavljene so najpomembnejše značilnosti toponimov in tuje in domače raziskave s tega področja. Na koncu tega sklopa je na kratko predstavljena problematika določitve individuumov v krajini.

V tretjem delu naloge je predstavljena raziskava. Ta je sestavljena iz treh delov: (1) inventarizacije ledinskih imen na izbranem območju s pomočjo različnih virov, (2) analize njihovih lastnosti, zaključni pa se z (3) razpravo o možnostih uporabe toponimov v praksi načrtovanja in upravljanja prostora.

1.3 PROBLEMSKA IZHODIŠČA

Imena, s katerimi je človek poimenoval prostor in oblikoval prostorsko, obenem pa tudi svojo lastno identiteto, so vez med posameznikom, njegovim fizičnim in družbenim prostorom. Poznavanje imen ga namreč umesti v prostor, ki ga pozna in obvladuje, obenem pa je povezano tudi z njegovim mestom v družbeni skupnosti. Raziskava izhaja iz predpostavke, da se odnos, ki so ga posamezniki in družbene skupnosti izoblikovali do svojega okolja, izraža na dveh ravneh: na fizični v načinih preureditve in rabi prostora, na zaznavni pa v toponimih, s katerimi je prostor poimenovan. Prav s poimenovanjem posameznih delov prostora je človek namreč vzpostavil odnos z okoljem, in s tem popolnoma materialnemu, fizičnemu objektu, vtisnil kulturni pečat, ga opremil z »družbenim izkustvom«, ter tako ustvaril krajino. Vzporedno s tem je potekalo njegovo fizično preurejanje, ki se danes kaže v mozaiku kulturnih krajin, katerih neodtujljiv del so tudi toponimi. V nalogi se zato nadalje predpostavlja, da je mogoče postopek interpretacije in členitve prostora, ki sta ustvarila današnjo krajinsko strukturo in se odraža v strukturi in razporeditvi toponimov, uporabiti pri razvrščanju, načrtovanju, predvsem pa pri upravljanju sodobnih krajin.

Ledinska imena, pa tudi toponimi nasploh, so del kolektivnega spomina družbene skupnosti. Najpogosteje se jih obravnava kot del kulturne dediščine, zapis preteklih generacij v prostor. Številni raziskovalci (npr. Tilley, 1994; Tuan, 1991; Relph, 1976; Urbanc in Gabrovec, 2005; Basso, 1996; Thornton, 1997b; Bakhtin, 1981) jim pripisujejo vlogo pri soustvarjanju kulturnosti in identitete krajine. Iz njihove razporeditve in poimenovalnih motivov lahko razberemo človekovo videnje pojavov in procesov v naravnem okolju in način njihove

prilagoditve svojim po večini utilitarnim potrebam. Nemalokrat toponimi označujejo tudi lokacije, ki imajo za človeka poseben simbolni pomen. So predmet proučevanje številnih strok, kot so npr. geografija, zgodovina, antropologija, etnologija, etimologija, lingvistika. Vzporedno z njihovim proučevanjem se pojavljajo tudi težnje po njihovem ohranjanju. Vendar gre v večini primerov zgolj za ohranjanje imen kot kulturne dediščine¹, manj za ukvarjanje s prostori, ki jih imena opisujejo. Raziskava predpostavlja, da je njihovo ohranjanje smiselno le skozi vzdrževanje integritete poimenovanih krajev, saj so z njimi neločljivo povezani.

Pri tem ne moremo mimo vprašanja, kaj za ohranjanje ledinskih imen pomenijo hitre spremembe »fizisa« krajine, ki smo jim dandanes priča. Najbolj očitni in obsežni spremembi sta gotovo intenzifikacija kmetijske pridelave v povezavi z združevanjem kmetijskih zemljišč na eni strani ter opuščanje pridelave in posledično zaraščanje marginalnih kmetijskih zemljišč na drugi. Poleg teh so pomembne še druge dejavnosti, kot so turizem, urbanizacija, infrastruktura, proizvodne in storitvene dejavnosti itd., ki se širijo na nekdanj kmetijstvu namenjena območja. Zaradi dejstva, da se ledinska imena ohranjajo tudi na območjih, kjer se je raba prostora spremenila, se domneva, da slednja še zdaleč ne služijo le identifikaciji kmetijskih zemljišč, temveč da je njihova vloga v prostoru širša – so eno od sredstev strukturiranja prostora².

Eno od temeljnih vprašanj pri urejanju krajine je povezano z opredeljevanjem osnovnega osebka/enote v krajini. Krajina je, kot smo že uvodoma zapisali, kontinuum, ki ga gradijo posamezni krajinski vzorci. Ti zvezno prehajajo drug v drugega in jih prostorsko ne moremo zamejiti. »Osebka« v krajini ne moremo opredeliti na način, kakor je opredeljen znotraj botanične ali zoološke klasifikacije, o čemer je govora že v predstavitvi naloge. Po drugi strani pa je človekovo poseganje in delovanje v prostoru neobhodno povezano s potrebo po jasni opredelitvi območij, ki jim predpišemo določeno rabo oz. režim varstva in/ali upravljanja. Ta območja bi lahko poimenovali »krajinski osebki« oz. krajinske enote. Obvezno je, da jim lahko določimo meje v prostoru in da z njimi lahko pokrijemo celoten prostor. Krajinske tipologije in regionalizacije, katerih priprava je bila v Evropi v razmahu predvsem v 90. letih prejšnjega stoletja, so k določanju osnovnih tipoloških enot v krajini pristopale na različne načine. Podobno je bila tudi velikost posameznih krajinskih enot oz. natančnost členitve krajine odvisna od merila obravnave prostora, kar je bilo povezano z namenom, za katerega se je klasifikacija pripravljala. Tipološke klasifikacije krajine so bile izdelane tako na lokalnem in regionalnem nivoju kot tudi na ravni držav in celo na evropski ravni.

Evropska konvencija o krajini (2003) je ponovno izpostavila pomen tipološke klasifikacije in razvrščanja krajin³. Za izvajanje treh temeljnih politik konvencije – varstva, upravljanja in načrtovanja – je nujen predpogoj

¹To je verjetno mogoče pripisati dejstvu, da je tudi večina raziskav usmerjenih k proučevanju toponimov ločeno od poimenovanih lokacij. Izjema so nekatere raziskave geografov (npr. Titl, 1998, 2006), ki se ukvarjajo tudi z odnosom med toponimi in značilnostmi prostorov, ki jih le-ti opisujejo. Predstavljene so v nadaljevanju naloge.

²Pri tem je ponovno treba poudariti različne hierarhične ravni strukturiranja prostora in posledično njegovega poimenovanja. Nabor imen se od posameznika do posameznika razlikuje. Na splošno velja, da obstaja nabor imen, ki je poznan vsem članom lokalne skupnosti (nekatera poznajo celo člani sosednjih lokalnih skupnosti), sledijo imena, ki jih poznajo predvsem tisti, ki se ukvarjajo s kmetijsko proizvodnjo, medtem ko je najbolj detajlni nabor imen povezan s poznavanjem imen znotraj posamezne družine in v povezavi z lastništvom zemljišč.

³Konvencija je namreč prvi mednarodni dokument, ki je v celoti posvečen problematiki krajin, in to vseh krajin, od izjemnih in dediščinskih, vsakdanjih do tistih, ki so degradirane in potrebne sanacije. V njeni preambuli države podpisnice »priznavajo, da sta

prepoznavanje značilnosti krajin in izdelava njihovega inventarja/popisa, na osnovi katerega bo mogoče izvajati tako ukrepe njihovega varstva kot tudi upravljanja in načrtovanja.

Krajina je kompleksen pojav. Na eni strani jo sestavljajo naravne prvine, na drugi ustvarjene značilnosti, v katerih se zrcalijo orodja in tehnike, ki so bile posameznikom in družbenim skupinam na voljo pri prilagoditvi prostora svojim potrebam, pa tudi njihova individualna in kolektivna interpretacija fizisa krajine. V toponimih je izražen in obenem »uprostorjen« človekov odnos do okolja, z njihovo pomočjo je človek prostor členil in strukturiral. Poimenovana območja so entitete v krajinskem kontinuumu. Ledinska imena, ki so del sistema zemljiške razdelitve in opisujejo območja z bolj ali manj enotnim krajinskim značajem, izpolnjujejo vse kriterije, da lahko postanejo krajinske enote: (1) mogoče jim je določiti meje, (2) večinoma imajo enotno krajinsko podobo, (3) razlikujejo se od sosednjih območij, obenem pa v širšem prostoru najdemo območja s podobnimi razmerami oz. podobnim krajinskim značajem, (4) z njimi lahko opišemo celoten prostor. Hierarhična struktura ledinskih imen omogoča, da lahko krajino členimo na različnih ravneh. V nalogi predpostavljam, da je tako opredeljena enota nosilka informacij o prostoru in je kot taka uporabna v krajinski tipologiji, pri upravljanju in načrtovanju krajine.

1.4 HIPOTEZE

(H1) stabilnost

(H2) izročilo

ledinska imena so sredstvo strukturiranja prostora

→

(H Σ) ledinska imena odražajo lastnosti prostora

(H3) značilnosti prostora

ledinska imena lahko uporabimo pri urejanju krajin

(H4) ponavljanje

S proučevanjem ledinskih imen in toponimov nasploh so se ukvarjali že številni tuji in domači raziskovalci. Kljub temu da se pristopi k preučevanju toponimov precej razlikujejo, so številne ugotovitve, ki izhajajo iz njih, podobne. Te ugotovitve so v pričujoči nalogi postavljene kot izhodiščne hipoteze, ki jih želim preveriti (H1-H4), obenem so služile kot osnova za oblikovanje glavne hipoteze (H Σ).

(H1) Ledinska imena so dokaj stabilna in se ohranjajo skozi daljše časovno obdobje kljub spremembam rabe prostora ali celo kljub spremembam jezika.

kakovost in pestrost evropskih krajin skupen vir in da si je treba skupaj prizadevati za njegovo varstvo, upravljanje in načrtovanje; ter želijo zagotoviti nov instrument, ki bo namenjen izključno varstvu, upravljanju in načrtovanju vseh krajin v Evropi.« (Evropska konvencija o krajini, 2003).

- (H2) Številnih imen ne najdemo na zemljevidih, ohranjajo se le z ustnim izročilom.
- (H3) Z ledinskimi imeni so opisane določene naravne in/ali antropogene značilnosti prostora, kot so reliefne, mikroklimatske in talne značilnosti, vegetacija, raba, lastništvo, itd. Številne od njih lahko razberemo iz poimenovalnih motivov.
- (H4) Enaka imena se pojavljajo na različnih območjih. Ker pa je poznavanje imen običajno v domeni ožje lokalne skupnosti – poznana so namreč le ozkemu krogu ljudi – nesporazumov ni.

Vse našete ugotovitve, še posebej pa zadnji dve, so osnova za oblikovanje glavne hipoteze (H_{Σ}):

- (H_{Σ}) Ledinska imena so eno od sredstev strukturiranja prostora. Krajino členijo tako, da upoštevajo tako naravne razmere kot tudi način človekovega poseganja v prostor.
- Ledinska imena odražajo lastnosti prostora. Te so najpogostejše izražene v poimenovalnih motivih opisov fizičnega okolja. Zaradi ponavljanja enakih ledinskih imen znotraj različnih lokalnih skupnosti se domneva, da so si enako poimenovana območja podobna po krajinskih značilnostih.
- Zaradi vseh zgoraj naštetih lastnosti ledinska imena lahko služijo kot pomemben vir informacij o samem razvoju krajine, pa tudi kot eden od virov informacij za prihodnje urejanje krajine.

1.5 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

Toponim je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1994: 1409) opredeljen kot »lastno ime kraja ali kakega drugega dela zemeljskega površja.« Kot sinonim je naveden pojem *zemljepisno ime*. Kadmon (2000) med tema dvema pojmom razlikuje. *Toponim* opredeli kot lastno ime, ki se nanaša na topografski pojav, bodisi na Zemlji ali na nebesnem telesu, npr. na Luni, drugemu planetu ali satelitu (Kadmon, 2000: 62), *zemljepisno ime* pa kot toponim, ki se nanaša na topografski pojav na Zemlji (ibid.: 13). Zemljepisna imena se poleg osebnih in stvarnih uvrščajo med lastna imena. Zanje je značilno, da služijo za identifikacijo predmeta poimenovanja v smislu njegove vrstnosti in tudi za njegovo individualizacijo v smislu konkretnega objekta (Furlan in sod., 2000). Kladnik (1999: 62) zemljepisno ime opredeli kot »zvrst lastnega imena, ki je po definiciji ustaljeno in nedvoumno identificira ter individualizira določeno osebo, objekt ali pojem. V nadaljevanju jih razdeli na (1) naselbinska in (2) nenaselbinska, slednja pa razdeli na (a) ledinska, (b) vodna – hidronime, (c) višinska – oronime in (d) druga zemljepisna imena. Juvančič (2000: 250) navaja nekoliko drugačno razdelitev zemljepisnih imen – na: (1) imena krajev – toponime, (2) vodna – hidronime, (3) višinska – oronime in (4) horonime oz. imena posameznih pokrajinskih delov.

Glede na njihov prostorski okvir lahko toponime razdelimo na: (1) makrotoponime, (2) mezotoponime in (3) mikrotoponime. Matas (2001) med makrotoponime uvršča tiste, ki se pojavljajo na zemljevidih v merilu 1 : 300.000 ali celo manjšem. Mezotoponimi se pojavljajo na zemljevidih v merilu 1 : 25.000 do 1 : 300.000, medtem ko so mikrotoponimi zapisani na zemljevidih v merilu, večjem od 1 : 25.000. Med mikrotoponime uvršča tudi tiste, ki niso nikjer zapisani in so poznani le prebivalcem določenega naselja oz. lokalne skupnosti (Matas, 2001).

V etimološkem smislu so toponimi semantični in lingvistični (Matas, 2001). Pri tem semantična ali geografska toponimija razlikuje: (1) logične (tisti, ki so odraz zgodovinskih ali sodobnih razmer v prostoru) in nelogične (brez ustrezne vzporednice v stvarnosti) oz. slučajne toponime, (2) primarne (nanašajo se na najpomembnejše vsebine in so običajno starejši) in sekundarne toponime (izpeljani iz primarnih – npr. nižina ob Savi je Posavina), (3) skupne (nanašajo se npr. na celotno skupino naselij) in posamezne toponime, (4) toponime z dvojnim pomenom, (5) vzporedne toponime, itd. Lingvistična toponimija pa se ukvarja s proučevanjem razporeditve toponimov, njihovo pogostnostjo, itd.

Slovenija ima po ocenah, ki izhajajo iz obstoječih analiz kartografskih gradiv, približno 200.000 toponimov. V Register zemljepisnih imen se iz kartografskih virov zajemajo imena, ki imajo trajno časovno, zgodovinsko, etnološko ali družbeno uveljavljeno identiteto. Imena v zbirki so zajeta z zemljevidov v merilu 1 : 5.000 / 1 : 10.000, 1 : 25.000 in 1 : 250.000. V register so zajeta imena krajev – imena naseljenih krajev, njihovih delov in imena zgradb, hidronimi – vodna imena, oronimi – imena reliefnih oblik in horonimi – imena krajinskih delov (Register zemljepisnih imen, 2014). Vendar število 200.000 še zdaleč ni končno število toponimov, ki so dejansko v rabi. Številnih imen – pri tem gre predvsem za mikrotoponime – ne najdemo na kartah, saj so poznana le lokalnim prebivalcem. Med imeni, ki niso zabeležena nikjer, prevladujejo ledinska imena.

Ledinsko ime je »zvrst zemljepisnega imena, ki se največkrat uporablja za označevanje posameznih delov vaškega zemljišča, kjer označuje njegove temeljne značilnosti in lastnosti.« (Kladnik, 1999: 62). V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1994) je ledinsko ime opredeljeno kot »ime njive, travnika, gozda.« Ledinska imena spadajo med nenaselbinska zemljepisna imena, glede na predmet njihovega poimenovanja pa jih lahko delimo na več skupin. Z njimi so lahko poimenovani: (1) obdelovalne površine za gojenje kulturnih rastlin (agronimi): polja, njive; (2) travniki, senožeti, pašniki; (3) gozdovi (gozdna imena); (4) vodne površine (vodna ledinska imena); (5) vzpetine (gorska ledinska imena); poti in njihovi deli (Šekli 2008: 37).

V upravni praksi so se ledinska imena⁴ uporabljala pri zapisih v urbarje, z nastajanjem zemljiške izmere in katastrske dokumentacije pa tudi v posestne liste, zemljiške knjige, sodne spise, s čimer so pridobila tudi uradno vrednost (Unuk, 2004: 195). Že terezijanski kataster je imel posebne rubrike, v katere so vpisovali imena zemljišč, mlinov, voda. V okviru jožefinskega katastra so posamezne katastrske občine najprej razdelili na več manjših zaključenih enot, imenovanih ledine, v okviru teh pa kasneje opravili popis in izmero posameznih zemljiških parcel. Ledine so bile na posebnih obrazcih tudi ustrezno poimenovane. V franciscejskem katastru, najmlajšem in najpopolnejšem od zgodovinskih katastrov, so ledinska imena zapisana tako na zemljevidih kot tudi v opisnem delu – zapisniku zemljiških parcel (Ribnikar, 1982). Že terezijanski, jožefinski in franciscejski kataster so tako vsebovali sezname z imeni krajev, zemljišč, vodnih virov in drugih objektov, ki opredeljujejo prostor, čeprav vseh ni mogoče uvrščati v skupino ledinskih imen.

Od polovice prejšnjega stoletja dalje se ledinska imena v uradnih dokumentih ne uporabljajo več. Identifikacijsko vlogo posamezne parcele v katastru in na zemljiških listih so povsod nadomestile parcelne številke. Kljub temu so nekatera ledinska imena zapisana na temeljnih topografskih načrtih v merilu 1 : 5.000, vendar so ti zapisi nepopolni. Številna ledinska imena niso zapisana nikjer in se ohranjajo le z ustnim

⁴ Avtor sicer kot sinonim za *ledinsko ime* uprablja izraz *zemljiško ime*.

izročilom. Kot edini vir za njihovo zbiranje tako ostajajo lokalni prebivalci, ki ta imena še poznajo. Pomanjkljivi zapisi na zemljevidih so zaradi množice mikrotoponimov, ki se pojavljajo v prostoru, očitno splošen pojav. Na previdnost pri uporabi kartografskega gradiva opozarja E. J. W. Miller (1969), ki piše, da zapisi niso vedno zanesljivi. Imena so lahko narobe črkovana, nekatera so izpuščena in dodana druga. Podobno Matas (2001) za ledinska imena v zaledju Splita ugotavlja, da jih je le kaka tretjina zapisana na zemljevidih. Tudi za rezijanska ledinska imena Dapit (2003) ugotavlja, da jih je večina na voljo le na osnovi ustnih pričevanj, medtem ko J. Škofic (2004) opozori celo na napačen zapis nekaterih ledinskih imen – imena so bodisi narobe črkovana bodisi zapisana na nepravih mestih.

1.6 CILJI

Cilji raziskave so:

- (C1) Preveriti, ali ledinska imena izkazujejo lastnosti, o katerih pišejo njihovi raziskovalci. To so: stabilnost imen, prenašanje z ustnim izročilom, odražanje lastnosti prostora in ponavljanje enakih imen na različnih območjih.
- (C2) Ugotoviti, kakšen je odnos med ledinskimi imeni in prostori, ki jih ta imena opisujejo. Pri tem bo preverjeno:
 - ali je mogoče tudi fizično zamejiti območja, opisana s posameznim ledinskim imenom,
 - ali se ta območja razlikujejo od sosednjih območij v smislu krajinskih značilnosti,
 - ali so si območja v različnih lokalnih skupnostih, ki so poimenovana z enakimi ledinskimi imeni, podobna v smislu krajinskih značilnosti.
- (C3) Ugotoviti, ali ledinske enote oz. skupine ledinskih enot lahko opredelimo kot enote skupnega krajinskega značaja in preveriti, ali je mogoče in smiselno ledinska imena in členitev, ki jo vnašajo v prostor, uporabiti pri določanju prostorskih enot z enotnim značajem in posledično v načrtovanju ter upravljanju sodobnih krajin.

2 TEORETSKI OKVIR RAZISKAVE

»If a certain myopia attaches to this position, there is irony as well, for place-names are arguably among the most highly charged and richly evocative of all linguistic symbols. Because of their inseparable connection to specific localities, place-names may be used to summon forth an enormous range of mental and emotional associations – associations of time and space, of history and events, of persons and social activities, of oneself and stages in one's life. And in their capacity to evoke, in their compact power to muster and consolidate so much of what a landscape may be taken to represent in both personal and cultural terms, place-names acquire a functional value that easily matches their utility as instruments of reference.«

»Če je s tem povezana določena stopnja kratkovidnosti, je v tem tudi ironija, kajti toponimi so zagotovo med najbolj »polnimi« in bogato evokativnimi lingvističnimi simboli. Zaradi njihove neločljive povezanosti z določenimi lokacijami lahko imena krajev uporabimo, da priključimo celo vrsto miselnih in čustvenih asociacij – asociacij o času in prostoru, o zgodovini in dogodkih, o osebah in družbenem dogajanju, o posamezniku in obdobjih v njegovem življenju. In v svoji zmožnosti, da obudijo, v trdni moči, da zberejo in utrdijo toliko od tega, kar smatramo, da krajina lahko predstavlja tako v osebнем kot kulturnem smislu, dobijo toponimi funkcionalno vrednost, ki se enostavno sklada z njihovo uporabnostjo kot referenčno orodje.«

K. Basso, 1996: Wisdom sits in places, s. 76-77

2.1 PROSTOR, KRAJ, KRAJÍNA, POKRÁJINA

Že v prejšnjih poglavjih sem opozorila na nujnost jasnega opredeljevanja razlik med pojmi prostor, kraj, krajina in pokrajina ter vlogo, ki jo imajo toponimi pri tem. Številni avtorji (Tilley, 1994; Tuan, 1977; Casey, 1996; Relph, 1976; Ingold, 1993) se osredotočajo predvsem na odnos med *prostorom* (ang. *space*) in *krajem* (ang. *place*) ter povezave, ki se oblikujejo med njima. Tako je s pojmom prostor najpogosteje opisan univerzalen prostor, ki obstaja neodvisno od posameznika in družbene skupine, medtem ko naj bi pojem kraj vseboval tudi vse odnose, ki se izoblikujejo med posameznikom, družbo in prostorom, ki jim pripada in ki mu sami pripadajo. Tuan (1977) prostor označi kot abstraktno kategorijo, vsekakor bolj abstraktno, kot je kraj. Langer (1953, cit. po Relph, 1976) piše celo, da naj bi prostor zagotavljal zgolj fizični, materialni okvir krajem, medtem ko so slednji že človekova interpretacija (tega fizičnega) prostora. Podobno tudi Relph (1976: 8) za prostor piše, da je: »...amorfen in neotipljiv, ni entiteta, ki bi jo bilo mogoče neposredno opisati in analizirati,« ter nadaljuje, da prostor sicer zagotavlja kontekst krajem, a obenem dobi svoj pomen iz specifičnih krajev.

Tilley (1994) v svojem delu *The Phenomenology of Landscape* sicer opozori na dva različna pristopa k obravnavanju prostora. T. i. znanstveni koncept obravnava prostor kot abstraktno kategorijo, ločeno od človeštva in družbe. Tak prostor predstavlja jasno ozadje za kakršnokoli analizo, saj je vedno isti. Obravnava se ga kot posodo, v kateri se dogajajo človekove dejavnosti, vendar so delovanje, dogodek in prostor konceptualno in fizično ločeni. Prostor je univerzalen, povsod in kjerkoli enak, mogoče ga je objektivno izmeriti v okviru abstraktne geometrije. Kot tak je ločen tudi od časa, druge primarne in abstraktne dimenzije, v okviru katere so družbene spremembe lahko dokumentirane in izmerjene. Podobno Tuan (1977) v delu *Space and Place* prostor opredeli kot abstraktno kategorijo, ki postane kraj, ko ga napolnimo s pomeni. Prostor in kraj po njegovem potrebujeta drug drugega, da ju sploh lahko opišemo. Šele iz varnega in stabilnega kraja se zavedamo odprtosti, svobode in groženj, ki nam jih predstavlja prostor in obratno. Če o prostoru govorimo kot o nečem, kar nam omogoča gibanje, potem je kraj pavza (premor). Vsak premor v gibanju pa omogoča, da se lokacija spremeni v kraj. Casey (1996) prostor opiše kot vnaprej dan nepopisan list, na katerega se skozi različna zgodovinska obdobja zapisujejo posebnosti vsake kulture oz. skupnosti, ki živi v tem prostoru, kar se opredmeti kot kraj. Slednjega opredeli kot zlitje prostora in časa. Prostor je generalen, splošen, kraj se od drugih krajev loči po sebi lastnih značilnostih.

Tuan (1977) za razliko od ugotovitev že omenjenih raziskav (Casey, 1996; Relph, 1976; Tilley, 1994), ki prostor opredelijo le kot fizični oz. materialni okvir kraju – prostor postane kraj, ko človek do njega vzpostavi določen odnos – »priznava« prostoru in kraju soobstoj, torej lahko posameznik hkrati vzpostavlja odnos do prostora in do kraja. Kraj sicer označi kot humaniziran prostor, prostor, v katerem se človekove izkušnje zgostijo in intenzivirajo. To nazorno ilustrira s primerom obzidanega srednjeveškega mesta, ki ga posameznik doživlja kot kraj. V njem se počuti varno, domače, a ga obzidje obenem utesnjuje. Kot nasprotje kraju Tuan postavi prostor, ki je odprt, omogoča gibanje, pomeni svobodo in je kot tak nekakšno nasprotje kraju. Kot primer navede morsko obalo s kilometri peščenih sipin in z neprekinjenim horizontom ali veliko mesto s svojimi neskončnimi ulicami in avenijami. Podobno sliko nam odkrije tudi etimološka razlaga pojmov prostor in kraj. Pojem prostor izhaja iz praslovanskega pojma **prostǫrъ* in je soroden pojmu **prostrěti*, oz. *razprostrěti*. Njegov prvotni pomen je približno kot **'kar se razprostira'* (Slovenski etimološki slovar, 2003: 586). Kraj, tudi izhajajoč iz staroslovanskega *krajъ*, pa pomeni *'skrajni rob, začetek oz. konec'* in je soroden s **'krojiti, rezati, krojiti'* in prvotno pomeni **'kar je odrezano, kjer je odrezano'*. Pomen se je najprej konkretiziral v *'konec, rob'*

in od tod prek 'meja' in 'obmejno področje' dalje razvil v 'omejeno področje', 'dežela' ter v '(naseljeno) mesto' (ibid.: 317).

Vendar kraja ne moremo popolnoma enačiti z *lokacijo*, čeprav je lokacija izpeljana iz latinskega *locus*-a, ki ga še najlažje razložimo kot kraj oz. mesto. Večina krajev se dejansko nahaja na neki določeni lokaciji, vendar slednja ni niti nujni, niti zadostni pogoj za kraj. To nazorno ilustrira S. Langer (1953, cit. po Relph, 1976: 29). Ladja, ki pluje po odprtem morju, je kraj, piše, a nenehno spreminja lokacijo. Podobno je z indijanskimi in cirkuškimi šotori, ciganskimi vozovi. Vsak od teh je kraj zase, čeprav vsi spreminjajo lokacije. Indijanski in ciganski kamp sta lahko fizično na isti lokaciji, seveda v različnih časovnih obdobjih, a je vsak od njiju kraj zase. Vsak kraj se nahaja na določeni lokaciji, a poleg geografskih koordinat (ki se lahko, kakor je navedeno zgoraj, tudi spreminjajo) vsebuje še pomensko in izkustveno dimenzijo, slednja pa se izraža tudi skozi toponime⁵. »V našem vsakdanjem življenju krajev ne doživljamo kot neodvisnih, jasno določenih entitet, ki jih lahko opišemo le s pomočjo njihove lokacije ali videza. Nasprotno, zaznavamo jih v odnosu do posameznega prizorišča, krajine, ritualov, rutin, ostalih ljudi, osebnih izkušenj, skrbi za dom ter v odnosu do drugih krajev,« piše Relph (1976: 29). Kraj kot tak je lahko tudi nedoločen, spreminja se tudi v času. Kljub vsemu ima kraj svojo fizično, videzno obliko – slednjo Relph (1976) opredeli kot *krajino*⁶.

Razlago pojma krajina Ingold (1993: 153) začenja s tem, da najprej pojasni, kaj krajina ni. »Ni zemljišče, ni narava in ni prostor,« piše. Zemljišče lahko količinsko opredelimo, za krajino tega ne moremo trditi. Krajina ni narava, vendar tudi ni njeno nasprotje, saj v vsaki krajini lahko najdemo elemente narave. In če je prostor mogoče izmeriti, tega za krajino ne moremo trditi.

Krajina je rezultat prepletanja značilnosti prostora in človekovega zaznavanja, razumevanja in interpretacije tega prostora. Izraz krajina kot prevod angleškega *landscape* ima v slovenščini v različnih strokah različen pomen. V krajinski arhitekturi s tem pojmom v najširšem pogledu označujemo zgradbo vseh dejavnikov in sestavin zemeljskega površja, v ožjem pa vse, kar zaobjamemo s pogledom in kar nam ta pogled omogoča prepoznati (Marušič 1998: 98). Pojem *krajina* uporabljamo za označevanje nezamejenega odprtega prostora, v katerem prevladujejo naravni elementi in se razlikuje od pojma *krájina*. Slednji je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1994: 445) opredeljen kot: "... mejno ozemlje kake države, dežele (npr. Vojna krajina) ...". Za razliko od krajinskih arhitektov geografi izraz *krajina* uporabljajo zelo redko, zelo pogosto pa izraz *pokrajina*. Slednjo razumejo kot omejen in razmeroma enoten del Zemljinega površja, kot sklop soodvisnih pokrajinskih sestavin oziroma kot pojem iz znanosti, medtem ko je v geografiji izraz *krájina* uporabljen za označevanje zunanje podobe, videza, vtisa, slike pokrajine oziroma kot pojem iz umetnosti (Perko 2001: 14).

Slovar slovenskega knjižnega jezika (1994: 445 in 894) izraza *krajina* in *pokrajina* enači in ju opredeli kot »... (1) manjše ali večje ozemlje glede na oblikovanost, obraslost, urejenost, (2) v nekaterih državah višja upravna

⁵ Selitev toponima *Most* v Vipavskem Križu (podrobneje razloženo v poglavju 2.4.1) je tipičen primer, ko je prostor poimenovan po fizičnem objektu (mostu), a sčasoma pridobi nov pomen, uporablja se za označevanje *kraja*. Ko se *kraj* preseli na drugo lokacijo, se za označevanje druge lokacije uporablja isti toponim, čeprav lokacija s samim mostom nima nič skupnega.

⁶ V nadaljevanju besedila je pojem *krajina*, kot je razložen v tem poglavju, zapisan kot *krajina* (torej brez naglasa). V primeru, da pišem o *krájini*, je vedno uporabljen naglas.

enota: država je razdeljena na pokrajine, (3) um. slika, na kateri je upodobljena pokrajina; krajina: na steni je viselo nekaj pokrajin in portretov, (4) knjiž., s prilastkom področje, območje: to so zanimive miselne pokrajine / z oslabljenim pomenom: odpreti komu pokrajine svoje duše; obdala ga je pokrajina molka...» Geografski terminološki slovar (2005: 186, 292 in 336) termina *krajina* ne prikazuje, medtem ko termin *krájina* enači s *pokrájino*, tega pa z *regijo*. Očitno tudi geografi pri opredeljevanju posameznih pojmov niso enotni. Tako se npr. Gams (2007) ne strinja popolnoma z opredelitvami pojmov pokrajina, krajina in regija v Geografskem terminološkem slovarju.

Oba pojma, krajina in pokrajina, lahko v angleški in nemški jezik prevedemo kot *landscape* oziroma *Landschaft*. Dejstvo, da se znotaj posameznih strok sicer uporabljajo različni izrazi, v razpravo vnaša nekaj terminološke zmede, zato se od uporabnikov teh izrazov v prvi vrsti zahteva, da se opredelimo do posameznih pojmov in jih dosledno uporabljamo. V nalogi je izraz *krajina* uporabljen za opisovanje odprtega prostora, v katerem prevladujejo naravni elementi, vendar poleg njegove fizične zgradbe vključuje tudi vse odnose, ki jih človek kot posameznik in/ali pripadnik širše družbene skupnosti do tega prostora vzpostavi. Izraz *pokrajina* je v nalogi uporabljen kot sinonim za regijo.

Ena najstarejših leksikalnih opredelitev krajine se glasi: »Krajina je del zemljišča, ki ga lahko zaobjamemo s pogledom,« (Jackson, 1986: 3). S tem ko posameznik opazuje prostor, vzpostavi do njega določen odnos, mu pripiše pomen, in tako se na nek način prične »ustvarjanje« krajine. Opredelitve krajine pa so se skozi zgodovino bistveno spreminjale, podobno kot se je spreminjal človekov pogled na krajino. Pojem krajina – *Landschaft*, *landskap*, *landscape*, izvira iz germanskih jezikov in je sestavljen iz korena *land-* ki pomeni zemljišče, prostor, in pripone *-scapjan*, ki jo lahko prevedemo kot načrtovati, delati, biti zaposlen (Haber, 1995). Termin *Landschaft* se je izvirno uporabljal za označevanje območja pod določeno oblastjo in je bil kot tak tudi politično opredeljen (Bruns, 2002). Razložimo ga lahko kot skupek bivališč, ki jih obkrožajo polja, travniki in pašniki, za katerimi se v naslednjem pasu običajno razprostirajo gozdovi in močvirja. Pojem *Landschaft* opisuje organizacijo prostora, pa tudi vse odnose in obveznosti, ki jih imajo prebivalci *Landschaft*-a drug do drugega in do prostora, ki jim pripada in kateremu tudi sami pripadajo. Kot razlaga Stilgoe, je bil v poznem srednjem veku *Landschaft* za njegove prebivalce ves svet, saj ga večina ni nikoli zapustila. Za razliko od današnjega pojmovanja krajine kot nezamejenega prostora, je imel *Landschaft* natančno določene meje – zunaj teh se je razprostiral neobdelan prostor, divjina. *Landschaft* je bil v celoti prilagojen človeku in njegovemu merilu, njegova velikost pa določena s časom, ki ga je posameznik potreboval za pot od doma do polja. *Landschaft* je torej prostor, ki je pod človekovim nadzorom, zato pomeni dom, varnost. Na drugi strani se kot nasprotje *Landschaft*-a pojavlja divjina – kot prostorski sinonim za nerazumnost, norost, anarhijo, kot prostor, v katerem je srednjeveški kristjan srečeval staro vero, duhove in demone. V divjini so živela vilinska bitja, ki so ga zapeljevala v skušnjave, tam so nanj prežali odpadniki, ki so ropali in pobijali nedolžne. Sam izvor pojma divjina – *wilderness* izhaja iz pojma *wylde ness*, kar v dobesednem prevodu pomeni *gnezdo divje zveri* (Stilgoe, 1982). Podobno kot lahko najdemo povezave med germanskim in slovanskim izvorom pojmov *Landschaft* in *kraj* oz. *krajina*, imata tudi pojma *wilderness* in *divjina* podoben izvorni pomen. Divjina namreč izhaja iz praslovanske besede *divъ*, ki je sorodna z *diēvas* (lit.) oz *deus* (lat.) in pomeni *bog*. Pri pomenskem prehodu iz '*bog*' v '*demon*' je treba domnevati vmesni pomen '*bog stare, poganke vere*' (Slovenski etimološki slovar, 2003). Krajino lahko torej opredelimo kot prostor, ki je udomačen in prilagojen človeku ter njegovim potrebam, medtem ko se onkraj njegovih meja razprostira divjina kot njegovo nasprotje. Divjina je nenadzorovana in nepredvidljiva in nad njo človek nima nadzora, zato mu vzbuja strah.

V angleškem jeziku je bila beseda krajina – *landscape* prvič uporabljena l. 1598. V Anglijo je prišla iz Nizozemske kot *landschap* (kjer je najprej pomenila regijo, območje in bila kasneje uporabljena v umetniškem izrazoslovju) z njihovimi krajinskimi slikami (Stilgoe, 1982: 24). Sprva so tudi v Angliji besedo *landscape* uporabljali le za označevanje nizozemskih krajinskih slik, šele 34 let kasneje pa začnejo z njo opisovati tudi pogled na »naravno« scenerijo, obdelano krajino, v kateri prevladujejo polja, travniki in gozdovi, zelena in rjava barva kot barvi rastlin in prsti. Ta »zamuda« bi lahko pomenila, da so bile krajine ljudem najprej predstavljene s krajinskimi slikami in da so jih v resničnem svetu zaznali šele kasneje (Stilgoe, 1982; Bruns, 2002). Čeprav je krajina nenehno in povsod prisotna, so jo ljudje dojemali kot skupek posameznih sestavin, ne pa kot celoto. Šele ko jim je bila predstavljena z drugim medijem (v tem primeru s sliko), so se bili sposobni od nje oddaljiti in jo dojeti kot celoto.

Sam pojem krajina se je skozi zgodovino razvijal in spreminjal. Danes krajino najpogosteje opišemo kot človekovo interpretacijo prostora. Če je prostor prazna posoda, je krajina njena vsebina, v kateri se združujejo fizični prostor, človekovo dožemanje tega prostora ter pomeni in predstave o njem. V Evropski konvenciji o krajini (2003) je krajina opredeljena kot »...območje, kot ga zaznavajo ljudje in katerega značilnosti so plod delovanja in medsebojnega vplivanja naravnih in/ali človeških dejavnikov.« V krajini se, kot piše Stilgoe (1982: 3), odraža krhko ravnotežje med naravnimi in človekovimi dejavniki, ki jo oblikujejo. Nasploh je pri opredelitvah krajine vedno bolj poudarjen človekov odnos do fizičnega prostora, ki se v krajinah dejansko materializira. Krajine so nekakšni filtri, skozi katere družbe (in posamezniki) opazujejo svoje okolje. Prostor postane krajina v trenutku, ko je v njem prisoten človek ali, bolje rečeno, takrat, ko postane vsaj predmet opazovanja človeka. Znotraj univerzalnega prostora tako obstajajo številne krajine, izoblikovane skozi interpretacijo posameznikov in družbenih skupin. Čeprav posamezniki živijo v istem fizičnem prostoru, si vsak oblikuje svoj lasten pogled nanj. Izkušnja (prostora) je vedno subjektivno in predstave o krajih so vedno specifične, to pa je osnova za nastanek protislovij v soočanju s predstavami drugih subjektov, piše Novaković (2003). Vendar kljub temu poleg individualnih obstajajo tudi širše, kolektivne, predstave o prostoru, ki so lastne (vsem) pripadnikom določene družbene skupine. »Družbena predstava o krajinskem prostoru nastaja v komunikaciji med družbo kot proizvajalcem in posameznikom kot potrošnikom te predstave,« piše A. Kučan (1996: 13). Izhaja iz občutka kolektivne pripadnosti in kolektivnega spomina družbene skupnosti. Slednji pa ima vedno izraženo prostorsko dimenzijo. Halbwachs (2001: 157) celo trdi, da: »...ni kolektivnega spomina, ki se ne bi dogajal v prostorskem okviru,« in obenem poudarja, da ta prostorski okvir ne pomeni zgolj fizičnega okolja, temveč so v njem zaobjeti vsi pomeni in predstave, ki jih posamezniki, skupine, kot tudi družba kot celota izoblikujejo do tega fizičnega prostora.

2.2 PROCES POIMENOVANJA

Ustvarjanje krajine je, kot je v uvodnem citatu zapisano, proces, ki se začne prav s poimenovanjem. Krajina je preprejena z imeni na različnih hierarhičnih ravneh, od kontinentov do posameznih mikrolokacij. Sam proces poimenovanja posameznih topografskih pojavov (kot tudi predmetov, ljudi, itd.), v prvi vrsti pomeni vzpostavitev odnosa do poimenovanega. S poimenovanjem človek priključuje stvari iz anonimnosti in jih naredi opazne. Južnič (1993: 182) piše, da človek »... vsaki stvari, bitju, pojavu, dogodku da ime, da bi zanj obstajali. Prva vloga besed je bržkone bila prav v poimenovanju ...« S tem se tisto, kar dobi ime, loči od brezimnega,

nedojemljivega, do tega trenutka v človekovi zavesti neobstoječega. Šele skozi poimenovanje predmeti in pojavi zasedejo mesto v človekovi zavesti in začnejo obstajati.

Čeprav govor sam po sebi ne preoblikuje fizičnega prostora, lahko usmerja našo pozornost ter organizira entitete, ki so same zase nepomembne, v pomensko celoto. S tem pa naredi stvari, ki so bile pred tem spregledane in za nas neobstoječe, vidne, in zato resnične (Tuan, 1991). Tako je po krščanski mitologiji bog človeku prepustil pravico, da poimenuje vse živali (Južnič, 1993), starši imajo pravico poimenovati svoje otroke, gospodarji v tradicionalni kitajski družbi so imeli pravico dati imena svojim služabnikom, medtem ko so si raziskovalci vzeli pravico poimenovati dežele, ki so jih osvojili (Tuan, 1991). Z jezikom in posledično s poimenovanjem človek organizira in klasificira stvari, ki ga obdajajo. Poimenovanje je bilo nasploh ena prvih človekovih aktivnosti v prostoru in se je začelo pred njegovim zavestnim fizičnim preurejanjem. J. Hawkes (2001: 151) piše, da so »toponimi ena tistih stvari, ki ljudi na najbolj intimen način povezujejo z njihovim ozemljem,« in nadaljuje, da od paleolitika naprej krajine označujejo imena, ki bogatijo in utrjujejo njihovo »osebnost«. Gonilna sila procesa poimenovanja je bila nujna potreba po vzpostavitvi odnosa do fizičnega okolja. Poimenovanje omogoča da se človek v prostoru orientira, s tem pa ga na nek način udomači. Omogoča mu komunikacijo z drugimi člani skupnosti, kar pa je osnova za delovanje v tem prostoru.

Za sam proces poimenovanja je značilno, da je v večini primerov potekal od spodaj navzgor, od manjših prostorov k večjim, od tistih bližje doma k tistim bolj oddaljenim (Miller, 1969). Kakor odraščajoči otrok s spoznavanjem imen predmetov, ki ga obdajajo, osvaja svojo neposredno okolico, tako posamezniki in skupnosti s poimenovanjem osvajajo svet, ki jih obdaja. Poimenovanje lokacije se v takem primeru pogosto začne z njenim opisom (Helleland, 2002). Stewart G. R. (2008) piše, da so bila prva imena, ki so jih ljudje, ki so osvajali prostor, nadeli posameznim lokacijam, »kažipoti«, saj so bila poimenovanja teh lokacij dobesedni opisi tistih fizičnih značilnosti, ki so bile trajne in po katerih so se razlikovale od drugih lokacij. Šele kasneje, ko so prostor »udomačili«, so prišla v veljavo bolj abstraktna imena, npr. takšna, ki so obeleževala enkratne dogodke. Pri tem so pogosto »zanemarili« poimenovanja širših območij. Tako na primer niso poimenovali celotne gorske verige, saj je bilo celotno njihovo življenjsko okolje gorato, poimenovali pa so posamezne lokacije v teh gorah, ki so jih prepoznali kot pomembne. Podobno Waterman (1922: 178, cit. po Thornton, 1997a), ki je preučeval indijanska imena na obali Pacifika, ugotavlja, da: »Pogosto posebno ime označuje skalo, ki ni večja od kuhinjske mize, medtem ko po drugi strani ostajajo velika območja neimenovana ... Gorske verige, reke, otoki in zalivi pogosto nimajo imen, medtem ko obstaja na ducate, če ne celo stotine imen za posamezna manjša območja znotraj teh.« Poimenovanje večjih območij je bilo tako v večini primerov prepuščeno šele raziskovalcem oz. tistim, ki so prostor izmerili in kartirali – Helleland (2002) je tak način poimenovanja označil kot »krst«, ko lokacija dobi popolnoma novo ime.

Tudi pri poimenovanju obdelovalnega prostora obstajajo določene zakonitosti. Titl (1998) piše, da je gostota toponimov odvisna predvsem od tega, kako intenzivno je človek gospodaril s prostorom – bolj kot je bil prostor obdelan in izkoriščen, številčnejša so imena, ki se pojavljajo v njem. Pogostnost pojavljanja posameznih imen pa naj bi po njegovem odražala tudi značilnosti posameznega območja. Tako na območjih z razgibanim reliefom prevladujejo poimenovanja po reliefnih pojavih, kjer je vodna mreža bolj razvejana, je veliko toponimov, ki opisujejo vode, povsem drugače je na zakraselem območju, kjer jih srečamo le poredko. Gostota toponimov v Istri naj bi naraščala tudi od morja proti notranjosti, kar Titl razume kot posledico lastniške strukture. V obalnem pasu so namreč prevladovali veleposesti, v notranjosti pa drobna kmečka

posest. Trditev je podkrepil z dvema kartografskima prikazoma gostote toponimov – po katastrskih občinah in na kvadratni kilometer. Klemše (2005) gostoto toponimov povezuje z reliefno razgibanostjo prostora. Ugotavlja, da je v ravninskem svetu toponimov manj in se v glavnem nanašajo na večja območja, medtem ko so reliefno bolj razgibana območja gostejše »posejana« s toponimi. Tudi Dapit (2003: 8), ki je preučeval rezijanske toponime, ugotavlja, »da so Rezijani pogosto dali imena tudi najmanjšim koščkom svojega sveta, travnikom, skalam, potokom, drevesom ali točkam ob stezah.« Številčnost imen je tudi v tem primeru posledica temeljitega poznavanja fizične krajine, ki je bilo za opravljanje sprotne dela nujno. Imena so številnejša tam, kjer je človekova prisotnost izrazitejša, npr. na robu vasi, okoli planšarij, na obdelanih zemljiščih, ob cestah, itd.

2.3 USTVARJANJE IDENTITETE KRAJINE

Kljub temu, da so bili razlogi za poimenovanje posameznih lokacij pogosto utilitarni, sta identifikacija in poimenovanje posameznih topografskih pojavov ključna tudi za vzpostavljanje in ohranjanje njihove identitete. Relph (1976) prostor, ki ni poimenovan, označi kot kaotičen, celo strašljiv, saj nima znanih referenčnih točk. Šele s procesom poimenovanja vstopijo kraji in stvari v družbeno zavest in kolektivni spomin. S tem ko človek poimenuje prostor, si ga prilasti, poimenovan kraj dobi pomen, identiteto in referenco znotraj družbene skupnosti – in to kljub temu, da je v fizičnem pogledu lahko popolnoma nespremenjen (Tilley, 1994). Tuan (1991) to ilustrira s primerom lovsko-nabiralniških družb, za katere velja prepričanje, da živijo sredi narave. Vendar, poudarja, da je to le mnenje zunanjih opazovalcev. Zanje je to humaniziran svet, njihov dom. Okolje jim je poznano, čeprav ga fizično niso spremenili, temveč so ga le poimenovali. Boillat in sod. (2013) pišejo, da so »najsvetejši« deli krajine tisti, ki so najbolj humanizirani, vendar ne v smislu »udomačevanja« ali celo fizičnega spreminjanja, temveč v smislu presonifikacije, pripisovanja človeških lastnosti posameznim topografskim pojavom. To so npr. najvišje gore, ki imajo pogosto človeška imena. Razumemo jih kot osebe oz. subjekte, s popolnoma človeškimi lastnostmi: lahko se razjezijo, pripomorejo k temu, da pridelek uspe ali propade. Nepredvidljivost ekosistema je interpretirana kot sposobnost delovanja krajev (ang. *place's agency*). Podobno poznavanje imen na nek način »utrdi« položaj lokalnih prebivalcev, to pomeni, da prostor, ki ga poimenujejo, tudi obvladujejo. Vendar proces ustvarjanja identitete lahko poteka tudi v obratni smeri – podobno kakor lahko postavimo stavbo in jo kasneje porušimo ali prepustimo propadu, se dogaja tudi s poimenovanimi kraji. Ko ljudje prenehajo uporabljati ime, se tudi identiteta kraja začne izgubljati.

Za ustvarjanje identitete krajev so ključni trije osnovni elementi: (1) fizični okvir, (2) dejavnosti, ki potekajo v tem okviru in (3) njegovi pomeni (Relph, 1976). V večini primerov je identiteta krajev zelo stabilna – čeprav se posamezni dejavniki, ki identiteto ustvarjajo, spreminjajo, ta ostaja. Z drugimi besedami, krajev brez identitete enostavno ni oz. ne obstajajo. Fizični okvir vpliva na ostala dva elementa, ki soustvarjata identiteto kraja. »... Ozemlje naj bi oblikovalo identiteto tako, da njegove posebnosti bistveno vplivajo na oblikovanje skupinskega karakterja,« piše Južnič (1993: 149, 152) in zraven našteva fizične lastnosti, ki prispevajo k oblikovanju bazične skupinske identitete: konfiguracija tal, razpoložljivost naravnih virov, njihova zvrst, kakovost in količina, dostopnost in obilje, načini pridobivanja sredstev za življenje - zlasti hrane, goratost in nižinskost. »Reke, jezera, morja, odprtost ali zaprtost prostora vplivajo na človeške skupnosti, ker jim določajo način bivanja in brez dvoma kulturo.« (ibid.: 152). S svojimi dejavnostmi človek fizični okvir sicer do neke mere spreminja, vendar se mu v prvi vrsti prilagaja. Podobno so v njem ukoreninjeni pomeni krajev, ki pa jim niso

lastni, temveč zgolj pripisani. So del človekovega doživljanja in se lahko spreminjajo, podobno kot se spreminja sama fizična pojavnost krajine (Relph, 1976).

Poleg identitete kraja je pomembna tudi identiteta, ki posameznika ali skupino veže na kraj. Prostor namreč vpliva na oblikovanje človekove lastne – tako osebne kot tudi skupinske identitete. Prav istovetenje s prostorom je namreč ena ključnih določilnic človekovega samoopredeljevanja. Južnič (1993) piše, da ima prostor, še posebej če je natančno definiran glede na zaključeno skupnost, izjemno veliko identifikacijsko vlogo in nasploh igra pomembno vlogo v kolektivnem spominu neke družbene skupnosti. »Ko se skupina umesti v del prostora, ga preoblikuje po svoji podobi, vendar se hkrati ukloni materialnim stvarjem, ki se ji upirajo, in se jim prilagodi. Zapre se v okvir, ki ga je zgradila. Podoba zunanjega okolja in stabilnih odnosov, ki jih vzdržuje z njim, stopi v ospredje predstave, ki jo skupina vzdržuje o sebi,« (Halbwachs, 2001: 145). Kraj dobi odtis skupine in obratno.

Oblikovanje identitete kraja samega in navezanosti človeka na kraj je potemtakem neke vrste recipročen proces. Človek posameznim delom prostora pripisuje pomene, s tem pa ustvarja pogoje za oblikovanje svoje lastne navezanosti na prostor. To se odraža tudi v poimenovanju. Med procesom poimenovanja in razvojem človekovih individualnih in kolektivnih spominov dobijo ti kraji pomen in smisel. Toponimi so pomembni prav zaradi tega, ker spreminjajo popolnoma fizične pojave v zgodovinsko in družbeno izkustvo. Na to opozarjata tudi Urbanc in Gabrovec (2005: 26), ki pišeta: »Ime je družbena tvorba, ki izraža razmerje med ljudmi in okoljem. Ljudem ime kraja, v katerem živijo, nudi ključ do zgodovinskih korenin, do tradicije, jim daje občutek, pomeni stalnost in obenem ločuje od sosednjih krajev ... ime izžareva duh kraja; je osnovna prvina fenomena, ki ga poznamo kot lokalno identiteto.« Niso pa redki tudi primeri, ko se skupina poimenuje po prostoru, ki ga zaseda, in s tem na nek način potrdi svojo pripadnost domači krajini. Ljudje si krajev ne lastijo, temveč jim pripadajo in po tem jih poznajo tudi drugi (Basso, 1996; Thornton 1997b).

Toponime, ki igrajo posebno vlogo v družbeni skupnosti, Bakhtin (1981: 44-45, cit. po Thornton 1997b: 301) imenuje *kronotopi*⁷. Opredeli jih kot »točke v geografiji skupnosti, kjer se prostor in čas križata in zlivata. Čas se materializira in postane viden za človekovo opazovanje; podobno se prostor začne odzivati na gibanje časa in zgodovine in dolgotrajni značaj ljudi... Kronotopi so tako spomeniki skupnosti, njeni simboli, obenem pa vplivajo na oblikovanje samopodobe skupnosti.« Za kolektivni spomin družbene skupine kronotop pomeni zlivanje časovnih in prostorskih sekvenc, kjer prostor in čas lahko razumemo le v njunem medsebojnem odnosu. »Nič se ne more zgoditi, ne da bi se zgodilo **nekje**,« piše M. Hočevar (1998). K. Hrobat (2010) to opredeli kot »prostorjenje« časa, ki se celo v nekaterih jezikih odraža kot nekaj »kar je imelo kraj« (ang.: *the event took place*), vendar v slovenščini tega ne prepoznamo.

⁷ Gr.: *chronos* – čas, *topos* – kraj.

2.4 TOPONIMI V PROSTORU IN ČASU

2.4.1 Selitev imen

Čeprav so toponimi povezani s poimenovanimi lokacijami, tudi selitev imen iz kraja v kraj ni redkost, kar lahko razumemo kot potrditev predpostavke, da toponimi niso le označevalci posameznih lokacij, temveč nosilci identitete, ki posamezno skupino veže na kraj. Ko so se bili Masaji v Keniji prisiljeni preseliti, so s sabo »odnesli« imena gričev, rek in ravnin ter z njimi poimenovali novo ozemlje (Dinesen, 1952, cit. po Lynch, 1972: 41). Podobno je Severna Amerika polna imen, »sposojenih« oz. prenesenih iz Evrope (Lynch, 1972: 41). New York oz. nekdanji Nieuw Amsterdam in New Orleans sta gotovo med najbolj znanimi, vendar je poleg njiju mogoče najti še kopico imen, prinesenih iz Evrope: Oslo, Crete, Marseilles, Cambridge, Berlin, itd. (American places with an European name, 2013). Enako so pripadniki škotskih klanov, ki so se razselili po svetu, s seboj odnesli imena – nove kraje so poimenovali tako s toponimi iz domačega okolja kot tudi s svojimi rodovnimi imeni. S tem so kartirali svojo prihodnost na novem, njim neznanem teritoriju in mu obenem vtisnili pečat preteklosti. Krajem, ki zanje niso imeli do tedaj nobenega zgodovinskega pomena, so z imenom, polnim spominov in asociacij na preteklost, dali novo identiteto (Basu, 2005).

Zanimivo, čeprav izrazito lokalno, selitev imena je v Vipavskem Križu zabeležil tudi Koloini (1991). Po utrditvi Križa v 15. stol. je bil pred obzidjem skopan jarek in prek njega položen dvizni most, kamor so se meščani v poletnih večerih hodili hladiti. »Most je bil *topos* in hkrati funkcija, ki jo je ta prostor nosil,« piše Koloini. Kasneje so prostor obzidali s hišami in postal je prepišen, Križani so za večerna srečanja izbrali nov prostor. Toda še vedno so uporabljali izraz »*Gremo na most*« in s tem mislili predvsem, da gredo na klepet tja, kamor prihajajo tudi drugi. S toponimom so označili dogodek, ki se je odvijal zdaj na novem, drugem mestu, ki z mostom ni imel nobenega opravka več.

2.4.2 Ohranjanje in spreminjanje imen

»Zemljepisna imena so rezultat razvoja pokrajine in razvoja jezika,« piše Peršolja (1998a: 364). Številni raziskovalci (Kadmon, 2000; Gelling, 2000; Badjura, 1953) opozarjajo na dejstvo, da so toponimi eden najbolj konservativnih elementov jezika. Neposreden dokaz za to so gotovo egipčanski spisi iz 15. stol. pr. n. št., v katerih so omenjena številna imena z Bližnjega in Srednjega vzhoda ter Biblija (Jozuetova knjiga), v kateri je naštetih na stotine zemljepisnih imen Izraela v 12. stol. pr. n. št. Številna od njih so – pogosto sicer v nekoliko spremenjeni obliki – v rabi še danes, bodisi za poimenovanja naseljenih krajev bodisi arheoloških najdišč. Najbolj znan dokument iz antičnih časov je gotovo Ptolemejeva *Geografija* iz 2. stol. V knjigah II do VII Ptolemej poda seznam 8100 toponimov – naseljenih krajev, gora, hidrografskih pojavov tedaj znanega sveta. Kartografsko gradivo, ki naj bi spremljalo seznam, se žal ni ohranilo. Vendar se toponimi pojavljajo že na prvih kartah, npr. na 4500 let starih glinenih ploščah iz Mezopotamije (Kadmon, 2000).

Toponimi se pogosto ohranjajo tudi v primerih, ko prostor »zasedejo« prebivalci, ki govorijo popolnoma drugačen jezik. Thornton (1997a) navaja Watermana (1922), ki opaža, da veliko toponimov izvira iz »častitljive« preteklosti in da njihov prvotni pomen pogosto ni poznan sodobnim prebivalcem. Nenavadno

obstojnost toponimov poudari z besedami: »(Toponimi) se ohranjajo tudi skozi selitve in podjarmljenja, ko se govorjeni jezik spremeni in nadomesti z drugim.« Trajnost in ohranjanje toponimov med prvotnimi prebivalci (Tlingit-i na JV Aljaske) je Thornton (1997a) zabeležil celo v primerih, ko so jim odvzeli lastništvo poimenovanih krajev in jih dobesedno izbrisali z uradnih zemljevidov. Preživeli so kot močne simbolne povezave s ključnimi elementi identitete in obstoja teh prebivalcev. Tudi številni danes živi toponimi na slovenskem ozemlju segajo v zgodnji srednji vek. Iz tega obdobja so npr. krajevna imena v zvezi z besedo Vlah – s katero so slovanski naseljenci poimenovali staroselsko prebivalstvo (Lahovče, Laško). Staroselci, ki se s prihodom Slovanov niso umaknili, so se integrirali v novo družbeno in politično stvarnost in jih lahko štejemo za nosilce kontinuitete v zgodovinskem razvoju slovenskega prostora. Preko njih so Slovani poleg vsega drugega sprejeli številne predslovanske toponime in hidronime, ki so živi še danes (Štih, 2001). Poleg keltskih so še vedno prisotna tudi nekatera romanska imena (Čedad), venetska (Trst) ali še starejša predromanska in predkeltska (Sava, Drava) imena (Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen, 2009).

Tudi Južnič (1993: 184) piše, da naj bi imena mnogih krajev, gora, rek, jezer, morij, ki so jih poimenovali »prvotni« prebivalci, prišleki ali »poznejši« prebivalci s čisto drugačnim jezikom prevzeli in jih v izgovorjavi praviloma preuredili oz. prilagodili. Burenhult in Levinson (2008: 138) kot primer navajata toponim *Wien* (Dunaj), ki izhaja iz keltskega *Vindobona* in je današnja oblika dobil prek latinske oblike. Podobno M. Gelling (2000) za številne toponime na Britanskem otočju ugotavlja, da izhajajo še iz predindoevropskih jezikov kot tudi iz keltskega in latinskega jezika, normanske francoščine ter stare angleščine. Med toponimi naj bi bila še posebej »trdoživa« poimenovanja vodnih pojavov (Gelling, 2000: 21), na kar opozarja tudi Bezljaj (1956: 5), ki piše, da so imena večjih vodotokov celo relativno starejša od krajevnih imen. Trditev podpre z dejstvom, da se je kolonizacija širila ob rekah in da so bili vodni tokovi pomembni tudi za orientacijo v prostoru: »... V imenih velikih rek in gorovij so jezikoslovci že zdavnaj odkrili jezikovne ostanke najstarejših naselitvenih plasti, ki segajo vsaj v zahodni, srednji in južni Evropi daleč nazaj v predindoevropsko dobo. Prav tako so tudi vse kasnejše, znane in neznane migracije prebivalstva pustile svoje sledove v imenih ...«. Za razliko od velikih vodnih tokov pa so vodna imena manjših vodotokov za razliko od mikrotoponimov in gorskih imen – vsaj v spominu informatorjev – veliko bolj nestabilna. Dapit (2003) v raziskavi rezijanskih toponimov opaza, da ima vodni tok pogosto tudi več imen, ki se nanašajo na njegove različne dele.

Dolgoživost številni avtorji pripisujejo tudi ledinskim imenom. M. Stanonik (2003) navaja Blaznika, ki jih je opredelil kot »... fosilije iz zgodovine poselitve ...«. Omogočila naj bi ustvariti sliko o rabi prostora, ko je bil ta poseljen in poimenovan. Nakazovala naj bi tudi čas naselitve in narodnost prvih kolonistov. Tradicionalno so na določenem območju dokaj trajno v rabi (Unuk, 2004). Raziskava krajevnih in ledinskih imen v katastrski občini Števerjan je pokazala, da so skoraj vsa imena, zabeležena pred skoraj 200 leti, še vedno v rabi, čeprav so bila zapisana v italijanski ali nemški obliki (Klemše, 1993). Njihova lokalna raba je verjetno razlog, da so se ohranila kljub temu, da so se v tem obdobju zamenjali kar trije uradni jeziki. Enako ugotavlja Titl (2000: 10) za ledinska imena v Istri: »... Nanje ni mogel vplivati in jih spreminjati noben okupator, ki je lahko spreminjal vsa druga imena in priimke, ledinskih pa ne, zato so ostala v glavnem nedotaknjena ...«. Podobno je z nemškimi imeni – tako toponimi, kot tudi osebnimi imeni – v Škofjeloškem in Cerkljanskem hribovju ter na Kočevskem. Ohranila so se iz časov kolonizacije in so eden od elementov identitete tako prostora kot tudi prebivalcev, ki ga naseljujejo.

Toponimi so prav zaradi svoje dolgoživosti tudi dokaz spreminjanja krajine, piše Basso (1996: 13). Ime v mnogih primerih ne ustreza današnjemu stanju v krajini, saj opisuje neko preteklo stanje. Pogosti so tudi primeri, ko je v toponimu »zabeležena« sprememba fizične krajine, npr. osuševanje. Nazoren primer je toponim *Laguna Quemada* (Požgana laguna), ali toponim *Rio del Oro* (Zlata reka), ki je z zmanjšanjem pretoka postal *Arroyo del Loro* (Potok malega lovorikovca), kot sta v svoji raziskavi ugotovila Sousa in García-Murillo (2001), ki sta proučevala toponime na območju naravnega parka Doñana v Španiji. Do podobnih ugotovitev so prišli tudi Sweeney in sod. (2007) na primeru reke Morave na Češkem ter Titl (2000) za Slovensko primorje. Ker se je v Koprskem primorju trtna uš pojavila šele leta 1880, torej 12 let po tem, ko je začela uničevati vinograde po Evropi, se je v tem obdobju povpraševanje po vinu povečalo. V vinograde so spreminjali predvsem njive, opuščeno zemljo in stare brajde. Iz tega obdobja so toponimi *Njiva stara planta*, *Njiva v solnah*, *Njiva v baredih*. Druga taka sprememba, ki se opazi v toponimih, pa je povečano število pašnikov kot posledica povečanega števila molzne živine konec 19. stoletja. Iz tega obdobja so toponimi za pašnike: Bared pod jezerom, Mala njivca, Njiva v plantah, Nogradi. Tudi Peršolja (1998a) poudarja, da so nekatera imena po dolgem obdobju rabe izgubila svoj prvotni pomen, tista pa, ki so ga ohranila, so pomemben vir informacij o nekdanjem prostoru in pomembna kulturna dediščina.

Če je bilo do sedaj govora zgolj o dolgoživosti imen, je nujno, da opozorimo še na drugo, popolnoma nasprotno dejstvo. Tako npr. v nasprotju z zgoraj omenjenimi pisci Merku (1995) ledinskim imenom ne pripisuje posebne dolgoživosti. Še posebej naj bi se spreminjala tista, ki so sestavljena iz svojilnih pridevnikov. Krajem so in jim še vedno, povečini iz političnih razlogov, pogosto načrtno spreminjajo imena. »Sicer je bilo preimenovanje vedno dejanje brisanja neke neželene preteklosti in spomina nanjo in uveljavljanje tistih imen in nazivov, ki bodo dokazovala neprekinjeno domačnost,« piše Južnič (1993: 203) in navaja primer Zaira, nekdanjega Belgijskega Konga, kjer so preimenovali mesta in druge toponime, ki so nosili pečat kolonizatorjev. Tudi številne druge države so, potem ko so se »dekolonizirale«, spremenile svoja imena in se s tem na nek način skušale otresti kolonialne stigme ter dokazati starodavno državnost, ki so jim jo nekdanji kolonizatorji odvzeli. Tak primer je npr. Mjanmar, ki je nadomestil Burmo, ter Šrilanka, kot se danes imenuje nekdanji Cejlon (ibid.). Podoben proces je potekal tudi po ustanovitvi države Izrael in vrnitvi Judov v Palestino. Arabska in krščanska imena, ki so bila v rabi do tedaj, so bila s sionističnega vidika tuja, če ne celo nesprejemljiva. Preimenovanje krajev lahko razumemo kot simbolno osvajanje prostora in je služilo kot obramba kulturnih in teritorialnih vidikov izraelske suverenosti (Azaryahu in Golan, 2001). Podobne težnje so se l. 1993 pojavile na Havajih, kjer so želeli nekaterim ulicam Honoluluja dati havajska imena namesto angleških (Herman, 1999). Preimenovanju krajev se nismo mogli izogniti tudi na slovenskem ozemlju. Tako je v letih po 1. svetovni vojni na okupiranih ozemljih italijanska oblast postopoma uvajala italijanska imena (Marušič B., 1999), medtem ko so v letih po 2. svetovni vojni spreminjali predvsem imena, ki so izhajala iz krščanske tradicije, in pa tista, ki so bila povezana z Italijani in Nemci (Urbanc in Gabrovec, 2005). Tako so samo v občini Pivka, kjer se nahaja območje, ki je podrobneje obravnavano v nalogi, preimenovali kar tri naselja: Št. Peter na Krasu je postal Pivka, Šmihel na Krasu Dolane, Nemška vas pa Slovenska vas. V obdobju po ustanovitvi samostojne države smo spet priča pobudam za spreminjanje imen – bodisi v nekdanjo obliko (Dolane spet postanejo Šmihel) ali v novo.

Toponimi so bili očitno od nekdanj tudi sredstvo političnega dokazovanja moči oz. prevlade. Že v obdobju Aleksandra Velikega so mesta v Grčiji in Rimskem imperiju poimenovali po zavojevalcih. Podobno so bila mesta na ameriškem Zahodu poimenovana po političnih voditeljih ali pomembnejših meščanih, v nekdanji

Sovjetski zvezi pa po najvišjih predstavnikih novega režima. Tako je bil l. 1924 Petrograd (simbol carske Rusije, op. a.) preimenovan v Leningrad, medtem ko je bilo po Stalinu poimenovanih kar 16 mest v 16 sovjetskih republikah (Rose-Redwood in sod., 2010). Tudi v Jugoslaviji so bila številna imena, ki so nosila pečat voditeljev, po padcu režima spremenjena: Titovo Velenje je postalo Velenje, Titove Užice Užice, Titograd Podgorica, Kardeljevo Ploče, Svetozarevo Jagodina.

Osvajanje prostora z novimi imeni pa pogosto naleti na odpor lokalnih prebivalcev. Brian Friel v drami *Translations* (1981) prikazuje upor Ircev zaradi zamenjave galskih toponimov z angleškimi. Friel prikaže, kako so toponimi globoko vsidrani v kulturo in jih je nemogoče spremeniti brez posledic za nekatere. »Niso zgodovinska dejstva tista, ki nas oblikujejo, temveč podobe preteklosti, utelešene v jeziku,« je nauk ostarelega lokalnega učitelja svojemu sinu, uslužbencu angleške vojske, zadolženemu za standardizacijo irskih imen (ibid., s. 88). Imena so namreč standardizirali na dva načina: bodisi so prilagodili izgovorjavo angleški bodisi so prevedli ime v angleščino. Friel se o smiselnosti takšne standardizacije sprašuje s pomočjo dialoga med dvema uslužbencema, zadolženima za standardizacijo imen. Prvi je Anglež, drugi Irec. Kljub dobesednemu prevodu angleško poimenovanje ne pojasni tudi zgodbe, zakaj je določena lokacija poimenovana tako in ne drugače. In s tem ko se izgubi zgodba, stkana okrog poimenovanja določenega kraja, se izgubi pomen njegovega poimenovanja.

»Owen: Pa sva spet pri romantiki. Prav! Naj bo! Poglej, kje sva. Spet poklekne in se nagne nad zemljevid ter zasadi vanj prst. Zdaj sva prišla do tega križpotja. Pridi že sem in poglej. Temu križpotju pravimo Tobair Vree. In zakaj mu pravimo Tobair Vree? Ti bom povedal. Tobair pomeni vrelec. Kaj pa pomeni Vree? Vree je popačeno izgovorjeno Brian – Izgovori po Galsko. Brian – spodkopani Tobair Bhriain. Zato, ker je bil pred sto petdesetimi leti tukaj nekoč vrelec; toda, poslušaj to, ne tukaj, kjer je zdaj križpotje, kje pa – to bi bilo preveč preprosto – temveč sredi polja blizu križpotja. In neki starec po imenu Brian, čigar obraz je bil zaradi velikega izrastka ves izmaličen, si je bil zapičil v glavo, da je voda iz tega vrelca blagoslovljena, in je sedem mesecev vsak dan prihajal k vrelcu in si v njem umival obraz. Toda izrastek ni izginil; in nekega jutra so Briana našli utopljenega v vrelcu. In od takrat vsi poznajo tisto križpotje kot Tobair Vree – pa čeprav je vrelec usahnil že davno tega. Jaz zgodbo poznam, ker mi jo je povedal moj stari oče. Ampak vprašaj Doaltyja – ali pa Maireo – ali Bridget – celo mojega očeta – celo Manusa – zakaj se križpotje imenuje Tobair Vree. Misliš, da bo kdo vedel? Prepričan sem, da ne. Vprašanje, ki ga zdaj zastavljam tebi, poročnik, pa je naslednje: Kaj naj narediva s takšnim imenom? Naj Tobair Vree preprosto zavrževa in križpotje imenujeva – kako? – Križ? Križpotje? Ali pa naj izkaževa spoštovanje do ravno preminulega moža, čigar ime je »spodkopano« do neprepoznavnosti in čigar nepomembne zgodbe se ne spominja prav nihče v fari?

Yolland: Razen tebe.

Owen: Jaz sem odšel od tod.

Yolland: Se pa spominjaš.

Owen: Sprašujem te, kaj naj vneseva v Register imen?

Yolland: Tobair Vree.

Owen: Čprav je vrelec sto jardov od dejanskega križpotja – hočem reči, čprav sploh ni nobenega vrelca – in sploh, kaj, hudiča, pomeni Vree?

Yolland: Tobair Vree.

Owen: To hočeš?

Yolland: Ja.

Owen: Si prepričan?

Yolland: Ja.

Owen: Prav. Prav. Potem bo pač po tvoje.«

(Friel B.: Translacije, s. 54-55, prevod Tina Mahkota)

Zanimivo pri tej zgodbi pa je dejstvo, da uradni kartograf, Anglež Yolland, ki v začetku zgodbe zavzeto zapisuje angleške prevode galskih imen, na koncu dejansko začne dojemati, da s prevajanjem dobesedno »uničuje« njihovo sporočilnost, zgodbo, ki jo vsako ime nosi. Tako resnično postane njihov zagovornik, medtem ko je lokalnemu prebivalcu, njegovemu tolmaču Ownu, popolnoma vseeno. Prilaščanju prostora z negiranjem obstoja slovenskih imen smo pogosto priča tudi na slovenskem jezikovnem prostoru zunaj meja Slovenije – predvsem na Koroškem niso redki primeri kratenja pravice do dvojezičnosti.

2.4.3 Poznavanje in ponavljanje imen

Toponimi služijo za poimenovanje in identifikacijo geografskih pojavov na več hierarhičnih ravneh, od poameznih skal do gorskih verig, ki se vlečejo prek kontinenta. Številni raziskovalci (Thornton, 1997a; Klemše, 1993, 2005; Unuk, 2004) ugotavljajo, da je posameznikov inventar (mikro)toponimov tesno povezan z mejami družbene skupnosti in neposrednega okolja – zunaj meja tega okolja pozna le malo toponimov. Thornton (1997a) opozarja tudi na dejstvo, da je v primerjavi s toponimi, ki jih uporablja širša družbena skupnost, posameznikov nabor toponimov dokaj omejen. Vendar kljub temu v večini primerov pozna tudi imena zunaj svojega neposrednega, izkustvenega okolja.

Struktura ali hierarhija toponimov, ki jih posameznik pozna, je običajno povezana z družbeno diferenciacijo. Na to opozarjajo tudi nekateri domači avtorji. Tako J. Škofic (2004) ugotavlja, da mlajši od 40 let številnih imen ne poznajo in ne uporabljajo več, ker ne opravljajo več vsak dan dela na poljih, travnikih in v gozdovih. Nasprotno so starejši domačini – predvsem kmetje, lovci in člani njihovih družin – dobri informatorji. Hierarhija poimenovanja se kaže tudi v tem, koliko ljudi pozna in uporablja posamezne toponime. Avtorica jih razdeli v naslednje skupine: (1) imena, ki jih poznajo vsi prebivalci obravnavanega območja, (2) imena, ki jih poznajo prebivalci ene vasi, ker je z njimi povezano njihovo vsakdanje delo, (3) imena, ki jih uporabljajo lastniki parcel in so bolj natančna kot splošna poimenovanja, ki jih uporabljajo drugi domačini, (4) imena, ki jih poznajo in uporabljajo pri medsebojnem sporazumevanju le člani ene družine oz. kmetije ter (5) nekatere objekte, ki jih zaradi različnega odnosa do njih različni govorci poimenujejo z različnimi imeni.

Podobno ugotavlja Unuk (2004). »Raba poimenovanj izraža socialno pripadnost isti skupnosti, ki jo vežeta skupni življenjski prostor in skupna dejavnost (npr. gospodarska). Nekateri člani skupnosti glede na dejavnost obvladujejo vsa zemljiška imena na svojem območju, drugi samo del, mlajša generacija pa jih ne obvladuje več funkcionalno; večinoma jih samo še prepozna ali sploh ne.« Unuk poleg generacijskih razlik opozarja še na razlike v poznavanju in rabi imen po spolu. Pri tem naj bi šlo za tradicionalno delitev dela na moška opravila v gozdu, na polju, na travniku in v vinogradu ter ženska opravila, omejena na dom in ohišnico oz. specifična opravila, npr. na polju. Moški tako obvladujejo celoten življenjski prostor, ženske pa zvečine samo del le-tega.

Tako za toponime nasploh kot tudi za ledinska imena je značilno, da so z enakimi imeni poimenovane različne lokacije. Prav dejstvo, da so običajno poznana le ožjemu krogu lokalnih prebivalcev znotraj relativno zaprtih skupnosti, omogoča, da ni nesporazumov. Stewart in sodelavci (2004), ki so proučevali toponime med Inuiti, ugotavljajo, da se veliko imen, kot sta na primer *tahiq* (jezero) ali *qamaniq* (razširitev reke) ponavlja po celotnem arktičnem območju. To so imena, ki dobijo pravi pomen šele v povezavi z domačo krajino. Zato tudi kljub ponavljanju imen ni nesporazumov pri komunikaciji. Podobno M. Jež (1997), ki v svoji raziskavi obravnava imensko osnovo *breg* kot poimenovalno sestavino v lastnoimenskem gradivu slovenskega jezikovnega prostora, ugotavlja, da je osnova *breg* precej enakomerno razporejena po celotnem slovenskem jezikovnem prostoru. Večjo pogostost rabe te imenske osnove lahko opazimo v vzhodnem mejnem predelu s Hrvaško, zelo opazno pa na Goričkem, medtem ko je na Gorenjskem in sploh v visokogorskem svetu redkeje prisotna. »Vendar je stanje po Atlasu Slovenije nekoliko zavajajoče,« piše. Ugotovljeno je namreč le na osnovi toponimije, brez mikrotoponimije, ob upoštevanju slednje pa naj bi se tudi prazne lise na sliki zapolnile. Na ponavljanje ledinskih imen opozarjata tudi Titl (2000, 2004) in Ilešič (1950). Predvsem pri zemljiški razdelitvi na delce Ilešič poudarja, da ima vsaka poljska skupina svoje značilno ime. Osrednje, morda najstarejše in najplodnejše polje se pogosto imenuje *Velike njive* ali *Dolge njive*, medtem ko so za manjše sklenjene proge tik za hišami pogosta imena *Za vrtmi* ali *Zavrtnice*. Za ta tip zemljiške razdelitve našteva številna značilna imena – poleg že omenjenih *Dolgih* in *Velikih njiv* so to še: *Ograde*, *Delci*, *Ozke njive*, *Male njive*, *Stare njive*, *Nove njive*, *Srednje njive*, *Krivi delci*, v Prekmurju tudi *Rjavice* in *Gorica*, itd. Titl (1998: 82) pa opozori na povezavo značilnih toponimov in reliefa: »*Dolge* in *Velike njive* imamo v tistih katastrskih občinah, kjer relief omogoča večje njivske površine, medtem ko je ime *Mala njiva* razširjeno predvsem na kraškem svetu,« piše. Predstavi tudi primer iz Istre, kjer se ledinsko ime *Breg* z izpeljankami pojavlja kar v sedemnajstih katastrskih občinah - v osmih celo v popolnoma identični obliki. S tem primerom potrdi tudi ugotovitev M. Jež o prisotnosti poimenovalne osnove *breg* v mikrotoponimiji. Nadalje navaja še 292 toponimov, ki se v enaki ali podobni obliki pojavljajo vsaj v dveh katastrskih občinah (Titl 2000: 165–224). Ker so imena poznana le ožji skupnosti, običajno v povezavi z lastništvom poimenovanih zemljišč, navadno ne prihaja do nesporazumov zaradi ponavljanja imen. Ponavljanje je značilno tudi za ledinska imena, izpeljana iz splošnih poimenovanj za posamezno vrsto kmetijskega zemljišča. Njive, ki so jih obdelovali s plugom, se imenujejo *ornice*, strme, ki so jih lahko obdelovali le z motiko, *ložine*, ograjene njive pa *ograjnice*. Planinski travniki so *senožeti*, gozd pa se prvotno pojavlja kot *gora* in *boršt*. V imenih se odražajo tudi nekatere priložnostne spremembe – njive, pridobljene s trebljenjem, se v zahodni in osrednji Sloveniji imenujejo *lazi*, medtem ko so za nekaj let opuščene njive najpogostejše poimenovali *ledine* (Valenčič, 1970: 132).

2.4.4 Poimenovalni motivi⁸

Večina raziskovalcev ledinskih imen se osredotoča prav na poimenovalne motive, pri čemer obravnavana imena razdelijo v različne kategorije oz. po različnih poimenovalnih motivih. Najpogostejše predstavljam v nadaljevanju.

Titl (1998, 1999, 2006) med glavnimi poimenovalnimi motivi omenja:

- (1) **zemeljsko površje**, ki se nadalje deli na vzpetine (Hrib, Brda, Vrh), ravnine (Ravnje, Poljane) in poglobljen svet (Dol, Dolina, Struga, Jama). Poimenovanja po reliefu so pogostejša na območjih z razgibanim reliefom,
- (2) **vodna imena** so značilna za območja z razvejano vodno mrežo, medtem ko se na kraškem svetu skoraj ne pojavljajo. Nadalje jih deli na tekoče (Ponikve, Potok) in stoječe vode (Kal, Lokva, Luža, Močilo). Pogosta so tudi poimenovanja po
- (3) **kamninah** – sem lahko uvrščamo imena Griža, Kamen, Kremenjak – in poimenovanja po
- (4) **rastju**. Med temi loči poimenovanja po gozdu in gozdnem drevju (Boršt, Gora, Zavod, Cer, Hrast, Kostanj), grmovnicah (Dren, Leska, Robida, Trnje) in domačem drevju (Oreh, Lipa, Hruška, Oljka, Češnja). Na poraščenost Krasa z listnatim gozdom naj bi kazala tudi številna ledinska imena (Bukev, Gaber, Cer, itd.), prav tako zasledimo toponim Oljka (na Komenskem Krasu je bilo v preteklosti razvito tudi oljkarstvo). Sledijo poimenovanja po
- (5) **živalstvu** (Golob, Volk, Piščanci, Kozare, Jelen). Toponimi iz živalskega sveta so zelo stari, povedo nam, s katerimi živalmi je človek prihajal v stik, opozarjali pa naj bi tudi na nekdanjo razširjenost živalskih vrst, o čemer pišejo tudi Cox, Maehr in Larkin (2002). Med poimenovalnimi motivi se pojavljajo tudi
- (6) **naselja in utrdbe** (Gradišče, Tabor, Merišče) – ohranjena so številna ledinska imena – ki kažejo na poselitev Krasa že v bronasti in kasneje v železni dobi,
- (7) **kmetijstvo**, tako v povezavi s pridelki (Zeljnik, Grahovka, Lanišče) kot tudi pridobivanjem novih kmetijskih površin (Novica, Kopanje), opuščanjem rabe (Ledina, Bared) ali panogami (z živinorejo so povezani toponimi Volarija, Staje, Kozare, Soline, z vinogradništvom pa predvsem toponim Brajda in njegove izpeljanke),
- (8) **svetniki** (Pil, Sv. Marjeta, Sv. Križ, Videm, Malikovci, Farjevca),
- (9) **obrt** (Jeplenca, Ogljenica, Kovačija, Lončarija),
- (10) **promet** (Klanec, Cesta, Križišče, Steza), pomembna je prometna lega v zaledju Tržaškega zaliva,
- (11) **pravne zadeve** (Gmajna, Komunščina in Občina označujejo zemljo v skupni lasti, Mejnik, Meja, Župnik), medtem ko nekratera imena ostajajo nerazporejena (Krača, Pleča). Merku (1999a) poleg motivov, ki jih omenja že Titl, kot posebno kategorijo označi
- (12) **ledinska imena, ki ponavljajo obča imena** (Breg, Dol, Douc, Dolina, Draga, Potok, Poljane), čeprav bi večino od njih lahko uvrstili tudi med druge motive in kot posebni kategoriji doda
- (13) **imena, ki opisujejo okolje, kakršno je videti po človekovem posegu vanj** (Blok, Frnaža, Jeplenca, Kegljische) ter
- (14) **imena, ki kažejo na lastnika** (Bitensko, Cicigoj, Francinovica, Furlanišče, Jernetovo, itd.). J. Škofic (2004) zgoraj omenjenim motivom doda še poimenovanje po
- (15) **legi**,

⁸ Izraz *motiv* pri razvrščanju toponimov uporabljajo predvsem jezikoslovci, ki s tem pojmom ne označujejo človekovega motiva/vzgiba za poimenovanje posameznih delov prostora, temveč vzor, po katerem je določen objekt/območje poimenovano.

- (16) **značilnih arhitekturnih objektih,**
- (17) **barvi ter**
- (18) **predmetih, podobnih poimenovanem objektu;** Unuk (1996) pa po
- (19) **hierarhiji in velikosti,**
- (20) **razmerju do drugih katastrskih enot,**
- (21) **prostorski opredelitvi,**
- (22) **oblikovanosti in lastnostih zemljišča,**
- (23) **napravah na zemljišču in**
- (24) **poljski razdelitvi.** Majdič (2004) med drugimi motivi omenja poimenovanja po
- (25) **kakovosti zemljišča,**
- (26) **vrsti, značilnostih tal,**
- (27) **načinu kultiviranja zemljišča,**
- (28) **usmerjenosti,**
- (29) **mikroklimatskih razmerah,**
- (30) **obliki poimenovane parcele,**
- (31) **zvočnih efektih,** pa tudi
- (32) **šaljiva poimenovanja in**
- (33) **poimenovanja po nekdanjih dogodkih.** Zanimiva je razvrstitev imen, ki jo poda Dapit (2003). Zgoraj že naštetim lahko dodamo poimenovanja po
- (34) **pripadnosti zunanjim etničnim ali notranjim (rezijanskim) skupnostim in**
- (35) **po vplivu zunanjega sveta.**

2.5 PREGLED OBJAV – DOSEDANJA RAZISKOVANJA

Toponimi so predmet raziskovanja številnih področij. Z njimi se ukvarjajo tako jezikoslovci kot geografi, etnologi, antropologi, zgodovinarji, itd. Posledično se razlikujejo tudi vidiki obravnave. S tem poglavjem želim osvetliti širino obravnavane tematike in predstaviti različne pristope k obravnavi toponimov ter različne poglede, ki jih imajo raziskovalci posameznih strok na pomen proučevanja toponimov. Za nalogo so seveda najpomembnejše tiste raziskave, ki se dotikajo proučevanja odnosa med toponimi kot označevalci posameznih lokacij in območji/točkami, ki jih opisujejo kot označenci. Obenem je treba poudariti, da obstajajo velike razlike tako v fizičnih značilnostih krajine kot tudi v gospodarski in družbeni organizaciji ter posledično motivih, ki so vplivali na poimenovanje. Vseh ugotovitev seveda ni mogoče posploševati oz. jih prenesti v naše okolje.

2.5.1 Tuje raziskave

Sousa in García-Murillo (2001) sta na območju naravnega parka Doñana v Španiji raziskovala možnosti za uporabo toponimov kot indikatorjev sprememb v krajini. Da bi se izognila morebitnim očitkom, ki običajno spremljajo raziskave, ki skušajo interpretirati historične krajine samo na osnovi lingvistične razlage toponimov,

sta se najprej lotila neodvisne raziskave sprememb rabe prostora⁹. Šele nato sta ugotavljala, ali se te spremembe odražajo tudi v toponimih. Toponimi na območju naravnega parka Došana so bili zbrani s pomočjo kartografskega gradiva iz različnih zgodovinskih obdobj – od 17. stol. do danes. Avtorja ugotavljata, da se število toponimov, zapisanih na zemljevidih v preučevanem časovnem obdobju, povečuje. To dejstvo vodi k domnevi, da je število toponimov povezano z naraščajočim gospodarskim izkoriščanjem tega območja. Analiza toponimov je pokazala, da ti dejansko odražajo spremembe v krajini. To še posebej velja za toponime, ki opisujejo rabo prostora, pa tudi za poimenovanja po mokriščih in vegetaciji. Avtorja opozarjata tudi na to, da toponimi »prihajajo« in »odhajajo« z zemljevidov z zamudo, kar še posebej velja za tiste, ki opisujejo naravne elemente.

Podobne raziskave so se lotili tudi Sweeney in sod. (2007), ki so s pomočjo toponimov skušali interpretirati spremembo rabe prostora poplavne ravnice reke Morave (Češka) in posledično ugotoviti, kakšna je bila njena hidrološka povezanost. Rezultati študije so pokazali, da obstaja povezava tako med rabo prostora in toponimi, kot tudi med tipom tal in toponimi. Slednjo povezavo sta na Nizozemskem preučevala tudi Siderius in de Bakker (2003). Avtorja ugotavljata, da so uporabljali lokalna ledinska in krajevna imena za poimenovanje tal že v srednjem veku, vendar je iz tega obdobja ohranjenih le malo virov. Danes so toponimi, uporabljeni v nizozemskem sistemu klasifikacije tal, na najnižjem nivoju. Običajno je tipu tal na koncu dodan toponim. »Poimenovanje zemljišč z ledinskimi imeni je bil proces, podoben poimenovanju živine,« pišeta. Kmetje so poimenovali zemljišča po njihovih značilnostih, saj so jih dobro poznali, zanje so bila vir preživetja. Zaradi vzpostavitve registra zemljišč z numeričnimi oznakami v prvi polovici 19. stoletja je število ledinskih imen upadlo. Ta proces so še dodatno pospešile melioracije in komasacije.

Condera in sodelavci (2007) so s pomočjo toponima *brüsáda* (goreti) skušali rekonstruirati preteklo rabo prostora. Na območju kantona Ticino v južni Švici so s pomočjo lokalnih prebivalcev zbrali 182 toponimov, ki so vsebovali pojem *brüsáda*. Od tega jih je bilo 110 enostavnih, ostali so bili sestavljeni toponimi. Razvrstili so jih v štiri semantične razrede:

- toponime, ki se nanašajo na pogorele stavbe ali druge antropogene strukture, kot so npr. leseni mostovi ali podobno,
- toponime, ki označujejo strma južna, soncu izpostavljena pobočja, tako imenovana, ker so pogosto ožgana od sonca,
- toponime, ki označujejo pašna zemljišča oz. zemljišča, kjer so uporabljali ogenj kot način čiščenja pašnikov,
- toponimi brez informacij o izvoru imena ali brez povezave s požari.

Toponimi, ki se nanašajo na ekspozicijo, imajo jasen semantični izvor, medtem ko je za toponime, povezane z ognjem, značilno, da so različnega izvora. V teh primerih je možno, da ime izhaja iz specifičnega dogodka – požara, ki je lahko naravnega ali antropogenega izvora. Toponimi so povezani tudi z rabo ognja kot načinom čiščenja visoke vegetacije in gnojenja zemljišč. Kjer se toponim *brüsáda* nanaša na pašno zemljišče, je verjetno, da izhaja iz gozdnega požara, ki je uničil gozd in ustvaril pašnik ali iz nadzorovanega požiganja zaradi vzdrževanja pašnikov.

⁹ Rabo prostora sta interpretirala s pomočjo arhivskega gradiva, zračnih posnetkov ter terenskih opazovanj.

Podatke o toponimih so v raziskavi dopolnjevali s podatki o evidentiranih požarih na območju in podatki o sestavi jezerskih sedimentov (ki so vsebovali tudi sledi pepela). Kombinacije vseh treh virov podatkov so ustvarile popolnejšo sliko o samem razvoju krajine in načinih upravljanja z njo.

Cox in sod. (2002) so proučevali razširjenost toponimov, ki izhajajo iz imen živalskih vrst v ZDA. V raziskavi so skušali preveriti, ali obstaja povezava med toponimi in razširjenostjo posameznih vrst. Ugotovili so, da je toponimov, povezanih z živalskimi vrstami, veliko več v goratih predelih, medtem ko se v ravninskih skoraj ne pojavljajo. Predvidevajo, da je to posledica zgodovinsko pogojene manjše vrstne raznolikosti, večjega pritiska naseljencev, ki so pregnali naravne vrste živali v odročnejše, za naselitev manj primerne predele, ali reliefa – v razgibanem gorskem reliefu je več objektov, ki jih je vredno oz. smiselno poimenovati. Njihove ugotovitve potrjujejo hipotezo, da večina poimenovanih krajev odseva zgodovinsko razporeditev živali, po katerih so bili poimenovani. Razširjenosti posamezne vrste je bila običajno večja od današnje. Kljub temu avtorji opozarjajo, da ni nujno, da so bila gorska območja prvotni habitati vseh vrst. Kot je bilo že omenjeno, obstaja možnost, da so se živalske vrste umaknile pred naseljenci, ki so najprej zasedli ravninske predele.

Jett (1997) predstavlja raziskavo 245 toponimov indijancev Navajo, zbranih s pomočjo lokalnih prebivalcev. »Ta imena so odsev medsebojnega vplivanja značilnosti okolja in tistega, kar Indijanci Navajo dojemajo kot pomembno znotraj tega okolja.« Večina toponimov je opisnih in v mnogih primerih je angleško ime dobeseden ali približen prevod originalnega navaškega imena. Avtor ugotavlja tudi, da so toponimi dokaj stabilni in se ohranjajo skozi daljša časovna obdobja. Med imeni je največ imen poti, sledijo jim skale, kanjoni, ruševine, jame, izviri, vodni tokovi, itd. Opozarja na tri značilnosti toponimov:

- pogosto isti toponim opisuje več pojavov v krajini – kot primer navaja toponim *Tséyaakini* (jamska hiša), ki se nanaša tako na bivališče v pečini, kot na bližnji stranski kanjon in na pot v kanjonu,
- zgornje dejstvo pomeni ponavljanje imen – isto ime opisuje več pojavov v prostoru in
- splošnost toponimov: nekatere pripone in predpone so splošno uporabljene, npr. *(ha)'atiin* – (pot) ven iz (kanjona), *tsé* – skala, *tséyi* – kanjon, itd.

Thornton (1997b), ki je proučeval Indijance iz plemena Tlingit na Aljaski piše, da je njihovo geografsko znanje organizirano vzdolž dveh glavnih osi: družbene strukture in preskrbe s hrano. Razporeditev toponimov ni, kot ugotavlja avtor, niti enakomerna niti naključna, temveč vzorec sledi (1) potem, pomembnim za iskanje hrane in (2) družbenim linijam. Vsak pripadnik Tlingitov ima svoj položaj v posebni družbeno-geografski mreži odnosov, ki jih označujejo toponimi.

(1) Za preživetje je bilo ključnega pomena priskrbeti si zadostne zaloge hrane. Pri Tlingitih je to vključevalo tako nabiranje iker, lovljenje rib, tjujnjev, jelenov, nabiranje sadežev, itd. na različnih lokacijah in v različnih obdobjih leta. Vse te lokacije so zanje izjemnega pomena, in zato poimenovane. (2) Družbeno so organizirani na šestih ravneh – od naroda do posameznika – in na vsaki od teh ravni so povezave med družbenimi in fizičnimi krajinami izražene skozi toponime. Osnovna enota v njihovi družbeni strukturi je klan. Posamezni klani so posedovali pravico do fizične lastnine (npr. prostorov, kjer so lovili losose in morske liste, nabirali jagode, itd.) kot tudi simbolne, kamor lahko štejemo imena, zgodbe, pesmi, itd. To lastništvo ali pravica do uporabe je bilo temeljni del njihove identitete. Za posamezen klan je bila poleg fizične lastnine značilna tudi edinstvena »osebnost« (cit. po deLaguna 1972: 451). Klani so običajno poimenovani po kraju, kjer so bili osnovani. Celo lingvistična zgradba imena klana obuja občutek pripadanja kraju oz. občutek, da si last kraja,

po katerem si poimenovan. Vsakokrat, ko je omenjeno ime klana, to vzbudi geografske asociacije na način, ki družbeno skupino poveže s prostorom.

Stewart in sod. (2004) so raziskovali povezavo med arheološkimi dokazi in ustnim izročilom med Inuiti v severni Kanadi. Prav z uporabo obeh virov so odkrili nekatere stvari, ki bi sicer – zgolj ob proučevanju enega vidika – ostale verjetno skrite. Vendar avtorji opozarjajo, da so takšne študije mogoče na območjih, kjer se raba prostora skozi dolga časovna obdobja ne spreminja in kjer obstaja živa povezava med fizičnim prostorom in interpretacijo tega prostora skozi toponime, zgodbe in ustno izročilo.

Toponimi naj bi zagotavljali vpogled v konceptualno organizacijo krajine. S študijo 272 toponimov, zabeleženih na območju Harvaqtuuq v 90. letih 20. stol., so pokazali, da obstajajo različni motivi za poimenovanje:

- dobesedni opisi geografskih elementov, kot so npr. »razširitev reke v jezero« (*qamaniq*) ali »grič« (*kinngaq*),
- človekove aktivnosti, npr. »kraj, kjer ljudje dolgo bedijo«, ali »razgledišča«, kjer čakajo na karibuje,
- živali, rastline in mineralni viri – npr. »kraj, kjer karibuji prečkajo reko« (*nalluq*),
- prispodobе, npr. poimenovanje po delih telesa,
- zgodovinski dogodki, kot so konflikti z Indijanci, ali imena prednikov, povezana z lokacijo njihovih grobov,
- duhovni pojavi,
- miti.

Eden pomembnejših raziskovalcev toponimov in nasploh kulture ameriških Indijancev je Keith Basso. V svojem delu *Wisdom sits in places* (1996) opisuje njihov odnos do prostora, ki mu pripadajo in ki se odraža v imenih posameznih krajev ter zgodbe, ki se spletajo okrog teh krajev in ljudi. Toponimi, s katerimi Apači poimenujejo posamezne kraje, so izrazito opisni – že ime samo je obenem tudi opis poimenovane lokacije. Ta imena naj bi bila najstarejša, izhajala naj bi iz časov, ko so Apači zasedli prostor in ga z imeni udomačili. Takšna imena so na primer:

- *Tséé Dotł'izh Tęnaahijaahá* – Zelene skale druga ob drugi štrlijo iz vode, ime za skupino z mahom pokritih balvanov na rečnem bregu,
- *Tséé Ditt'ige Naaditiné* – Steza se nadaljuje preko ožganih skal, ime za prehod na dnu kanjona,
- *T'iis Ts'ósé Bit naagolgaiyé* – Okrogla čistina z majhnimi (vitkimi) severnoameriški topoli, ime za travnik.

Navezanost ljudi na kraje se kaže tudi v tem, kako poimenujejo sami sebe. Ljudje si ne lastijo krajev, pač pa so oni sami last krajev. Zato se pogosto poimenujejo prav po krajih, iz katerih izhajajo, in po njih jih poznajo tudi drugi. Podobno ugotavlja tudi Thornton (1997b). Ta imena so mlajša, izvirajo iz časov, ko je bila dežela poseljena in so se ljudje zbirali v bližini kmetij.

Nekatera imena ne opisujejo poimenovanih lokacij, temveč pričajo o dogodkih, ki so se tam zgodili. Za takim imenom je vedno tudi zgodba, ki opisuje dogodek:

- *Sáan Leezhiteezhé* – Dve starki sta tu pokopani je ime za grič,
- *Tú 'Ahiyi'ee Nzíné* – Hvaležni so za vodo je ime za vzhodno pobočje gore,
- *SqSilíí Sidáhá* – Postarala se je, medtem ko je sedela je ime za koruzno polje.

Ta imena so najmlajša, nastala so v obdobju, ko so si Apači prilastili zemljo in začeli izkušati prednosti in slabosti življenja v skupnosti.

Nasploh je za večino ameriških Indijancev geografski okvir za razumevanje njihove lastne zgodovine najpomembnejši. Kraji in njihova imena pri tem igrajo ključno vlogo. Preteklost je zapisana v kanjonih in jezerih, gorah in skalah, ki napolnjujejo ozemlje s pomeni. Slednji segajo v njihova življenja in oblikujejo njihov način razmišljanja. Poznavanje krajev je tesno povezano s poznavanjem samega sebe znotraj skupnosti in vseh odnosov, ki se pri tem oblikujejo. Toponimi so pri zahodnih Apačih ključni element pri pripovedovanju zgodb. Na nek način omogočajo potovanja v prostoru in v času. Pripovedovalec s tem ko omeni nek toponim, omogoči poslušalcu, da se prestavi v imenovani prostor, z zgodbo pa vpogled v dogodke, ki so se tam zgodili. Pri tem je bistvenega pomena to, da pripovedovalec poslušalca samo vodi skozi prostor in čas, torej mu omogoča, da aktivira lastno domišljijo. Velikokrat pripovedovalec samo omeni lokacijo in za poslušalca, ki pozna zgodbo, je to dovolj, da preusmeri svoje misli k zgodbi in prostoru.

Apači tudi znanje, ki ga potrebujejo in je pomembno za preživetje, črpajo iz prostora. V prostoru so številni poimenovani kraji, nanje se navezujejo poučne in praktične zgodbe. Te zgodbe v povezavi s poimenovanimi kraji služijo kot nekakšna navodila za ravnanje ob različnih priložnostih. Posamezniku že ime kraja vzbudi asociacijo na zgodbo. Iz zgodbe, ki si jo interpretira sam, pa spozna, ali je v določenem trenutku ravnal prav ali napačno. Kdor ga na to opozori, mu tako na diskreten način in brez grajanja oz. opozarjanja na napake omogoči, da se zaveda svoje napake in razmisli o njej. »*Modrost leži v krajih samih*,« pravijo Apači. Treba jo je le znati iz njih izluščiti.

Boillat in sodelavci (2013) so proučevali toponime v dveh skupnostih – na območju Chorojo in Tirani v Bolivijskih Andih. S pomočjo lokalnih prebivalcev so zbrali toponime in zamejili poimenovana območja. Ugotavljajo, da meje običajno potekajo po geografskih ločnicah ali pa je poimenovan posamezen objekt, ki se jasno loči od okolice. Obenem pa meje med poimenovanimi lokacijami v večini primerov ne sovpadajo z mejami med različnimi rabami oz. različnimi kategorijami površinskega pokrova. Poimenovalni motivi izhajajo iz opisov fizičnega sveta: topografije in reliefa, rastlin, značilnosti tal, voda, klime, itd., pogosta pa so tudi poimenovanja po grajenih objektih, zgodovinskih dogodkih, načinu obdelave, itd. Raziskovalci so prišli še do ene zanimive ugotovitve: kljub temu, da posamezne toponime oz. poimenovane lokacije domačini brez težav zamejijo, je njihov vpliv večji in sega izven prostora, poimenovanega z določenim toponimom. Predpostavljajo, da je vpliv toponima na širšo okolico povezan z vidnostjo oz. obvladovanjem širšega prostora.

Toponimi pa so pogosto uporabljeni tudi kot sredstvo političnega dokazovanja o pripadnosti oz. lastništvu ozemlja. Z vzpostavitvijo judovske države Izrael po drugi svetovni vojni se je začelo tudi simbolno osvajanje prostora. Azaryahu in Golan (2001) pišeta, da je bila vzpostavitev judovskih oz. hebrejskih toponimov ključna pri vzpostavitvi prostorske zgodovine sodobnega Izraela. Obstoječa imena, ki so izhajala iz arabske in krščanske tradicije, niso bila primerna. Z ustanovitvijo države Izrael se je začel postopek t. i. kulturnega inženiringa, usmerjenega k uvajanju hebrejščine kot jezika izraelske krajine. Kraji z »neustreznimi« imeni so tako dobili zgodovinska judovska imena, biblijska imena, v nekaterih primerih so prevedli obstoječa arabska imena ali spremenili obliko imena iz arabske v hebrejsko, ponekod pa so kraje poimenovali celo z novimi, simbolnimi imeni.

Matas (2001), ki je proučeval toponime v zaledju Splita, piše, da je toponimija pomemben vir podatkov za geografske raziskave, še posebej tiste z zgodovinskim predznakom. Omogoča analizo sprememb v prostoru, npr. sprememb gospodarskih funkcij, sprememb v poselitvi, lokaciji in značilnostih posameznih naselij, krajini in naravnogeografskih značilnostih. Toponimi so tudi informacija o selitvah prebivalstva, spremembah nacionalne in verske sestave prebivalstva, družbenih odnosih, političnih vplivih in soodvisnostih, jezikovnih, kulturoloških in civilizacijskih vplivih bližnjih in bolj oddaljenih prostorov in skupnosti. V geografskem imenoslovju se najdejo tudi sledi starih, izumrlih jezikov, narodov in tipov krajin. Geografsko poimenovanje je del kulturnega nasledstva vsakega naroda in pomembna oznaka njegove identitete. V članku Matas predstavi tako imena naselij kot tudi hidronime, oronime in ledinska imena. Za ledinska imena piše, da je evidentiranih in zapisanih na kartah le kaka tretjina. Motivi za poimenovanje so zelo različni, od živali, rastlin, svetnikov, priimkov, delov telesa, lokacije, itd.

Raziskovanja krajevnih in ledinskih imen se lotevajo tudi številni angleški raziskovalci. M. Gelling (2000) v delu *Signposts to the Past* ugotavlja, da v toponimih lahko odkrijemo sledi številnih jezikov, ki so se v preteklosti govorili na Britanskem otočju, od predindoevropskih jezikov, preko keltščine, latinščine, stare angleščine in norveščine do normanske francoščine. Posamezni toponimi nakazujejo lokacijo arheoloških najdišč, v nekaterih se zrcalijo osebna imena, nakazujejo pa tudi administrativne meje oz. administrativno delitev ozemlja. Field (1998) ugotavlja, da so za razliko od angleških krajevnih imen, ki so v večini primerov enobesedna, ledinska imena pogosto sestavljena iz dveh ali celo več besed, kot je npr. *North Field* – Severno polje, *Wood Furlong* – Gozdnati »furlong«¹⁰, *Rainbow Field* – Mavrično polje, *Silver Well* – Srebrn vodnjak, in drugi. V svojem delu *A History of English Field-Names* predstavi značilna ledinska imena po poimenovalnih motivih. Kot osnove za poimenovanje se pojavljajo zemljiška razdelitev, tip tal, reliefne značilnosti in rastje, živalski svet, pridelki, pa tudi poimenovalni motivi, ki izražajo obup, lakoto, uspeh, poklice, lego zemljišča, dele teles, itd. Enaka ali podobna imena se pojavljajo na različnih lokacijah, vendar ni nujno, da so tudi istega izvora. Kot primer navaja ledinsko ime *France*, ki so ga lokalni prebivalci v enem primeru razložili kot prostor, do katerega je mogoče priti le preko vode (torej naj bi bilo ledinsko ime asociacija na državo Francijo), medtem ko naj bi po drugi razlagi izhajal iz priimka (Field, 1998: 153). Toponimov se, sicer zgolj obrobno, dotika tudi Hoskins v svojem delu *The Making of the English Landscape* (2005). Ugotavlja namreč, da iz toponimov lahko prepoznamo načine gospodarjenja s prostorom – predvsem načine krčenja gozda in kultivacije zemljišč.

V irskem okrožju Meth so se lotili obsežnega projekta zbiranja in kartiranja ledinskih imen celotnega okrožja in rezultate predstavili v knjigi *The Field Names of County Meath* (2013), v načrtu pa imajo tudi pripravo digitalnega zemljevida, na katerem bodo zabeležena in prostorsko zamejena vsa ledinska imena. Med najpogostejšimi imeni so *House Field* – Polje ob hiši, *Hill Field* – Polje na hribu, *Bottoms* – Dno/Dol in *Well Field* – Polje pri vodnjaku, ter *Acre* - Oral z izpeljankami. Raziskovalci teh ledinskih imen ugotavljajo, da se npr. prav najpogostejše ime *House Field*, uporabljeno za poimenovanje polja ob hiši, ohranja tudi na lokacijah, kjer so od nekdane hiše, po kateri je bilo poimenovano, ostale le še ruševine. Podobno je z imeni, izpeljanimi iz *Acre*: npr. ledinsko ime *The 10 Acre* lahko danes označuje območje, ki je lahko veliko večje od desetih

¹⁰ Furlong je stara angleška dolžinska mera, ki znaša 1/8 milje.

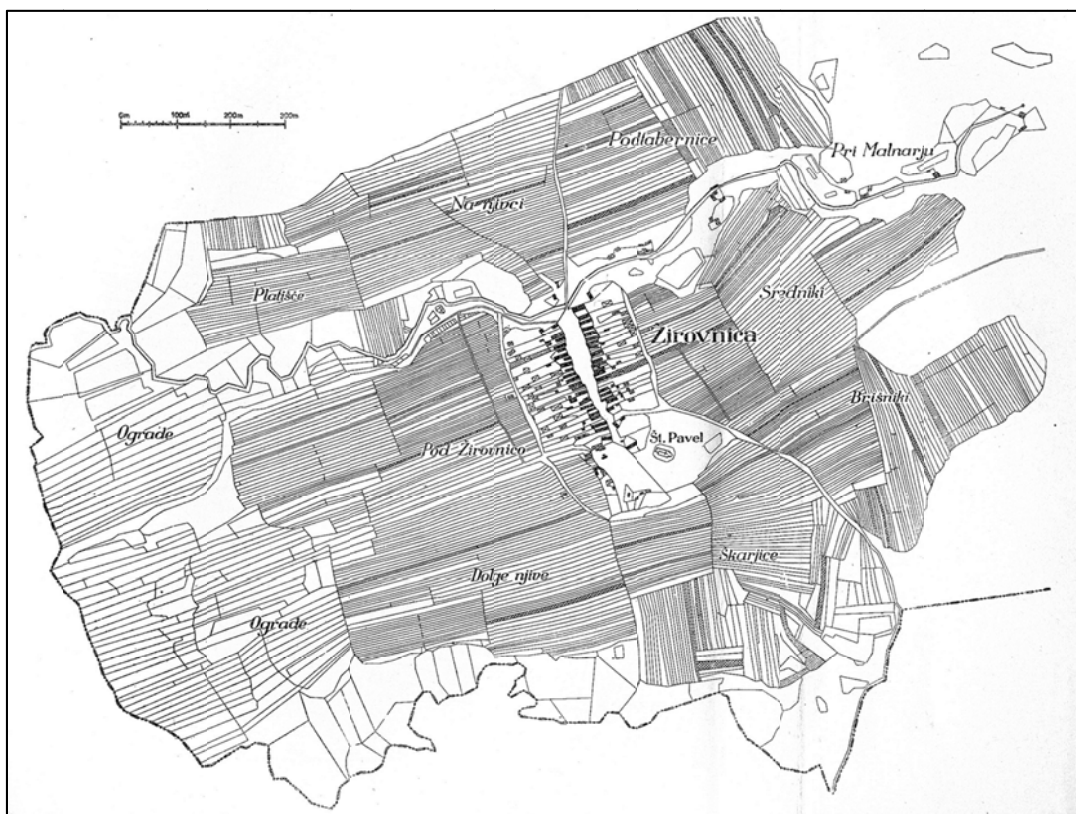
oralov. Podobno je z imeni, ki so sestavljena iz imen lastnikov, npr. *Thady's Acre* – tudi v primerih, ko se lastnik zemljišča zamenja, se ime pogosto ohrani.

2.5.2 Domače raziskave

Podobno kot v svetu se tudi pri nas številni raziskovalci lotevajo proučevanja toponimov. Pionir na tem področju je bil gotovo Tuma z *Imenoslovjem Julijskih Alp* (1929) ter številnimi toponomastičnimi zemljevidi, ki jih je izdal. K proučevanju toponimov je veliko doprinesel tudi Bezljaj s *Slovenskimi vodnimi imeni* (1956), medtem ko Badjura v delu *Ljudska geografija – terensko izrazoslovje* (1953) poleg običajnih geografskih izrazov navaja tudi krajevna imena, izpeljana iz njih.

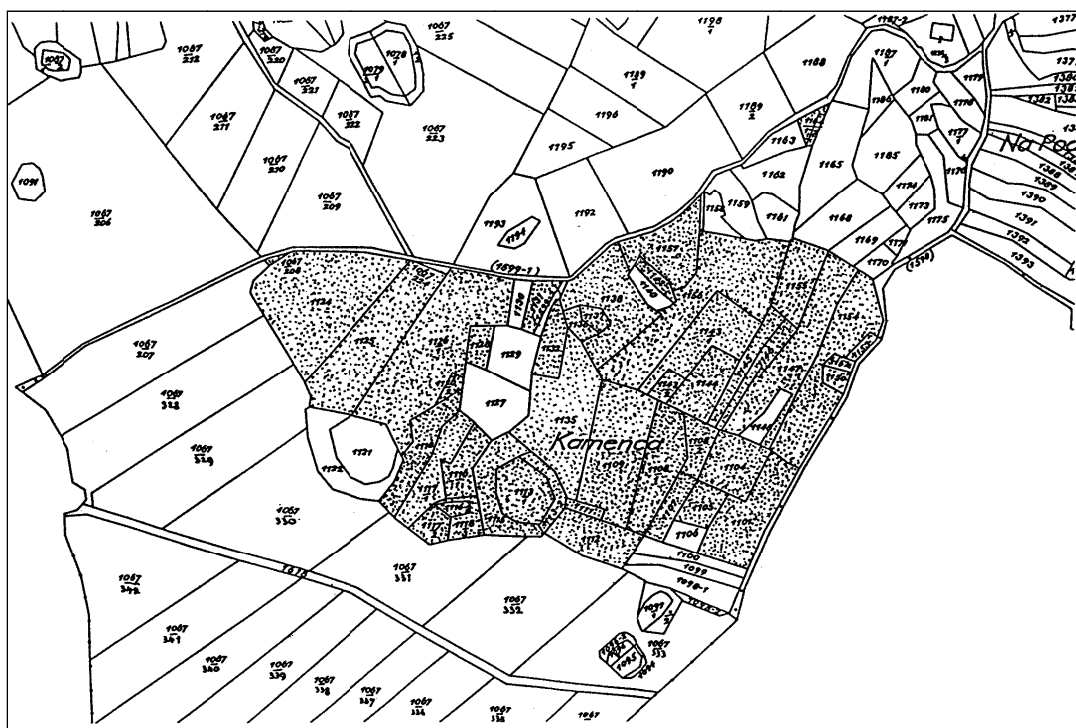
Na področju raziskovanja ledinskih imen zagotovo velja omeniti Ilešiča in njegove *Sisteme poljske razdelitve na Slovenskem* (1950). Čeprav ledinska imena obravnava zgolj obrobno, prvi pokaže na neposredno povezavo med ledinskimi imeni in posameznimi poljskimi skupinami znotraj sistema zemljiške razdelitve. Tako pri razdelitvi na delce navaja tudi značilna ledinska imena. »Osrednje, morda najstarejše in najplodnejše polje, se pogosto imenuje *Velike njive* ali *Dolge njive*,« piše, medtem ko se njive za plotovi sadovnjakov pogosto imenujejo *Ogradi*, *Za ogradi*, *Oplot* in podobno, njive tik za vasjo pa *Zavrtnice* ali *Za vrtmi*. Ostala značilna imena so še: Devci, Delci, Male njive, Srednje njive, Stare njive, Široke njive, itd. Za polja v grudastih oz. nepravilnih delcih piše, da ledinska imena niso tako značilna in da le približno označujejo glavne dele vaškega polja. To si lahko razlagamo kot posledico manjše sistematičnosti/pravilnosti te oblike razdelitve. Pri zemljiščih v celkih pa se pogosto vsa dolina, včasih pa celo gora, če je imel zemljišča tudi tam, imenuje po kmetu. Spet drugje se kmetija imenuje po dolini, kjer ima v lasti zemljišča. Za ostale oblike poljske razdelitve Ilešič ne navaja ledinskih imen, zaradi česar lahko domnevamo, da se značilne oblike imen, kakor so navedene pri razdelitvi na delce, ne pojavljajo tako pogosto ali sploh ne.

Titl, ki je preučeval predvsem ledinska imena v Istri in na Krasu piše, da so imena »prastari in verodostojni spomeniki, priče davne zgodovine, ki jih je potrebno zbrati in pravilno razložiti. V njih se skrivajo obsežna spoznanja in bogastvo vsebine o pokrajini in času, v katerem so nastala. Ljudstvo, ki je ustvarjalo taka imena, je izbralo koga, kaj, kje in kako imenovati določen zemljepisni objekt. Imena so bila namreč nujnost, njihov nastanek pa je narekovala potreba, da se oseba, zemljepisni objekt ali neko območje imenuje in loči od nešteti drugih območij,« (Titl, 2006: 5).

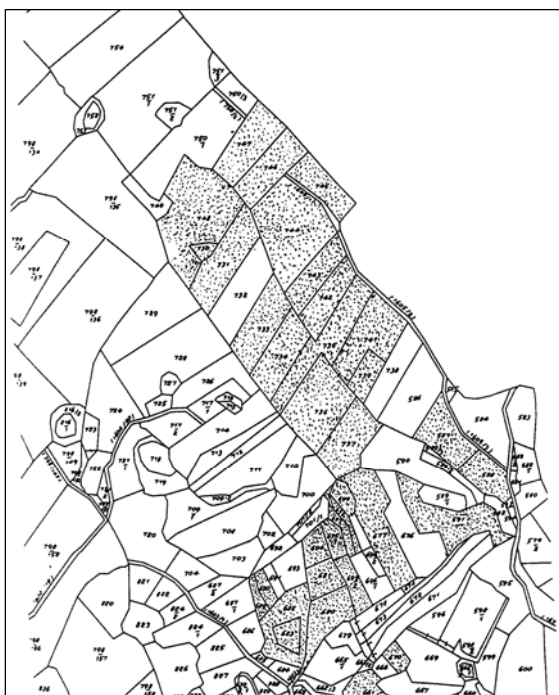
Slika 1: Poljska razdelitev na delce z ledinskimi imeni posameznih poljskih skupin (Ilešič, 1950)

Figure 1: Field division system with particles and field names of individual field groups (Ilešič, 1950)

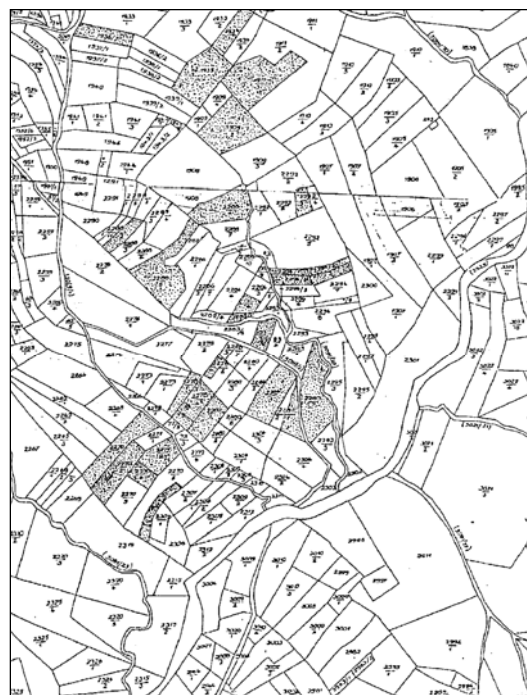
Titl je podatke za svoje raziskave zbral predvsem s terenskim delom, z vpogledi v zemljiške knjige, katastrske mape in toponomastične študije. V svojem delu *Kraški toponimi* (2006) predstavi ledinska in vodna imena po katastrskih občinah. Imen v tem delu sicer ne predstavlja kartografsko, prikaže pa nekaj izsekov katastrskih načrtov z označenimi območji, ki imajo eno ledinsko ime (Sliki 2 in 3). Zanimivo pri tem je, da so ta območja bolj ali manj sklenjena, vendar obstajajo znotraj njih tudi bele lise – parcele, ki so očitno drugače poimenovane. Povsem drugačen je primer toponima Kovačija v k.o. Truške (Slika 4). Parcele, označene s tem ledinskim imenom, so precej razdrobljene in ne tvorijo enotnega kompleksa. Kot vir za zbiranje ledinskih imen je Titlu služila zemljiška knjiga, v kateri je za vsako parcelo vpisano ledinsko ime¹¹.

V severozahodni Istri je Titl evidentiral 8538 imen (s podvajanjem 8794), od tega 7359 ledinskih in 1179 krajevnih. Pogosto ima več parcel isto ime – v razpravi našteva 4427 parcelnih imen, na območju obdelave je registriranih 212.672 parcel. Kot zanimiva primera izpostavi k. o. Truške, kjer je 524 parcel z imenom Hrib, 95 parcel z imenom Soline, in k. o. Boršt, kjer je 206 parcel z imenom Martinje čelo. Najmanj ohranjenih ledinskih imen je na obalnem območju, kjer so prevladovala veleposestva. Od morja proti notranjosti pa število ledinskih imen postopno narašča (Titl, 1998). Titl ugotavlja tudi, da se ledinska imena kljub starosti niso dosti spremenila in so »preživela« menjavo kar treh uradnih jezikov.

Slika 3: Parcele z ledinskim imenom Gradišče v k.o. Sveto (Titl, 2006: 44)

Figure 3: Parcels named Gradišče - c.c. Sveto (Titl, 2006: 44)

Slika 4: Parcele z ledinskim imenom Kovačija v k.o. Truške (Titl, 1998: 105)

Figure 4: Parcels named Kovačija - c.c. Truške (Titl, 1998: 105)

¹¹ Titl v nadaljevanju piše, da ledinska imena niso vpisana v vseh zemljiških knjigah. Enako sem ugotovila tudi sama pri pregledu zemljiških knjig za svoje območje obdelave.

Številna imena so odraz lokalnih posebnosti poselitve oz. organizacije naselij. Dvori, Korte, Kortine in Stancije so npr. imena za kraje, kjer so v gospodarskih obratih zemljiškega gospoda prebivali njegovi podložniki in mu obdelovali zemljo (Titl, 1998). Ledinska imena pa so tudi kazalci sprememb zemljiških kategorij:

- Iz nekaterih sestavljenih ledinskih imen je vidna sprememba rabe – tako se je npr. v obalnem pasu povečalo število vinogradov. Razlog za to je bil v nekoliko poznejšem pojavu trtne uši v Koprskem primorju – šele leta 1880, torej 12 let po tem, ko je začela uničevati vinograde po Evropi. V tem obdobju se je povpraševanje po vinu močno povečalo. V vinograde so spreminjali predvsem njive, opuščeno zemljo in stare brajde. Značilni toponimi, s katerimi so poimenovali nove vinograde, so npr. Njiva stara planta, Njiva v solnah, Njiva v baredih. Po pojavu peronospor in trtne uši pa se je v zaledju število vinogradov zmanjšalo. Na njihovem mestu so nastale njive, travniki in pašniki.
- Povečalo se je število pašnikov, ko se je konec 19. stol. razširila vzreja molzne živine – glavna razloga za to sta bila že omenjena kriza vinogradništva zaradi pojava trtne uši in bližina trga v Trstu. Toponimi za (nove) pašnike: Bared pod jezerom, Mala njivca, Njiva v plantah, Nogradi.
- Več sprememb v rabi je Titl zaznal na območjih, ki so bila bližje trgu (Trst) in kjer so lažje prodajali pridelke (hitrejši odziv na povpraševanje).

Med geografi, ki se posvečajo raziskovanju toponimov, zagotovo velja omeniti tudi Peršolja (1998a, 1998b, 2003). V svoji raziskavi *Geografski problemi imenoslovja Kamniško-Savinjskih Alp* (1998b) poudarja, da geografe zanima predvsem povezanost zemljepisnega imena s (po)krajino oz. s tistimi njenimi značilnostmi, zaradi katerih je (poimenovani) objekt največkrat dobil ime. Poudarja pa tudi pomen sistematičnega zbiranja zemljepisnih imen (Peršolja, 2003).

Med raziskovalci, ki so svoja prizadevanja usmerili v zbiranje in preučevanje toponimov na slovenskem jezikovnem prostoru zunaj meja Slovenije, velja omeniti Merkuja (1969, 1970a, 1970b, 1970c, 1993, 1995, 1999a, 1999b), Medveda (1974), Medveda in sod. (1977), Klemšeta (1993, 1997, 2005) ter Dapita (2003).

Merku (1995) za razliko od vseh ostalih raziskovalcev trdi, da naj bi mikrotoponimi – ledinska imena – z izjemo nekaterih, imeli »kratko življenje«. To naj bi še posebej veljalo za tiste, ki so sestavljeni iz svojilnih pridevnikov.

Klemše (2005) je zbral in uredil krajevna, ledinska, vodna in druga imena na območju vasi Ločnik, Podgora in Štandrež na Goriškem. Kot viri so mu služili vsi trije historični katastri: terezijanski, jožefinski in franciscejski. V Ločniku in Podgori, ki se nahajata na stičišču slovenskega in furlanskega sveta, je jezikovne posebnosti obeh jezikov najti tudi v toponomastiki. Pogosti so primeri dvojnega poimenovanja za isti kraj oz. območje. Štandrež je nastal kasneje (prva omemba konec 14. stol.), zanj je značilna prisotnost tako furlanskih kot tudi slovenskih priimkov, kar kaže na to, da so se v njem naseljevali ljudje iz zelo različnih okolij. Avtor pri zajemanju imen iz katastrov opozarja na jezik zapisovalcev oz. zapis imena. Uradni popisovalci niso vedno govorili jezika domačinov (v tem primeru slovenščine), tako da je zapis imena pogosto samo približen.

Za ledinska imena v Števerjanu Klemše (1993) ugotavlja, da so se ohranila skoraj vsa, ki so bila zabeležena pred skoraj 200 leti, čeprav so bila takrat zapisana v italijanski ali nemški obliki. Njihova posebnost je v tem, da je njihova raba največkrat omejena na eno vaško ali srenjsko skupnost; znotraj take skupnosti so imela in še vedno imajo zelo natančen pomen in prostorsko opredelitev. V teku stoletij so nastajala, se preoblikovala in

izginjala in so kot taka neposreden dokaz človekove prisotnosti in delovanja, njegove vraščenosti v prostor in povezanosti z zemljo ter zanimivo področje za preučevanje gospodarskega in družbenega razvoja posameznih območij in skupnosti – predvsem z vidika kmetijstva in rabe tal.

Dapit (2003), ki je raziskoval rezijanske toponime, je kot vir uporabil lokalne informatorje, zemljevide iz Napoleonovega obdobja (1831) in avstrijske mape, ki datirajo v obdobje okrog leta 1850. Pri tem ugotavlja, da so toponimi na zemljevidih navadno zapisani v italijanski obliki, pri čemer opozarja na številne napake ter italijanske, furlanske in beneške vplive, ki se pojavljajo tudi zaradi nepoznavanja rezijanščine.

Iz semantične analize je razvidno, da se večina toponimov navezuje na naravo, kot jo dojema človek: na zemljo, vode, oblike, barve, položaj v prostoru, živalstvo, rastlinstvo. Naravno okolje je opisano s pomočjo pojmov, ki kažejo na ustroj ozemlja, predvsem v geomorfološkem in hidrografskem smislu. Posebna kategorija toponimov opisuje vrste človekovega poseganja v okolje; npr. označujejo spremembo določene kmetijske površine, in tako pričajo o starih kmetijskih tehnikah, s katerimi so spreminjali namembnost zemljišča. Kot primer lahko navedemo toponima *Laz* in *Lazina*, ki označujeta travnik, pridobljen s krčenjem gozdne površine. Pojavljajo se tudi stavbarski izrazi, posamezni toponimi pa nakazujejo tudi upravno realnost – primer *Laški kunfin*. Veliko toponimov vsebuje antropotoponime, sestavljene iz hišnih ali osebnih imen. Ti na splošno označujejo ime lastnika ali kažejo na razmerja med danimi točkami in določenimi ljudmi.

Dapit predstavlja slovar toponimov, v katerem so zbrani vsi toponimi (508). Prevladujejo poimenovanja po naravnih značilnostih (333 ali 65,6 % vseh toponimov), medtem ko je po človekovih posegih poimenovanih 135 oz. 26,6 % toponimov. 40 imen (7,9 %) je izločenih iz analize. Simbolna raba jezika v poimenovanju naj bi se kazala predvsem v (1) prispodobah iz materialne kulture, (2) antropomorfnih in zoomorfnih prispodobah, (3) prispodobah iz abstraktnih pojmov ali duhovne kulture in (4) prispodobah iz zunanjega sveta. V svoji raziskavi je Dapit ugotovil tudi, da je večina ledinskih imen na voljo le na osnovi ustnih pričevanj, medtem ko je za njihovo prostorsko razporeditev značilno, da so imena številnejša tam, kjer je tudi človekova prisotnost izrazitejša – v bližini naselij, ob cestah, križiščih, itd. Obenem poudarja, da namembnost zemljišč zaradi spremembe rabe danes iz toponimov marsikje ni več razvidna. Kljub temu jo razume kot pomembno informacijo, saj nudi največ vpogleda v navade človeka, njegovo materialno in duhovno kulturo. Podobno se je lastništvo izkazalo kot pomembno za razumevanje številnih posebnosti rezijanskega jezikovnega sistema.

Ljudske pripovedi in omenjanje krajev v njih je imelo (podobno kot ugotavlja Basso pri Apačih) tudi didaktični namen. Otroci so okolico spoznavali skozi poučno-zabavne pripovedi, kar je bilo nujno, saj so živeli v geomorfološko zelo razčlenjenem prostoru. Tamkajšnje življenje je zahtevalo natančen sistem poimenovanja krajev.

Posebna zvrst toponimov so t. i. arheološko indikativni toponimi, ki naj bi z večjo verjetnostjo nakazovali na arheološka najdišča. Toponimi poleg poimenovanja kraja pogosto izražajo pokrajinsko, funkcijsko in časovno obeležje kraja. Te značilnosti prihajajo močnejše do izraza v strukturi arheoloških toponimov, ki nakazujejo arheološka najdišča. To so predvsem imena *Gradišče*, *Groblje*, *Gomila*, *Žale*, nadalje toponimi s pridevnikom *ajdovski* in *stari*, pa tudi *Laško*, *Most*, *Pristava*, *Tabor*, *Trnje*, *Griža*, itd. (Truhlar, 1975). Arheološki toponimi spadajo k najstarejšim krajevnim in ledinskim imenom. Svojo poimenovalno funkcijo na splošno povezujejo s kraji s starimi slovanskimi imeni, še posebej s tistimi kraji in ledinami, ki so istočasno arheološka najdišča. Ta

najdišča pomenijo naselja, gradišča, kastele in druge utrjene postojanke, svetišča, grobišča, poseljene jame, ceste, mostove, brode, vodne vire, rudnike, kamnolome, refugije. Med arheološke toponime sodijo tudi imena starih naselbin in starih cerkvenih postojank, stara ledinska, gorska, vodna in jamska imena ter imena starih patroncijev (Truhlar, 1979).

Številni toponimi, ki so v prostoru živi še danes, segajo tudi v zgodnji srednji vek. Sem sodijo predvsem krajevna imena v zvezi z besedo *Vlah*, s katero so slovanski naseljenci poimenovali staroselsko prebivalstvo (*Lahovče*, *Laško*). Staroselci, ki se niso umaknili s prihodom Slovanov, so se integrirali v novo družbeno in politično stvarnost in jih lahko štejemo za nosilce kontinuitete v zgodovinskem razvoju slovenskega prostora. Preko njih so Slovani poleg drugega sprejeli številne predslovanske toponime in hidronime, ki so živi še danes (Štih, 2001).

Kljub številnim raziskavam toponimov, njihovega izvora, pomena, ki ga imajo za posameznika in širšo skupnost, poimenovalnih motivov, itd., se le redke raziskave dotikajo odnosa med toponimi in poimenovanimi lokacijami. Peršolja (1998a) sicer poudarja, da so toponimi že zaradi svoje dolgotrajne prosotnosti v prostoru postali »enakovredni, sestavni del pokrajine« in kot taki pripadajo natančno določenemu geografskemu objektu v prostoru. Nekateri raziskovalci sicer toponime prikažejo na zemljevidih. Titl je v svojih delih celo opozoril na povezavo med posamezno parcelo in njenim imenom in to tudi kartografsko predstavil. Vendar je to storil le za nekaj ledinskih imen, samo da je opozoril na njihovo razporeditev, ne pa za celotno preučevano območje. Popolnega vpogleda v razporeditev ledinskih imen tako ni ponudil. Odnosi med posameznimi imeni in prostori, ki jih opisujejo, so obravnavani zgolj s poimenovalnimi motivi – posamezni raziskovalci razvrstijo imena na podlagi motivov v skupine, ne poglobljajo pa se v podrobnejšo analizo fizičnih značilnosti poimenovanih prostorov niti v njihovo prostorsko razporeditev.

Namen raziskave je bil prav to, da preveri, na kakšen način so posamezna ledinska imena razporejena v prostoru in ali so območja, ki jih opisujejo, prepoznana kot »krajinski osebki«, uporabni pri razvrščanju, upravljanju in načrtovanju krajini.

2.6 INDIVIDUUM V KRAJINI

Že v uvodu so bile omenjene težave, ki se pojavljajo pri določitvi oz. zamejitvi osnovnega »osebka«, individuuma v krajini, saj je ena osnovnih določilnic krajine prav njena nezamejenost oz. zvezno prehajanje krajinskih območij na različnih hierarhičnih ravneh, »osebka« pa v krajini ne moremo opredeliti na način, kot je npr. opredeljen znotraj botanične ali zoološke klasifikacije. V krajini sicer lahko najdemo številne bolj ali manj jasno izražene meje, kot so reliefni robovi, vodna telesa, meje med kategorijami površinskega pokrova, itd. Poleg naravnih meja so danes v krajini opazne tudi številne ločnice, ki so posledica človekovih dejavnosti: politične in administrativne meje, meje med različnimi rabami, lastniške oz. parcelne meje in tiste, ki jih ustvarjajo antropogeni objekti (naselja, ceste, itd.). Slednje v nekaterih primerih sledijo naravnim mejam, v drugih pa v krajino vnašajo povsem novo členjenost. Vendar, kot poudarja Ingold (1993: 156), noben krajinski element sam po sebi ne deli krajine – meja nastane šele takrat, ko jo dojamemo kot mejo.

V krajini sicer lahko prepoznamo območja, ki imajo skupen značaj in se obenem ločijo od sosednjih območij. Angleži za ta območja uporabljajo izraz *landscape character unit*, ki ga lahko prevedemo kot *enota skupnega krajinskega značaja* (Marušič I. in sod., 1998: 39). Krajinski značaj je opredeljen kot *značilen, prepoznaven in konsistenten vzorec elementov, tako naravnih kot antropogenih, po katerih se posamezno območje razlikuje od drugega* (Landscape and seascape character..., 2012). Elementi oz. dejavniki, ki krajino oblikujejo, so na eni strani podnebje, relief, vodne in talne razmere ter rastje, na drugi politične, zgodovinske in gospodarske razmere ter na koncu raba, zemljiški in poselitveni vzorci kot rezultat vseh prejšnjih dejavnikov.

Danes se namesto izraza *landscape character unit* sicer pogosteje uporabljata druga dva, in sicer *landscape character type*, ki ga lahko prevedemo kot *tip krajinskega značaja*, ter *landscape character area*, ki označuje *območje krajinskega značaja*. *Tip krajinskega značaja* opisuje tip krajine z dokaj homogenim značajem. Je splošen in se lahko pojavi kjerkoli, vendar povsod, kjer se pojavi, najdemo podobne kombinacije geoloških, topografskih in vodnih razmer, vegetacije, rabe in poselitvenih vzorcev. Nasprotno je posamezno *območje krajinskega značaja* edinstveno geografsko območje, kjer se pojavlja določen krajinski tip. Vsako tako območje ima svoj lasten značaj in lokalno identiteto, čeprav ga običajno opredeljujejo enake lastnosti kot ostala območja enakega krajinskega tipa (Swanwick, 2003: 112). Kot najbolj nazoren primer za ilustracijo obeh pojmov lahko izberemo npr. kraško polje. Ima določene značilnosti, ki ga opredeljujejo: apnenčasta podlaga, dinarska smer, uravnano dno z reko ponikalnico, kmetijska zemljišča na dnu ter obdanost z gozdnimi hrbti. Kraško polje je torej tip krajine, ki se pojavlja na več lokacijah v prostoru. Planinsko polje kot primer kraškega polja je območje z vsemi zgoraj naštetimi značilnostmi, a obenem edinstveno in neponovljivo v svojem značaju – torej primer območja krajinskega značaja.

Zgornje opredelitve pa ne veljajo za drug pojem: *krajinsko enoto* (ang. *landscape unit*). Krajinska enota je eden temeljnih pojmov v krajinskem planiranju in je pogosto opredeljena na povsem določen način. Z njo so povezane informacije o prihodnji rabi posameznih zemljišč in režimih njihovega upravljanja/varstva. Oba pojma, *krajinska enota* in *enota skupnega krajinskega značaja*, imata sicer nekaj stičnih točk, vendar se tudi razlikujeta. Tako je npr. opredelitev *krajinske enote* znotraj krajinske ekologije bližje opredelitvi *enote skupnega krajinskega značaja*. Od *krajinske enote*, kakor je opredeljena v krajinskem planiranju, se razlikuje predvsem v tem, da slednja ni določena vnaprej, temveč je njena zamejitev vedno odvisna od načrtovanja (Marušič in sod., 1998).

Krajinska enota je v krajinskem planiranju prostorska enota, ki je notranje homogena glede določenih lastnosti - tistih, ki so pomembne za presojo rabe prostora oziroma določenega načina upravljanja krajine. Je informacijska enota, saj nosi informacijo o značilnostih krajine. Značilnost pristopov s krajinsko enoto (ang. *landscape unit approach*) je, da je njihovo izhodišče v naravnem značaju zemljišča (Marušič I., 2001). Ti pristopi so sicer značilni za začetna obdobja krajinskega planiranja in se danes ne uporabljajo pogosto¹². Hackett (1971) uporablja izraz *naravna enota* in zanjo piše, da lahko označuje dokaj različna območja, tako

¹² Ker so del postopka krajinskega planiranja številne informacije, povezane z različnimi prostorskimi enotami, njihove meje pa se pogosto ne ujemajo, se v okviru sodobnih postopkov krajinskega planiranja pri analizi prostora najpogosteje poslužujemo uporabe »najmanjšega skupnega imenovalca«, kar v prostorski terminologiji pomeni zadostno majhno rastrsko celico. Tej po pregledu posameznih značilnosti predpostavimo notranjo homogenost, ki služi kot izhodišče za analizo in kasneje določitev posameznih enot različne namenske rabe. Druga prednost rastrske celice je njena uporabnost za računalniško analizo podatkov.

po velikosti kot po značaju, odvisno od vsebine in merila raziskave (postopka načrtovanja), v kateri je uporabljena. Njen pomen mora biti prilagojen področju raziskave, lahko pa rečemo, da naravna območja določajo območja naravne krajine, ki imajo določeno podobnost oz. ujemanje v razmestitvi talnih in podnebnih tipov ter rastlinskih in živalskih združb, ki upravičuje njihovo razdelitev.

Razdelitev na naravne enote je dokaj preprosta in enostavna v naravno ohranjenih območjih, kjer ni čutiti človekovega vpliva – Hackett (1971) piše, da jih je mogoče prepoznati že po različnih rastlinskih združbah, ki obenem nakazujejo spremembe v tipu tal, topografiji in mikroklimi. Postopek je sicer popolnoma neuporaben v urbaniziranih območjih, kjer so dejavnosti/rabe razmeščene po popolnoma drugačni logiki oz. sistemu. Pri načrtovanju kmetijskih območij pa je položaj drugačen, saj so dejavnosti – predvsem kmetijstvo in gozdarstvo – do določene stopnje razmeščene po nekem naravnem vzorcu reliefa, talnih tipov in podnebja, in to kljub vse bolj napredni tehnologiji, ki omogoča kmetovanje tudi na območjih, ki za to dejavnost niso najbolj primerna. Načrtovanje s pomočjo naravnih enot je za taka območja primernejše, predvsem kar se tiče iskanja območij, najbolj primernih za kmetijsko rabo¹³.

Krajinska enota je eden pomembnejših konceptov, kjer je opredeljena kot ekološko homogen¹⁴ del zemljišča v izbranem merilu obravnave in v odnosu do namena obravnave. Izhaja iz osnovne hipoteze krajinske ekologije, ki krajino obravnava kot sistem in je običajno določena na osnovi reliefnih oblik, prsti in vegetacije, vključuje pa lahko tudi bolj dinamične elemente, kot so populacije živali, vodni in energijski tokovi, itd. Zonneveld (1989) sicer piše, da je kot taka uporabna tudi za vrednotenje primernosti katerekoli od prihodnjih rab, vendar je pri tem treba opozoriti na dejstvo, da se pogled krajinskih načrtovalcev na opredelitev krajinskih enot sicer razlikuje od pogleda krajinskih ekologov. Osnovni pogoj, ki ga mora krajinska enota izpolnjevati, je uporabnost v postopku načrtovanja. Enoti se v načrtu določi njena namembnost. Kot taka torej ne more biti zgolj rezultat geografske regionalizacije, ki izhaja iz splošno zaznanega značaja posameznih delov prostora, temveč iz regionalizacije, ki homogenost enote določa v povezavi z načrtovano nalogo (Marušič I., 2001). Krajinske enote iz tega razloga ne morejo biti določene vnaprej, temveč je njihova razmejitev odvisna od konkretne načrtovalske naloge. To pa je ena od temeljnih razlik med krajinsko enoto v prostorskem načrtovanju, krajinsko enoto v krajinski ekologiji in enoto skupnega krajinskega značaja. Tudi za slednjo je značilna notranja homogenost, ki je odvisna od vseh dejavnikov, ki značaj enote določajo in je kot taka nosilka informacij o lastnostih prostora. Vendar je razdelitev enot lahko pripravljena vnaprej neodvisno od namena njihove uporabe. Osnovne značilnosti samega koncepta enote oz. območja skupnega krajinskega značaja pa lahko opredelimo kot:

- za krajinsko enoto je značilna enotna krajinska podoba,
- uporabna je kot tipološka enota, ker so posamezne enote hierarhično strukturirane omogočajo obravnavo in posledično razvrščanje krajine na različnih ravneh,

¹³ Ovire, na katere opozarja Hackett in se pojavljajo pri uporabi naravnih enot v krajinskem planiranju, so prisotne predvsem v primerih, ko se administrativne meje (znotraj katerih se pripravlja plan) ne ujemajo z naravnimi enotami, ter v primerih, ko se razmejitev prostora po posameznih značilnostih (npr. geologiji, tipu tal, podnebju, topografiji) med seboj ne ujemajo. Nasploh je planiranje na osnovi naravne enote primerno le za dejavnosti, ki so povezane z rabo naravnih virov.

¹⁴ Homogenost v tem primeru ne pomeni popolne enakosti posameznih sestavin okolja oz. enote, temveč homogenost življenjskih pogojev znotraj enote.

- homogenost enote pomeni možnost za enotno varstveno kategorizacijo enote na področju varstva (kulturne) krajine ter določevanja upravljavskih smernic za njen prihodnji razvoj.

Glavni cilj v nadaljevanju predstavljene raziskave je poiskati odgovor na vprašanje, ali so posamezna območja, opisana z ledinskimi imeni, lahko opredeljena kot enote skupnega krajinskega značaja in potemtakem uporabna v postopkih tipološkega razvrščanja, upravljanja (in načrtovanja) krajine.

3 RAZISKAVA

»Once, from eastern ocean to western ocean, the land stretched away without names. Nameless headlands split the surf; nameless lakes reflected nameless mountains; and nameless rivers flowed through nameless valleys into nameless bays.

Men came at last, tribe following tribe, speaking different languages and thinking different thoughts. According to their ways of speech and thought they gave names, and in their generations laid their bones by the streams and hills they had named. But even when tribes and languages had vanished, some of those old names, reshaped, still lived in the speech of those who followed.«

»Nekoč se je od vzhodnega do zahodnega oceana razprostirala zemlja brez imen. Voda je udarjala ob neimenovane rte, neimenovane gore so se odsevale v neimenovanih jezerih in neimenovane reke so tekle po neimenovanih dolinah v neimenovane zalive.

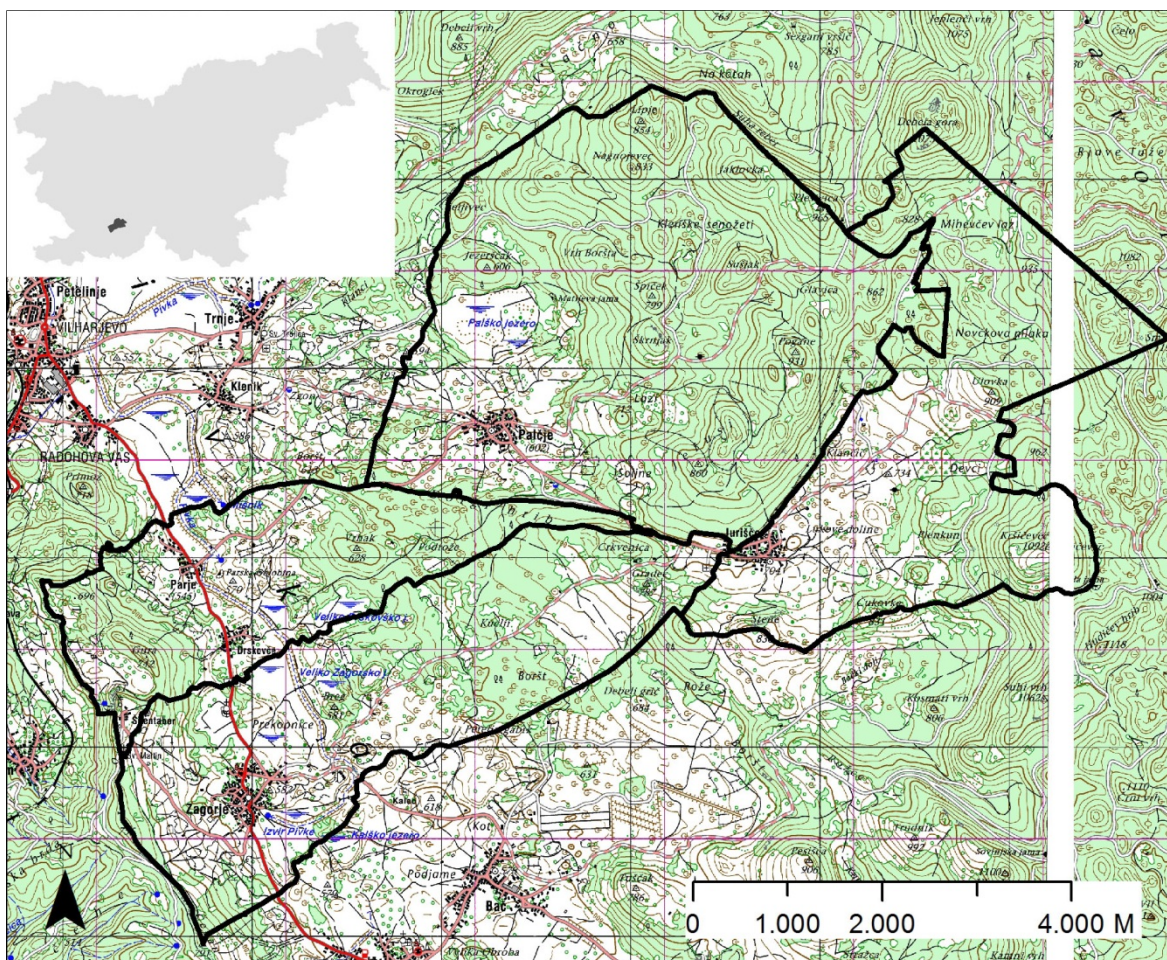
Nazadnje so prišli ljudje, pleme je sledilo plemenu, govoreč različne jezike in misleč različne misli. Glede na način govora in mišljenja so prostor poimenovali in skozi generacije puščali svoje kosti ob rekah in gričih, ki so jih poimenovali. Ampak tudi če so plemena in jeziki izginili, so nekatera izmed teh starih imen preoblikovana še vedno živela v govoru tistih, ki so jim sledili.«

G. R. Stewart, 2008: *Names on the land*, str. 3

3.1 IZHODIŠČA

Naloga je bila zastavljena z namenom raziskati odnos med fizičnim prostorom in imeni, ki ta prostor opisujejo. V raziskavi predpostavljam, da so ledinske enote oz. skupine ledinskih enot v prostoru prepoznane kot enote skupnega krajinskega značaja in jih je kot take mogoče uporabiti pri razvrščanju in urejanju sodobnih krajin. Kot je bilo omenjeno že v uvodu, sem pod drobnogled vzela predvsem kmetijski prostor, med imeni pa ledinska imena, ki ta prostor opisujejo. Poleg teh so bila zabeležena tudi imena krajev in antropogenih objektov¹⁵. Obenem so bili zabeleženi in v analizi upoštevani oronimi, saj so pogosto v rabi tudi kot ledinska imena.

3.1.1 Območje preučevanja

Slika 5: Območje preučevanja (Digitalni katastrski ..., 2008; TK 50.000, 2010), kartografija: N. Penko Seidl
Figure 5: Area under consideration (Digitalni katastrski ..., 2008; TK 50.000, 2010), cartography: N. Penko Seidl

¹⁵ Teh imen nisem upoštevala v analizi razvrščanja enot v skupine. Zaradi svojih specifičnih lastnosti so bila iz le-te izvzeta imena krajev, cerkva in antropogenih objektov.

Območje preučevanja zajema štiri katastrske občine v občini Pivka: Juršče, Palčje, Parje in Zagorje. Površina znaša slabih 50 km². Na preučevanem območju stoji šest vasi s pripadajočimi zemljišči: Drskovče, Juršče, Palčje, Parje, Šilentabor in Zagorje.

3.1.1.1 Geografski opis

Območje preučevanja leži znotraj geografske enote Zgornja Pivka, široke doline ob potoku Pivka, za katere vzhodno obrobje so značilne plitve kraške kotanje, ki se po dolgotrajnem deževju spremenijo v presihajoča jezera (Natek in Natek, 2008). Zgornja Pivka je okrog 16 km dolga in 4–5 km široka dolina ter ima nekatere lastnosti kraškega polja. Njeno površje lahko razdelimo v dve večji morfološki enoti: uravnano dno kotline in višjo skalno teraso, ki se vleče na vzhodnem obrobju same kotline vzdolž Javornikov. Vanjo so poglobljene tudi nekatere kotanje pivških presihajočih jezer. Dno kotline je uravnano le ob reki Pivki, sicer pa valovito in dvignjeno nekaj metrov nad strugo. Ravnico mestoma prekinjajo kopasti vrhovi, na zahodu ravno dno počasi prehaja v pobočja, na vzhodu pa je prehod v pobočja višje terase izrazitejši. Terasa je najizrazitejša oz. najmanj razčlenjena na območju med Trnjem, Bačem in Palčjem. Razčlenjujejo jo posamezni kopasti vrhovi in številne vrtače ter jezerske kotanje presihajočih jezer. Nagnjena je proti JZ, medtem ko na vzhodnem delu prehaja v masiv Javornikov (Mulec in sod., 2005).

Na Pivki se pojavljata dve obliki podzemne vode: talna in kraška, za Zgornjo Pivko je značilna prisotnost kraške vode, katere gladina močno niha. Nekateri pritoki izpod Javornikov ob visokem stanju privrejo na površje v starih suhih dolinah, ki so lokalno kraško poglobljene in spremenjene v jezerske kotanje, ter jih preplavljajo (Kranjc, 1985). Te kotanje imajo živoskalno osnovo, prekrito s plastjo sedimenta in prsti, njihovo dno pa leži na nadmorski višini, ki jih doseže nihanje podtalnice (Mulec in sod., 2005). Reka Pivka, po kateri je celotna kotlina dobila ime, izvira v Pivšcah pri vasi Zagorje na nadmorski višini 544 m. Reka ima majhen strmec – pri Postojni ponikne v Postojnsko jamo na višini 513 m, zato teče počasi, v številnih zavojih. Do Matenje vasi teče povečini po kraških tleh in pogosto popolnoma presahne. Stalnejši tok ima šele v Spodnji Pivki, ko se združi z Nanoščico (Kovačič, 1975). Pivka je bila l. 1934 na odseku od Zagorja do Selc tudi regulirana (Čuček, 2005), vendar se je regulacija izkazala za neuspešno. Zaradi kraških tal reka ne poplavlja le iz struge, temveč voda privre tudi iz podzemlja, zgrajeni nasipi pa so celo preprečevali, da bi se voda po končanem deževju umaknila nazaj v strugo – zaradi tega so jih na nekaterih mestih kasneje prekopali.

Kljub legi na prehodu med celinsko Slovenijo in Jadranom so vplivi morja neznatni – predvsem zaradi zaprtosti kotline z visokimi planotami ter relativno visoke nadmorske višine. Vplivi z morja se čutijo predvsem v obdobjih južnega vremena, ko se temperatura dvigne, vlažnost zraka naraste in tudi padavine so v teh obdobjih obilne. Za zimo je tipičen pojav burja, hladen, suh vzhodni veter, ki piha v sunkih, pogosto spreminja smer in znatno zniža temperature. Za Pivko sta značilni dve sušni obdobji – zimsko v januarju in februarju ter poletno, ki nastopi v juliju in avgustu (Kovačič, 1975). Spomladansko in jesensko deževno obdobje pogosto povzročata poplave – takrat na dan privrejo presihajoča jezera, pa tudi dolinsko dno ob Pivki je pogosto poplavljen.

Dno Pivške kotline pripada submediteranskemu fitogeografskemu področju. Na apnenčasti matični podlagi najdemo združbo primorskega termofilnega gozda črnega gabra in jesenske vilovine (*Seslerio autumnalis-Ostryetum*), vendar je gozd na tem območju večinoma izkrčen. Ostali del Pivke se uvršča v dinarsko

fitogeografsko področje z dokaj ohranjenimi jelovo-bukovimi gozdovi (*Abieti-Fagetum dinaricum*). Na bolj sušnih in toplih predelih prevladujejo sestoji črnega bora, nastali ob pogozdovanju krasa v prejšnjem stoletju. Josef Ressel, ki je izdeloval pogozdovne načrte okrog l. 1830, je sicer priporočal hrast, medtem ko so v času italijanske okupacije pogozdovali predvsem s črnim borom. Pogozdovanje se je nadaljevalo tudi v obdobju po 2. svetovni vojni, ko so z borom pogozdili nekdanje skupne pašnike (z denacionalizacijo preoblikovane v t. i. splošno ljudsko premoženje). V tem obdobju so bili tudi nekateri panjasti gozdovi bukke zasajeni s smreko in celo z zelenim borom (Zafran, 1998, 2005; Kranjc, 1985).

3.1.1.2 Zgodovina

Pivka je bila poseljena že v kameni dobi, dokaze o prisotnosti človeka so našli v številnih jamah, med njimi je gotovo najbolj znan Betalov spodmol pri Postojni, medtem ko se na ožjem območju preučevanja nahaja Parska golobina (Osole, 1975). V železni dobi so se tu naselili Japodi. Za to obdobje so bila značilna gradišča, od katerih jih je na Pivki ohranjenih kar 20, medtem ko o nekaterih pričajo le še toponimi. Med največjimi je bilo gradišče na Šilentabru, južneje na istem pobočju je Gradišče, nad Jurščami pa Gradec. L. 35 pr. n. št. so Rimljani podjarmili Japode ter Pivko priključili rimski pokrajini Histriji. Rimljani so zgradili tudi dve pomembni cesti – prvo mimo Razdrtega, Šmihela, Landola, Studenega na Planino, drugo pa iz Reške doline v Pivško kotlino ter naprej mimo Juršč in Starih ogenc v Loško dolino (Urleb, 1985; Kovačič, 1975). Po propadu Rimskega cesarstva so se preko območja Pivke selila številna ljudstva, Slovani pa so se na to območje začeli naseljevati konec 6. stoletja. Za obdobje srednjega veka je značilna fevdalna razdrobljenost. Poleg posvetnega plemstva je kot oblastnik nastopala tudi cerkev. Najstarejša fara je bila v Slavini, v pisnih virih je omenjena že v 12. stoletju (Urleb, 1985), po nekaterih podatkih naj bi bila ustanovljena že celo pred 12. stol. (Kandler, cit. po Zabukovec, 2002). Večina vasi na Pivškem je bila omenjena že l. 1498 (Urleb, 1985).

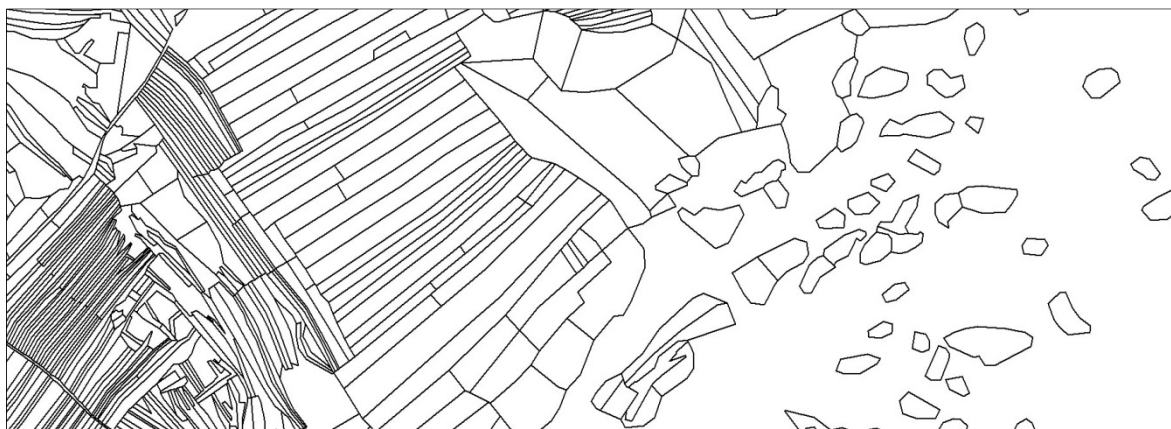
Konec 15. stol. pomeni uvedbo denarnega gospodarstva, kar bistveno poslabša položaj kmetov, poleg tega pa je bilo to tudi obdobje turških vpadov. Obdobje od konca 15. do 17. stol. so najbolj zaznamovali kmečki upori, na to področje je segal celo znani toliminski punt l. 1713. Začetek 19. stoletja zaznamuje prihod Francozov in ustanovitev Ilirskih provinc. Od reform so pomembne predvsem odprava tlake, uvedba vojaške službe ter slovenskega jezika v šolah (Horvat, 1975). V obdobju po odhodu Francozov pa se je razmahnilo furmanstvo (Smrdel, 1975). Na tem mestu velja omeniti tudi transhumanco – obliko pašništva, značilno za to območje, pa tudi za Brkine, Kras, Istro, Čičarijo, Bovško in Belo krajino. Pastirji so se skupaj s svojimi čredami selili od poletnih pašnikov na Pivškem k zimskim v Istri in okolici Tržaškega zaliva (Uršič, 2007).

Naslednja pomembna mejnika sta zemljiška odveza l. 1848 ter dograditev južne železnice, ki je povezovala Dunaj s Trstom. Odsek med Ljubljano in Trstom so zaradi težavnega kraškega terena gradili kar 8 let – med letoma 1849 in 1857. Kraška varianta železnice je bila sprejeta tudi zaradi posredovanja kneza Windischgrätza, lastnika notranjskih gozdov. Po dograditvi proge Pivka–Reka l. 1873 postane Pivka pomembno križišče, kar pomeni udarec za pivško gospodarstvo. Do takrat se je namreč velika večina prebivalcev preživljala s furmanstvom, ki je po dograditvi železnice zamrlo. Domačini so se spet oprijeli kmetijstva. V tem obdobju je bila obdelana skoraj vsaka ped zemlje (Orbanič, 1985; Smrdel, 1975). Razvito je bilo tudi ledarstvo. Led so sekali pozimi in ga prodajali na Reko ali v Trst, spravljali so ga tudi v globoke jame, imenovane ledenice in ga nato prodajali poleti, ko so zanj lahko več iztržili (Kovačič, 1975).

Po končani 1. svetovni vojni z Rapalsko pogodbo Pivško kotlino priključijo Kraljevini Italiji. Za to obdobje je značilen upad kmetijstva in intenzivno izkoriščanje javorniških in snežniških gozdov. Ponovno zacveti furmanstvo, zaradi novonastale meje pa tudi nedovoljena trgovina – iz Jugoslavije v Italijo so tihotapili predvsem konje. Po vzponu fašizma v 20. letih 20. stol. se začne poitaljančevanje, v italijanska spreminjajo celo osebna in krajevna imena. V tem obdobju so se številni domačini tudi izselili, predvsem v obe Ameriki. V obdobju, ko se je Italija pripravljala na vojno, so zrastle številne utrdbe, na Palškem in Petelinjskem jezeru so organizirali tudi vojaške vaje (Čuček, 2005).

3.1.1.3 Značilnosti rabe tal in parcelacije

Za območje je značilna tradicionalna zemljiška razdelitev, ki se vsaj od nastajanja franciscejskega katastra (to je od 20. let 19. stoletja) do danes praktično ni spremenila¹⁶. Polja so razdeljena v pravilne delce (Blaznik, 1970), posamezna kmetija ima v lasti parcele po celotnem vaškem zemljišču. Razdelitev je pravilejša oz. bolj sistematična v dolinskem dnu, kjer se posamezne poljske skupine med seboj jasno ločijo, bodisi po usmerjenosti parcelacije bodisi s potmi, medtem ko so v gričevnatem delu meje med njimi pogosto težje določljive. Vendar, kakor poudarja Ilešič (1950: 38), pravilnost tega sistema ni toliko v pravilnih oblikah in smereh parcel, temveč v sistematičnosti sistema samega, z jasno omejenimi poljskimi skupinami, v katerih se po vsem zemljišču pojavljajo deleži prvotnih vaških »gruntov«. Prav tako se po celotnem območju obdelave pojavljajo za razdelitev na delce značilna ledinska imena. Ta tip poljske razdelitve je značilen za velike sklenjene vasi na ravninah in za celotno območje dolenskega in notranjskega krasa (Blaznik, 1970).

Slika 6: Značilnosti parcelacije v dolinskem dnu – levo, in na pobočjih – desno (Digitalni katastrski ..., 2008), kartografija: N. Penko Seidl

Figure 6: The characteristics of parcelling out on the valley floor – left, and on slopes – right (Digitalni katastrski ..., 2008), cartography: N. Penko Seidl

Za območja v neposredni bližini vasi je značilna drobna parcelna struktura, medtem ko so območja nekdanjih vaških gmajn nerazparcelirana. V preteklosti so bila v pašni rabi, danes pa jih večinoma prerašča gozd. Nekatera od teh območij so bila načrtno pogozdena, druga se zaraščajo zaradi opuščanja rabe. Nasploh sta

¹⁶ Blaznik (1970) in Ilešič (1950) na podlagi opravljenih rekonstrukcij trdita, da se parcelacija ni bistveno spreminjala že vse od časov, ko se je končala velika kolonizacija.

na celotnem območju prisotna trenda zatravljanja in zaraščanja. Njive se povečini spreminjajo v travnike, nekdanje pašnike in senožeti pa prerašča gozd. Poljedelstvo je izrazito samooskrbno, v zadnjem obdobju se spet nekoliko povečuje število pašnikov, predvsem za pašo drobnice in konj. Razlika med stanjem rabe tal v 20. letih 19. stoletja in današnjim stanjem je razvidna iz primerjave v Preglednici 1.

Preglednica 1: Primerjava rabe tal v 20. letih 19. stoletja in danes

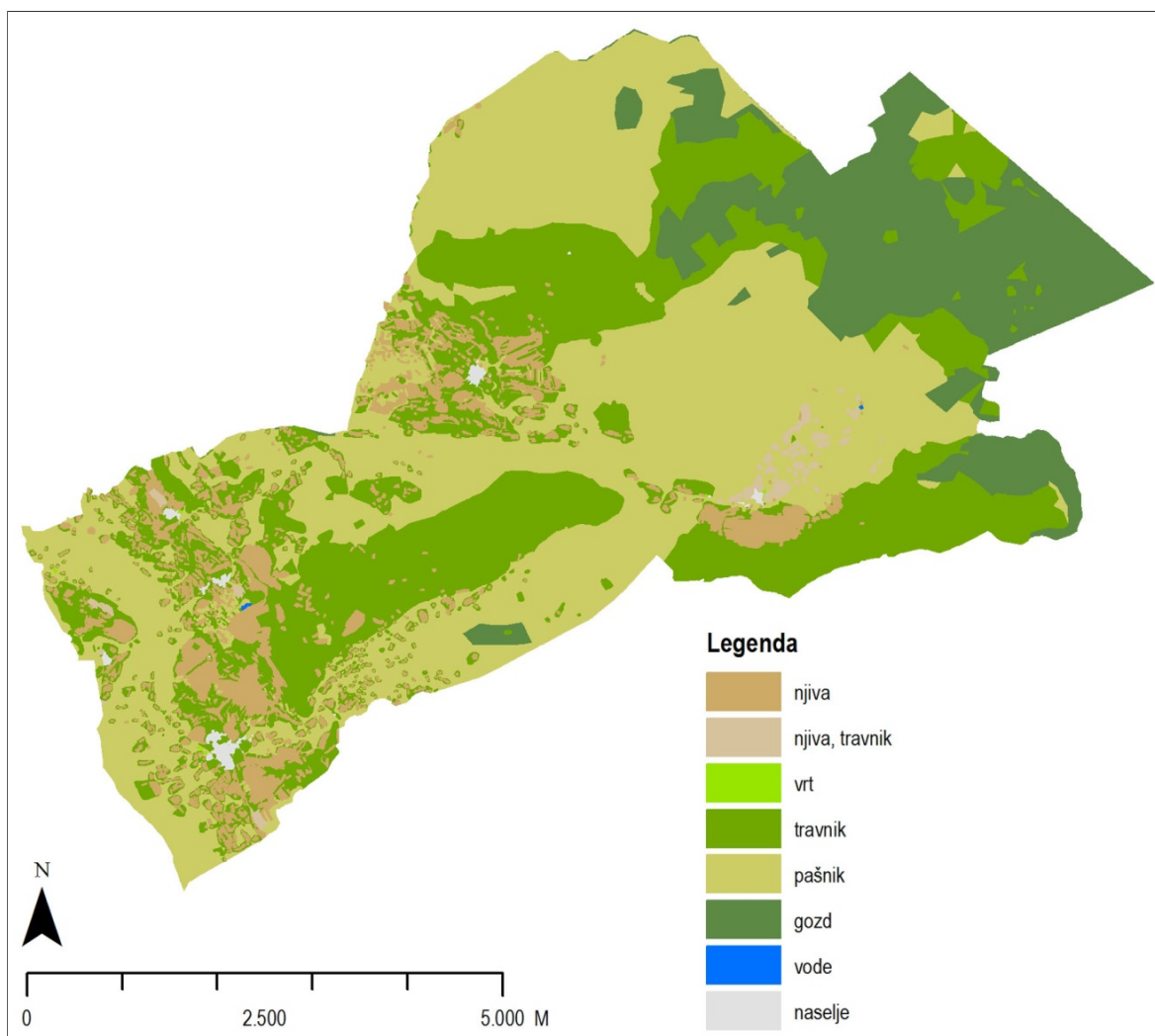
Table 1: Comparison of land use in the 1820's and today

Raba tal po franciscejskem katastru / Land use on Franciscan cadastre		Raba tal danes / Present land use	
Njive in vrtovi	7,6%	Njive in vrtovi	0,4%
Travniki in pašniki	76,9%	Travniki in pašniki*	33,1%
Gozd	15,2%	Gozd	58,0%
Vode	0,0%	Zamočvirjeno, vode	0,0%
Naselje, cesta	0,3%	Pozidano	1,6%
/		Suha zemljišča z ali brez rastl. pokrova	0,1%
/		Sadovnjaki	0,2%
/		Neobdelano in v zaraščanju	6,6%
Skupaj	100,0%	Skupaj	100,00%

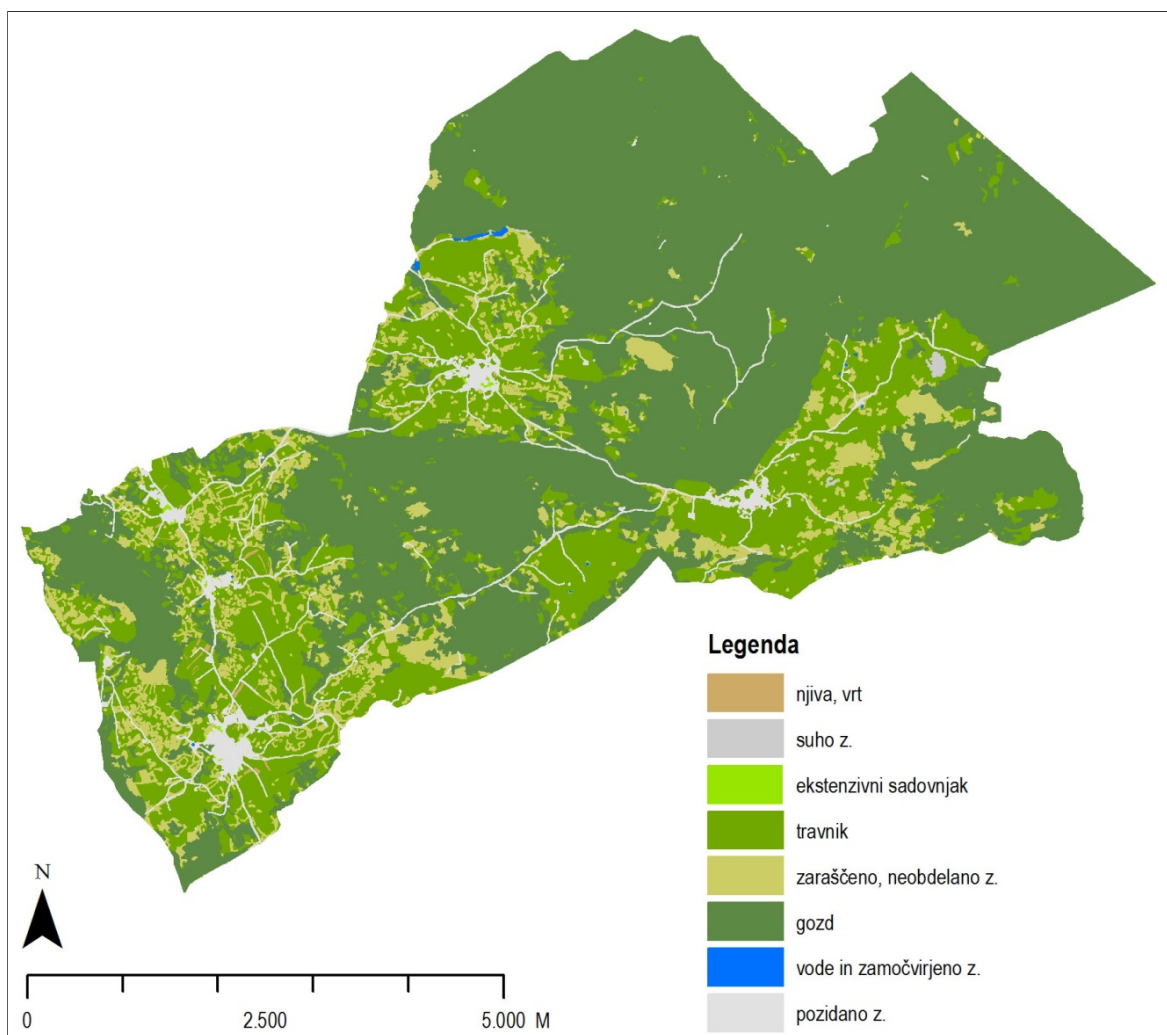
* V podatku »Raba tal«, iz katerega je interpretirana Preglednica, je kategorija poimenovana kot »trajni travnik«, vendar se vanjo uvrščajo tudi pašniki.

V obdobju od 20. let 19. stoletja, ko je nastal franciscejski kataster, do danes se je znatno zmanjšal delež njiv in vrtov – s 7,6 % na 0,4 % ter travnikov in pašnikov – s 76,9 % na 33,1 %. Povečal se je delež gozda – s 15,2 % na kar 58,0 %. Kot je razvidno iz Slike 7 in Slike 8, lahko opazimo spremembe na celotnem območju preučevanja. Izjema so območja na skrajnem vzhodnem delu, kjer se v obeh časovnih presekih pojavlja gozd. Ta se vztrajno širi na območja, nekdanj namenjena kmetijstvu – predvsem na območja nekdanjih pašnikov na hribovitem, skalovitem in vrtačastem kraškem terenu, kjer so pogoji za kmetovanje slabi, strojna obdelava pa zaradi teh pogojev otežkočena. Gozd se širi tudi na območja nekdanjih travnikov in celo njiv.

Kot je razvidno iz Slike 7, je bila prevladujoča kategorija rabe tal po franciscejskem katastru pašnik. V podatku o rabi iz leta 2011 se ta kategorija ne pojavlja več samostojno, temveč v sklopu »trajni travnik«, zato je primerjava nekoliko otežena.

Slika 7: Raba tal v 20. letih 19. stoletja (Zafran, 1998; Franciscejski ..., 2008), kartografija: N. Penko Seidl
Figure 7: Land use around 1820 (Zafran, 1998; Franciscejski ..., 2008); Cartography: N. Penko Seidl

Slika 8: Raba tal danes (Raba ..., 2011), kartografija: N. Penko Seidl

Figure 8: Present land use (Raba ..., 2011), Cartography: N. Penko Seidl

Sprememba v stanju rabe tal je dobro vidna tudi iz Slike 9 in Slike 10. Obe sta posneti z iste točke. Prva v obdobju med obema vojnama in druga v letu 2014. Največja sprememba je v deležu gozda – nekdanje travnike, pašnike in senožeti danes prerašča gozd.

Slika 9: Krajina v obdobju med obema vojnama

Figure 9: Landscape in the period between the first and the second world war

Slika 10: Današnja krajina

Figure 10: Today's landscape

3.2 METODA

Raziskava je razdeljena na štiri korake:

- (1) inventarizacija, zbiranje ledinskih imen in izdelava zemljevidov ledinskih imen,
- (2) analiza ledinskih imen, s katero so preverjene izhodiščne predpostavke (H1-H4),
- (3) analiza ledinskih enot oz. njihovih prostorskih značilnosti, s katero je preverjena glavna predpostavka ($H\Sigma$) in
- (4) razprava o rezultatih analize ledinskih enot in možnostih njihove uporabe za potrebe tipološkega razvrščanja, upravljanja in načrtovanja sodobnih krajin.

3.3 INVENTARIZACIJA LEDINSKIH IMEN IN IZDELAVA ZEMLJEVIDOV LEDINSKIH IMEN

V prvem koraku so bila zbrana in zabeležena ledinska imena. V ta namen sem uporabila štiri vire: (1) grafični del franciscejskega katastra, (2) zapisnik zemljiških parcel franciscejskega katastra, (3) temeljni topografski načrt ter (4) lokalne informatorje¹⁷.

Za lokalne informatorje sem izbrala prebivalce vseh vasi. Povečini so kmetje, eden od njih je bil tudi revirni gozdar na tem območju. Poleg tega da poznajo ledinska imena vaškega zemljišča, je bilo pomembno tudi to, da se znajo orientirati s pomočjo zemljevida, saj sem z njihovo pomočjo zamejila posamezne ledinske enote. Običajno so mi tudi sami svetovali, koga naj intervjujam v sosednji vasi. Med intervjuji sem imena zapisala na temeljni topografski načrt v merilu 1 : 5000, kjer sem istočasno narisala tudi meje med posameznimi enotami.

V naslednjem koraku sem izdelala zemljevide ledinskih imen po posameznih virih. Kot podlago sem uporabila digitalni katastrski načrt zgoraj omenjenih katastrskih občin (GURS, 2008). Izdelani so bili štirje različni zemljevidi, ki so prikazani v Prilogi B:

(1) Zemljevid ledinskih imen, povzetih z grafičnega dela franciscejskega katastra.

Za izdelavo tega zemljevida sem pregledala skenograme franciscejskega katastra, ki jih hranijo v Arhivu Republike Slovenije. Uporabljeni so bili grafični deli franciscejskega katastra naslednjih katastrskih občin: Juršče – *Jursitsch*, Palčje – *Paltschie*, Parje – *Parie* in Zagorje – *Sagurie*. Iz njih sem prepisala vse toponime, ki se na teh zemljevidih pojavljajo. Lokacija posameznega imena je popolnoma enaka lokaciji, ki jo ima v izvirniku, meja med posameznimi imeni pa nisem določila, saj vir tega ne omogoča. Imena sem zapisala v enaki obliki, kot so v izvirniku. V kasnejšo analizo nisem vključila poimenovanj cest oz. poti, na katerih je običajno zapisana smer, kamor cesta/pot vodi (npr. *von Fiume nach Laibach* – iz Reke proti Ljubljani). Za ta vir je za razliko od ostalih značilna »zgostitev« toponimov na robovih posamezne katastrske občine.

¹⁷ Seznam informatorjev je naveden v Prilogi A.

Slika 11: Izsek iz franciscejskega katastra (Franciscejski ..., 2008)

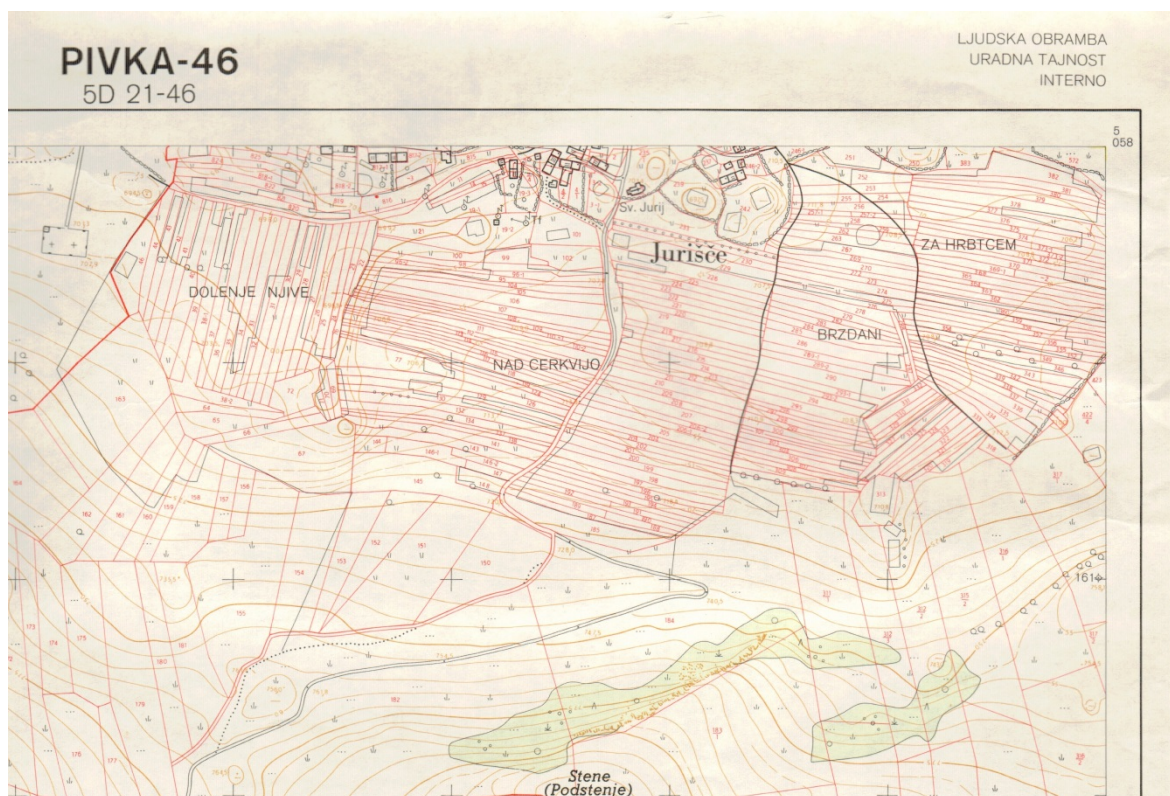
Figure 11: A part of Franciscean cadastre (Franciscejski ..., 2008)

(2) Zemljevid ledinskih imen, zapisanih v zapisniku zemljiških parcel franciscejskega katastra.

Opisni del katastra poleg podatkov o parcelnih številkah, površini, lastniku parcele, itd. vsebuje tudi ledinska imena parcel. Ker je v prostoru še vedno ohranjena skoraj popolnoma enaka zemljiška razdelitev kot v 20. letih 19. stoletja, ko je bil izdelan franciscejski kataster, je bilo mogoče izdelati zemljevid, na katerem so zapisana ledinska imena parcel. Kljub temu se na tem zemljevidu pojavlja nekaj belih oz. praznih lis. Razloga za to sta dva:

- nekatere parcele v katastru niso poimenovane,
- meje današnjih katastrskih občin se ne ujemajo popolnoma z mejami katastrskih občin z začetka 19. stoletja. Skrajni vzhodni del območja, ki danes spada v k. o. Juršče, je v obdobju nastajanja franciscejskega katastra spadal v drugo katastrsko občino. Zaradi tega ni kontinuitete parcelnih števil, ki bi omogočila izdelavo zemljevida ledinskih imen na tem območju.

(3) Zemljevid ledinskih imen na temeljnem topografskem načrtu. Enako kot pri franciscejskem katastru tudi tem območjem, opisanim s posameznim ledinskim imenom, ni mogoče določiti meja. Lokacija zapisa posameznega imena se ujema z lokacijo zapisa na topografski načrtu.

Slika 12: Izsek iz temeljnega topografskega načrta v merilu 1 : 5000 (Temeljni ..., 1979)

Figure 12: A part of basic topographic plan – scale 1 : 5000 (Temeljni ..., 1979)

(4) Zemljevid ledinskih imen, ki jih poznajo lokalni prebivalci. S pomočjo lokalnih informatorjev sem zbrala ledinska imena, ki jih lokalni prebivalci uporabljajo danes. Pri tem je treba poudariti, da število imen, zbranih s pomočjo lokalnih informatorjev, ni enako končnemu številu imen, ki so dejansko v rabi. Razlogi za to so predvsem:

- lastniki parcel za poimenovanje svoje parcele pogosto uporabljajo posebno ime, ki ga ostali prebivalci vasi z izjemo družinskih članov ne poznajo,
- za analizo sem skušala zbrati imena, ki opisujejo posamezne poljske skupine znotraj sistema zemljiške razdelitve – posamezne parcele različnih lastnikov so poleg skupnega imena pogosto poimenovane še s svojim pridevnikom,
- ni nujno, da informatorji poznajo vsa ledinska imena, nekatera so v rabi samo med člani posamezne družine.

Območja, ki jih opisuje posamezno ledinsko ime, so bila tudi prostorsko zamejena. Meje povečini potekajo po parcelnih mejah, cestah, reliefnih robovih, itd. Razmejevanje območij je težavnejše predvsem na območjih vaških gmajn, ki niso razparcelirane, a so opisane z več ledinskimi imeni. Meje so težje določljive tudi na razgibanem terenu, kjer so parcele nepravilnih oblik.

Vsi viri poleg ledinskih imen vključujejo tudi imena krajev, cerkva, cest, voda, vzpetin, itd. Kakor opažajo tudi nekateri drugi raziskovalci, je pogosto nejasno, kaj je ledinsko ime in kaj druge vrste toponim, ali pa se isto ime uporablja kot ledinsko ime in kot, npr., ime vzpetine (oronim). Za potrebe raziskave sem zabeležila vsa imena, saj se oronimi in hidronimi pojavljajo tudi kot ledinska imena, imena naselij in antropogenih objektov pa predstavljajo le majhen delež med vsemi imeni.

Figure 13: Field names collected by means of four sources (detailed presentation): cartographic part of the Franciscan Cadastre - top left, record of land parcels in the Franciscan Cadastre - top right, local informants - bottom left, and Basic Topographic Plan - bottom right (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012), cartography: N. Penko Seidl

3.4 ANALIZA LEDINSKIH IMEN – PREVERJANJE IZHODIŠČNIH HIPOTEZ

- (H1) *Ledinska imena so dokaj stabilna in se ohranjajo skozi daljše časovno obdobje kljub spremembam rabe prostora ali celo kljub spremembam jezika.*

Ko so bili izdelani sezname in zemljevidi ledinskih imen, zbranih s pomočjo štirih virov, sem jih primerjala med seboj. Pri tem sem v prvem koraku preverila, koliko imen je bilo zbranih s posameznim virom. Rezultati so prikazani v Preglednici 2.

Preglednica 2: Število toponimov, zbranih iz vseh štirih virov
Table 2: Number of field names, collected with all four sources

k. o. / c. c.	Lokalni informatorji / Local informants	TTN / Topographic map	Francisc. opisni / Franciscan Cadastre - text	Francisc. zemljevid / Franciscan Cadastre - map	Različnih toponimov skupaj / Sum of different toponyms	Ponavljanje toponima / Repetition of toponym			
						1x	2x	3x	4x
Juršče *	42	23	9	46	89	69	14	3	3
Palčje	103	89	15	70	179	98	68	9	4
Parje	91	74	20	55	149	86	45	6	12
Zagorje	71	56	30	77	156	104	33	12	7
vsota / sum**	307	242	74	248	573	357	160	30	26

* Tu niso upoštevani toponimi skrajnega SV dela k. o. Juršče, ki je v času nastanka franciscejskega katastra spadal pod sosednjo k. o. Dane. Ker ni vzpostavljene kontinuitete parcelnih števil, ni bilo mogoče izdelati zemljevida ledinskih imen na osnovi zapisnika zemljiških parcel franciscejskega katastra.

** Poleg ledinskih imen so bila zapisana tudi imena naselij, cerkva in nasploh antropogenih objektov. Ker ta imena predstavljajo le majhen delež vseh imen, niso bila izločena iz nadaljnje analize.

S pomočjo lokalnih informatorjev je bilo na območju obdelave zbranih največ, to je 307 toponimov¹⁸. V TTN je zapisanih 242 toponimov, v opisnem delu franciscejskega katastra 74 in v grafičnem 248 toponimov. Vendar v vseh virih niso zapisana ista imena: od 573 različnih toponimov se jih kar 357 pojavlja samo v enem od virov, 160 v dveh, 30 v treh in le 26 v vseh štirih virih. Za najizčrpnější vir so se izkazali lokalni informatorji, medtem ko je število toponimov v grafičnem delu franciscejskega katastra podobno številu zapisanih v TTN¹⁹. Nekoliko preseneča skromno število imen v opisnem delu franciscejskega katastra – v primerjavi z grafičnim delom katastra je v njem zapisana le slaba tretjina imen. Primerjava zemljevidov, izdelanih na osnovi grafičnega in opisnega dela franciscejskega katastra, pokaže celo, da so za opis istih območij ponekod uporabljena različna imena – kljub temu da gre praktično za isti vir.

¹⁸ Pri tem je treba poudariti, da število 307 ne predstavlja vseh imen, ki so dejansko v rabi. Za ledinska imena velja, da ima zaradi njihove hierarhične strukture pogosto tudi vsaka parcela svoje ime, ki je običajno sestavljeno iz imena poljske skupine in svojilnega pridevnika. Vendar ta imena v kartografskih virih niso zapisana, medtem ko jih lokalni informatorji dokaj dobro poznajo in uporabljajo za natančnejšo identifikacijo posameznega zemljišča (npr. *Pulinov konc*, *Krajgarjevo jezero*, *Cerkveno jezero*, *Steletova primožca*, *Jurjeva meja*, itd.). Za potrebe raziskave sem zbrala ledinska imena, ki označujejo posamezne poljske oz. gozdne skupine.

¹⁹ Seznam ledinskih imen, povzetih po vseh štirih virih, je prikazan v Prilogi C.

Drugo dejstvo, na katerega je treba opozoriti na tem mestu, je razlika v številu imen, zbranih s historičnimi in sodobnimi viri. V TTN je zapisanih približno toliko imen kot v grafičnem delu franciscejskega katastra, medtem ko jih lokalni prebivalci poznajo več. Če upoštevamo dejstvo, da so sodobni zapisi na zemljevidih nepopolni in da je bil tudi človek pred 200 leti veliko bolj povezan s prostorom, ki ga je obdeloval, lahko sklepamo, da tudi v franciscejskem katastru niso zapisani vsi toponimi, ki so bili takrat dejansko v rabi.

Da bi potrdila predpostavko o dolgoživosti ledinskih imen, sem preverila, koliko imen in katera od njih se pojavljajo vsaj v enem historičnem in enem sodobnem viru.

Preglednica 3: Toponimi, ki se pojavljajo vsaj na enem historičnem in enem sodobnem viru

Table 3: Toponyms, which appear at least on one historical and one contemporary source

k.o. / c. c.	Lokalni informatorji / Local informants	TTN / Topographic map	Franciscejski - opisni / Franciscan Cadastre - text	Franciscejski – zemljevid / Franciscan Cadastre - map
Juršče	JURŠČE ²⁰	JURIŠČE	Dorf...Jursits	Jurschitsch
Juršče	Klančič	Klančič		Klanzhez
Juršče	Kršičevce	Kršičevce	Krasizouz	Kraschizovatz
Juršče	Plenkuni	Plenkun		Plankaini
Juršče	<i>Sv. Jurij</i>	<i>Sv. Jurij</i>		<i>St. Georg</i>
Juršče	Ulovke	Ulovka	Ulake	Ulake
Palčje	Vrh Boršta	Vrh Boršta		Verch Borsta
Palčje	Hrib			Hrib
Palčje	Pod Hribom	Pod Hribom	Pod Hribom	Pod Hribom
Palčje	Jaklovka		Jaklouka	lakluka
Palčje	Jerusi	Jerusi		Ieruse
Palčje	Jezerščak	Jezerščak		Iesertschak
Palčje	Krištanca	Krištanca		Kristanza
Palčje	PALČJE	PALČJE		Paltschie
Palčje	Plešivica			Plisiviza
Palčje	Primožca	Primožca	Primasche	Primasche
Palčje	Seljivec	Seljivec		Seleuz
Palčje	Solne	Solne	Soline	Soline
Palčje	Sušjak	Sušjak		Sisiak
Palčje	<i>Sv. Marjeta</i>	<i>Sv. Marjeta</i>	<i>Santa Marieta</i>	<i>St. Margeritha</i>
Palčje	Škrnjaki	Škrnjaki, Škrnjak		Schrinak
Parje	DRSKOVČE	DRSKOVČE		Derskouzhe
Parje	Pod grižo		Pod Grischo	pod Grischo
				<i>se nadaljuje...</i>

²⁰ Imena naselij so zapisana z velikimi črkami, imena cerkva pa z ležečimi. Vsa ostala imena lahko uvrščamo v kategorijo ledinskih imen.

... nadaljevanje Preglednice 3: Toponimi, ki se pojavljajo vsaj na enem historičnem in enem sodobnem viru

k.o. / c. c.	Lokalni informatorji / Local informants	TTN / Topographic map	Franciscejski - opisni / Franciscan Cadastre - text	Franciscejski – zemljevid / Franciscan Cadastre - map
Parje	Malo (drskovško) jezero	Malo (drskovško) jezero	Mala Isira	mala Isira
Parje	Veliko (drskovško) jezero	Veliko (drskovško) jezero	Velika Isira	Velika Isira
Parje	Kamenice	Kamenice	Kamenze	Kamenze
Parje	Lokavščice	Lokavščice	Lokauza	Lokauze
Parje	PARJE	PARJE		Parie
Parje	Prašnice	Prašnice	Prasenza	Prasenza
Parje	Kraške rebri	Kraške rebri	O Kraske Reber	o Krasker Rebar
Parje	Rosopasi	Rosopas	Resopas	Resopas
Parje	Snočice	Snočice	Snotzhizhe	Snozhize
Parje	<i>Sv. Martin</i>	<i>Sv. Martin</i>		<i>St. Martin</i>
Parje	Ščitnice	Ščitnice	Schittenze	Schittenze
Parje	Šilentabor	Šilentabor		Schüllertabor
Parje	Topelca	Topelca	Tupelza	Tupelzo
Parje	Volarija	Volarija	Vollaria	Vollaria
Parje	Vrhki	Vrhki	Verhek	Verhek
Parje	Vrtišče	Vrtišče		per Vertische
Parje	Žlebi	Žlebi	Slebech	Schlebi
Zagorje	Boršt	Boršt		Borsta
Zagorje		Draga	Draga	Draga
Zagorje	Gradišče	Gradišče	Gradische	Gradischtsche
Zagorje	Grmada	Grmada		Gromada
Zagorje	Malo (zagorsko) jezero	Malo zagorsko jezero	Mali Isero	Mali Isero
Zagorje	Veliko (zagorsko) jezero	Veliko zagorsko jezero		Velki Isero
Zagorje	JURŠČE		Dorf... Bei Jursits	
Zagorje	Lokavnik		Lokaunik	Lokaunik
Zagorje	Loke		U Lokach	u' Lokach
Zagorje	Njivice	Njivice	Nivize	Nivize
Zagorje		Njive	Nive	Nive
Zagorje	Dolnje Pivke		Dolni Piuke	Dolni Piuke
Zagorje	Podlaz		Pod Lasam	Pod Lasam
Zagorje	Prekopnice	Prekopnice	Prekopenze	Prekopeze
Zagorje	<i>Sv. Pavel</i>	<i>Sv. Pavel</i>		<i>St. Paulus</i>
Zagorje	ŠILENTABOR			Schullertabor
Zagorje	Škrlevci	Škrlevci		Skerljevzih
Zagorje	Zadovc	Zadolc	Sa Douzam	Sadouzam
Zagorje	ZAGORJE	ZAGORJE	SAGURIE	SAGURIE
Zagorje	Zevniki	Zelniki	Selnike	Selnike
Zagorje	Zgon	Zgon		Sgoni

V začetku je bila postavljena teza, da so ledinska imena stabilna in se ohranjajo skozi daljša časovna obdobja kljub spremembam rabe in celo govorjenega jezika. Na obravnavanem območju smo pričali obojemu. Tu so se v obdobju od nastajanja franciscejskega katastra do danes zvrstile štiri države in trije uradni jeziki: nemški, italijanski in slovenski. V franciscejskem katastru so slovenska imena zapisana v ponemčeni obliki, pogosto je celo isto ime zapisano na več različnih načinov. Prav tako smo, kot je razvidno iz Slike 7 in Slike 8, pričali korenitim spremembam v rabi prostora, v večini primerov v smeri zatavljanja in zaraščanja. Kljub temu se je dobra desetina vseh zbranih imen – natančneje 61²¹ – ohranila iz obdobja nastajanja franciscejskega katastra in so v rabi še danes. Pri tem je treba opozoriti, da so bila kot enaka upoštevana le tista imena, ki so v različnih virih zapisana v popolnoma enaki obliki, oz. so se v enem viru pojavila v edninski, v drugem v množinski obliki. Če bi upoštevali še vse toponime, ki imajo isto poimenovalno osnovo (npr. Hrib: Na Hribu, Pod Hribom itd.), bi bilo to število še veliko večje (glej Preglednico 4).

Preglednica 4: Primeri ledinskih imen z isto poimenovalno osnovo

Table 4: Examples of field names with the same naming stem

k.o. / c. c.	Lokalni informatorji / Local informants	TTN / Topographic plan	Franciscejski - opisni del / Franciscan Cadastre - text	Franciscejski – karta / Franciscan Cadastre - map
<i>poimenovalna osnova: dolina</i>				
Juršče	Dolga dolina			
Juršče	Frictove doline			
Juršče		Lukove doline		
Juršče			Doline	
Juršče				Nad dolinko
Juršče				Blatna dolina
Palčje	Doline	Doline		
Palčje				Nad laneno dolino
Palčje				Sa laneno dolino
Palčje				Nad illovo dolina
Palčje				Na Krasti dolina
Palčje				Veliki dol
Palčje				Ambroschova dolina
Palčje				Nad dolinko sad Klanzhizha
Parje				Ambrosizhoua Dollina
Parje				Nad Sedm... ²² Dollino
Parje	Cerkvena dolina			
Parje	Ježinova dolina	Ježinova dolina		

se nadaljuje...

²¹ Poleg 30 imen, ki se pojavljajo na treh različnih virih, in 27 imen, ki se pojavljajo na vseh štirih virih, sem tu upoštevala še 4 imena, ki se pojavljajo v enem historičnem in enem sodobnem viru.

²² Nečitljiv zapis.

... nadaljevanje Preglednice 4: Primeri ledinskih imen z isto poimenovalno osnovo

k.o. / c. c.	Lokalni informatorji / Local informants	TTN / Topographic plan	Franciscejski - opisni del / Franciscian Cadastre - text	Franciscejski – karta / Franciscian Cadastre - map
Parje	Pirčja dolina	Pirčja dolina		
Parje	Doline	Doline		
Parje		Korenova dolina		
Zagorje				Nad Sedmakovo Dolino
Zagorje				Na Dolina
Zagorje				per Ambrozihzhovi Dollini
<i>poimenovalna osnova: njiva</i>				
Juršče	Dolenje njive	Dolenje njive		
Juršče				Zolnarova niva
Juršče				Douge nive
Juršče				Nad nivami
Palčje	Njive za Jerinovo hišo			
Palčje	Dolge njive	Dolge njive		
Palčje	Male njive	Male njive		
Palčje	Široke njive	Široke njive		
Palčje				Zollnarjeva niva
Parje	Male njivce			
Parje	Velike njivce			
Parje	Njive nad jezerom			
Parje	Njive v jezeru			
Parje	Njive v malem jezeru			
Parje		Njivce		
Zagorje	Njive pri Sv. Pavlu	Njive pri Sv. Pavlu		
Zagorje	Njive proti Knežaku			
Zagorje	Njivice	Njivice	Nivize	Nivize
Zagorje		Njive	Nive	Nive
Zagorje				Nad Zerkveno nivo
<i>poimenovalna osnova: senožet</i>				
Juršče	Senožet			
Juršče	Štancleva senožet			
Juršče				Zerkvena Snoset
Juršče				Per Zerkveni snosheti
Palčje	Penkova senožet			
Palčje	Sajeva senožet			
Palčje	Senožeti	Senožeti		
Palčje	Klenske senožeti			
Palčje	Palške senožeti			
Palčje		Gorenje senožeti		
Parje	Senožeti	Senožeti		
Parje				mala Snoschet se nadaljuje...

... nadaljevanje Preglednice 4: Primeri ledinskih imen z isto poimenovalno osnovo

k.o. / c. c.	Lokalni informatorji / Local informants	TTN / Topographic plan	Franciscejski - opisni del / Franciscan Cadastre - text	Franciscejski – karta / Franciscan Cadastre - map
Zagorje	Cunarjeva senožet			
Zagorje	Senožeti	Senožeti		
Zagorje		Senožet		
<i>poimenovalna osnova: vrt</i>				
Juršče	Drgašev vrt			
Juršče	Macov vrt			
Juršče	Srednji vrti			
Juršče	Vrtovi pod Klančičem			
Juršče	Vrtovi pri debelem kamnu			
Juršče		Vrtovi		
Juršče				Zerkven vert
Juršče				Na werti
Juršče				Werti na gmaini
Palčje	Birtov vrt	Birtov vrt		
Palčje	Marendov vrt			
Palčje	Mali vrti	Mali vrti		
Palčje	Veliki vrti	Veliki vrti		
Palčje	Za vrti			
Palčje	Vrtovi			
Palčje		Bazjev vrt		
Palčje		Cunarjev vrt		
Palčje				Nad novakovim vertam
Palčje				Zerkveni vert
Palčje				Per Sedmakov vert,
Palčje				Penko vert
Parje		Vrti		
Parje		Ravni vrti		
Parje			Per Vertujech	per Vertujech
Parje	Križni vrti			
Parje	Maslovi vrti	Maslovi vrti		
Parje	Pulinovi vrti	Pulinovi vrti		
Parje	Ravni vrti			
Parje	Za vrti			
Parje	Vrtovi	Vrtovi		
Parje	Vrtovi na Volariji			
Zagorje		Dolinarjev vrt		
Zagorje		Flajšarjev vrt		
Zagorje		Vrti		
Zagorje				Pod Prinzovert
Zagorje				Striz Logero vert
Zagorje				Saizhov vert

Kot je razvidno iz Preglednice 4, se največkrat ponavljajo toponimi s poimenovalno osnovo *vrt* – kar v 37 primerih. Sledijo jim toponimi s poimenovalno osnovo *dolina* – 24 različnih toponimov, osnova *njiva* se pojavi v 20 toponimih in *senožet* v 15. Pri tem je treba poudariti, da z besedo *vrt* niso poimenovani samo vrtovi ob hišah, temveč gre v večini primerov za vrtače v bližini vasi, kjer so v preteklosti zaradi nekoliko debelejšje plasti zemlje gojili vrtnine. Tudi ostale pogoste poimenovalne osnove ne presenečajo, *njiva* kaže na pomen (sicer samooskrbnega) poljedelstva tudi na skromnem kraškem svetu, *dolina* na razgibanost terena, *senožet* pa na način gospodarjenja.

Slika 14: Male njive – danes travniki

Figure 14: Male njive (Small fields) – today meadows

(H2) Številnih imen ne najdemo na zemljevidih, ohranjajo se le z ustnim izročilom.

Da bi preverila predpostavko, da številna imena niso zapisana na zemljevidih, temveč se ohranjajo le z ustnim izročilom, je bila opravljena primerjava toponimov na obeh sodobnih virih – torej tistih, ki so zapisani v TTN in tistih, ki so bili zbrani in zapisani s pomočjo lokalnih informatorjev.

Preglednica 5: Število toponimov, ki se pojavljajo samo na sodobnih virih
Table 5: Number of toponyms, which appear only on contemporary sources

k. o. / c. c.	Vsi toponimi, ki jih poznajo informatorji / All toponyms known by informants	Toponimi, ki jih poznajo samo informatorji / Toponyms known only by informants	Vsi toponimi, ki so zapisani v TTN / All toponyms written on the topographic map	Toponimi, ki so zapisani samo v TTN * / Toponyms written only on the topographic map	Toponimi, ki jih poznajo informatorji in so zapisani v TTN / Toponyms known by informants and written on the topographic map	Vsota vseh (različnih) toponimov / Sum of all (different) toponyms
Juršče	47	27	24	4	20	51
Palčje	103	34	89	20	69	123
Parje	91	35	74	18	56	109
Zagorje	71	39	56	24	32	95
skupaj	312	135	243	66	177	378

* Informatorji teh toponimov niso omenjali.

Kot je razvidno iz Preglednice 5, so lokalni informatorji v vseh k. o. skupaj navedli 312 toponimov, medtem ko je v TTN zapisanih 243 toponimov. Kar 135 toponimov, ki jih poznajo lokalni informatorji, ni zapisanih v TTN, medtem ko je 66 toponimov zapisanih v TTN, lokalni informatorji pa jih niso omenjali. Število toponimov, ki jih poznajo lokalni informatorji in niso zapisani v TTN, predstavlja kar tretjino vseh zbranih (različnih) toponimov, kar potrjuje tezo, da številnih toponimov ne najdemo na zemljevidih. Zanimljivo ni niti število toponimov, ki so zapisani v TTN, lokalni informatorji pa jih ne omenjajo – teh je 66. Predpostavljam, da so razlogi trije: (1) nekaterih toponimov, ki so zapisani v TTN, lokalni prebivalci očitno ne uporabljajo oz. uporabljajo drugačne toponime, (2) vsak informator ne pozna čisto vseh imen, ki jih uporablja lokalna skupnost in (3) obstaja verjetnost, da se informator med intervjujem ne spomni vseh imen, ki jih pozna.

(H3) *Z ledinskimi imeni so opisane določene naravne in/ali antropogene značilnosti prostora, kot so reliefne, mikroklimatske in talne značilnosti, vegetacija, raba, lastništvo, itd. Številne od njih lahko razberemo iz poimenovalnih motivov.*

Preučevanju poimenovalnih motivov se posvečajo številni avtorji (npr. Titl, 1998, 1999, 2006; Dapit, 2003; Šekli, 2008; Merku, 1995, 1999a, 1999b; Škofic 2004; Unuk 1996; Majdič 2004; Koletnik, 2003), ki ugotavljajo, da je velika večina toponimov, še posebej to velja za ledinska imena, vzeti iz opisov fizičnega sveta. V poglavju 2.4.4 so predstavljeni najpogostejši poimenovalni motivi, ki se pojavljajo pri ledinskih imenih. Na območju preučevanja je največ poimenovanj po reliefnih pojavih, kar niti ne preseneča, saj gre za razgibano kraško površje. Sledijo jim poimenovanja po vodah, rastju, rabi in legi v prostoru, medtem ko so ostali poimenovalni motivi redkejši. Vendar moram na tem mestu omeniti, da gre le za poskus razvrstitve imen v skupine po poimenovalnih motivih, saj so zaradi mojega pomanjkljivega toponomastičnega znanja številna imena ostala nerazporejena. Kot zanimivost lahko omenim tudi, da so številna imena dvobesedna in jih lahko

uvrstimo v dve ali celo več kategorij, npr. Birtova senožet – poimenovanje po rabi in lastništvu, Medvedji dol – poimenovanje po živalih in reliefu, itd.

Preglednica 6: Najpogostejši poimenovalni motivi

Table 6: The most frequent naming motives

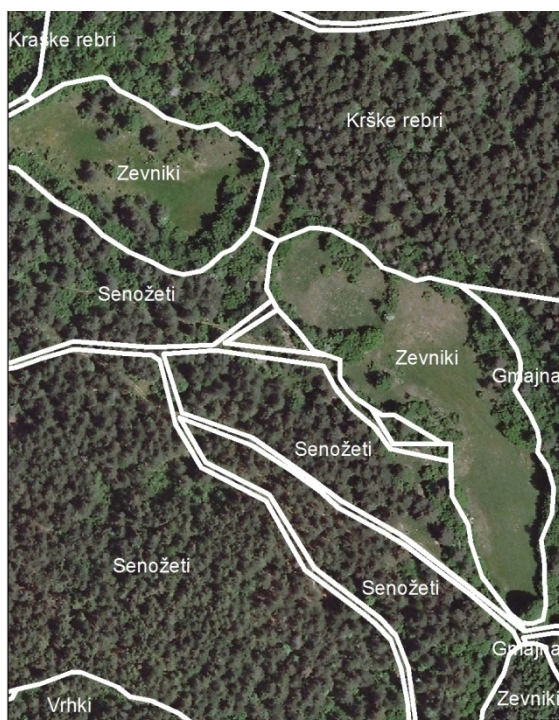
Poimenovalni motivi / Naming motifs	Imena / Names
Reliefne oblike	Reber, Jagnje doli, Golobina, Rebrnice, Bregi, Hrib, Gura, Žleb, Dol
Kamnine	Griža, Kamnce, Kamnišče, Kamnitke, V kavi
Voda	Loka, Parsko jezero, Mlake, Lokavščice, Ribnik, Lokvica
Rastje (ali njegova odsotnost)	Drenovke, Lipovka, Smrečnica, Pod hruško, Robidnice, Nagnojevec
Živalstvo (divje)	Čukovke, Jazbine, Poušna, Bravinščki, Medvedji dol, Mali kačji dol
Naselja, utrdbe, objekti	Gradec, Gradišče
Kmetijstvo: poljedelstvo, značilnosti obdelave	Prekopnice, Presadniki
Kmetijstvo: živinoreja	Staje, Počivališče, Volarija, Zgon
Verska simbolika	Križi, Križec, Hudičevka
Obrt, dejavnost v prostoru	Kopišča, V Kavi, Stara kava
Raba	Zevniki, Njivce, Vrtovi, Senožeti
Oseba in hišna imena, običajno v povezavi z lastništvom	Agatna meja, Birtova senožet, Pri Cunarju, Cerkvenica
Lega, razmerje v prostoru (tudi do drugih enot)	Nad Novakovo hišo, Nad Koti, Pod Primož
Značilnosti parcelacije	Široke njive, Dolge njive, Male njive, Tomaškova špica
Mikroklimatske razmere	Mrzli doli

Poimenovalni motivi, ki izhajajo iz opisov fizičnega sveta, pogosto odslikavajo razmere v prostoru, vendar zgolj na osnovi poimenovalnih motivov ne moremo sklepati, da so si z enakimi ali podobnimi imeni poimenovana območja podobna tudi v smislu krajinskih značilnosti. Pogosto gre za poimenovanja značilnosti prostora v odnosu do njegove neposredne okolice, tako da ima isto ime popolnoma drugačne značilnosti v različnih lokalnih skupnostih. Zanimivi sta ledinski imeni *Dolge njive* in *Široke njive* (Slika 15), kjer imeni dejansko izhajata iz lastnosti prostora oz. značilnosti parcelacije: *Dolge njive* so dolge in ozke, *Široke njive* v neposredni bližini pa so krajše in širše v primerjavi s prvimi. Drug primer, prikazan na Sliki 16, je ledinsko ime *Zevniki*. Medtem ko je s tem imenom v k.o. Parje poimenovan vrtačast svet sredi nekdanje gmajne, danes gozda, je v k.o. Zagorje s tem imenom poimenovano območje sredi vasi z značilno trakasto parcelacijo. Kljub enakemu imenu ne moremo govoriti o prostoru s podobnimi značilnostmi. Edino podobnost med njima najdemo na franciscejskem katastru – obe območji sta bili v preteklosti namreč v njivski rabi, očitno namenjeni gojenju vrtnin. Danes si kaj takega pri prvem primeru sicer težko predstavljamo, saj *Zevniki* ležijo sredi strnjene gozda, a vpogled v franciscejski kataster nam odkrije popolnoma drugačno sliko – območje so namreč obdajali pašniki, vrtače sredi gmajne pa so bile pogosto v njivski rabi. Podobno velja za ledinsko ime *Cerkvenica* (Slika 17), ki označi lastništvo, ne pa tudi razmer v prostoru.

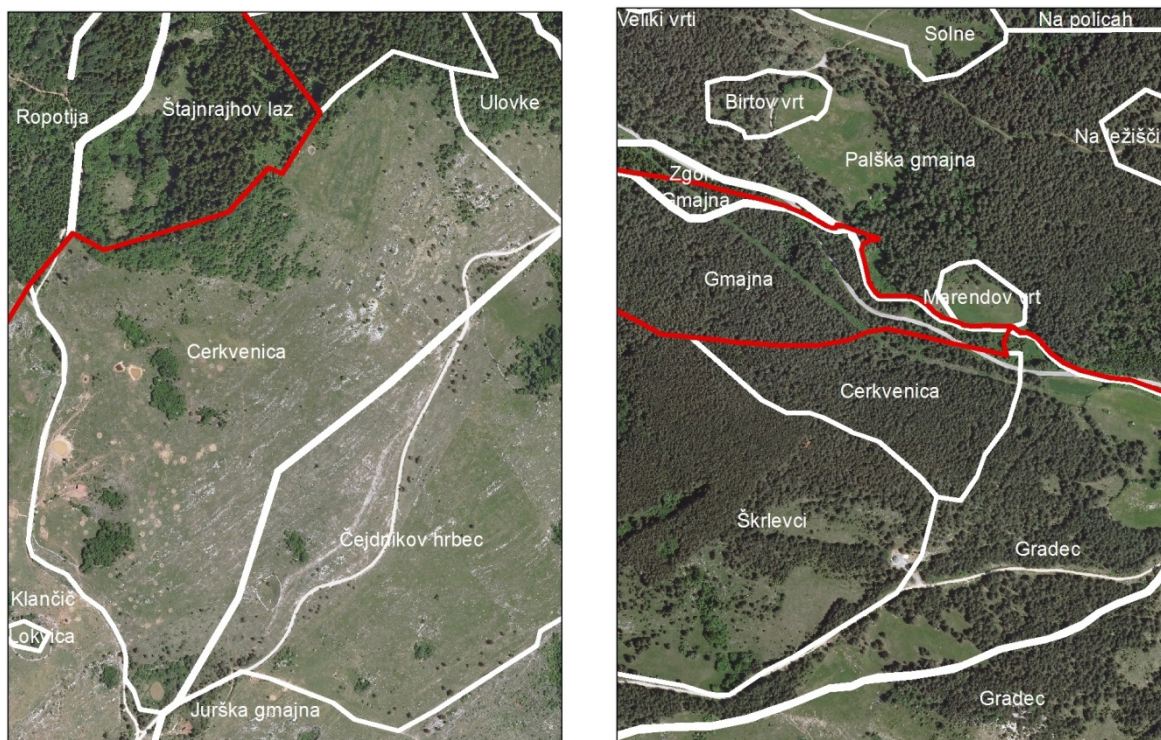
Slika 15: Ledinski imeni *Dolge njive* in *Široke njive* v k.o. Palčje (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012), kartografija: N. Penko Seidl

Figure 15: Field names *Dolge njive* (Long fields) and *Široke njive* (Broad fields) in c. c. Palčje (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012), cartography: N. Penko Seidl

Slika 16: Ledinsko ime *Zevniki* v k.o. Parje – levo in k.o. Zagorje – desno (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012), kartografija: N. Penko Seidl

Figure 16: Field name *Zevniki* (Cabbage field) in c. c. Parje – left, and c. c. Zagorje – right (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012), cartography: N. Penko Seidl

Slika 17: Ledinsko ime *Cerkvenica* v k.o. Juršče – levo, in k.o. Zagorje – desno (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012), kartografija: N. Penko Seidl

Figure 17: Field name *Cerkvenica* (Church land) in c. c. Juršče – left, and c.c. Zagorje – right (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012), cartography: N. Penko Seidl

(H4) *Enaka imena se pojavljajo na različnih območjih. Ker pa je poznavanje imen običajno v domeni ožje lokalne skupnosti – poznana so namreč le ozkemu krogu ljudi – nesporazumov ni.*

Kljub dejstvu, da samo na osnovi poimenovalnih motivov še ne moremo sklepati na značilnosti prostora, so zanimiva imena, ki se v popolnoma enaki ali podobni obliki pojavljajo v različnih lokalnih skupnostih (preglednica 7). 24 ledinskih imen se v popolnoma enaki obliki²³ pojavlja vsaj v dveh katastrskih občinah: ledinsko ime *Zevnik(i)* v petih primerih oz. v treh k. o., ledinsko ime *Senožet(i)* kar v vseh štirih k. o., ledinska imena *Doline*, *Kot(i)*, *Zgon* in *Žleb(i)* v treh k. o., ledinska imena *Bregi*, *Boršt*, *Cerkvenica*, *Dol(i)*, *Devci*, *Gradišče*, *Grmada*, *Hrib*, *Pod Hribom*, *Klančič(i)*, *Loka* / *Loke*, *Plahute* / *Plehute*, *Plešivec* / *Plešivica*, *Kraška reber* / *Kraške rebri*, *Rebrnice*, *Ulovka* / *Ulovke*, *Za vrti* in *Vrtovi* pa v dveh k. o. Poleg omenjenih imen so še številčnejša tista, ki v različnih k. o. ne nastopajo v popolnoma enaki obliki, pač pa je ime običajno sestavljeno iz samostalniškega jedra, ki je v rabi tudi kot samostojen toponim in se pojavlja v več k. o., temu pa je najpogosteje dodan pridevniški prilastek, v nekaj primerih pa tudi desno predložnozvezno dopolnilo. Takšna imena so: (1) *Dol*: *Veliki doli*, *Jagnje doli*, *Mrzli doli*, *Mali kačji dol*, *Veliki kačji dol*, *Medvedji dol*; (2) *Devci*:

²³ Pri tem sem kot enaka upoštevala tudi imena, ki se v eni k. o. pojavljajo v edninski, v drugi pa v množinski obliki (npr. *Senožet*/*Senožeti*).

Devci pred gozdom, Devci pod korom, Devci pri Sv. Pavlu, Devci Rešelke, Devci v Drskovšem jezeru, Devci v pivščah, Dovci; (3) Dolina: Cerkevna dolina, Ježinova dolina, Pirčja dolina, Dolga dolina, Frictove doline; ter (4) Senožet: Cunarjeva senožet, Štancleva senožet, Penkcova senožet, Sajeva senožet, Klenske senožeti in Palške senožeti.

Preglednica 7: Toponimi, ki se pojavljajo v več lokalnih skupnostih

Table 7: Toponyms which appear in several local communities

Ledinska imena, ki se pojavljajo v več k. o. / Field names which appear in several c. c.	Št. ponovitev / No. of repetition	Podobna ledinska imena ki se pojavljajo na območju preučevanja / Similar field names which appear in the area of consideration
Bregi	2	Pod bregi, Za bregi
Boršt	2	Pod Borštom, Vrh Boršta
Cerkvenica	2	Nad cerkvijo
Dol / Doli	2	Veliki dol, Jagnje doli, Mrzli doli, Mali Kačji dol, Veliki Kačji dol, Medvedji dol
Devci	2	Devci pred gozdom, Devci pod korom, Devci pri Sv. Pavlu, Devci proti Knežaku, Devci rešelke, Devci v Drskovškem jezeru, Devci v pivščah, Dovci
Doline	3	Cerkvena dolina, Ježinova dolina, Pirčja dolina, Dolga dolina, Frictove doline
Gradišče	2	
Grmada	2	
Hrib	2	Zajcov hrib, Vrh Hriba
Pod Hribom	2	
Klančiči / Klančič	2	
Kot /Koti	3	Nad Koti
Loka / Loke	2	Lokavnik, Nad Lokavniki, Lokvivniki, Lokavščice Ločice
Plahute / Plehute	2	
Plešivec / Plešivica	2	
Kraška reber / Kraške rebri	2	Reber, Rebri. Krške rebri, Zagorska reber
Rebrnice	2	
Senožeti / Senožet	4	Cunarjeva senožet, Štancleva senožet, Penkcova senožet, Sajeva senožet, Klenske senožeti, Palške senožeti
Ulovka / Ulovke	2	
Za vrti	2	
Vrtovi	2	
Zevnik / Zevniki	5	Nad zevnik
Zgon	3	
Žleb / Žlebi	3	Žlebič

Poleg teh so številna tudi imena s samostalniško osnovo, ki se kot toponimi ne pojavljajo samostojno (Preglednica 8). Med njimi so najpogostejši:

- vrt, ki se pojavi kar v 16 imenih: *Križni vrti, Maslovi vrti, Pulinovi vrti, Ravni vrti, Za vrti* (v dveh k. o.), *Vrtovi* (v dveh k. o.), *Vrtovi na Volariji, Drgašev vrt, Macov vrt, Srednji vrti, Vrtovi pod Klančičem, Vrtovi pri debelem kamnu, Birtov vrt, Marendov vrt, Mali vrti, Veliki vrti*;
- njiva, ki se pojavi v 13 imenih: *Male njivce, Velike njivce, Njive nad jezerom, Njive v jezeru, Njive v malem jezeru, Njive za Jerinovo hišo, Široke njive, Dolge njive, Male njive, Njive pri Sv. Pavlu, Njive proti Knežaku, Njivice, Dolenje njive* in
- jezero, ki se pojavi v 11 imenih: *Med jezera, Malo (drskovško) jezero, Veliko (drskovško) jezero, Parsko jezero, Malo (zagorsko) jezero, Veliko (zagorsko) jezero, Mala jezera, Velika jezera, Palško jezero, Nad jezerom, Jezerca*.

Čeprav se nekatera ledinska imena ponavljajo, zaradi njihove lokalne rabe ne prihaja do nesporazumov pri komunikaciji med člani posamezne skupnosti. Kot sem ugotovila v intervjujih z lokalnimi informatorji, jih večina pozna le ledinska imena znotraj svoje lokalne skupnosti, na območju sosednjih lokalnih skupnosti pa poznajo le nekaj toponimov – v večini primerov so to imena v ali ob naseljih (npr. *Zevniki*), imena, ki označujejo posebne geografske pojave (npr. imena presihajočih jezer, poplavne ravnice ob Pivki – *Mlake*, nekatere reliefne pojave: *Golobina, Gura, Klančič*, itd.) oz. ledinska imena, ki označujejo širša območja in/ali ponavljajo oronime (*Jerusi, Jezerščak*).

Preglednica 8: Ledinska imena, ki izhajajo iz istega občnega imena in se pojavljajo v več lokalnih skupnostih
Table 8: Field names which are derived from the same common noun and appear in several local communities

Občna imena, ki se najpogosteje pojavljajo kot poimenovalne osnove / Common nouns which most frequently appear as naming bases	Ledinska imena / Field names
<i>Gmajna</i>	Gmajna, Jurška gmajna, Palška gmajna, Trnske gmajne
<i>Gora</i>	Gura, Debela gora, Gore
<i>Griža</i>	Griža, Pod griže, Pod grižo, Za grižo
<i>Hrbec</i>	Hrbec, Čejdnikov hrbec, Za Hrbtcm, Hrbce
<i>Jezero</i>	Malo (drskovško) jezero, Malo (zagorsko) jezero, Mala jezera, Veliko (drskovško) jezero, Veliko (zagorsko) jezero, Velika jezera, Palško jezero, Nad jezerom, Med (vmjs) jezera, Parsko jezero, Jezerca
<i>Križ</i>	Križi, Križec
<i>Lipa</i>	Pri lipah, Lipovka, Lipje, Podlipje
<i>Laz</i>	Štajnrajhov laz, Lazi vrh Korena, Mrtanov laz, Podlaz, Podlazi
<i>Lokev</i>	Stara lokev, Lokvica
<i>Mlaka</i>	Mlake, Mlačica, Novčkova mlaka
<i>Meja</i>	Meja, Cerkevna meja, Robidne meje, Filajeva meja, Meje nad jezerom, Meje pri borih, Meje za vasjo
<i>Njiva</i>	Male njivce, Njivice, Male njive, Velike njivce, Njive nad jezerom, Njive v jezeru, Njive v malem jezeru, Njive pri Sv. Pavlu, Njive proti Knežaku, Njive za Jerinovo hišo, Dolge njive, Široke njive, Dolenje njive
<i>Pivka</i>	Dolnje Pivke, Gornje Pivke
<i>Vrt</i>	Križni vrti, Maslovi vrti, Pulinovi vrti, Ravni vrti, Drgašev vrt, Macov vrt, Srednji vrti, Birtov vrt, Marendov vrt, Mali vrti, Veliki vrti, Za vrti (2x), Vrtovi (2x), Vrtovi na Volariji, Vrtovi pod Klančičem, Vrtovi pri debelem kamnu

3.5 ANALIZA LEDINSKIH ENOT

(H Σ) *Ledinska imena so eno od sredstev strukturiranja prostora. Krajino členijo tako, da upoštevajo tako naravne razmere kot tudi način človekovega poseganja v prostor.*

Ledinska imena odražajo lastnosti prostora. Te so najpogostejše izražene v poimenovalnih motivih opisov fizičnega okolja. Zaradi ponavljanja enakih ledinskih imen znotraj različnih lokalnih skupnosti se domneva, da so si enako poimenovana območja podobna po krajinskih značilnostih.

Zaradi vseh zgoraj naštetih lastnosti ledinska imena lahko služijo kot pomemben vir informacij o samem razvoju krajine, pa tudi kot eden od virov informacij za prihodnje urejanje krajine.

3.5.1 Opredelitev ledinskih enot

Dva vira od štirih – zapisnik zemljiških parcel franciscejskega katastra in lokalni informatorji – sta omogočila izdelavo zemljevidov, na katerem območja, ki so poimenovana s posameznimi imeni, med seboj razmejimo. Za ta območja je bil v nalogi uporabljen izraz *ledinske enote*. Ledinsko enoto opredelimo kot območje, ki ga opiše eno ledinsko ime. Meje med posameznimi enotami najpogostejše potekajo po parcelnih mejah, sledijo pa tudi potem, vodotokom, reliefnim mejam ali celo mejam med različnimi kategorijami rabe tal.

Zapisnik zemljiških parcel franciscejskega katastra se je v nasprotju s pričakovanji izkazal za precej nepopoln vir. Številne parcele v zapisniku sploh niso poimenovane. S primerjavo imen, zapisanih na kartografskem gradivu franciscejskega katastra in v njegovem zapisniku, pa sem ugotovila tudi, da je na kartografskem gradivu zapisanih več imen kot v zapisniku (Preglednica 2).

Za preverjanje glavne hipoteze v nalogi sem uporabila zemljevid ledinskih imen in ledinskih enot, pripravljen s pomočjo lokalnih informatorjev. Ta vir se je izkazal za najpopolnejšega, obenem pa so bila območja ledinskih imen tudi zamejena, kar je nujen predpogoj za nadaljnje prostorske analize. Prikazan je v Prilogi B4. Ledinske enote so bile zamejene na parcelno mejo natančno povsod, kjer je bilo to mogoče. Kot osnova za izdelavo zemljevida ledinskih enot je služil digitalni katastrski načrt (v nadaljevanju DKN) katastrskih občin Juršče, Palčje, Parje in Zagorje (GURS 2008). Zemljevidi so bili izdelani s pomočjo programskega orodja ArcGIS, prav tako tudi vse nadaljnje analize. Vsaki parceli je bilo pripisano ledinsko ime, ki so ga navedli lokalni informatorji.

3.5.2 Lastnosti ledinskih enot

Krajino v prvi vrsti oblikujejo relief, podnebje in raba tal. V naslednjem koraku so bili zemljevidi ledinskih enot prekriti s podatki o: (1) nadmorski višini, (2) naklonu, (3) ekspoziciji ter (4) rabi. Kriterij 'podnebje' je bil izpuščen, saj gre za majhno območje, na katerem se podnebne značilnosti bistveno ne spreminjajo. Izjema so seveda mikroklimatske razmere, ki pa so pogojene z reliefom. Podatke o nadmorski višini, strminah in ekspoziciji sem izračunala iz digitalnega modela reliefa v rastru 5 x 5 m (v nadaljevanju DMR) (GURS). Oba

podatka, ki sta v izvirniku v vektorski obliki (ledinske enote in raba), sta bila za potrebe računalniške obdelave (prekrivanja) rasterizirana na enako velikost celice. Zemljevidi so prikazani v Prilogi D.

Poleg zgoraj naštetih kriterijev so bile ledinske enote opisane še s kriteriji, ki dodatno opredeljujejo njihove lastnosti:

- (1) prepoznavnost/vidnost zunanjih meja enote,
- (2) prepoznavnost/vidnost notranjih (parcelnih) mej,
- (3) oblika parcel,
- (4) mikrorelief,
- (5) prisotnost visoke vegetacije ter
- (6) lega visoke vegetacije.

V Prilogi E je preglednica ledinskih enot z vsemi spremenljivkami, uporabljenimi v analizi razvrščanja v skupine.

Po prekrivanju zemljevida ledinskih enot s prostorskimi podatki sem izračunala deleže posameznih razredov (npr. višinski pas, kategorija rabe) znotraj vsake ledinske enote, v naslednjem koraku pa izbrala tiste razrede, ki najbolj opredelijo značaj posamezne ledinske enote. Pri tem so bile nekatere spremenljivke izpuščene. Tako sta bili npr. uporabljeni minimalna nadmorska višina posamezne enote in razlika med minimalno in maksimalno nadmorsko višino, ne pa tudi maksimalna nadmorska višina. Prvi dve spremenljivki namreč podata dovolj informacij o legi enote in njenem višinskem razponu, uporaba slednje bi le še dodatno utežila pomen nadmorske višine v celotnem spektru kriterijev. Prav tako so bile izpuščene nekatere kategorije rabe, ki se pojavljajo le v nekaj enotah v minimalnem obsegu. Izbrane spremenljivke so podrobneje predstavljene v naslednjem poglavju.

Sledilo je razvrščanje enot v skupine podobnosti, ki služi kot osnova za nadaljnje delo.

3.5.3 Razvrščanje v skupine

Osnovni namen metod razvrščanja v skupine je oblikovanje skupin enot, ki so si med seboj čim bolj podobne glede na izbrane spremenljivke, medtem ko si želimo, da med skupinami obstaja čim večja različnost.

Poznamo številne mere podobnosti in mere različnosti. Katero izberemo za razvrščanje enot v skupine, je odvisno od tipa spremenljivke. Za opis lastnosti ledinskih enot sem uporabila različne tipe spremenljivk, ki jih lahko razvrstimo v tri skupine.

(1) *Številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico:*

- odstotek ravnega terena v enoti,
- povprečen naklon enote v odstotkih,
- odstotek površine njiv in vrtov v enoti,

- ²⁴ Nepravilne oblike parcel se pojavljajo predvsem na razgibanem terenu, kjer se parcelacija prilagaja reliefu.

- oblika visoke vegetacije:
 - površinska skalovitost
 - posamezno drevje ali grmovje
 - živice
 - gručice ali
 - strnjen gozd ter
- lega visoke vegetacije v enoti:
 - na meji enote
 - na parcelnih mejah znotraj enote ali
 - sredi parcel

Zaradi različnih tipov spremenljivk, uporabljenih za opis značilnosti posamezne enote, je bil za izračun podobnosti med njimi uporabljen *Gowerjev koeficient podobnosti* s_{ij} . V prvi verziji je ta koeficient združeval intervalne, nominalne in binarne asimetrične spremenljivke (Gower, 1971), Kaufman in Rosseeuw (1989) pa sta ga razširila še na številske razmernostne, ordinalne in binarne simetrične spremenljivke. V osnovi je bila ta mera podobnosti vsota podobnosti posameznih spremenljivk, utežena s skupnim številom smiselnih primerjav:

$$s_{ij}(x_{ik} - x_{jk}) = \frac{\sum_{k=1}^p \delta_{ijk} s_{ijk}}{\sum_{k=1}^p \delta_{ijk}} \quad \dots (1)$$

oz. Gowerjeva razdalja d_{ij} za izračun razlik med enotami:

$$d(x_{ik} - x_{jk}) = 1 - \frac{\sum_{k=1}^p \delta_{ijk} s_{ijk}}{\sum_{k=1}^p \delta_{ijk}} \quad \dots (2)$$

x_{ik} je vrednost k -te spremenljivke za i -to enoto; p je število spremenljivk, vključenih v analizo razvrščanja v skupine. Koeficient δ_{ijk} je enak 1, če tako x_{ik} kot x_{jk} nista vrednosti NA (manjkajoča elementa). Pri binarnih podatkih je $\delta_{ijk} = 0$ v primeru, ko je $x_{ik} = 0$ in hkrati tudi $x_{jk} = 0$. Gowerjeva razdalja uporablja različne mere podobnosti/razdalj, ki so izbrane glede na značilnosti posameznega tipa spremenljivk. Vse številske spremenljivke se upošteva kot intervalne. Mera podobnosti za ta tip spremenljivk je izračunana z:

$$s_{ijk} = 1 - \frac{|x_{ik} - x_{jk}|}{VR_k} \quad \dots (3)$$

kjer je VR_k variacijski razmik (max-min) spremenljivke k . Ta mera podobnosti je dejansko osnovana na »Manhattan« oz. »City block« razdalji, izračunani na spremenljivkah, standardiziranih z variacijskim razmikom posamezne spremenljivke.

Mera podobnosti med binarnimi spremenljivkami (tako simetričnimi kot tudi asimetričnimi) je izračunana kot delež ujemanja med vsemi možnimi kombinacijami:

$$s_{ijk} = \begin{cases} 1 & \text{če sta } x_{ik} \text{ in } x_{jk} \text{ oba prisotna pri spremenljivki } k \\ 0 & \text{v vseh ostalih primerih} \end{cases}$$

Za asimetrične binarne spremenljivke Gower opredeli podobnost na način:

<i>i</i>	+	+	-	-
<i>j</i>	+	-	+	-
<i>s_{ijk}</i>	1	0	0	0
<i>δ_{ijk}</i>	1	1	1	0

»+« pomeni, da je atribut spremenljivke *k* prisoten, in »-« pomeni, da je atribut spremenljivke *k* odsoten. Tako je $s_{ijk} = 1$ v primerih, ko imata *i* in *j* oba atribut s_{ijk} prisoten, oz. 0 v vseh ostalih treh primerih²⁵. Utež δ_{ijk} povzroči, da se negativna ujemanja ne upoštevajo. V primeru, ko so vse spremenljivke binarne, je Gowerjev koeficient podobnosti enak Jaccardovemu koeficientu podobnosti.

Za razvrščanje ledinskih enot v skupine je bila uporabljena funkcija *daisy* iz paketa *cluster* v programu R (R: A language and ..., 2013). Skupno je bilo za opis vsake posamezne enote uporabljenih 31 spremenljivk, ki so našteje zgoraj. V analizo so bile vključene vse ledinske enote, evidentirane na območju obdelave, izključene pa so bile vse ceste (ki so definirane v katastru in jih je bilo mogoče izločiti) ter vsa naselja in ostale pozidane površine (npr. pokopališča – tudi v primerih, ko se ne pojavljajo v sklopu vasi, temveč v odprti krajini).

Rezultat analize razvrščanja v skupine grafično prikažemo s pomočjo drevesa združevanja oz. *dendrograma*. Iz njega je jasno razvidno, kako se posamezne enote postopno združujejo v skupine. Sama struktura dendrograma omogoča, da ga prerežemo na kateremkoli mestu, in tako spreminjamo raven obdelave rezultatov, saj število skupin ni vnaprej opredeljeno. Če drevo prerežemo na mestu največjega skoka, dobimo t. i. *naravne skupine*, ki se med seboj najbolj razlikujejo glede na izbrane spremenljivke, s pomočjo katerih so bile posamezne enote ocenjene. Rezultati so predstavljeni v naslednjem poglavju.

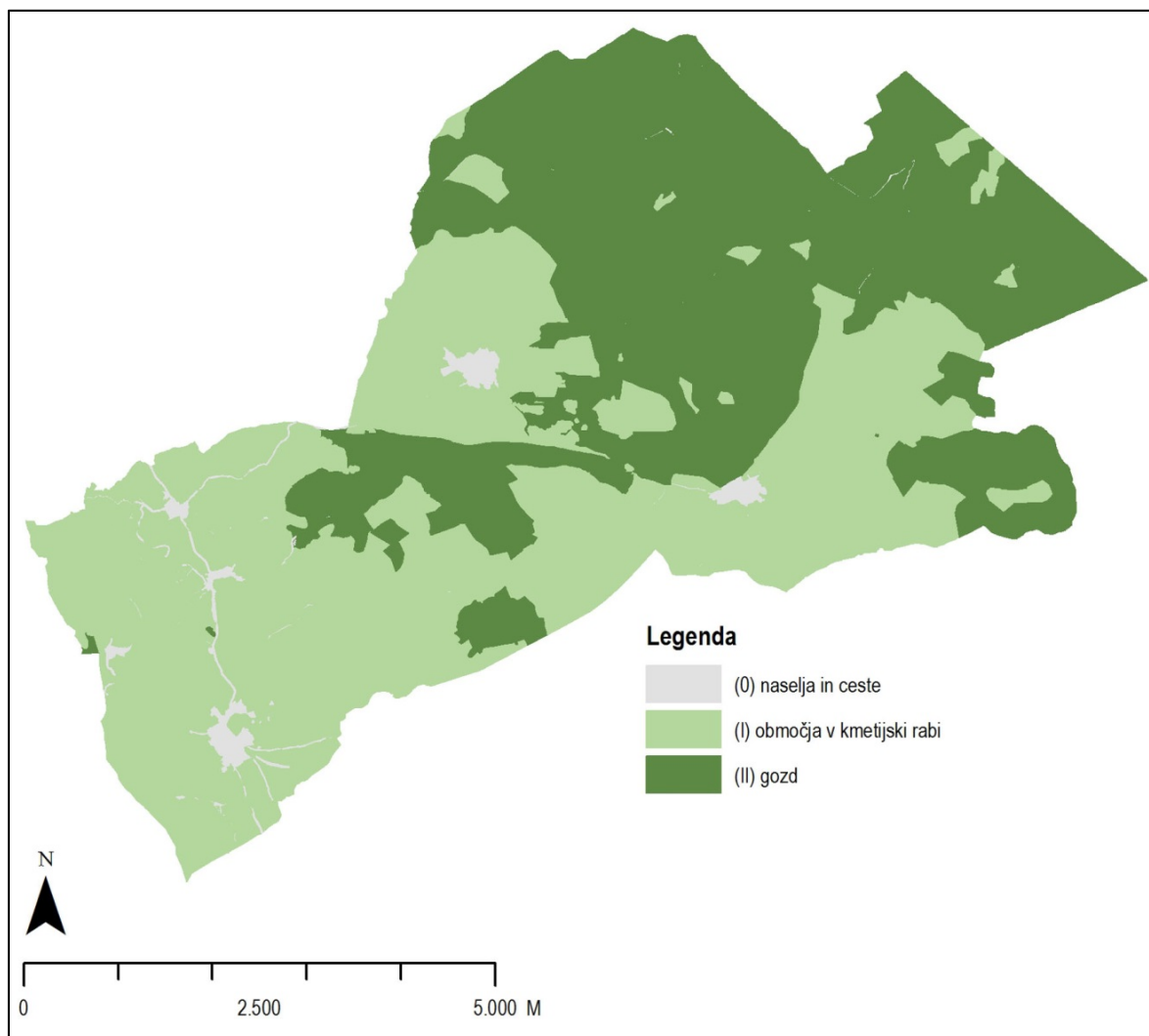
²⁵ Podobnost je 1 samo v primeru, ko je pri obeh spremenljivkah določena lastnost prisotna. Podobnost je 0 v ostalih treh primerih: ko je določena lastnost prisotna le pri prvi spremenljivki, le pri drugi, ali je pri obeh odsotna.

3.6 REZULTATI

3.6.1 Naravni skupini

Ledinske enote se v prvem koraku razporedijo v dve naravni skupini. Naravne skupine imenujemo tiste, med katerimi so največje razlike glede na merjene spremenljivke. Na dendrogramu (Slika 19) je razdelitev na naravni skupini vidna na mestu največjega skoka.

Najopaznejša razlika med njima je v rabi: v prvo skupino se uvrstijo enote, ki so pretežno poraščene z gozdom, v drugo pa območja, ki so v kmetijski rabi. Tudi posamezne jase sredi strnjenega gozda se po pričakovanjih uvrstijo v drugo skupino. Ostale spremenljivke, ki najopazneje določajo naravni skupini so še: minimalna nadmorska višina in razlika med minimalno in maksimalno nadmorsko višino – območja v kmetijski rabi se v povprečju nahajajo na nižjih nadmorskih višinah, prav tako je razlika med minimalno in maksimalno nadmorsko višino pri tej skupini manjša. Razlika se pojavlja tudi pri mejah med enotami in parcelami: za prvo skupino je značilno, da so meje tako enot kot tudi parcel v večini primerov nerazpoznavne, medtem ko je z vidika te spremenljivke druga skupina veliko bolj heterogena.

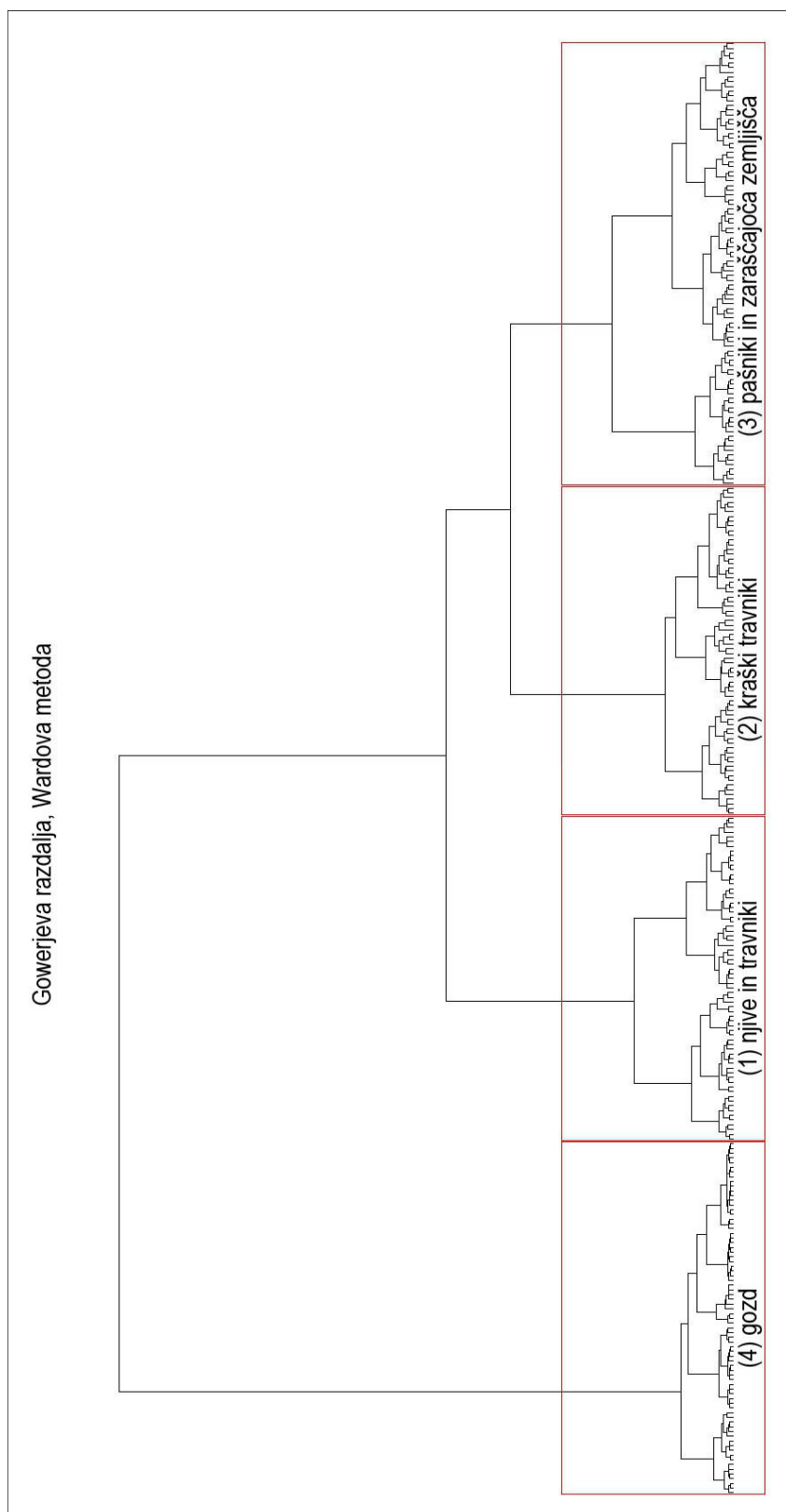

Slika 18: Naravni skupini (Digitalni katastrski ..., 2008), kartografija: N. Penko Seidl
Figure 18: Natural groups (Digitalni katastrski ..., 2008; cartography: N. Penko Seidl)

3.6.2 Štiri skupine ledinskih enot

Ker nas za potrebe raziskave zanimajo predvsem razlike v krajinskih značilnostih znotraj območij, ki so še vedno vsaj delno v kmetijski rabi, sem naslednji rez na dendrogramu naredila na naslednjem večjem skoku, to je pri razdelitvi ledinskih enot na štiri skupine. Pri tem ostaja prva naravna skupina (gozd) homogena, medtem ko se druga (območja v kmetijski rabi) razdeli v tri skupine. Upoštevajoč njihove značilnosti sem skupine poimenovala:

- (1) njive in travniki na ravnini,
- (2) kraški travniki na razgibanem terenu in
- (3) pašniki in zemljišča v zaraščanju.

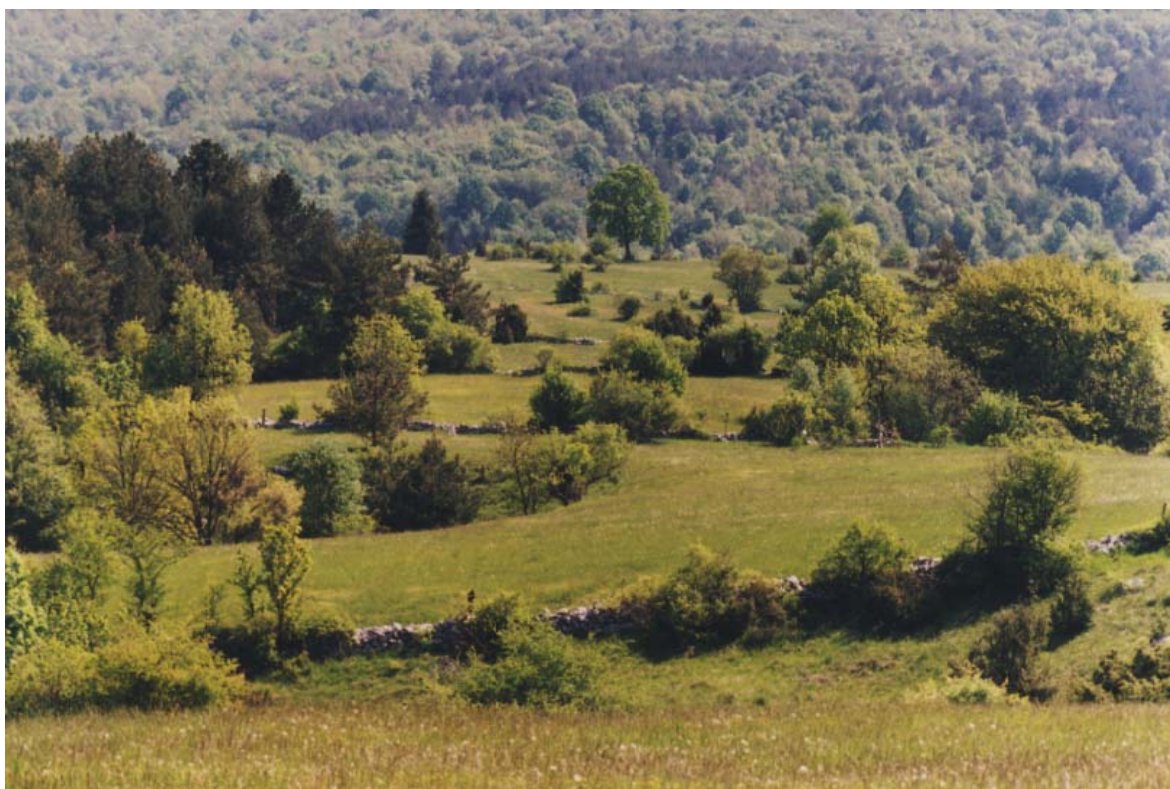

Slika 19: Dendrogram, ki prikazuje združevanje ledinskih enot v skupine podobnosti
Figure 19: Dendrogram showing the clustering of field name units into groups

Slika 20: Njive in travniki na ravnini

Figure 20: Fields and meadow on flat terrain

Slika 21: Kraški travniki na razgibanem terenu

Figure 21: Karst meadow on the undulating terrain

Slika 22: Pašniki in zemljišča v zaraščanju
Figure 22: Pastures and overgrown land

Za prvo skupino (njive in travniki) je značilno, da ležijo pretežno na ravnini (imajo najmanjši povprečni naklon ter največji delež ravnega terena v enoti), tako v dolinskem dnu kot tudi na izravnanih delih na višjih nadmorskih višinah. Sem se uvrščajo tudi vsa presihajoča jezera. Enote so brez visoke vegetacije, parcele so pravilnih oblik, meje med njimi v večini primerov niso vidne, medtem ko se od sosednjih enot ločijo po usmerjenosti parcelacije ali s potmi.

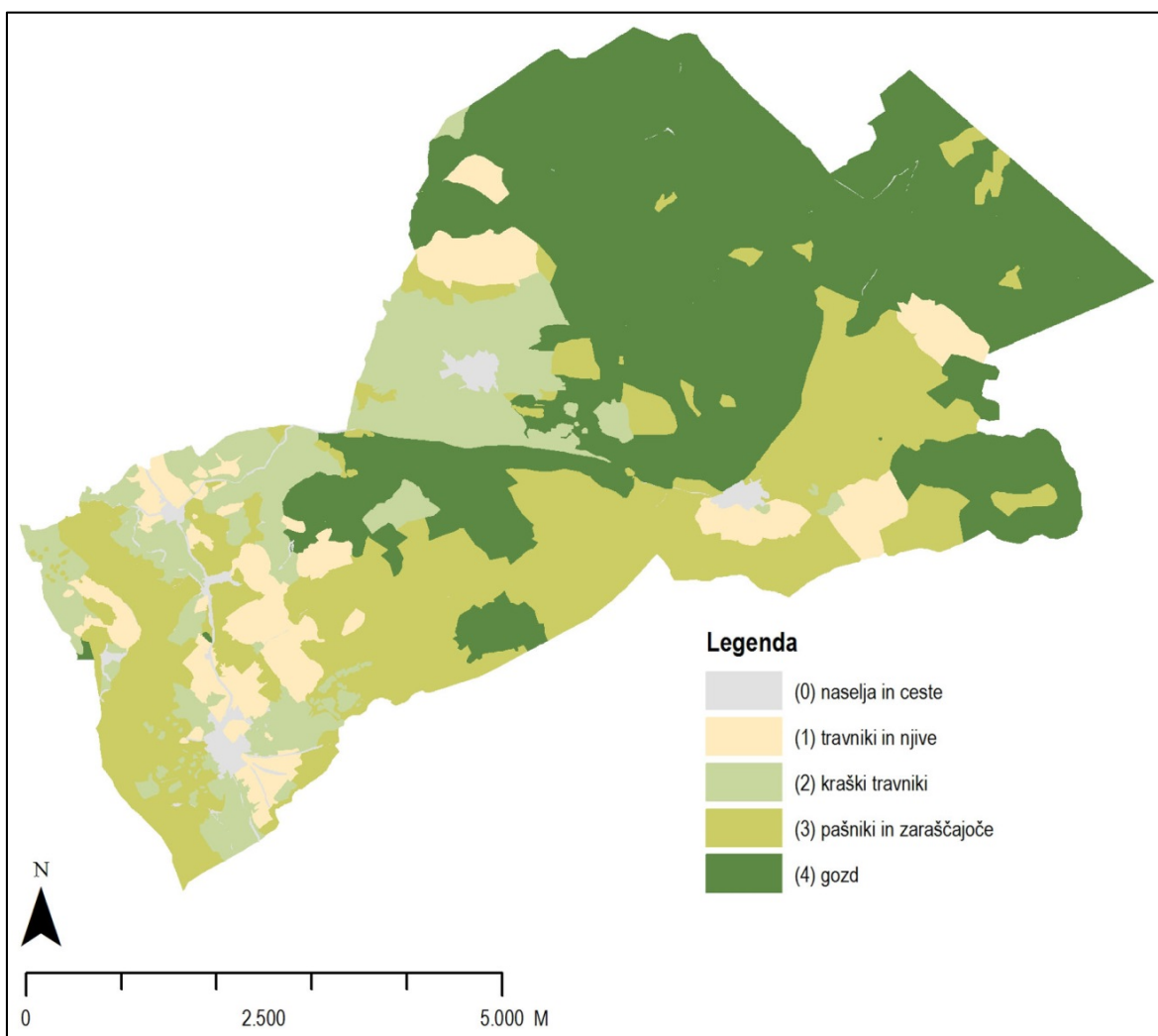
V drugo skupino se uvrščajo kraški travniki na razgibanem terenu. Posledica slednjega je manjša sistematičnost parcelacije, parcele so nepravilnih oblik, meje med njimi pa pogosto poudarjene s suhozidi in živicami. Za to območje so značilne tudi vrtače.

Tretjo skupino lahko opredelimo kot območja pašnikov in površin v zaraščanju. Sem se uvrščajo enote na višjih nadmorskih višinah in na bolj strmih terenu. Za to območje je značilna površinska skalovitost. Teren je tipično kraški, razgiban in mestoma vrtačast. Vegetacija se za razliko od prejšnje skupine povečini pojavlja v obliki gruč in/ali posameznega drevja in grmovja. V to skupino se uvrščajo tudi posamezne jase sredi strnjene gozda.

V četrto skupino se uvrščajo območja na najvišjih nadmorskih višinah, ki jih prekriva gozd.

Podrobnejše razlike med posameznimi skupinami so predstavljene v nadaljevanju s pomočjo okvirjev z ročaji, ki nazorno prikazujejo razporeditev posameznih spremenljivk po posameznih enotah.

Kot je razvidno iz Slike 23, predvsem enote iz skupin (3) in (4) tvorijo večja sklenjena območja. Največjo pestrost lahko opazimo v dolinskem dnu in na najnižjih pobočjih, kjer posamezne skupine prehajajo druga v drugo. To je posledica velike raznolikosti naravnih razmer, predvsem reliefa. Uravnano dolinsko dno mestoma prekinjajo manjše vzpetine s slabšimi pogoji za obdelovanje. To se odraža v manj sistematični parcelaciji in manj intenzivnem obdelovanju. Posledično se posamezne enote uvrščajo v različne skupine. Slika 24 prikazuje nekaj ledinskih enot, ki se uvrščajo v posamezno skupino.

Slika 23: 4 skupine ledinskih enot (Digitalni katastrski ..., 2008), kartografija: N. Penko Seidl

Figure 23: 4 groups of field name units (Digitalni katastrski ..., 2008), cartography: N. Penko Seidl

Kot je razvidno iz Slike 24, so razlike med posameznimi skupinami očitne in jasno prepoznavne. Da bi preverila, ali je smiselno posamezno skupino še nadalje členiti, sem dendrogram prerezala še enkrat – tokrat na naslednjem največjem skoku, pri razdelitvi na šest skupin ledinskih enot. Pri tem se razdelita skupini (1) in (3), medtem ko ostaneta skupini (2) in (4) enotni.

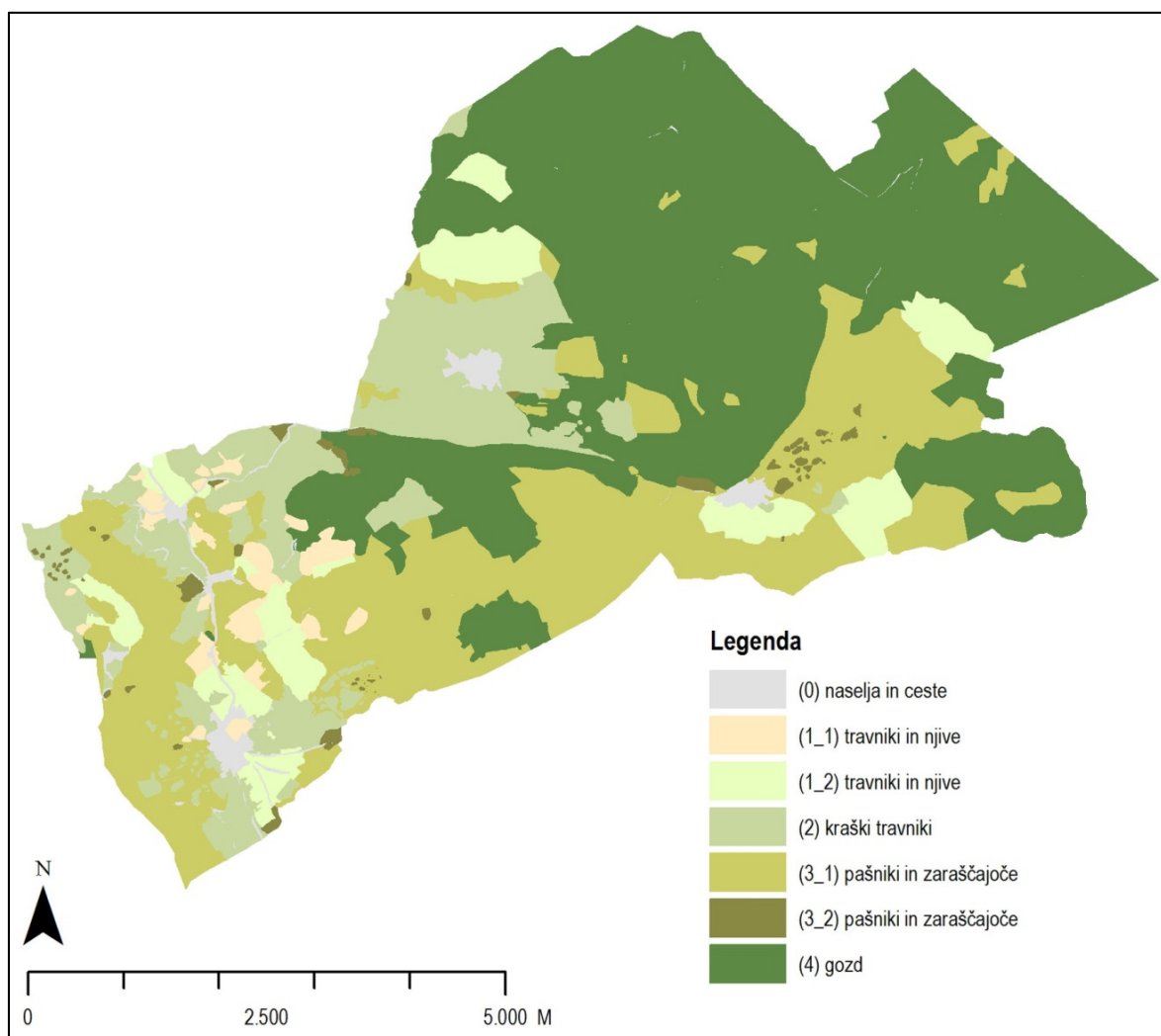

Slika 24: Območja, ki se uvrščajo v skupine (1 – travniki in njive) – levo zgoraj, (2 – kraški travniki) – desno zgoraj, (3 – pašniki in zemljišča v zaraščanju) – levo spodaj in (4 – gozd) – desno spodaj (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012), kartografija: N. Penko Seidl

Figure 24: Areas classified into groups (1 – meadows and fields) – top left, (2 – karst meadows) – top right, (3 – pastures and overgrown) – bottom left and (4 - forest) – bottom right (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012), Cartography: N. Penko Seidl

Skupina (1) se razdeli na dve podskupini. Najopaznejša razlika med njima je, da se v podskupino (1_1) uvrščajo enote, ki ležijo v samem dolinskem dnu, medtem ko je podskupina (1_2) bolj heterogena, saj se vanjo uvrščajo tako enote, ki ležijo v dolinskem dnu, kot tudi tiste na višjih nadmorskih višinah.

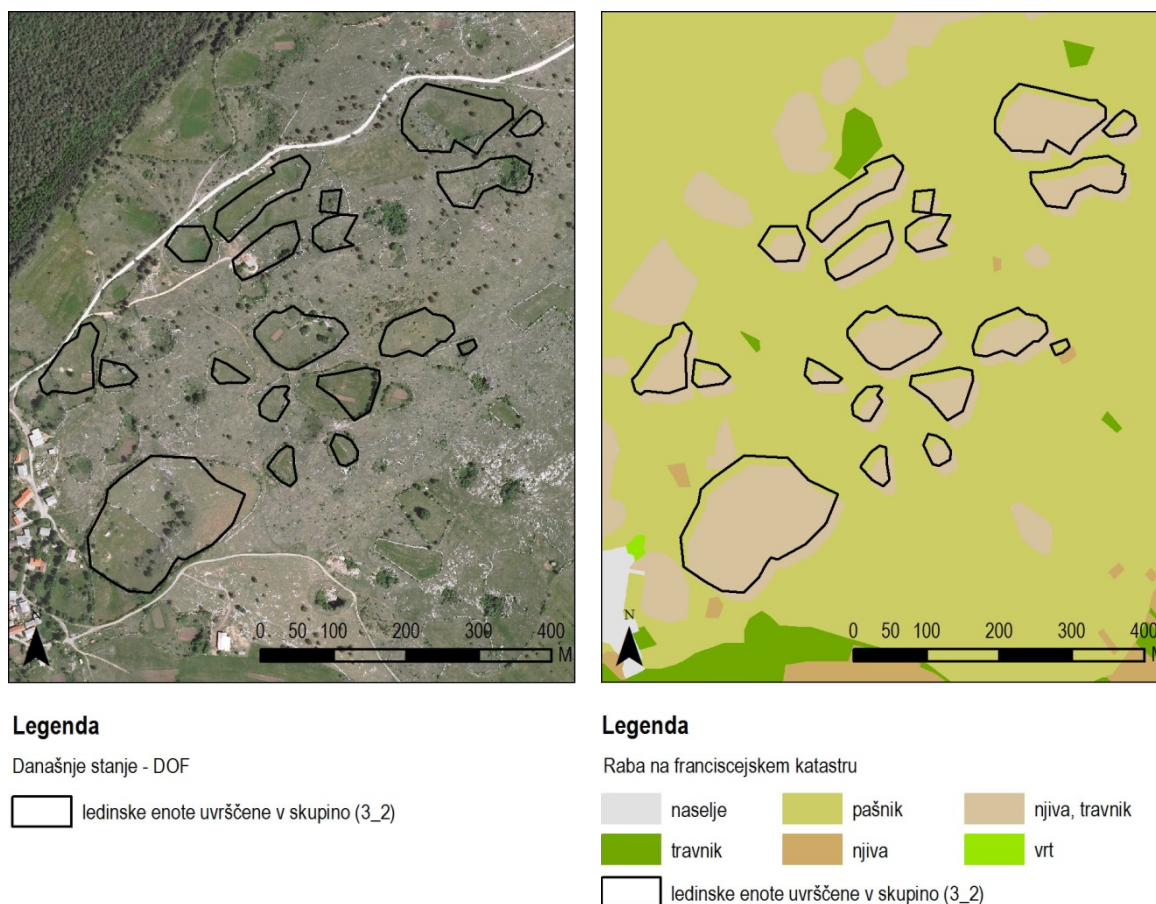
Skupina (3) se prav tako razdeli na dva dela, pri čemer se večina enot uvrsti v novonastalo podskupino (3_1) – med drugimi tudi vse jase sredi gozda, medtem ko se le nekaj posameznih enot uvrsti v podskupino (3_2). Povečini gre za t. i. vrtove, ki ležijo v večjih vrtačah sredi gmajne, običajno obdani s suhozidi in živicami. Danes so v rabi pretežno kot travniki, v preteklosti pa so bila to območja v mešani njivsko-travniški rabi, saj je prst na teh lokacijah nekoliko debelejša od okolice, teren pa manj skalovit. Slika 26 prikazuje nekaj teh območij.

Slika 25: 6 skupin ledinskih enot (Digitalni katastrski ..., 2008), kartografija: N. Penko Seidl

Figure 25: 6 groups of field name units (Digitalni katastrski ..., 2008), cartography: N. Penko Seidl

Razdelitev območja na šest skupin se je izkazala za preveč podrobno za potrebe naloge, saj so razlike v videzu krajinskih značilnosti med posameznimi podskupinami, na katere se razdelita skupini (1) in (3), minimalne. V nadaljevanju bom podrobneje predstavila razdelitev, pri kateri se ledinske enote uvrstijo v štiri skupine, analizirala njihove lastnosti in možnosti za njihovo aplikacijo v postopkih tipološkega razvrščanja, upravljanja in načrtovanja krajine.

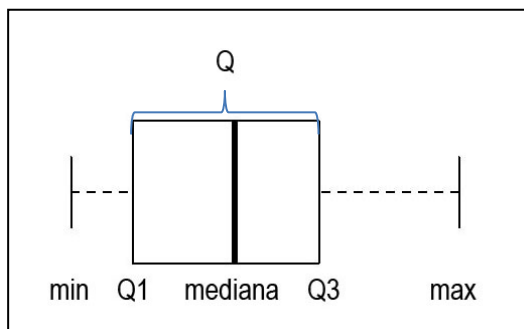
Slika 26: Območja, ki se uvrščajo v skupino (3_2 pašniki in površine v zaraščanju): današnje stanje – levo, in raba na franciscejskem katastru – desno (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012, Franciscejski ..., 2008), kartografija: N. Penko Seidl

Figure 26: Areas, classified into group (3_2 pastures and overgrown areas): present day condition – left, and land use on the Franciscan Cadastre – right (Digitalni katastrski ..., 2008; Digitalni ortofoto ..., 2012, Franciscejski ..., 2008), Cartography: N. Penko Seidl

Zgoraj so sicer že našteje glavne lastnosti, ki opredeljujejo posamezno skupino in po katerih se razlikuje od ostalih skupin. V nadaljevanju pa bo razporeditev posameznih spremenljivk, uporabljenih za razvrščanje ledinskih enot v skupine, podrobneje predstavljena s pomočjo *okvirjev z ročaji*. Ti prikažejo obliko porazdelitve posamezne spremenljivke, njene kvartile, variacijski razmik in kvartilni razmik, ki ga odčitamo iz dolžine okvira. Okvir določata prvi ($Q1$) in tretji ($Q3$) kvartil, njegovo prečko pa mediana. Prvi kvartil ($Q1$) je tista vrednost, od katere je 25 % podatkov²⁶ manjših ali enakih, 75 % pa večjih ali enakih. Od mediane je 50 % podakov manjših ali enakih in 50 % večjih ali enakih, od tretjega kvartila ($Q3$) pa je 75 % podatkov manjših ali enakih in 25 % večjih ali enakih. Razliko med tretjim in prvim kvartilom imenujemo kvartilni razmik Q , znotraj tega se nahaja 50 % vseh podatkov – v našem primeru ledinskih enot. Spodnji ročaj omejujeta vrednosti *min* in $Q1$, zgornji pa $Q3$ in *max*. Če se pojavljajo vrednosti, ki so zunaj intervala ($Q1 - 1,5Q$) in ($Q3 + 1,5Q$), pri čemer je $Q = Q3 - Q1$, jih imenujemo *osamelci*. *Min* in *max* dobimo tako, da

²⁶ V našem primeru so podatki ledinske enote.

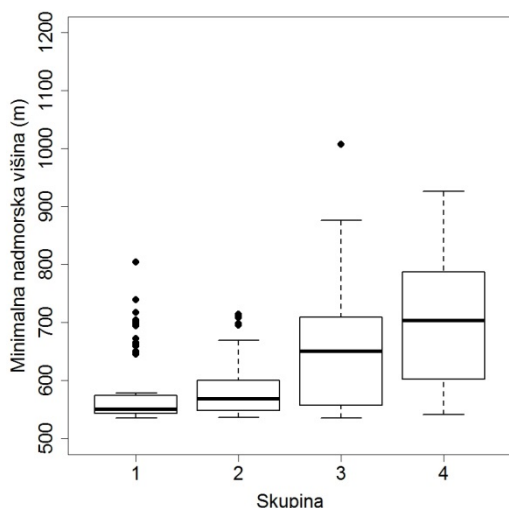
poiščemo najmanjšo in največjo od vrednosti spremenljivke, ki niso osamelci. Vse vrednosti v nadaljevanju predstavljenih spremenljivk so v Prilogi F.

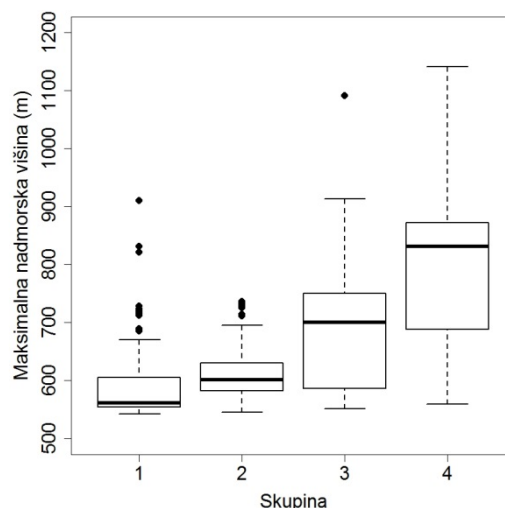
Slika 27: Okvir z ročaji

Figure 27: Box-plot

Minimalna in maksimalna nadmorska višina (Slika 28 in Slika 29) naraščata od skupine (1) proti skupini (4). Pri skupini (1) sicer izstopa nekaj osamelcev na višjih nadmorskih višinah, medtem ko so vse ostale enote v zelo ozkem intervalu (razlika med prvim in tretjim kvartilom je okrog 50 m tako pri minimalni kot pri maksimalni nadmorski višini). Mediana pri skupini (1) za spremenljivko minimalna nadmorska višina je na 550 m, pri skupini (2) na 568 m, pri skupini (3) na 649,5 m in pri skupini (4) 703 m. Za spremenljivko maksimalna nadmorska višina pa je mediana pri skupini (1) 561 m, pri skupini (2) 601 m, pri skupini (3) 700 m in pri skupini (4) 831 m. Zanimiv je podatek o minimumu pri obeh spremenljivkah, saj se (kot je razvidno tudi iz Slike 28 in Slike 29) po posameznih enotah skoraj ne razlikuje: pri minimalni nadmorski višini je med skupino (1) in (4) le 6 m višinske razlike, pri maksimalni pa 17 m.

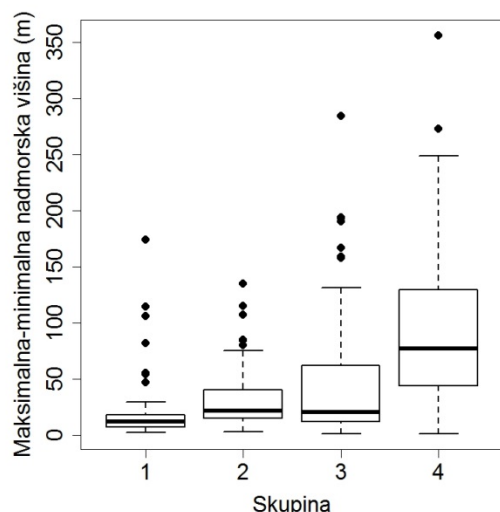
Slika 28: Minimalna NMV po posameznih skupinah
Figure 28: Minimum altitude for individual group

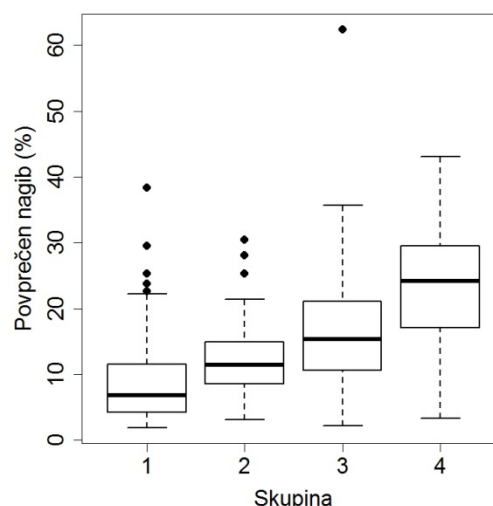
Slika 29: Maksimalna NMV po posameznih skupinah
Figure 29: Maximum altitude for individual group

Podobne rezultate prikazujeta Slika 30 in Slika 31, na katerih sta prikazana razlika med najvišjo in najnižjo nadmorsko višino enot po posameznih skupinah ter povprečen naklon enot. Oboje narašča od skupine (1)

proti skupini (4). Razlika med najvišjo in najnižjo nadmorsko višino in posledično tudi nagib je najmanjši v skupini (1) in narašča proti skupini (4). V skupini (1) ima tako kar polovica enot nagib manjši od 6,8 % (mediana), tri četrtine enot pa manjšega od 11,6 % ($Q3$), medtem ko ima v skupini (4) le četrtina enot nagib manjši od 17,1 % ($Q1$), polovica enot iz skupine (4) pa večjega od 24,2 % (mediana). 22,55 % nagib je za skupino (1) celo tista meja, nad katero se že začnejo pojavljati osamelci.

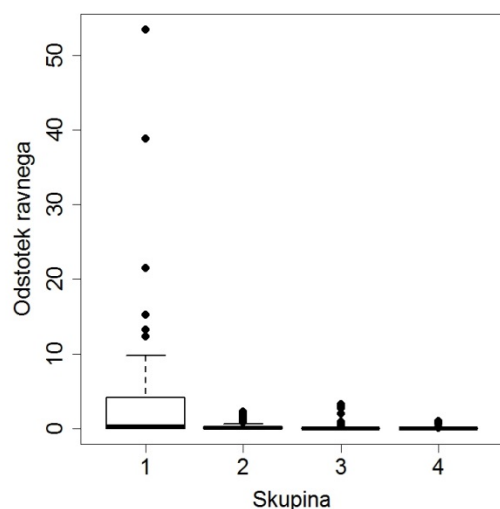

Slika 30: Razlika v NMV po posameznih skupinah
Figure 30: Difference in height above sea level for individual group

Slika 31: Povprečen naklon po posameznih skupinah
Figure 31: Average slope for individual group

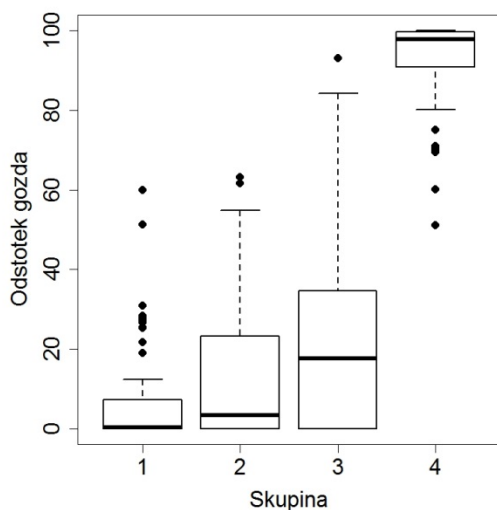
Podatek o deležu ravnega terena je po pričakovanjih ravno nasproten. Medtem ko je delež ravnega največji v skupini (1), se v ostalih treh skupinah raven teren skoraj ne pojavlja. Vendar tudi v skupini (1) izstopa le nekaj osamelcev, z več kot 10 % ravnih površin, medtem ko ima kar tri četrtine enot iz te skupine manj kot 4,2 % ravnih površin.

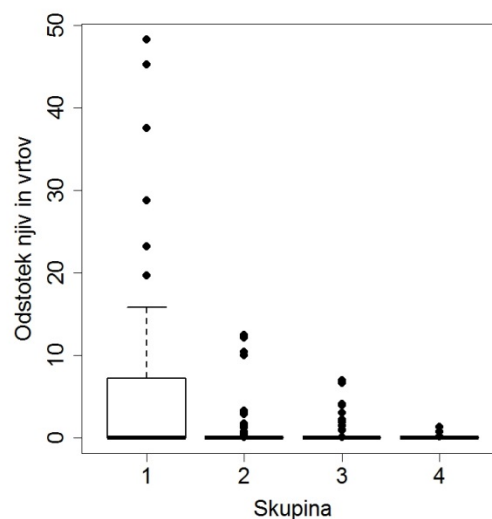
Slika 32: Razlika v odstotku ravnega terena po posameznih skupinah
Figure 32: Difference in percentage of flat terrain for individual group

Naslednji dve spremenljivki, ki prav tako pomembno vplivata na vidne značilnosti posamezne enote, sta odstotek gozda (Slika 33) ter odstotek njiv in vrtov (Slika 34) v enoti. Odstotek gozda narašča od skupine (1) proti skupini (4), medtem ko odstotek njiv in vrtov pada od skupine (1) proti skupini (4). Tako se gozd sploh ne pojavlja vsaj v četrtini enot iz skupine (1), kar polovica enot iz te skupine pa ima manj kot 0,4 % gozda. Podobno kot v prejšnjih primerih izstopa nekaj osamelcev, kjer je delež gozda večji – od slabih 20 pa kar do 60 %. V skupini (2) ima polovico enot gozda manj kot 3,4 %, v skupini (3) pa se mediana povzpne na 17,7 %. Vse tri skupine imajo vsaj četrtino enot, v katerih se gozd sploh ne pojavlja.

Povsem drugačna slika je pri skupini (4), katere najbolj prepoznavna značilnost je prav gozd. Sicer izstopa nekaj osamelcev z manj kot 80 % površin pod gozdom, medtem ko ima tri četrtine enot iz te skupine več kot 90,8 % površin pod gozdom (mediana 97,80 % in $Q3$ 99,7 %). Odstotki pri njivah in vrtovih po posamezni enoti so ravno obratni, zanimivo pa je, da se celo znotraj skupine (1) njive in vrtovi pojavljajo le pri četrtini enot, pa še to le z 7,2-odstotnim deležem. V skupinah (2), (3) in (4) se kategorija njiv in vrtov pojavlja manj kot pri četrtini enot, ki se uvrščajo v posamezno skupino.

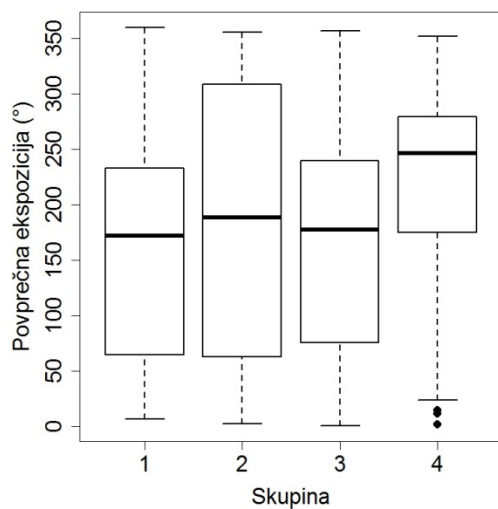

Slika 33: Odstotek gozda po posameznih skupinah
Figure 33: Percentage of forest for individual group

Slika 34: Odstotek njiv in vrtov po posameznih skupinah
Figure 34: Percentage of fields and gardens for individual groups

Zanimivo sliko kaže tudi povprečna ekspozicija posamezne skupine (Slika 35). Medtem ko je mediana pri prvih treh skupinah med 150° in 200° , kar je, prevedeno v smeri neba, usmerjenost proti jugovzhodu in jugu, je pri četrti skupini $246,20^{\circ}$ oz. jugozahod. Ledinske enote iz četrte skupine se namreč v veliki meri nahajajo na zahodni strani Snežniškega pogorja, ki se v tej smeri spušča proti Pivki.

Slika 35: Povprečna ekspozicija po posameznih skupinah

Figure 35: Average aspect for individual group

Naslednji sklop spremenljivk, s katerimi so bile ocenjene posamezne ledinske enote so binarne spremenljivke. S pomočjo teh sem evidentirala krajinske značilnosti, ki jih ne moremo opisati s pomočjo prostorskih podatkov: značilnosti parcelacije, mikrorelief in lego ter obliko visoke vegetacije. Podobno kot pri zgoraj predstavljenih spremenljivkah tudi pri naslednjem sklopu lahko opazimo nekatere bistvene razlike med skupinami. Prikazane so v Preglednici 9.

Preglednica 9: Razlike med skupinami ledinskih enot po posameznih binarnih spremenljivkah
Table 9: Differences among groups of field name units according to selected binary variables

	Število ledinskih enot v skupini s posamezno lastnostjo / No. of field name units with selected characteristic																
	Zunanje meje enote / Outer unit boundaries	Notranje/ pacelne meje / Inner/parcel boundaries		Oblika parcel / Shape of parcels		Mikrorelief / Microrelief		Oblika visoke vegetacije / Appearance of trees/shrubs				Lega visoke vegetacije / Location of trees/shrubs					
Skupina / Group	Jasno vidne / clearly visible	Neizrazite / not clearly visible	Jasno vidne /clearly visible	Neizrazite / not clearly visible	Pravilna / regular	Nepravilna / irregular	Vrtače / sinkholes	Suhozidi – vidni /drywalls - visible	Površinska skalovitost / surface rocks	Posamezna drevesa/grmovje / trees and shrubs	Živice / hedgerows	Gruče dreves / groups of trees	Strnjen gozd / serried forest	Na meji enote / on the unit boundary	Na parcelni meji / on the parcel boundary	Znotraj parcel / inside parcels	Št. enot v skupini / no. of units within group
1	54	49	0	69	69	12	4	0	8	38	27	35	4	28	8	50	69
2	52	55	60	52	28	60	32	24	29	58	70	30	16	59	68	48	70
3	56	71	4	94	12	90	38	23	52	73	35	52	30	52	10	83	94
4	6	75	0	75	22	66	24	0	65	21	1	3	72	2	0	75	75

Za vseh 69 ledinskih enot, ki se uvrščajo v skupino (1), je značilna pravilna oblika parcel, meje med njimi pa so neizrazite. Suhozidi se v tej skupini ne pojavljajo v nobeni enoti, vrtače pa le v štirih primerih. Podobno je s strnjenim gozdom – pojavlja se le znotraj štirih ledinskih enot, ki se uvrščajo v skupino (1). Površinska skalovitost se pojavlja le znotraj osmih enot, prav tako v osmih primerih zunanje meje določa visoka vegetacija, ki se nahaja na meji enot.

Skupino (2) bi lahko označili kot »krajino živice«, saj se pojavljajo prav v vseh 70 enotah, ki se uvrščajo v to skupino. V večini primerov (68 od 70) se nahajajo na parcelnih mejah, pogoste pa so tudi na mejah samih enot (v 59 enotah). Spremenljivka, ki se v skupini (2) najredkeje pojavlja, je strnjeni gozd – ta je prisoten le v 16 ledinskih enotah.

Za skupino (3) so značilne parcele nepravilnih oblik, med katerimi meje niso jasno vidne. Visoka vegetacija se najpogosteje pojavlja znotraj samih parcel, medtem ko jo na parcelnih mejah najdemo le v 10 od skupno 94 enot, ki se uvrščajo v to skupino.

Za skupino (4) so značilne neizrazite zunanje in notranje meje ter visoka vegetacija znotraj samih parcel – v večini primerov v obliki strnjenega gozda – ta je prisoten v 72 od skupno 75 enot, ki se uvrščajo v to skupino. Ostale kategorije visoke vegetacije se pojavljajo redko – živica le v enem primeru, gruča dreves pa v treh.

Kot je razvidno iz predstavljenih rezultatov, se posamezne skupine ledinskih enot med seboj statistično pomembno razlikujejo. Razlike opazimo tako pri naravnih razmerah kot tudi pri načinih in intenziteti človekovega poseganja v prostor. Če predstavljene rezultate nekoliko posplošimo, lahko trdimo, da se reliefne razmere postopno spreminjajo od skupine (1) proti skupini (4): večja se povprečni naklon posameznih enot ter manjša odstotek ravnega terena znotraj enot. Kraške mikroreliefne oblike, kot so vrtače in površinska skalovitost, se prav tako ne pojavljajo v enotah iz skupine (1), medtem ko so pri ostalih pogostejše. Za skupino (2) so še posebej značilni suhozidi, ki so nastali kot »stranski produkt« izboljševanja pridelovalnih razmer oz. čiščenja kraškega površja.

Z reliefom se spreminja tudi značilnost parcelacije. Medtem ko je ta v skupini (1) pravilna in sistematična, so predvsem parcele znotraj skupine (2) pogosto manj pravilnih oblik, saj se prilagajajo valovitemu kraškemu terenu. Za skupino (3) je nasploh značilna manjša pravilnost parcelacije, parcele so pogosto nepravilnih oblik in zelo velike, saj se v to skupino uvršča pretežen del vaških gmajn. Visoka vegetacija – drevje in grmovje, ki je v enotah iz skupine (1) le redko prisotna, se v skupini (2) pojavlja predvsem v obliki živic, za skupino (3) so značilne gručee dreves, pa tudi posamezno drevje, medtem ko skupino (4) določa strnjen gozd.

Posamezne ledinske enote po svojih vidnih značilnostih sicer odstopajo od značilnosti skupine, v katero se uvrščajo – na prikazih okvirjev z ročaji so jasno razvidne kot osamelci. Kljub temu lahko zaključimo, da so rezultati analize razvrščanja v skupine območja, ki imajo enoten krajinski značaj, obenem pa se od ostalih območij jasno razlikujejo.

Sama razporeditev skupin ledinskih enot sicer ustvarja dokaj mozaično sliko, posamezne skupine ne tvorijo zgolj enega sklenjenega območja. Največji preplet lahko opazimo v samem dolinskem dnu in na njegovem obrobju, kjer se prepletajo skupine (1), (2) in (3). Skupina (4), ki je sicer najbolj homogena, je preprejena s posameznimi jasami, uvrščenimi v skupino (3).

V eni od izhodiščnih hipotez smo predpostavili oz. povzeli trditve številnih raziskovalcev, da ledinska imena – še posebej tista, ki so izpeljana iz opisov fizičnega sveta – odražajo določene značilnosti prostora. Iz tega bi lahko sklepali, da so si območja, poimenovana z enakimi imeni, podobna, oz. se glede na izbrane kriterije uvrščajo v isto skupino. Vendar rezultati analize razvrščanja v skupine te predpostavke ne potrdijo v celoti.

V Preglednici 10 so naštet enaka ledinska imena, ki se pojavijo v vsaj dveh lokalnih skupnostih, število njihovih ponovitev, skupina, v katero se uvrščajo glede na izbrane spremenljivke. Kot je iz preglednice razvidno, se enaka ledinska imena uvrstijo v isto skupino le v 13 od 24 primerov, torej le v dobri polovici. Od tega je le 8 primerov takšnih, ko imamo opravka z dvema enakima imenom, uvrščenima v isto skupino, medtem ko se v ostalih petih primerih pojavljajo tri imena ali več enakih imen, od katerih sta vsaj dve imeni uvrščeni v isto skupino. Kar v 11 primerih pa so enaka ledinska imena uvrščena v različne skupine, v dveh primerih – ledinski imeni *Rebrnice* in *Ulovka / Ulovke* – celo v skupino 1 in 4, med katerima so razlike največje.

Razlog za to je najverjetneje dejstvo, da so bile posamezne lokacije vedno poimenovane v odnosu do svoje okolice in ne samo glede na svoje lastne krajinske značilnosti. Tako je npr. z imenom *Breg*, *Reber* ali *Klančič* sredi ravnega sveta lahko poimenovano že zelo položno pobočje, medtem ko se v bolj razgibanem reliefu

tako lahko poimenuje večja strmina. Podobno je s toponimi, ki označujejo lastništvo (npr. Cerkenica), »funkcijo« enote (Zgon) ali položaj enote v odnosu do druge enote (Pod Hribom, Za vrti). Prav tako je treba ponovno poudariti, da vsi poimenovalni motivi ne izhajajo iz opisov fizičnih značilnosti prostora, ki ga posamezno ime določa. Torej je nesmiselno pričakovati, da si bodo prav vse lokacije, poimenovane z istim imenom, podobne tudi po krajinskih značilnostih, ki smo jih skušali opisati z izbranimi spremenljivkami. Samo ledinsko ime namreč še ni dovolj, da bi samo po njem lahko sklepali o značilnostih prostora, ki ga to ime opisuje.

Preglednica 10: Enaka ledinska imena, ki se pojavljajo v več lokalnih skupnostih in njihova razvrstitev v skupine
Table 10: Similar field names, which appear in several cadastral communities and their classification into groups

Ledinska imena, ki se pojavljajo v več k. o. / Field names which appear in several c. c.	Št. ponovitev / No. of repetition	Število ledinskih enot, ki se uvrstijo v posamezno skupino / No. of field name units, classified into individual group			
		1	2	3	4
Bregi	2		1	1	
Boršt	2				2
Cerkvenica	2			2	1
Dol / Doli	2		2		
Devci	2	1	1		
Doline	3		2		1
Gradišče	2		1	1	
Grmada	2			2	
Hrib	2		1	1	
Pod Hribom	2	1	1		
Klančiči / Klančič	2		1	1	
Kot /Koti	3	2	1		
Loka / Loke	2			2	
Plahute / Plehute	2	1	1		
Plešivec / Plešivica	2			1	1
Kraška reber / Kraške rebri	2		2		
Rebrnice	2	1			1
Senožeti / Senožet	4		1	2	1
Ulovka / Ulovke	2	1			1
Za vrti	2		1	1	
Vrtovi	2		2		
Zevnik / Zevniki	5	2		3	
Zgon	3		2		
Žleb / Žlebi	3		2		

4 RAZPRAVA IN SKLEP

»Landscape is the most solid appearance in which history can declare itself. It is not a background, nor is it a stage. It is a history made manifest and, because this is so, the study of landscape resolves many of the old difficulties of method. There it is, the past in the present, constantly changing and renewing itself as the present rewrites its past and makes it new on behalf of the future. We read upon the face of the landscape the past which it has borne in order to create our present. We select from these pasts new ones which answer our sense of our own present needs. We choose, that is, a memory which will help us to accomodate the present, the dense, intractable present and the insane possibilities of its future.«

»Krajina je najbolj trdna pojavna oblika, v kateri se odraža zgodovina. Ni ozadje, pa tudi oder ne. Je zgodovina, ki je opredmetena, in prav zato preučevanje krajine razrešuje številne starejše metodološke težave. Tu se preteklost v sedanjosti stalno spreminja in prenavlja, saj sedanjost prepisuje preteklost in jo prenavlja zavoljo prihodnosti. Na osnovi podobe krajine beremo njeno preteklost, ki je osnovala našo sedanjost. Med temi preteklostmi izbiramo nove, ki ustrezajo našemu pojmovanju sedanjih potreb. Izbiramo torej spomin, ki nam bo pomagal umestiti sedanjost, omejeno, neukrotljivo sedanjost in nore možnosti njene prihodnosti.«

F. Inglis: Nation and community: a landscape and its morality, s. 489

Toponimi nasploh, še posebej pa ledinska imena, so ena od plasti kulturne krajine. Čeprav so našim očem nevidni in neotipljivi, so s fizičnim prostorom neločljivo povezani. Sam proces poimenovanja je potekal vzporedno z osvajanjem in udomačevanjem prostora, zanj pa je bilo ključno prepoznavanje in opredeljevanje razlik med posameznimi lokacijami. Značilnosti, po katerih se posamezna območja razlikujejo od sosednjih, so bile pogosto tudi povod za poimenovanje. Ledinska imena imajo izmed vseh toponimov najbolj poudarjeno utilitarno vlogo. S tem ko je človek poimenoval dele prostora, je na nek način prostoru določil njegov namen. Obenem so imena omogočala komunikacijo in sporazumevanje med člani lokalne skupnosti, ki so bili s poimenovanim prostorom neposredno povezani in od njega odvisni.

Ena od osnovnih značilnosti kulturne krajine je njeno nenehno spreminjanje. Krajine se spreminjajo pod vplivom naravnih procesov in človekovih dejavnosti. Vsakoletne ciklične spremembe vzpostavljajo bolj ali manj ustaljen ritem. Vse ostale spremembe so bile v preteklosti – vsaj z vidika človekove perspektive – relativno počasne. Krajina je tako pogosto opredeljena kot sinonim za dom, trdnost, varnost in zavetje. Kot nekaj, kar se bistveno ne spreminja, temveč ostaja, in k čemur se lahko vračamo. V zadnjih nekaj desetletjih se krajina spreminja veliko hitreje in na več ravneh: spreminja se merilo prostora, razmerja, pojavljajo se nove dejavnosti in rabe, ne nazadnje se spreminja naš odnos do nje in naša odvisnost od nje. Za večino ljudi krajina namreč ni več sredstvo produkcije. Kot piše Lowenthal (1997), se naš odnos do krajine oblikuje na novih ravneh – na krajino ne gledamo več kot na prostor, ki nam zagotavlja pogoje za preživetje, temveč kot na prostor, v katerem živimo. Kljub temu, da se pojavljajo nove dejavnosti (npr. turizem, rekreacija), ki krajino izkoriščajo kot »vir«, je, za razliko od stoletja nazaj, od primarnih dejavnosti odvisen le majhen delež prebivalstva.

Pri tem je treba poudariti tudi dejstvo, da različne skupine ljudi na krajino gledajo z različne perspektive, posledično je tudi njihovo vrednotenje osnovano na različnih izhodiščih oz. vrednostnih sistemih. Daugstad in sod. (2006) ugotavljajo, da zunanji opazovalci najvišje vrednotijo »staromodne« oz. tradicionalne tipe krajin v manjšem merilu, kjer so prisotni številni naravni elementi, medtem ko najnižje ovrednotijo sodobno industrijsko krajino. Kmetije, za katere je, seveda, pomembnejša utilitarna vloga krajine, pa najvišjo vrednost pripisujejo krajinam, ki so plodne, produktivne, urejene in obdelane. Calvo-Iglesias in sod. (2006) pišejo celo o tem, da je celoten koncept krajine (ang. *landscape*) kmetom povečini tuj, blizu pa jim je koncept zemljišča (ang. *land*), ki je veliko manj abstrakten, oz. ga lahko vrednotijo na utilitaren način.

Kljub vsemu naštetemu preseneča dejstvo, da so pogosto prav ledinska imena tisti del krajine, ki se ohranja, in to kljub vsem spremembam, ki smo jim sicer priča. Na to opozarjajo številni raziskovalci, potrdila pa ga je tudi ta raziskava. Številna imena ostajajo enaka, kot so bila pred skoraj 200 leti, v času ko so bila zapisana v franciscejskem katastru. Najverjetneje pa so obstajala že prej, še v času oblikovanja zemljiške razdelitve. Ob tem ne moremo prezreti dejstva, da so se na območju te raziskave v tem in prejšnjem stoletju zvrstile kar štiri države, in tako tudi različne politične ureditve ter trije uradni jeziki. Imena v franciscejskem katastru so sicer zapisana v ponemčeni obliki, a so povečini slovenskega²⁷ izvora in so »preživela« tudi obdobje italijanske oblasti med obema svetovnima vojnoma, ko so Italijani spreminjali krajevna in celo osebna imena. Številna

²⁷ Izvoru imen se v raziskavi sicer ne posvečam, vendar je večina imen slovenskih. Nekaj je seveda tudi izjem, med njimi je najbolj očitna verjetno *Boršt* (iz. nem. Forst - gozd), *Gmajna* (iz. nem. Gemein – skupni pašnik) in *Kava* (iz. it. cava – kamnolom).

imena so se ohranila tudi na območjih, na katerih se je raba spremenila. Vendar so še številčnejša tista imena, ki so danes v rabi, medtem ko v historičnih virih niso zapisana. Dejstvo, da je bilo največ ledinskih imen zbranih s pomočjo lokalnih informatorjev, sicer nekoliko preseneča, saj bi lahko pričakovali, da so bila imena številčnejša v obdobju, ko je bila večina prebivalstva neposredno odvisna od dela na zemlji. Vloga, ki so jo imela imena pri orientaciji v prostoru in pri komunikaciji med člani posamezne družine ali širše skupnosti, je bila v takratnem obdobju gotovo pomembnejša, kot je danes. Toda hkrati je očitno, da si izdelovalci starih kartografskih prikazov niso prizadevali zbrati in zapisati vseh imen. Mogoče je sklepati, da je bilo zapisovanje imen prej selektivno kot celovito. Podobno preseneča dejstvo, da se dva dokumenta istega vira, to sta opisni in grafični del franciscejskega katastra, ne ujemata popolnoma. V grafičnem delu je namreč zapisanih veliko več imen kot v opisnem, zapis posameznih imen pa se pogosto razlikuje. V nekaterih primerih se eno ime pojavi na različnih lokacijah. Vendar če upoštevamo okoliščine, v katerih je nastajal franciscejski kataster, in dejstvo, da kartografi oz. popisovalci niso poznali jezika lokalnega prebivalstva, lažje razumemo takratne zapise. Lokalni prebivalci so najverjetneje pri vsakodnevni komunikaciji uporabljali več imen, kot jih je zapisanih v katastru.

Napisano nas vodi k naslednji hipotezi, da številnih imen ne najdemo na zemljevidih, temveč se ohranjajo samo z ustnim izročilom. Dejstvo, da lokalni prebivalci poznajo in uporabljajo več imen, kot je zapisanih na temeljnem topografskem načrtu, vsekakor potrjuje predpostavko. Še posebej če upoštevamo, da so bila zbrana in zabeležena le imena, ki opisujejo posamezne skupine znotraj sistema razdelitve, medtem ko posamezniki pogosto uporabljajo imena tudi na nižjih hierarhičnih ravneh, nemalokrat celo za poimenovanje posamezne parcele. Takšna imena pogosto poznajo celo samo člani ene družine in se ne pojavljajo na uradnih zemljevidih.

Številne poimenovalne motive, ki jih omenjajo raziskovalci ledinskih imen, najdemo tudi na območju, obravnavanem v tej raziskavi. Ne preseneča dejstvo, da jih večina izhaja iz opisov fizičnega sveta, iz česar lahko sklepamo, da je bilo pri poimenovanju ključno prepoznavanje fizičnih značilnosti krajine. Razgiban kraški relief s številnimi geomorfološkimi pojavi je najpogostejši motiv za poimenovanje, sledijo poimenovanja po kamninah in vodah. Med njimi prednjačijo presihajoča jezera, saj jih je na tem območju kar šest in so poleg reke Pivke edini površinski vodni pojavi. Poleg tega se v sušnem obdobju jezerske kotanje uporabljajo tudi kot travniki. Temu sledijo poimenovanja po rastlinstvu in živalstvu. Poimenovanja po antropogenih objektih, značilnostih kmetovanja, parcelaciji, kmetijskih kulturah itd. so precej manj pogosta. Nekatera imena so ostala tudi nerazporejena. Podrobnejše analize poimenovalnih motivov v nalogi ni, saj to ni bil njen namen.

V različnih lokalnih skupnostih lahko srečamo enaka imena. Vendar kljub temu pri komunikaciji ni nesporazumov, saj je poznavanje imen običajno v domeni posamezne lokalne skupnosti. Člani posamezne skupnosti običajno dokaj dobro poznajo lokalna imena, medtem ko zunaj meja svoje skupnosti prepoznajo le ledinska imena, s katerimi so poimenovana širša krajinska območja, posamezne oronime in poimenovanja lokacij v bližini antropogenih objektov, orientacijskih točk, križišč itd. Izkušveno okolje posameznika se tako v večini primerov konča na mejah prostora, ki ga neposredno uporablja. Značilna ledinska imena pri nekaterih oblikah poljske razdelitve sicer navaja že Ilešič (1950), kar še dodatno potrjuje predpostavko, da so poimenovanja v povezavi z organizacijo kmetijske pridelave, izbira imen pa je bila pogosto neposredno povezana s prepoznavanjem značilnosti poimenovanih zemljišč. Najbolj očitna primera, ki ju omenja Ilešič pri zemljiški razdelitvi na delce, sta ledinski imeni *Dolge njive* in *Velike njive*, ki naj bi pogosto označevali

najstarejše in najplodnejše vaško polje. Poimenovanje tako po eni strani odraža rabo zemljišča in po drugi značilnosti parcelacije. Tudi sicer je poimenovalna osnova njiva ena od najpogostejših, ki se pojavljajo med zbranimi ledinskimi imeni, kar kaže tudi na gospodarski pomen zemljišč, ki so bila primernejša za kmetijsko proizvodnjo na sicer nerodovitnem kraškem svetu.

Ledinska imena so nedvomno tudi sredstvo za strukturiranje prostora. Kljub temu da – upoštevajoč posamezne krajinske značilnosti – območja, poimenovana s posameznim ledinskim imenom, v večini primerov niso notranje homogena, se ob upoštevanju celotnega spektra krajinskih značilnosti slika spremeni. Območja, opisana s posameznim ledinskim imenom, so pogosto navzven dokaj dobro prepoznavna kot krajinske enote, ki so notranje homogene in se obenem razlikujejo od sosednjih enot. K temu poleg naravnih lastnosti prostora v znatni meri prispevajo značilnosti parcelacije, raba tal ter bolj ali manj enoten način upravljanja s tem prostorom. Do podobnih ugotovitev so pri proučevanju toponimov v bolivijskih Andih prišli tudi Boillat in sod. (2013), ki ugotavljajo, da območje, poimenovano s posameznim toponimom, običajno ni homogeno v pogledu rabe, vendar mu je kljub temu lahko določiti meje, ki običajno potekajo po geografskih ločnicah in ne po mejah rabe tal oz. med različnimi kategorijami površinskega pokrova.

Ledinska imena pogosto odražajo tudi lastnosti prostora. Velika večina poimenovalnih motivov je vzeta prav iz opisov fizičnega sveta, pri čemer je na prvem mestu relief. Dejstvo, da se v imenih odražajo lastnosti prostora in da se v različnih lokalnih skupnostih pojavljajo enaka ledinska imena, samo po sebi vodi k domnevi, da imajo območja, opisana z enakimi ledinskimi imeni, podobne krajinske značilnosti. Vendar se v raziskavi proti pričakovanjem enaka imena skoraj v polovici primerov ne uvrstijo v isto skupino podobnosti. Razlog za to je najverjetneje dejstvo, da so posamezne lokacije sicer poimenovane po svojih krajinskih značilnostih, vendar se pri poimenovanju vedno upošteva širši kontekst. Ali si bo neka lokacija »prislužila« ime *Breg*, *Reber* ali *Klančič*, ni odvisno samo od njenega naklona, temveč tudi od okoliškega prostora – ali ima podoben naklon in potemtakem opazovana lokacija reliefno ne izstopa ali pa ravno nasprotno, leži sredi uravnanelega sveta in je njen naklon obenem njena najbolj prepoznavna značilnost, po kateri se razlikuje od okolice. Tudi dokaj enakomerna razširjenost poimenovalne osnove *breg* po vsem reliefno zelo raznolikem slovenskem jezikovnem prostoru, o kateri piše M. Jež (1997), potrди to ugotovitev. O tem piše tudi Mullen (2013: 12) pri razlagi imena *Hill Field*, ki je dokaj pogosto ledinsko ime v okrožju Meath na Irskem – s tem imenom so poimenovana tako le rahlo dvignena polja kot tudi najvišje lokacije v okrožju, s katerih se odpirajo razgledi na okoliško krajino. Da kljub velikim raznolikostim fizične krajine in družbene organizacije obstajajo neki splošni koncepti poimenovanja, potrđijo tudi ugotovitve Boillata in sod. (2013), ki so proučevali toponime v Bolivijskih Andih. Ugotavljajo namreč, da so posamezni geografski pojavi pogosto poimenovani po odnosu do svoje okolice. Tako se toponim *Ura Jallp* – Spodnje zemljišče na območju Chorojo nahaja na nadmorski višini 3400–3600 m, medtem ko se isti toponim na območju Tirani nahaja na višini med 2700 in 3000 m.

S pomočjo analize razvrščanja v skupine, smo ledinske enote razvrstili v skupine podobnosti, upoštevajoč lastnosti, ki opisujejo njihov značaj. Najočitnejša je razlika med gozdom in območji v kmetijski rabi; enote se v prvem koraku razvrstijo v dve naravni skupini. Vendar se je ta raven členitve izkazala za presplošno. Cilj analize razvrščanja v skupine je bil namreč preveriti, ali se posamezne ledinske enote združujejo v širša območja, ki jih lahko opredelimo kot območja enotnega krajinskega značaja. Rez dendrograma na naslednjem največjem skoku, to je na mestu, kjer se ledinske enote razvrstijo v štiri skupine, se je izkazal za optimalnega. Štiri skupine se po krajinskih značilnostih med seboj bistveno razlikujejo. Vsaka od skupin je

prepoznana kot območje enotnega krajinskega značaja. Za ta območja je značilna enotna krajinska podoba, po kateri se razlikujejo od sosednjih območij. Obenem pa, kar ni zanemarljivo, te štiri skupine nakazujejo štiri prakse, ki so podpirale tradicionalni vzorec preskrbe s kombinacijo (1) njivskega sveta, (2) travnikov z njivami, (3) pašnikov in senožeti ter (4) gozda.

V prvo skupino se uvršča pretežni del osrednjih vaških polj v samem dolinskem dnu, pa tudi na uravnanim reliefu na višjih nadmorskih višinah – izjema je osrednje vaško polje okrog vasi Palčje, ki se uvršča v drugo skupino. Te površine so bile v preteklosti v najintenzivnejši kmetijski rabi, v večini primerov kot njive. Izjema so presihajoča jezera, kjer je njivska raba zaradi revnih tal in vsakoletnih poplav onemogočena. Tudi danes so ta območja najintenzivneje obdelana, sicer v veliki večini zatravljena, saj se orne površine pojavljajo le še kot nekaj osamelih njiv, namenjenih samooskrbi z nekaterimi poljščinami in vrtninami. Kljub temu ostajajo v kmetijski rabi in se ne zaraščajo.

V drugo skupino se uvrščajo kmetijska zemljišča na razgibanem terenu. Danes so najbolj opazna značilnost te skupine živice, ki potekajo po nekdanjih omejkah med dolgimi in ozkimi parcelami. V preteklosti pa so bile na teh območjih kljub skromnim razmeram tudi njive. Zaradi lažje obdelave so parcele na razgibanem reliefu pogosto urejene v terasah, meje med njimi so ponekod poudarjene s suhozidi, danes tudi z živicami. Tako prva kot tudi druga skupina se nahajata na območju osrednjih vaških polj, kjer prevladuje drobna parcelacija z razdelitvijo polj v pravilne delce.

Za tretjo skupino je značilen še nekoliko bolj strm in razgiban teren s tipičnimi kraškimi reliefnimi oblikami ter površinsko skalovitostjo. Na tem območju prevladujejo ekstenzivni travniki, pašniki in senožeti. To so območja vaških gmajn, ki so se zlasti v obdobju po 2. svetovni vojni začela zaraščati, ponekod so bila tudi načrtno pogozdena. Z gozdom poraščena območja se uvrščajo v četrto skupino. Gozd danes pokriva že okrog 60 % vseh površin, kar je v skladu s slovenskim deležem gozdnatosti.

Pestre naravne razmere so najverjetnejši razlog, da se posamezne skupine med seboj pogosto prepletajo. Ledinske enote se sicer v veliki večini primerov združujejo v širša sklenjena območja z enotnim krajinskim značajem, ki se med seboj prepletajo. Najbolj homogena in prostorsko zamejena skupina je gotovo gozd, sledijo mu območja travnikov in pašnikov. Največjo pestrost opazimo v samem dolinskem dnu, kar je posledica raznolikih naravnih razmer. Dolinsko dno je namreč uravnano le ob sami strugi reke Pivke, sicer pa ravnico mestoma prekinjajo manjše vzpetine kraškega značaja, na katerih so pridelovalni pogoji slabši, ki se uvrščajo v drugo ali celo tretjo skupino.

Upoštevajoč rezultate raziskave torej lahko zaključimo, da so ledinska imena in območja, ki jih opisujejo, eden od osnovnih gradnikov kulturne krajine in da so območja, določena na osnovi ledinskih enot, dejansko območja z enotnim krajinskim značajem.

Eden od namenov naloge je bil tudi preveriti, ali je mogoče in smiselno območja, definirana s pomočjo ledinskih enot, uporabiti pri postopkih tipološke klasifikacije krajine in njenega nadaljnjega urejanja. Da neko enoto lahko opredelimo kot osnovno tipološko enoto, mora imeti naslednje lastnosti:

- (1) mogoče jo je prostorsko zamejiti od sosednjih enot;
- (2) ima lasten krajinski značaj, po katerem se loči od sosednjih območij;

- (3) obenem pa se območja s podobnimi značilnostmi pojavljajo na različnih lokacijah v prostoru, torej lahko določimo »tip« posameznega območja.

Območja, določena na osnovi ledinskih enot, imajo vse naštet lastnosti, kar nedvomno govori v prid njihovi uporabi v postopkih tipološke klasifikacije krajine.

Kljub temu je na tem mestu treba omeniti pomisleke o smiselnosti tipoloških klasifikacij krajine, ki gredo običajno predvsem na račun spoznanja, da je krajina prostorski kontinuum, v katerem posamezna območja zvezno prehajajo druga v drugo in jih je nemogoče prostorsko zamejiti kljub dejstvu, da se v krajini srečujemo s številnimi pojavi, ki lahko opravljajo vlogo meje – tako na fizični kot na spoznavni ravni. Namen naloge sicer ni bil polemizirati o smiselnosti priprave tipoloških klasifikacij krajine, temveč zgolj preveriti možnosti, ali se členitev krajine, ki je ustvarjena s poimenovanjem prostora, lahko uporablja kot osnova za tipološko klasifikacijo na najbolj detajlnem lokalnem nivoju. Argumenti za to so poleg zgoraj naštetih še:

- (4) območja, določena na osnovi ledinskih enot, odslikavajo tako naravne razmere v prostoru kot tudi človekovo percepcijo teh razmer, in tako predstavljajo nekakšno vez med fizično in zaznavno komponento krajine;
- (5) poleg tega lahko iz načina urejanja teh območij, vidnega predvsem v načinu parcelacije, terasiranju, izboljšavi zemljišč s čiščenjem kamenja in urejanjem suhozidov, pogosto pa tudi iz njihovega poimenovanja, razberemo (nekdanje) načine upravljanja s tem prostorom in posledično vloge in pomen, ki ga je določeno zemljišče imelo za posamezno skupnost;
- (6) nekateri toponimi se ohranjajo skozi dolga časovna obdobja kljub dejstvu, da se prenašajo le z ustnim izročilom, in to celo na območjih, kjer se je raba tal spremenila. Kot taki danes ne opisujejo dejanskega stanja v prostoru, nakazujejo pa na potencial, ki ga določeno območje ima in na možne načine upravljanja tega prostora.

V prid uporabi poimenovanih območij kot osnovnih tipoloških enot so tudi ugotovitve, do katerih so prišli Boillat in sodelavci (2013). Ugotavljajo namreč, da je poimenovane lokacije v večini primerov mogoče zamejiti, vendar je istočasno njihov vpliv na okolico večji in sega izven prostora, ki je poimenovan z določenim imenom. Tako imajo na fizični ravni poimenovane lokacije vse značilnosti diskretnega osebk, kar je nujen predpogoj za tipološko enoto, medtem ko imamo na spoznavni ravni opraviti tako s horizontalnim kot tudi z vertikalnim prepletanjem poimenovanih lokacij, kjer njihov vpliv običajno sega daleč preko njihovih fizičnih meja. Tako vsak posamezen toponim »obvladuje« prostor, širši od tistega, ki ga dejansko poimenuje. Ta delitev pa nam pravzaprav opisuje razliko med konceptom *zemljišča* (ang. *land*) kot fizičnega stanja prostora, ki ga je mogoče objektivno izmeriti v okviru abstraktne geometrije, in *krajine* (ang. *landscape*), v katere osnovnem konceptu se prepletata ta isti fizični okvir, obenem pa tudi človekova interpretacija njegovih značilnosti.

Pri tem je treba poudariti, da tipološko klasifikacijo krajine, kljub temu da gre za neke vrste normativni pristop k njenemu urejanju, vedno pripravljamo z določenim namenom, od katerega je odvisen način priprave in nivo obravnave oz. členjenja krajine. Členitev in tipološko klasifikacijo krajine, kjer je kot osnovna krajinska enota uporabljena ledinska enota, bi bilo tako smiselno pripravljati in uporabljati zgolj na manjših območjih, kjer so še vedno ohranjeni vzorci in strukture, značilni za tradicionalno, pogosto dediščinsko kulturno krajino. Členitev krajine, ki na eni strani izhaja iz naravnih razmer v prostoru in na drugi iz človekovega razumevanja in načinov

prilagoditve naravnega okolja svojim potrebam, pri tem lahko služi kot eno od izhodišč za prihodnje urejanje prostora.

Za poimenovanje delov prostora lahko trdimo, da sledi nekim zakonitostim, lahko bi rekli celo »univerzalnim principom«, ki na eni strani vključujejo človekovo videnje in razumevanje fizične krajine in na drugi njegovo težnjo po prilagoditvi te iste krajine svojim, običajno utilitarnim potrebam. Z dejstvom, da se imena, ki izhajajo iz opisov fizičnih značilnosti krajine, predvsem rabe ter dejavnosti, povezanih s kmetovanjem, ohranjajo, in to celo na območjih, na katerih smo priča izrazitim spremembam teh značilnosti, lahko potrdimo domnevo, da imena niso zgolj označevalci posameznih lokacij, temveč tudi sredstvo strukturiranja prostora. Zato je bilo eno od vprašanj te naloge, ali je tak način strukturiranja prostora uporaben tudi pri načrtovanju in upravljanju sodobnih kulturnih krajin.

Raziskava je sicer pokazala, da imajo ledinska imena širšo družbeno vlogo, vendar kljub temu izhajajo iz organizacije kmetijske pridelave, zato na tem mestu ne moremo mimo vprašanja, ali je ta način členitve prostora uporaben tudi za načrtovanje in upravljanje drugih dejavnosti. Pri upravljanju prostora gre predvsem za »predpisovanje« tehnologije dejavnostim, ki so že danes prisotne v prostoru, »spremenljivka« je v tem primeru tehnologija in ne prostor. Upravljalvske smernice oz. način gospodarjenja s prostorom je tako predpisan po posameznih območjih oz. za posamezno enoto, ki mora biti homogena v pogledu tistih značilnosti, ki so povezane z načinom upravljanja z njo. Glavni razlogi, ki govorijo v prid uporabi ledinskih enot v upravljanju krajine so:

- (1) ledinske enote so se izkazale za homogene v pogledu krajinskih značilnosti, kar je nujen predpogoj, da zanje predpišemo enotne upravljalvske smernice;
- (2) poleg tega se združujejo v širša območja z enotnim krajinskim značajem, kar omogoča hierarhično obravnavo krajine;
- (3) upravljalvske smernice so povezane z načinom upravljanja s prostorom, to je predpisovanjem »tehnologij« tistih dejavnosti, ki so v prostoru že prisotne in povezane z rabo naravnih virov – to pa so obenem dejavnosti, ki so vplivale na poimenovanje in členitev prostora, torej je uporaba teh enot smiselna;
- (4) poimenovanje, ki v večini primerov izhaja iz opisov fizičnih značilnosti prostora, nudi dodatno informacijo o možnostih njegove rabe oz. o potencialu prostora za določeno rabo.

Načrtovanje krajine s pomočjo ledinskih enot oz. kakršnihkoli krajinskih enot je, kakor je bilo predstavljeno v nalogi, smiselno zgolj za tiste dejavnosti, ki so odvisne od rabe naravnih virov in je taka členitev zanje primerna. Za vse ostale dejavnosti je pri načrtovanju treba izhajati iz značilnosti posega in ne iz značilnosti prostora, zato se pri teh postopki s krajinskimi enotami ne uporabljajo.

Številne slovenske krajine pogosto označujemo kot arhaične in kot take neprilagojene sodobnim načinom upravljanja s prostorom. Zaradi posodabljanja bo v prihodnosti neizogibno tudi njihovo fizično preurejanje. Upoštevanje konceptov, ki so ustvarili današnjo krajinsko strukturo, je ena od možnosti, kako ohraniti njihovo »kulturnost« tudi v primerih, ko se njihova fizična podoba spremeni.

V imenih se odsevajo načini, kako je človek krajino postopno osvajal, udomačeval in prilagajal svojim potrebam. Današnje stanje krajine je le ena od točk v njenem razvoju, vendar obenem pomemben mejnik.

Današnja podoba krajine je na nek način že njena preteklost, rezultat preteklih načinov rabe in upravljanja s prostorom. Tradicionalna kulturna krajina, ki je nastajala in se razvijala skozi stotine let, je v obdobju nekaj desetletij doživela številne spremembe. Te danes lahko opazimo predvsem v obliki spremenjenih razmerij med naselji in obdelanimi zemljišči, med načinom in intenziteto izrabe prostora ter številnimi rabami in dejavnostmi na nekdanj kmetijstvu namenjenih območjih – od gozdov, naselij, infrastrukturnih objektov, turističnih in rekreacijskih ureditev, itd. Tako smo na eni strani priča ekstenzifikaciji ali celo opuščanju rabe, ki je značilna predvsem za marginalne kulturne krajine, in na drugi strani velikim razvojnim pritiskom na krajino, ki ima sicer največji proizvodni potencial za kmetijsko rabo.

V današnjih krajinah povečini še lahko prepoznamo ostanke iz preteklosti, a smo obenem priča novim konceptom urejanja prostora, ki se pogosto ne prilagajajo stukturi prostora in posledično rušijo vzorce in razmerja, ki so ustvarjali kulturnost krajin. Kakšni naj bodo torej sodobni koncepti upravljanja in načrtovanja krajin? Cudlínová in sod. (1999) npr. opozarjajo na zahtevnost ohranjanja značaja krajine na območjih, na katerih se soočamo z upadanjem oz. opuščanjem kmetijske pridelave. Vprašanje, ki se vedno znova zastavlja, je, ali je mogoče in smiselno ohraniti značaj krajine na območjih brez kmetijske proizvodnje? Poleg tega opozarjajo tudi na medsebojno neuglaščenost med različnimi sektorji ter med posameznimi sektorji in lokalnimi prebivalci. Krajina je predvsem izrazito kompleksen sistem s številnimi funkcijami – okoljsko, kulturno, družbeno in gospodarsko. Vse vloge pa morajo biti med seboj uglasene, kljub temu da se stališča, preference in cilji posameznih deležnikov, ki oblikujejo kulturno krajino, pogosto bistveno razlikujejo. V praksi so celo pogledi deležnikov znotraj istega »sistema« (npr. oblikovalcev ekoloških in kmetijskih politik in subvencij ter prejemnikov teh sredstev) pogosto različni. Poleg tega imamo še obiskovalce, lokalne prebivalce, ki se ne ukvarjajo s kmetijstvom, naravovarstvenike, kulturovarstvenike itd. Vsaka od teh skupin običajno izoblikuje svoj odnos do krajine, jo razume in želi spreminjati na drugačen način. Krajina, kot jo danes dojema večina prebivalcev, je nastala kot stranski produkt (povečini) kmetijske rabe prostora. Na eni strani jo človek želi izkoristiti, in tako zadovoljiti svoje potrebe, kakor to počne že tisočletja, na drugi pa zavarovati ter načrtovati v skladu s (trenutnimi) družbenimi preferencami in normami (von Haaren, 2002), ki pa med seboj pogosto niso usklajene. Krajino se namreč danes najpogosteje obravnava in načrtuje s perspektiv treh sektorjev: kmetijske politike, ohranjanja narave in varstva kulturne dediščine. Vendar intenzivna kmetijska proizvodnja pogosto ni v skladu s koncepti ohranjanja narave in varstva kulturne dediščine pa tudi med zadnjima dvema so pogosta nesoglasja. O'Rourke (2005) tako ugotavlja, da je sodoben trend upravljanja s prostorom pogosto njegovo predalčkanje, ki ga ilustrira z ustvarjanjem otokov intenzivno obdelane kmetijske krajine, med katerimi so otoki ohranjene narave. Normativni princip urejanja krajine pa je povsem sprt tako s temeljnima konceptoma krajine, z večplastnostjo in zveznostjo, kot tudi z osnovnim »poslanstvom« prostorskega planiranja, ki je iskanje ravnotežja med razvojnimi potrebami in varstvenimi zahtevami.

Prav tako, kljub temu da številnim krajinam dodajamo pridevnike, kot so »tradicionalna« ali »dediščinska«, krajina ne more biti predmet muzejskega varstva. Daugstad in sod. (2006) kot skrbniki krajine in vseh njenih vidikov izpostavijo kmetijski sektor in poudarjajo, da se le v sistemu aktivnega kmetovanja s trdnimi gospodarskimi osnovami lahko ohranja posamezne prvine dediščine oz. celotno krajino, ki je obenem najboljše »objekt« dediščine, saj jo je skozi tisočletja in stoletja ustvarjal najštevilčnejši del evropskega

prebivalstva²⁸. Najpomembneje pri vsem pa je, da je krajina živa dediščina, da se je nenehno spreminjala in razvijala, tako pod vplivom naravnih dejavnikov kot tudi zaradi človekovega delovanja. Varstvo in ohranjanje zgolj podobe krajine, brez razumevanja procesov, ki so povzročili trenutno stanje, bi dejansko pomenilo razvrednotenje njene *kulturnosti*.

Kmetijstvo je danes pogosto označeno kot uničevalec narave in tradicionalne kulturne krajine kljub dejstvu, da je na nek način »ustvarilo oboje«. Številna območja, ki so danes varovana z naravovarstvenimi režimi, so namreč takšna prav zaradi kontinuirane kmetijske rabe in so v resnici popolnoma antropogeni sistemi. In kot taki so, seveda, podvrženi spreminjanju, bodisi zaradi opuščanja bodisi intenzifikacije rabe. O'Rourke (2005) poudarja, da so koncepti *vzdržnosti* oz. *trajnostnosti* (ang. *sustainability*) za upravljanje sodobnih krajin neustrezni, in da je primernejši koncept *prožnosti* (ang. *resilience*) krajine, ki ga opredeli kot sposobnost sistema, da vzdržuje svojo strukturo navkljub motnjam, oziroma, kar je še pomembnejše, sposobnost sistema, da absorbira spremembe in jih uporabi sebi v prid. *Prožnost krajine* tako lahko na nek način razumemo kot »nadgradnjo« *nosilne sposobnosti* (ang. *carrying capacity*) krajine (ne okolja). Slednjo pa lahko opredelimo kot stopnjo, koliko »motenj« oz. »posegov« lahko krajina še prenese, da ohrani svojo *kulturnost*. Ti pragovi nikakor niso znanstvena dejstva, temveč so družbeno pogojeni in odvisni od tega, kaj je v določenem času, kraju in družbi sprejemljivo. Prav tako *kulturnost* krajine ne obstaja kot neka absolutna kategorija, temveč se vedno na novo vzpostavlja v odnosu med posameznikom, družbo in samim *fizisom* krajine.

Ledinska imena so tista plast v krajini, ki na eni strani predstavlja vez med naravnim sistemom in njegovo prilagoditvijo človeku ter na drugi strani med fizičnim in zaznavnim. Boillat in sod. (2013) vidijo potencial toponimov predvsem v dejstvu, da na nek način predstavljajo odnos med človekom in okoljem in, da je v odnos zajeto vse, od fizičnih, ekoloških značilnosti prostora do utilitarne vloge, ki jo prostor opravlja, širše simbolne in kulturne vrednosti, ki jo prav zaradi tega ima. Povezanost vseh konceptov na nek način pomeni vzdrževanje integritete družbeno ekološkega sistema, in je zato zagotovo ena od podlag za urejanje prihodnjih krajin.

²⁸ Podobno Lowenthal (1997) opozarja na dejstvo, da se je nasploh spremenil človekov odnos do dediščine. Če so bili pred nekaj desetletji kot dediščina prepoznani le nekateri izjemni objekti, so danes to tudi povsem vsakdanji, pogosto utilitarni objekti, med temi seveda tudi krajina. Slednja je tudi vse pogostejše predmet preučevanja arheologov, saj se tudi raziskovanje v arheologiji pogosto »preusmerja« od raziskovanja predmetov k preučevanju krajin (Novaković, 2003).

5 POVZETEK / SUMMARY

»Whether written or spoken, it is now understood that place naming represents a means of claiming the landscape, materially and symbolically, and using its power to privilege one world view over another. As part of the landscape, toponyms are not simply evidence of history, as suggested by traditional place-name research, but part of an ideologically driven process of visibly grounding the past into the present and framing these historical meanings as legitimate.«

»Poimenovanje prostorov, naj bo zabeleženo na papirju ali zgolj ohranjeno v izročilu, je sredstvo prilaščanja krajine, tako stvarno kot tudi simbolno. Skozi poimenovanje se uveljavlja prevlada enega svetovnega nazora nad drugim. Kot deli krajine toponimi niso zgolj odraz zgodovine, kot jih pogosto obravnavajo tradicionalne raziskave. So del ideološko usmerjenega procesa, s katerim se preteklost vidno utemelji v sedanjosti in se ti zgodovinski pomeni ustalijo kot legitimni.«

D. H. Aldermann: Place, naming and the interpretation of cultural landscapes, s. 199

5.1 POVZETEK

Toponimi, še posebej ledinska imena, so tista plast kulturne krajine, ki je sicer nevidna in neotipljiva, a vendar tesno povezana s samim *fiziso* krajine. So neločljivo povezani s poimenovanimi lokacijami. Zanimivi so za proučevanje številnih strok in posledično so tudi vidiki njihove obravnave zelo pestri.

Kljub različnosti *fizisa* krajine in družbenih ureditev obstajajo univerzalni koncepti poimenovanja prostora. Ti običajno potekajo od spodaj navzgor, od manjših prostorov k večjim, od tistih bližje doma k tistim bolj oddaljenim, od tistih, ki so pomembnejši za posameznika in širšo skupnost, do tistih, ki imajo v vsakdanjem življenju le obrobno vlogo. Ta način poimenovanja je spontan. Človek s poimenovanjem osvaja svoje okolje, in mu tako daje poseben pomen in veljavo. Toponimi so pomembni pri orientaciji in komunikaciji med člani posameznih skupnosti. Izražajo tako pripadnost človeka prostoru kot prostora človeku. So element identitete človeka in prostora. V njih se zrcali način človekovega razumevanja in strukturiranja prostora.

Raziskava je sestavljena iz treh delov. V prvem sem s pomočjo štirih različnih virov zbrala in zabeležila ledinska imena, v drugem sem preverila t. i. izhodiščne hipoteze – ugotovitve, do katerih so pri preučevanju toponimov prišli različni raziskovalci, v tretjem pa razpravljam o možnostih uporabe poimenovanj prostora za potrebe tipološke klasifikacije krajine. Raziskava namreč izhaja iz predpostavke, da so toponimi, še posebej pa ledinska imena, eden od elementov strukturiranja prostora, da izražajo način človekovega branja in razumevanja prostora ter njegove prilagoditve povečini utilitarnim potrebam. Kot taki so vez med fizičnim in zaznavnim, saj na eni strani izhajajo iz značilnosti prostora in na drugi strani vključujejo človekovo interpretacijo teh značilnosti. Naloga tako predpostavlja, da je to členitev mogoče in smiselno uporabiti pri tipološkem razvrščanju. Kot osnovne tipološke enote pa lahko ta območja vstopajo tudi v procese upravljanja in načrtovanja krajine.

Raziskava je bila opravljena v štirih katastrskih občinah v občini Pivka, na območju, velikem dobrih 50 km². S pomočjo štirih virov, grafičnega in opisnega dela franciscejskega katastra, temeljnega topografskega načrta in lokalnih informatorjev, je bilo zabeleženih skupno 573 toponimov. Za najpopolnejši vir so se izkazali lokalni informatorji. Izdelani so bili štirje sezname in štirje zemljevidi ledinskih imen, dva vira sta omogočala tudi zamejitev območij, poimenovanih z enim ledinskim imenom – za ta območja se v nalogi uporablja izraz *ledinska enota*.

Raziskava je pokazala, da številnih mikrotoponimov, med katere spadajo tudi ledinska imena, pogosto ne najdemo na uradnih zemljevidih. Prenašajo se z ustnim izročilom in so pogosto poznani le članom ožje lokalne skupnosti ali celo družine. Kljub temu preseneča njihova stabilnost. Posamezna ledinska imena se ohranjajo skozi dolga časovna obdobja in čeprav pogosto izhajajo iz opisov fizičnih značilnosti krajine, številna »preživijo« celo na območjih, kjer smo pričali spreminjati *fiziso* krajine.

Enaka imena se pogosto pojavljajo v različnih lokalnih skupnostih, vendar nesporazumov glede toponimov pri komunikaciji med pripadniki relativno majhne in zaprte družbene skupnosti ni. Kljub dejstvu, da številna poimenovanja izhajajo iz opisov fizičnih značilnosti krajine in da se enaki toponimi pojavljajo na različnih

lokacijah, ne moremo posplošiti, da so si te lokacije podobne tudi v pogledu krajinskih značilnosti. Posamezno lokacijo se namreč vedno poimenuje v kontekstu širšega prostora.

V drugem delu raziskave smo zemljevide ledinskih enot, izdelanih s pomočjo lokalnih informatorjev, prekrili z zemljevidi, ki opisujejo posamezne krajinske značilnosti: relief z (1) naklonom, (2) ekspozicijo in (3) nadmorsko višino ter (4) rabo. Poleg tega je bila vsaka ledinska enota opisana s serijo binarnih spremenljivk, ki opisujejo tiste značilnosti krajine, ki jih ni mogoče opisati s prostorskimi podatki: mikrorelief, značilnosti parcelacije ter razporeditev in obliko visoke vegetacije. S pomočjo analize razvrščanja v skupine so ledinske enote razvrščene v skupine podobnosti.

Po pričakovanjih sta se izoblikovali dve naravni skupini – območja v kmetijski rabi in gozd. Ker se je ta raven členitve izkazala za presplošno, saj je namen naloge poiskati predvsem razlike med območji v kmetijski rabi, je bil v naslednjem koraku dendrogram prerezan na naslednjem največjem skoku. Pri tem se prva skupina razdeli v nadaljnje tri, druga pa ostaja homogena. Tako lahko na preučevanem območju prepoznamo štiri krajinske tipe.

Prvi so njivske in travniške površine na ravnini. Za to območje so značilne parcele pravilnih oblik, meje med posameznimi parcelami pa so težje prepoznavne, saj niso poudarjene z visoko vegetacijo. Podobno je z mejami med enotami, običajno se ločijo le po smeri parcelacije. V drugo skupino se uvrščajo kraški travniki na razgibanem terenu. Najbolj prepoznavna značilnost te skupine so suhozidi in živice, ki povečini potekajo po omejkah. V primerih, ko je parcelacija vzporedna s plastnicami, se med posameznimi parcelami pojavljajo tudi terase. Tretja skupina so pašniki in senožeti. Ležijo na še nekoliko bolj razgibanem terenu, za katerega je značilna površinska skalovitost in nasploh prisotnost številnih kraških mikroreliefnih pojavov. Visoka vegetacija se pojavlja v obliki gruč in posameznih dreves, območje se mestoma zarašča. V četrto skupino se uvršča gozd. Ta pokriva najvišje lege in najbolj strma pobočja.

Vsaka od skupin ima jasno prepoznavne značilnosti, po katerih se loči od ostalih enot in kot taka izpolnjuje vse pogoje, ki jih mora imeti osnovna tipološka enota. S tem je bila potrjena glavna predpostavka naloge, da so ledinske enote eno od sredstev strukturiranja prostora, da so povečini notranje homogene v pogledu krajinskih značilnosti in kot take uporabne v postopkih tipološke klasifikacije krajin. Prav njihova homogenost ter dejstvo, da je ta členitev rezultat tako naravnih danosti kot tudi človekovega načina upravljanja s prostorom, omogočata, da z njimi povezujemo upravljavske smernice za urejanje sodobnih krajin. Njihova uporabnost v prostorsko načrtovalskih postopkih je seveda nekoliko omejena, saj takšna delitev prostora izhaja iz prilagoditve naravnih značilnosti prostora kmetijski dejavnosti in ne more služiti kot izhodišče za načrtovanje vseh ostalih dejavnosti. Vendar je kljub vsemu služi kot pomemben informacijski vir pri urejanju sodobnih krajin. Prav kmetijstvo je namreč ustvarilo to, kar danes označimo s pojmom kulturna krajina, in za vzdrževanje njene kulturnosti je potrebno poznati koncepte, ki so jo ustvarili.

5.2 SUMMARY

Toponyms, and among them especially field names, are the layer in the cultural landscape that is invisible and intangible, but is nevertheless strongly connected to the landscape *physis*. They are inseparably connected to named locations. As such they are an interesting subject for many different research disciplines, which, consequently, makes the aspects of their studies are very diverse.

Some universal naming concepts exist despite the differences in the landscape *physis*. Naming usually takes the »bottom – up« approach, from smaller places towards wider areas, from those closer to home towards distant ones, from those, which are more important for individual and community, to those, which are only marginal in everyday life. This naming process is spontaneous; through the act of naming man conquers his environment and, by doing this, assigns it with special meaning and value. Toponyms are important for orientation and communication among community members; they express the way people belong to space and vice versa. They are an element of people's and space's identity. The way people understand and structure the space is reflected in them.

The research consists of three parts. First, field names from four different sources were gathered and registered. Second, initial hypotheses were verified – these hypotheses are findings from several researches of toponyms. And third, the possibilities to use toponyms in typological classifications of landscape were checked. The research is based on the hypothesis that toponyms, and among them especially field names, are one of the elements which structure the space, that they express the way people read and understand the space, and the way they adapt it to their, mostly utilitarian needs. As such toponyms represent a link between the physical and the perceptual, on one hand resulting from the spatial characteristics, while on the other, they are also human's interpretation of these characteristics. The thesis presupposes that this division could be used in typological classifications of landscapes. As basic typological units, these areas could be used in the processes of landscape management and planning.

The research was accomplished within four cadastral communities in the Pivka municipality; the area is approximately 50 square kilometres in size. 573 toponyms were recorded by using four different sources: cartographic part of the Franciscan Cadastre, record of land parcels in the Franciscan Cadastre, local informants and Basic Topographic Plan. Local informants turned out to be the most complete source. Four lists and four maps of field names were made. Two sources enabled us to delineate the areas, named by each field name – the term *field name unit* is used to describe these areas.

The research has shown that many microtoponyms, among which field names are classified, often cannot be found on official maps. They are preserved with oral tradition and very frequent known only to the members of one local community or even a single family. Nevertheless, they proved to be very stable. Several field names have been preserved through long periods of time and although they often originate from landscape's physical characteristics, many of them have »survived« even in the areas, where the landscape *physis* has changed.

Identical names often appear in several local communities; however, there are no misunderstandings in communication, since it is limited to the members of a relatively small and closed social community. In spite of

the fact that many names are derived from the descriptions of the landscape's physical characteristics, and that identical toponyms appear at different locations, we cannot generalize that these locations are similar also according to their physical characteristics. Each place is named according to its surrounding.

In the second part of the research, the maps of field name units, completed with the help of local informants, were overlaid with the maps of several landscape characteristics: terrain with (1) slopes, (2) aspect, (3) height above sea level, and (4) land use. In addition, each field name unit was described with a series of binary variables, describing those landscape characteristics that are not recognizable in aforementioned spatial data: micro relief, parcel structure, and appearance and position of trees and shrubs. Field name units were classified into groups of similarities using cluster analysis.

As expected, two natural groups were formed – agricultural areas and forest. This level of detail proved to be too general, since the purpose of the research was to find differences among agricultural areas. Therefore, in the next step the dendrogram was cut on the next biggest step. The first group (agricultural areas) is divided into further three, while the second (forest) remains homogenous. Four landscape types could be recognized in the area. The first one is fields and meadows on flat terrain. Regularly shaped parcels with boundaries, which are not clearly visible, are characteristic for this group. The boundaries between field name units are also often unrecognizable; they often differ only according to the parcel orientation, while there are no trees and/or shrubs on the boundaries. Karst meadows on the undulating terrain are classified into the second group. The most recognizable characteristics of this group are drywalls and hedges on the boundaries between parcels. In cases of parcel structure parallel to the terrain, parcels are often terraced. Pastures are classified into the third group. The terrain is undulating, surface rocks and many karst micro relief phenomena are characteristic for this group. Trees and shrubs usually appear in groups, and the area is partly overgrown. The fourth group is forest, which covers the highest altitudes and the steepest slopes. Each group has clearly recognizable characteristics, which differ from one group to another. As such these four groups meet all the conditions of becoming basic typological unit. The main hypothesis of the thesis was confirmed, i.e. that field name units are one of the elements, which constitute space, that they are mostly internally homogeneous according to landscape characteristics and as such they could be used for typological classification of landscapes. Their internal homogeneity and the fact that the division results from natural conditions, as much as from the way human has been managing the landscape, enable us to use these areas as management units. Their usefulness in spatial planning is rather limited, since the division into these units originates in the adjustment of natural conditions to agriculture. As such it cannot be used for planning all other land uses. Nevertheless, structure field units could be used as one of important layers for planning future landscapes. It is agriculture that has created the phenomena known as cultural landscape, and in order to sustain its culture, the concepts which have created it should be known and used.

6 VIRI

- Alderman D. H. 2008. Place, Naming and the interpretation of cultural landscapes. V: The Ashgate research companion to heritage and identity. Graham B., Howard P. (eds.). Hampshire & Burlington, Ashgate Publishing limited in Ashgate Publishing Company: 195-213
- American places with an European name
<http://www.travelwriter.at/101/006/us-canada-places-with-european-names.shtml> (19.12.2013)
- Azaryahu M., Golan A. 2001. (Re)naming the landscape: The formation of the Hebrew map of Israel 1949-1960. *Journal of Historical Geography*, 27, 2: 178-195
- Badjura R. 1953. Ljudska geografija – terensko izrazoslovje. Ljubljana, Državna založba Slovenije: 337 str.
- Basso K. 1996. Wisdom sits in places: landscape and language among the Western Apache. Albuquerque, University of New Mexico Press: 171 str.
- Basu P. 2005. Macpherson country: genealogical identities, spatial histories and the Scottish diasporic clanscape. *Cultural geographies*, 12, 2: 123-150
- Bezlaj F. 1956. Slovenska vodna imena I. Ljubljana, SAZU, Razred za filološke in literarne vede, Inštitut za slovenski jezik: 365 str.
- Blaznik P. 1970. Poljska razdelitev. V: Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev. Zgodovina agrarnih panog. 1. zvezek: Agrarno gospodarstvo. Blaznik P., Grafenauer B., Vilfan S. (ur.). Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Institut za zgodovino: 185-196
- Boillat S., Serrano E., Rist S., Berkes F. 2013. The importance of place names in the search of ecosystem-like concepts in indigenous societies: An example from the Bolivian Andes. *Environmental Management*, 51, 3: 663-678
- Bruns D., 2002. The changing meanings of landscape. V: Globalscape. Krajinsko planiranje v dobi globalizacije. Portorož, 8. – 10.11.2002. Ogrin D., Marušič I., Simonič T. (ur.). Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo: 75-80
- Burenhult N., Levinson S. C. 2008. Language and landscape: a cross-linguistic perspective. *Language Sciences*, 30: 135-150
- Calvo-Iglesias M. S., Crecente-Maseda R., Fra-Paleo U. 2006. Exploring farmer's knowledge as a source of information on past and present cultural landscapes. A case study from NW Spain. *Landscape and Urban Planning*, 78: 334-343
- Casey E.S., 1996. How to get from space to place in a fairly short stretch of time. V: Senses of place. Field S., Basso K.H. (eds.). Santa Fe, School of American research press: 13-52
- Condera M., Vassereb S., Neff C., Meurer M., Krebs P. 2007. Using toponymy to reconstruct past land use: a case study of 'brüsáda' (burn) in southern Switzerland. *Journal of Historical Geography*, 33, 4: 729–748

- Cudlínová E., Lapka M., Bartoš M. 1999. Problems of agriculture and landscape management as perceived by farmers of the Šumava Mountains (Czech Republic). *Landscape and Urban Planning*, 46: 71-82
- Cox J. J., Maehr D. S., Larkin J. L. 2002. The Biogeography of faunal place names in the United States. *Conservation Biology*, 16, 4. 1143-1150
- Čuček M. 2005. Strateška lega Zgornje Pivke in presihajočih jezer po uveljavitvi Rapalske pogodbe. *Acta carsologica*, 34, 3: 768-783
- Dapit R. 2003. Krajevna imena vzhodne Rezije v luči materialnega in duhovnega izročila. Doktorska disertacija. Ljubljana, Filozofska fakulteta: 207 str.
- Daugstad K., Rønningen K., Skar B. 2006. Agriculture as an upholder of cultural heritage? Conceptualizations and value judgements – A Norwegian perspective in international context. *Journal of Rural Studies*, 22: 67-81
- Digitalni ortofoto načrti (DOF), listi D020362, D020462, D020562, D020662, D020762, D020862, D033362, D033462, D033562, D033662, D033762, D033862, D034362, D034462, D034562, D034662, D034762, D034862. Ljubljana, Geodetska uprava Republike Slovenije (izpis iz baze podatkov, 30.7.2012)
- Digitalni katastrski načrti (DKN) katastrskih občin Parje (2503), Palčje (2506) in Zagorje (2502). Ljubljana, Geodetska uprava Republike Slovenije (izpis iz baze podatkov, 1.4.2008)
- Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen. 2009. Snoj M. (ur.). Ljubljana, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU: 603 str.
- Evropska konvencija o krajini. 2003. Ur. l. RS, št. 19/03
- Field J. 1998. A History of English field-names. New York, Addison Wesley Longman: 285 str.
- Franciscejski kataster – zemljevidi št. A119A01, A119A02, A119A03, A119A04, A119A05, A118A01, A118A02, A118A03, A118A04, A118A05, A118A06, A118A07, A118A08, A118A09, A118A10, A118A11, A151A01, A151A03, A151A04, A151A05, A151A06, A151A07, A151A08. Ljubljana, Arhiv Republike Slovenije
http://sigov3.sigov.si/cgi-bin/htqlcqi/arhiv/enos_isk_kat.htm (24. 1. 2008)
- Friel B. 1981. Translacije. Ljubljana, SNG Drama: 84 str.
- Fry G., Palang H. 2003. Landscape interfaces. V: *Landscape interfaces: Cultural heritage in changing landscapes*. Fry G., Palang H. (eds.). Dordrecht, Kluwer Academic Publishers: 1-14
- Furlan M., Gložančev A., Šivic-Dular A. 2000. Pravopisna ustreznost zapisa lastnoimenskega gradiva v registru zemljepisnih imen in registru prostorskih enot. *Geografski vestnik*, 72, 1: 73-86
- Gams I., 2007: Pokrajina, krajina in regija v luči Geografskega terminološkega slovarja. *Dela* 28: 7-13
- Gelling M. 2010 (1978). *Signposts to the past. Place-names and the history of England*. Chichester & Phillimore: 283 str.
- Geografski terminološki slovar. 2005. Kladnik D., Lovrenčak F., Orožen Adamič M. (ur.). Ljubljana, Založba ZRC: 451 str.
- Gower J. 1971. A general coefficient of symmilarity and some of its properties. *Biometrics*, 27: 857-871

- Haber W. 1995. Concept, origin and meaning of landscape. V: Cultural landscapes of universal value, von Droste B., Plachter h., Rössler m. (eds.). Jena, Stuttgart, New York, UNESCO: 38-41
- Hackett B. 1971. Landscape planning. An introduction to theory and practice. Newcastle upon Tyne, Oriel Press Limited: 124 str.
- Halbwachs M. 2001. Kolektivni spomin. Ljubljana, Studia humanitatis: 264 str.
- Hawkes J. H. 2001. A land. Boston, Beacon press: 248 str.
- Helleland B. 2002. The social and cultural value of place names. V: Eight UN conference on the standardization of geographical names. Berlin, 27.8. – 5.9.2002: 1-5
http://unstats.un.org/unsd/geoinfo/ungegn/docs/8th-uncsgn-docs/crp/8th_UNCSGN_econf.94_crp.106.pdf
(17.3.2014)
- Herman R. D. K. 1999. The aloha state: place names and the anti-conquest of Hawai'i. Annals of the Association of American Geographers, 89, 1: 76-102
- Hočevár M. 1998. Prostori igre. Ljubljana, Mestno gledališče ljubljansko: 97 str.
- Horvat S. 1975. Francozi pri nas. V: Ljudje in kraji ob Pivki. Fatur S. (ur.). Postojna, Kulturna skupnost Postojna: 62-71
- Hoskins W. G. 2005. The making of the English landscape. London, Hodder & Soughton: 274 str.
- Hrobat K. 2010. Ko Baba dvigne krilo. Prostor in čas v folklori Krasa. Ljubljana, Filozofska fakulteta: 306 str.
- Ilešič S. 1950. Sistemi poljske razdelitve na Slovenskem. Ljubljana, Inštitut za geografijo: 120 str.
- Inglis F. 1977. Nation and community: A landscape and its morality. The Sociological Review, 25, 3: 489-514
- Ingold T. 1993. The Temporality of the landscape. World Archaeology, 25, 2: 152-174
- Jackson J. B. 1986 (1984). Discovering the vernacular landscape. New Haven, London, Yale University Press: 165 str.
- Jett S. 1997. Place-naming, environment and perception among the Canyon de Chelly Navajo of Arizona. Professional Geographer, 49, 4: 481-493
- Jež M. 1997. Poimenovalni tipi kot identifikacijski dejavnik slovenskega jezikovnega prostora. Glasnik Slovenskega etnološkega društva, 37, 4: 34-41
- Juvančič M. 2000. Geodezija za gozdarje in krajinske arhitekte. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 288 str.
- Južnič S. 1993. Identiteta. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede: 399 str.
- Kadmon N. 2000. Toponymy. The lore, laws and language of geographical names. New York, Vintage Press: 333 str.
- Kaufman L., Rousseeuw P. J. 1989. Finding groups in data: an introduction to cluster analysis. New York, Wiley: 342 str.
- Kladnik D. 1999. Leksikon geografije podeželja. Ljubljana, Inštitut za geografijo: 318 str.

- Klemše V. 1993. Krajevna, ledinska in vodna imena v Števerjanu. Gorica, Slovensko planinsko društvo v Gorici: 110 str.
- Klemše V. 1997. S Poklona do Toplice: Krajevna, ledinska, vodna in druga imena v Št mavru, Pevmi in na Oslavju. Gorica, Kulturno društvo Sabotin, Rajonski svet za Pevmo, Oslavje in Št maver: 165 str.
- Klemše V. 2005. Lucinis Podgora Št andrež: krajevna, ledinska, vodna in druga imena v katastrskih listinah. Gorica, Rajonski sveti za Podgoro, Ločnik, Št andrež: 191 str.
- Koloini B. 1991. Toponimi - substrat spominjanja. Primorska srečanja 23: 621-623
- Kovačič N. 1975. Zemljepisni oris Pivške kotline. V: Ljudje in kraji ob Pivki. Fatur S. (ur.). Postojna, Kulturna skupnost Postojna: 7-16
- Kranjc A. 1985. Poplavni svet na Pivki. V: Ljudje in kraji ob Pivki. Gospodarič R. (ur.). Postojna, Kulturna skupnost Postojna: 155-172
- Kučan A. 1996. Dejavniki nacionalne prostorske identitete v Sloveniji. Doktorska disertacija. Ljubljana, Biotehniška fakulteta: 230 str.
- Kučan A. 1999. Ustvarjanje kulturnosti krajine. V: Kulturna krajina v dinamiki razvoja in varstva. 6. letno strokovno srečanje Društva krajinskih arhitektov Slovenije, Portorož, november 1999. DKAS: 71-77
- Landscape and seascape character. Planning guidance. assessments
<http://www.naturalengland.org.uk/ourwork/landscape/englands/character/default.aspx> (1.8.2012)
- Lowenthal D. 1997. European landscape transformations: the rural residue. V: Understanding ordinary landscapes. Groth P., Bressi T. W. (eds.). New Haven, London, Yale University Press: 180-188
- Lynch K. 1972. What time is this place? Massachusetts, London, The MIT Press Cambridge: 277 str.
- Majdič V. 2004. Ledinska imena zahodnega dela občine Šentjur pri Celju. V: Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika - slovenska zemljepisna imena, Pišece, 12.-13. september 2003. Jesenšek M. (ur.). Maribor, Slavistično društvo Slovenije in Društvo Pleteršnikova domačija: 163-169
- Marušič I., Jančič M., Bartol B., Prem M. 1998. Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji. Metodološke osnove. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Urad RS za prostorsko planiranje: 120 str.
- Marušič I. 2001. Krajinsko planiranje. Gradivo za Priročnik za krajinsko planiranje (neobjavljeno). Ljubljana, Biotehniška fakulteta Oddelek za krajinsko arhitekturo (osebni vir)
- Marušič B. 1999. O krajevem imenoslovju romansko-slovanskega jezikovnega stičišča. V: Vilfanov zbornik. Vincenc Rajšp, Ernst Bruckmüller (ur.). Ljubljana, Založba ZRC: 531-538
- Matas M. 2001. Toponimija dijela Splitske zagore. Hrvatski geografski glasnik, 63: 121-142
- Medved J. 1974. Zemljevid z italijanskimi in slovenskimi krajevnimi imeni v Furlaniji, Julijski krajini in Benečiji. Ljubljana, Mladinska knjiga (kartografsko gradivo)
- Medved J., Ingolič B., Paho, S. 1977. Tržaško ozemlje. Zemljevid in seznam krajevnih in ledinskih imen. Ljubljana in Trst, Slovenska matica, Založništvo tržaškega tiska (kartografsko gradivo)
- Merku P. 1969. Ob imenih slovenskih krajev v Italiji. Jezik in slovstvo, 14, 4: 69-71
- Merku P. 1970a. Pisava in raba slovenskih krajevnih imen v Italiji. Jezik in slovstvo, 16, 3: 74-75

- Merku P. 1970b. Staro in novo gradivo za terska krajevna imena. *Jezik in slovstvo*, 16, 5: 147-149
- Merku P. 1970c. Staro in novo gradivo za terska krajevna imena. *Jezik in slovstvo*, 16, 6: 186-189
- Merku P. 1993. Banovski mikrotoponimi. V: *Ondile čez Stari vrh. Bani: zgodovina kraškega naselja skozi stare katastrske mape, listine in pričevanja*, Kovačič K. (ur.). Bani, Slovensko kulturno društvo Grad: 49-62
- Merku P. 1995. Toponomastika občine Zgonik. *Znanstvena raziskava*. Gorica, Občina Zgonik: 100 str.
- Merku P. 1999a. Krajevna imena v občini Zgonik. V: *Občina Zgonik: narava in ljudje*. Košuta M. (ur.), Zgonik, Občina: 115-126
- Merku, P. 1999b. Slovenska krajevna imena v Italiji. *Trst, Mladika*: 123 str.
- Miller E. J. W. 1969. The naming of the land in Arkansas Ozarks: a study in culture process. *Annals of the Association of American Geographers*, 59, 2: 240-251
- Mulec J., Mihevc A., Pipan T. 2005. Presihajoča jezera na Pivškem. *Acta carsologica*, 34, 3: 543-565
- Mullen J. 2013. The most common and the most unusual field names. V: *The field names of county Meath*. Tallon F. (ed.). *The Meath field names project*: 10-29
- Natek K., Natek M., 2008. Slovenija, portret države. Škofja Loka, Natek in ostali, 203 str.
- Novaković P. 2003. Osvajanje prostora: Razvoj prostorske in krajinske arheologije. Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica: 294 str.
- Orbanić J. 1985. Železnica ob Pivki. V: *Ljudje in kraji ob Pivki*. Gospodarič R. (ur.). Postojna, Kulturna skupnost Postojna: 239-243
- O'Rourke E. 2005. Socio-natural interaction and landscape dynamics in the Burren, Ireland. *Landscape and Urban Planning*, 70: 69-83
- Osole F. 1975. Poselitev Pivške kotline v ledeni dobi. V: *Ljudje in kraji ob Pivki*. Fatur S. (ur.). Postojna, Kulturna skupnost Postojna: 24-36
- Perko D., 2001. Geografija, regija in regionalizacija. V: *Slovenija – pokrajine in ljudje*. Perko D., Orožen Adamič M. (ur.). Ljubljana, Mladinska knjiga: 12-15.
- Peršolja B., 1998a. Zgoščeni imenik zemljepisnih imen Slovenije. *Dela* 18: 363-373
- Peršolja B., 1998b. Geographical problems of onomastics in the selected example of the Kamniške-Savinjske Alps. *Geografski zbornik*, 38: 159-197
- Peršolja B., 2003. Pot zemljepisnega imena od nastanka do uporabe. *Geografski vestnik*, 75(2): 111-118.
- R: A language and environment for statistical computing. 2013. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria
<http://www.R-project.org/> (17.3.2014)
- Raba tal 2011, digitalni (.shp.) podatek. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
<http://rkg.gov.si/GERK/> (1.9.2011)

Register zemljepisnih imen

http://prostor.gov.si/cepp/GURS_izpis.jsp?ID=%7B18547402-1765-11D3-9AD2-006008C61CFF%7D
(17.3.2014)

Relph E. 1976. Place and placelessness. London, Pion Limited: 156 str.

Ribnikar 1982. Zemljiški kataster kot vir za zgodovino. Zgodovinski časopis 36, 4: 321-337

Rose-Redwood R., Alderman D., Azaryahu M., 2010. Geographies of toponymic inscription: new directions in critical place-name studies. Progress in Human Geography, 34, 4: 453-470

Siderius W., de Bakker H. 2003. Toponymy and soil nomenclature in the Netherlands. Geoderma, 111: 521-536

Slovar slovenskega knjižnega jezika. 1994. Bajec A. (ur.). Ljubljana, DZS: 1714 str.

Slovenski etimološki slovar. 2003. Snoj M. (ur.). Ljubljana, Modrijan: 1022 str.

Smrdel M. 1975. Prispevki za kulturno, politično in gospodarsko zgodovino Pivke od 1848 do I. svetovne vojne. V: Ljudje in kraji ob Pivki. Fatur S. (ur.). Postojna, Kulturna skupnost Postojna: 119-161

Sousa A., García-Murillo P. 2001. Can place names be used as indicators of landscape changes? Application to the Doñana natural park (Spain). Landscape Ecology, 16, 5: 391-406

Stanonik, M. 2003: Krajevna in ledinska imena v Žireh. V: Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika – Slovenska zemljepisna imena. Pišece

Stewart A. M., Keith D., Scottie J. 2004. Caribou crossing and cultural meanings: placing traditional knowledge and archaeology in context in an Inuit landscape. Journal of Archaeological Method and Theory, 11, 2: 183-211

Stewart G. R., 2008. Names in the land. A historical account of place-naming in the United States. New York, New York Review Books: 511 str.

Stilgoe J. R. 1982. Common landscape of America 1580-1845. New Haven, London, Yale University Press: 429 str.

Swanwick C. 2003. The assessment of countryside and landscape character in England: an overview. V: Countryside planning. New approaches to management and conservation. Bishop K., Philips A. (eds.). London, New York, Earthscan Publications: 109-124

Sweeney S., Jurek M., Bednar M. 2007. Using place names to interpret former floodplain connectivity in the Morava River, Czech Republic. Landscape Ecology, 22, 7: 1007-1018

Šekli M. 2008. Zemljepisna in osebna lastna imena v kraju Livek in njegovi okolici. Ljubljana, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU: 226 str.

Škofic J. 2004. Zemljepisna lastna imena na dobrih med dolinama Lipnice in Save. V: Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika - slovenska zemljepisna imena, Pišece, 12.-13. september 2003. Jesenšek M. (ur.). Maribor, Slavistično društvo Slovenije in Društvo Pleteršnikova domačija: 60-73

Štih P. 2001. Ozemlje Slovenije v zgodnjem srednjem veku. Osnovne poteze zgodovinskega razvoja od začetka 6. do konca 9. stoletja. Ljubljana, Filozofska fakulteta, Oddelek za zgodovino: 109 str.

- Temeljni topografski načrti, 1979. Zemljevidi: Pivka 25, 33, 34, 35, 36, 37–47, 43, 44, 45, 46; Ilirska Bistrica 3, 4. Ljubljana, Geodetska uprava Republike Slovenije (izpis iz baze podatkov).
- The field names of county Meath, 2013. Tallon F. (ed.). The Meath field names project: 402 str.
- Thornton T. F. 1997a. Anthropological studies of Native American place naming. *American Indian Quarterly*, 21, 2: 209-228
- Thornton T. F. 1997b. Know your place: The organization of Tlingit geographic knowledge. *Ethnology*, 36, 4: 295-307
- Tilley C., 1994. A phenomenology of landscape. Oxford/Providence, Berg Publishers: 221 str.
- Titl J. 1998. Geografska imena v severozahodni Istri. Koper, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko: 210 str.
- Titl J. 1999. Ledinska imena na Komenski planoti. *Kras*, 35: 30-33
- Titl J. 2000. Toponimi Koprškega primorja in njegovega zaledja. Koper, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko: 259 str.
- Titl J. 2004. Zakaj na Krasu skoraj samo slovenska ledinska imena? *Kras*, 63: 16-19
- Titl J. 2006. Kraški toponimi. Koper, Založba Libris: 144 str.
- TK 50.000 (Topografska karta 1:50.000), list Postojna. Geodetska uprava RS, 2010.
- Truhlar F. 1975. Krajevna imena Gradišče, Gomila, Groblje, Žale. V: *Arheološka najdišča Slovenije*. Gabrovec S. (ur.). Ljubljana, Državna založba Slovenije: 106-112
- Truhlar F. 1979. Toponomastika v službi arheologije. *Arheološki vestnik*, 30: 498-506
- Tuan Y.-F. 1977. *Space and place: the perspective of experience*. Minneapolis, University of Minnesota Press: 235 str.
- Tuan Y.-F. 1991. Language and the making of place: a narrative-descriptive approach. *Annals of the Association of American Geographers*, 84, 1: 684-696
- Tuma H. 1929. *Imenoslovje Julijskih Alp*. Ljubljana, Slovensko prirodoslovno društvo: 100 str.
- Unuk D. 1996. Ledinska imena na Gomili pri Kogu. V: *Borkov zbornik*, Ormož, 24.-26. oktober 1996. Jesenšek M., Vrtnjak V. (ur.). Maribor, Slavistično društvo: 105-112
- Unuk D. 2004. Ledinska imena v Črešovi grabi in Strmcu (Stoperice v Halozah). V: *Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika - slovenska zemljepisna imena*, Pišce, 12.-13. september 2003. Jesenšek M. (ur.). Maribor, Slavistično društvo Slovenije in Društvo Pleteršnikova domačija: 194-201
- Urbanc M., Gabrovec M. 2005. Krajevna imena: poligon za dokazovanje moči in odraz lokalne identitete. *Geografski vestnik*, 77, 2: 25-43
- Urleb M. 1985. Arheološke najdbe iz Postojne. V: *Ljudje in kraji ob Pivki*. Gospodarič R. (ur.). Postojna, Kulturna skupnost Postojna: 133-144
- Uršič I. 2007. Na jurški zemlji. O planini Juršič, nastanku vasi Juršče in o sledovih njenih prvih prebivalcev. Koper, Založba Libris: 109 str.

- Valenčič V. 1970. Vrste zemljišč. V: Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev. Zgodovina agrarnih panog. 1. zvezek: Agrarno gospodarstvo. Blaznik P., Grafenauer B., Vilfan S. (ur.). Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Institut za zgodovino: 131-146
- Vilfan S. 1980. Soseske in druge podeželske skupnosti. V: Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev. Zgodovina agrarnih panog, 2. zvezek: Družbena razmerja in gibanja. Blaznik P., Grafenauer B., Vilfan S. (ur.). Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Zgodovinski inštitut Milka Kosa: 9-74
- von Haaren C. 2002. Landscape planning facing the challenge of the development of cultural landscapes. *Landscape and Urban Planning*, 60: 73-80
- Zabukovec J. 1910. Slavina. Prispevek k zgodovini župnij ljubljanske škofije. Ljubljana: 333 str.
- Zafran J. 1998. Gozdna zaplata kot kriterij proučevanja dinamike kulturne krajine na primeru iz Pivške kotline. Magistrsko delo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta: 144 str.
- Zafran J. 2005. Gozd in gozdarstvo na Pivki. V: Slavenski zbornik. Boštjančič J. (ur.). Vrhnik, Galerija 2: 77-96
- Zonneveld I. S. 1989. The land unit – A fundamental concept in landscape ecology, and its applications. *Landscape Ecology*, 3, 2: 67-86

ZAHVALA

V času nastajanja doktorske disertacije so se moje misli osredotočale na kraje in krajine, procese, ki so jih izoblikovali, in ljudi, ki so jih preoblikovali. Njihov tok so usmerjali številni posamezniki, ki jim dolgujem zahvalo, saj so na različne načine doprinesli k nastanku te naloge.

Na prvem mestu se moram zahvaliti mentorju, prof. dr. Ivanu Marušiču, saj je bil ravno on tisti, ki je v meni že med dodiplomskim študijem vzpodbudil željo po odkrivanju novega. Obenem mi je odstrl tudi vpogled v obravnavano tematiko, me usmerjal pri raziskovalnem delu, a mi obenem omogočil, da grem pri raziskovanju svojo pot. Hvala tudi prof. dr. Ani Kučan, ki me je opozarjala na številne podrobnosti in veliko pripomogla h končni vsebini naloge, in prof. dr. Karlu Natku za vse konstruktivne pripombe in pogled z nekoliko drugačne perspektive.

Hvala vsem informatorjem, ki so mi potrpežljivo odkrivali svoje znanje o krajih in krajinah. Doc. dr. Damijani Kastelic hvala za nasvete in pomoč pri statistični analizi, mag. Vesni Ješe Janežič pa za prijaznost in pomoč pri vseh zapletih ob zaključnih korakih doktorskega dela. Hvala tudi lektorici slovenskega in angleškega besedila, gospe Mariji Kolenc in gospe Romani Hudin, ki sta pripomogli h končni podobi besedila.

Hvala staršem, ki so podprli mojo željo po nadaljevanju študija in mi omogočili pogoje zanj. Sodelavcem na Oddelku za krajinsko arhitekturo se zahvaljujem za vse nasvete, za katere so bili vedno na voljo, za vzpodbudo in zaupanje ter prijetno in ustvarjalno delovno okolje, v katerega vsako jutro vstopam z veseljem.

Ne nazadnje hvala moji družini, ki mi stoji ob strani. Maruša, Lena in Luka, hvala ker mislite name in verjamete vame.

PRILOGA A

SEZNAM LOKALNIH INFORMATORJEV

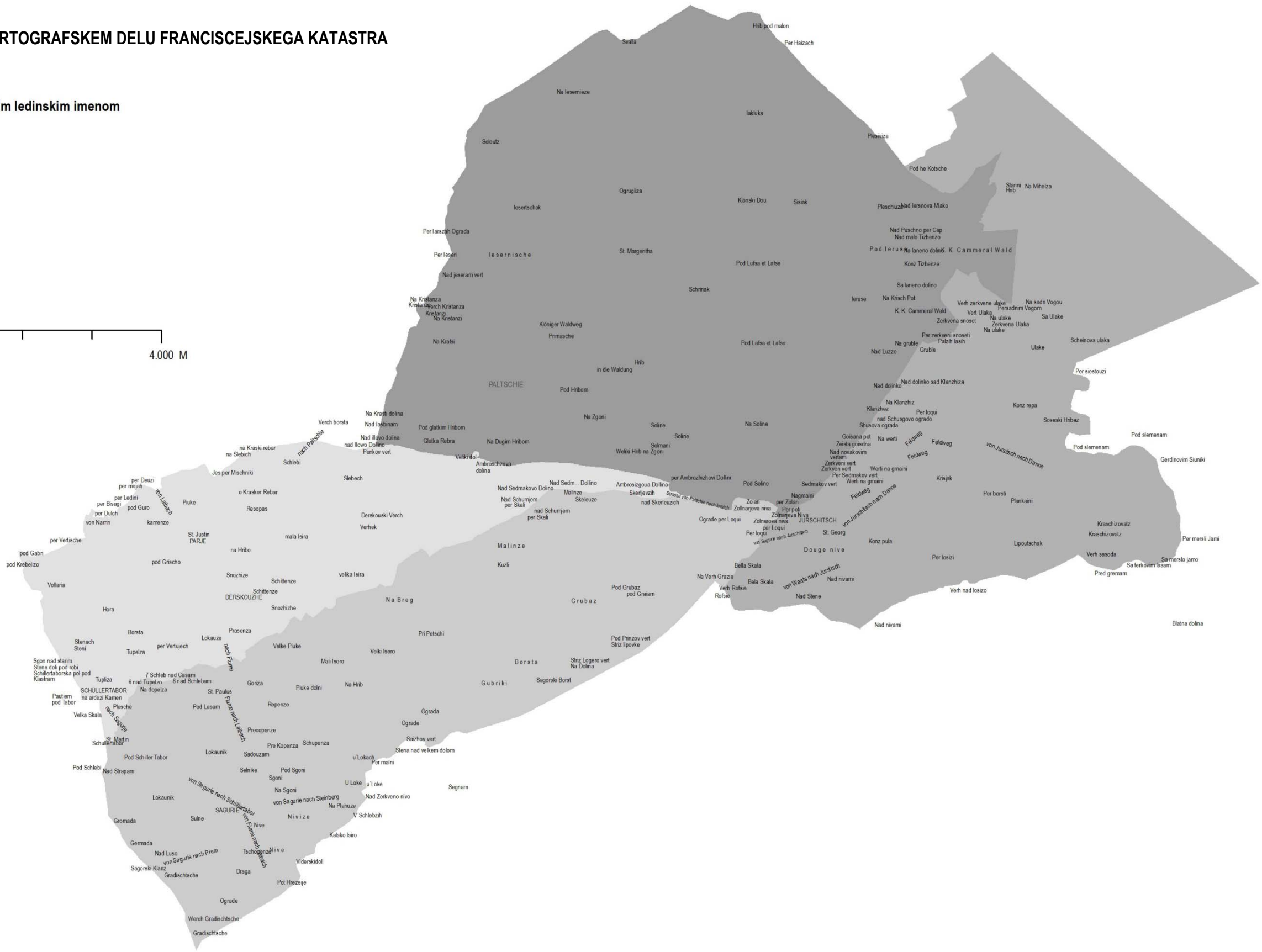
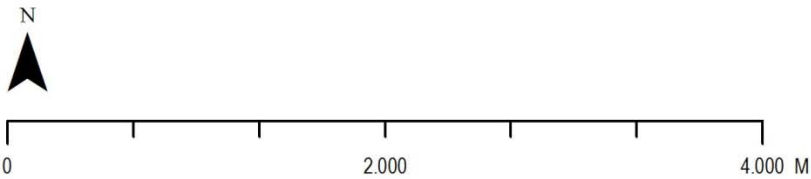
Anton Rolih, Drskovče
Franc Žužek, Juršče
Janez Žužek, Juršče
Julijan Česnik, Palčje
Marko Penko, Palčje
Janez Sittinger, Parje
Ivanka Lenarčič, Šilentabor
Stanka Hrvatin, Zagorje
Janez Fatur, Zagorje

PRILOGA B2

LEDINSKA IMENA, ZAPISANA NA KARTOGRAFSKEM DELU FRANCISCEJSKEGA KATASTRA

Legenda

- območja, poimenovana s posameznim ledinskim imenom
- K.O. PARJE
- K.O. ZAGORJE
- K.O. JURŠČE
- K.O. PALČJE

PRILOGA C

SEZNAM LEDINSKIH IMEN, POVZETIH PO VSEH ŠTIRIH UPORABLJENIH VIRIH

V isti vrstici so zapisana enaka oz. podobna imena.

Imena so razvrščena po posameznih katastrskih občinah, znotraj teh pa po abecednem redu. Če je ime dvo ali večbesedno, je najprej navedena samostalniška osnova, za vejico pa ostali del imena.

Imena naselij so na prvih dveh virih (lokalni informatorji in temeljni topografski načrt) zapisana z velikimi črkami, imena cerkva pa v kurzivi.

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
KATASTRSKA OBČINA JURŠČE			
Brzdani	Brzdani		
		borsti, Per	borsti, Per
Cerkvenica	Cerkvenica		
cerkvijo, Nad	cerkvijo, Nad		
Čukovke	Čukovke		
Devci	Devci		
Devci pred gozdom			
doli, Mrzli			
dolina, Dolga			
doline, Frictove			
	doline, Lukove		
		Doline	
			dolinko, Nad
			dolina, Blatna
gadjah, V			
gmajna, Jurška			
			gmaini, Na
gora, Debela			
			gruble, Na
			gremam, Pred
hrbec, Čejdnikov			
Hrbtcem, Za	Hrbtcem, Za		
			Hribez, Soseski
Jezerca			
JURŠČE	JURŠČE	Jursits, Dorf...	Jurschitsch
		Jursits, Dorf... Bei	
			jami, Per mersli
			jamo, Sa merslo
			jamo, Nad merslo
Klančič	Klančič		Klanzhez
Krače	Krače		
Kršičevce	Kršičevce	Krasizouz	Kraschizovatz

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
kula, Zadnja			
			Krisjak
laz, Štajnrajhov	laz, Štrajhov		
Lazi vrh Korena			
			lasih, Palzih
Lipovka	Lipovka		
Ločice			
		Losizo, Pod	
			losizi, Per
lokev, Stara	lokev, Stara		
Lokvica	Lokvica		
			loqui, Per
			Lipoutschak
mlaka, Novčkova	mlaka, Novčkova		
Mihelco, Za			
njive, Dolenje	njive, Dolenje		
			niva, Zolnarova
			nive, Douge
			nivami, Nad
Novakovo hišo, Nad			
			novakovim vertam, Nad
			ograda, Shusova
Plenkuni	Plenkun		Plankaini
Podmu			
		pula, Konz	pula, Konz
			poti, Per
Rožanc	Rožanec		
			repa, Konz
Senožet			
senožet, Štancleva			
			Snoset, Zerkvena
			snosheti, Per Zerkveni
solne, Picove			
Sv. Jurij	Sv. Jurij		St. Georg
	Stene		
		Skala, Bella	skala, Bela
			siestouzi, Per
			Slemenam, Pod
			Siuniki, Gerdinovim
Smrečnica			

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
Školi			
Štrčeice			
Ulovke	Ulovka	Ulake	Ulake
			ulake, Na
			Ulake, Sa
			ulaka, Scheinova
			ulake, Verh zerkvene
	Vardijanščica		
			Verh nad losizo
			Verh sasoda
			Vogom, Persadnim
vrt, Drgašev			
vrt, Macov			
vrti, Srednji			
Vrtovi pod Klančičem			
Vrtovi pri debelem kamnu			
	Vrtovi		
			vert, Zerkven
			werti, Na
			Werti na gmaini
Zevnik			
			Zeista goisdna
KATASTRSKA OBČINA PALČJE			
Boršt	Boršt		
Boršta, Vrh	Boršta, Vrh		Borsta, Verch
čekeh, Pri	čekeh, Pri		
Dol			
dol, Mali Kačji	dol, Mali Kačji		
dol, Medvedji	dol, Medvedji		
dol, Veliki Kačji	dol, Veliki Kačji		
		Dou, Klönski	Dou, Klönski
		Dou, Na Klönski	
Doline	Doline		
			dolino, Nad laneno
			dolino, Sa laneno
			dolina, Nad illovo
			dolina, Na Krasti
			dol, Veliki
			dolina, Ambroschova
			dolinko sad Klanzhizha, Nad

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
			Gruble
Glavica	Glavica		
	Gmajna		
gmajna, Palška			
gmajne, Trnske			
Golobina	Golobinja		
Gore	Gore		
grižo, Za			
	Gabrje		
hoje, Pulinove			
Hrbce	Hrbce		
Hrbec	Hrbec		
Hrib			Hrib
Hriba, Vrh	Hriba, Vrh		
	Hribu, V		
		Hribam, Na Dugim	Hribam, Na Dugim
		Hribam, Pod Gladkim	Hribom, Pod Gladkim
		Hrib, Welki na Zgoni	Hrib, Weliki na Zgoni
			Hrib pod malon
			Haizach, Per
			Hrib, Starini
Hribom, Pod	Hribom, Pod	Hribom, Pod	Hribom, Pod
hruško, Pod	hruško, Pod		
Hudičevka			
Jagršče	Jagršče		
Jaklovka		Jaklouka	Iakluka
jama, Matijeva	jama, Matijeva		
Jazbine	Jazbine		
			lasbinam, Nad
Jerus, Drugi	Jerus, Drugi		
Jerus, Prvi	Jerus, Prvi		
Jerus, Tretji	Jerus, Tretji		
Jerusi	Jerusi		Ieruse
			Ieruse, Pod
jezera, Mala	jezera, Mala		
jezera, Velika	jezera, Velika		
jezero, Palško	jezero, Palško		
jezerom, Nad			
			jeseram vert, Nad
	jezero, Filajevo		

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
		Jessernize	Iesernische
			Iezernieze, Na
			Ieseri, Per
Jezerščak	Jezerščak		Iesertschak
	jama, Gorenja		
Kamnitke	Kamnitke		
kava, Stara	kava, Stara		
kavi, V	kavi, V		
Komiščak	Komiščak		
Konci	Konci		
Kotličiči	Kotličiči		
kraja, Vrh			
Krase	Krase		
		Krassi, Na	Krafsi, Na
Krištanca	Krištanca		Kristanza
		Kristanzi, Na	Kristanzi, Na
			Kristanza, Verch
			Kristanzi
			Kristanza, Na
Križec			
			Krisch Pot, Na
			Kotsche, Pod he
			K. K. Cammeral Wald
			Klanzhiz, Nad
Iaz, Mrtanov			
Iaz, Štajnrajhov			
	Iaz, Marjetov		
	Laze		
Lipje	Lipje		
	Iežiščih, Na		
	Lipce		
	Iokvici, Pri		
		Lusso Lasse, Pod	Lufsa et Lafse, Pod
			Lafsa et Lafse, Pod
			Luzze, Nad
meja, Filajeva			
Meje nad jezerom			
Meje pri borih	Meje pri borih		
Meje za vasjo			
			MIako, Nad Iersnova

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
			Mihelia, Na
Nagnojevec			
Njive za Jerinovo hišo			
njive, Dolge	njive, Dolge		
njive, Male	njive, Male		
njive, Široke	njive, Široke		
			niva, Zollnarjeva
	Nagajivec		
			Ograda, Per larszah
			ogrado, Nad Schusgovo
			Ogrugliza
PALČJE	PALČJE		Paltschie
Parti	Parti		
Plešivica			Plisiviza
			Pleschiuza
Podlipje			
Podvrtec	Podvrtec		
Pogane	Pogane		
	Poganah, Na		
policah, Na	policah, Na		
Poušna			
Primožca	Primožca	Primasche	Primasche
	Podrebrce		
	Podstena		
			Puschno per Cap, Nad
reber, Kraška	reber, Kraška		
reber, Zagorska			
Rebrnice	Rebrnice		
			Rebra, Glatka
Ropotija	Ropotija		
Seljivcem, Za			
Seljivec	Seljivec		Seleuz
senožet, Penkova			
senožet, Sajeva			
Senožeti	Senožeti		
senožeti, Klenske			
senožeti, Palške			
	senožeti, Gorenje		
Solne	Solne	Soline	Soline
			Soline, Na

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
			Soline, Pod
			Solmani
stene, Bele	stene, Bele		
Sušjak	Sušjak		Sisiak
Sušjakom, Pod			
<i>Sv. Marjeta</i>	<i>Sv. Marjeta</i>	<i>Santa Marieta</i>	<i>St. Margeritha</i>
Škrbelice	Škrbeli		
Škrnjaki	Škrnjaki, Škrnjak		Schrinak
špica, Tomaškova			
Špiček	Špiček		
tali, Jurški	tali, Jurški		
	tali, Zagorski		
			Tizhenzo, Nad malo
			Tizhenze, Konz
Ulovka	Ulovka		
	ulovka, Šežgancova		
			Ulaka, Zerkvena
			Ulaka, Vert
Vratca	Vratca		
vratih, V			
vr̃t, Birtov	vr̃t, Birtov		
vr̃t, Marendov			
vr̃ti, Mali	vr̃ti, Mali		
vr̃ti, Veliki	vr̃ti, Veliki		
vr̃ti, Za			
Vrtovi			
	vr̃t, Bazjev		
	vr̃t, Cunarjev		
			vertam, Nad novakovim
			vert, Zerkveni
			vert, Per Sedmakov
			vert, Penko
			Vogon, Na sadn
Zgon	Zgon		
		Zgoni, Na	Zgoni, Na
zidovi, Med	zidovi, Med		
Ždink	Ždinki		
Ždinkom, Nad			
Žefrandol	Žefrandol		
Žleb	Žleb		

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
Žlebič	Žlebič		
	žleb, Brinov		
KATASTRSKA OBČINA PARJE			
Bregi	Bregi		
bregi, Pod			
bregi, Za	bregi, Za		
	breg, Francinov		
			Bisagi, per
Čeplesnice	Čeplesnice		
Danšce	Danščice		
Danšča			
Devci	Devci		
			Deuzi, per
dol, Veliki	dol, Veliki		
Doli			
doli, Jagnje	doli, Jagnje		
			Dollina, Ambrosizhoua
			Dollino, Nad Sedm..
dolina, Cerkevna			
dolina, Ježinova	dolina, Ježinova		
dolina, Pirčja	dolina, Pirčja		
Doline	Doline		
	dolina, Korenova		
			Dulch, per
Drenovke			
DRSKOVČE	DRSKOVČE		Derskouzhe
Gmajna	Gmajna		
	gmajna, Dolenja		
	gmajna, Gorenja		
Golobina	Golobina		
	golobina, Drskovška		
	golobina, Parska		
Gradišče	Gradišče		
Griža			
griže, Pod			
grizo, Pod		Grischo, Pod	Grischo, pod
Grmada			
Gura			
		Guro, Pod	Guro, Pod
			Gabri, pod

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
			Graiam, pod
			Goriza
Hrib	Hrib		
hrib, Zajcov			
			Hribo, na
Hribom, Pod			
	hrib, Dolgi		
			Hora
Ivankovce	Ivankovce		
jamo, Nad	jamo, Nad		
jezera, Med (vmjs)			
jezero, Malo (drskovško)	jezero, Malo (drskovško)	Isira, Mala	Isira, mala
jezero, Parsko	jezero, Parsko		
jezero, Veliko (drskovško)	jezero, Veliko (drskovško)	Isira, Velika	Isira, Velika
			Jes per Mischniki
Kamence	Kamence	Kamenze	Kamenze
Kopišča	Kopišča		
Koromačnice	Koromačnice		
Kot	Kot		
Koti	Koti		
Koti, Nad			
	koritih, Na		
Krače			
			Krebelizo, pod
			Kuzli
Loka			
Lokavščice	Lokavščice	Lokauza	Lokauze
lužah, Pri	luži, Pri		
			Ledini, per
Melina	Melina		
Mlake	Mlake		
			Mejah, per
njivce, Male			
njivce, Velike			
Njive nad jezerom			
Njive v jezeru			
Njive v malem jezeru			
	Njivce		
Ozidja			
PARJE	PARJE		Parie

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
Plahute	Plahute		
Plešivec	Plešivec		
Počivališče	Počivališče		
Prašnice	Prašnice	Prasenza	Prasenza
Prevala	Prevala		
	Podbreg		
	Podnožje		
	Preddoli		
		Piuke	Piuke
		Priseko, Pod	
		Plasche	Plasche
			Pautiem pod Tabor
Ravan	Ravan		
Reber	Reber		
Rebri			
rebri, Kraške	rebri, Kraške	Reber, O Kraske	Rebar, o Krasker
rebri, Krške			
			rebar, na Kraski
Rebrnice	Rebrnice		
Repečkoti			
Rosopasi	Rosopas	Resopas	Resopas
Sela			
Senožeti	Senožeti		
			Snoschet, mala
Sevorniki	Sevornik		
Snočice	Snočice	Snotzhizhe	Snozhide
solnah, Na	solnah, Na		
Srebotnjaki			
Srednjice	Srednjice		
Staje	Staje		
Sv. Martin	Sv. Martin		St. Martin
	studenec, Parski		
		Stenach, Per	
			Stenach
			Steni
			St. Justin
			Skerleuzich, nad
			Skeleuze
			Schumjem, nad
			Skali, per

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
			Skala, Velka
		Slebech	Slebech
			Slebich, na
			Schleb nad Casam
			Schlebam, nad
Ščitnice	Ščitnice	Schittenze	Schittenze
Štraklovc			
	Šilentabor		Schüllertabor
	špici, V		
Topelca	Topelca	Tupelza	Tupelzo
			Tupelzo, nad
Volarija	Volarija	Vollaria	Vollaria
Vrhki	Vrhki	Verhek	Verhek
	Vrti		
	vrti, Ravni		
		Vertujech, Per	Vertujech, per
vrti, Križni			
vrti, Maslovi	vrti, Maslovi		
vrti, Pulinovi	vrti, Pulinovi		
vrti, ravni			
vrti, Za			
Vrtovi	Vrtovi		
Vrtovi na Volariji			
	Vidmarce		
Vrtišče	Vrtišče		Vertische, per
			Verch, Derskouski
zevnik, Nad			
Ževniki			
Zgon			
zijalko, Pod			
Žlebi	Žlebi		Schlebi
KATASTRSKA OBČINA ZAGORJE			
Agatna meja			
Bisage	Bisaga		
			Borst, Sagorski
Boršt	Boršt		Borsta
Borštom, Pod			
Bregi	Breg		
		Breg, Na	Breg, Na
Bravinščki	Bravinščki		

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
Cerkvenica	Crkvenica		
		Cesti, Per	
Devci pod korom			
Devci pri Sv. Pavlu			
Devci proti Knežaku			
Devci rešelke			
Devci v Drskovškem jezeru			
Devci v pivščah			
Doline			
Dovci			
	Dolci		
		Douzam, Pod	
			Deuzi, per
	Devnice		
	dol, Videmski		
	Draga	Draga	Draga
	Drenovke		
			Dolino, Nad Sedmakovo
			Dolina, Na
			Dollini, per Ambrozihzovi
			dopelza, Na
Gorica	Gorica		
Gradec	Gradec		
	Gradcem, Pod		
Gradišče	Gradišče	Gradische	Gradischtsche
			Gradischtsche, Werch
Grmada	Grmada		Gromada
			Germada
	Gura		
			Graza, Na Verh
		Gubrike	Gubriki
			Grubaz
			Grubaz, Pod
			Hrib, Na
			Hrezeije, Pot
			Isiro, Kalsko
jezero, Malo (zagorsko)	jezero, Malo (zagorsko)	Isero, Mali	Isero, Mali
jezero, Veliko (zagorsko)	jezero, Veliko (zagorsko)		Isero, Velki
JURŠČE		Jursits, Dorf... Bei	
	jama, Mrzla		

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
Klančiči			
Kot			
Križi			
Kuclji	Kuclji		
			Klanz, Sagorski
lipah, Pri			
Lokavnik		Lokaunik	Lokaunik
Lokavniki, Nad			
Loke		Lokach, U	Lokach, u'
Lokvivniki			
Lož			
Luze			
		Luso, Na	Luso, Nad
	lazi, Pod		
	Lokavščica		
	lokev, Dulanja		
			lipkovke, Striz
			Loke, U
			Loke, u'
			Loqui, Per
Meja	Meje		
meja, Cerkvena			
meje, Robidne			
		Malinze	Malinze
Mlačica	Mlačice		
			malni, Per
Njive pri Sv. Pavlu	Njive pri Sv. Pavlu		
Njive proti Knežaku			
Njivice	Njivice	Nivize	Nivize
	Njive	Nive	Nive
			nivo, Nad Zerkveno
Ošleki	Ošljek		
			Ograde
		Ograda	Ograda
			Ograde per Loqui
Pivke, Dolnje		Piuke, Dolni	Piuke, Dolni
Pivke, Gornje			
	Pivke		
		Piuke, Velke	Piuke, Velke
Plehute	Plahute		

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
Podlaz		Pod Lasam	Pod Lasam
Podlazi			
Podnice			
Pomoklice	Pomoklice		
Prekopnice	Prekopnice	Prekopenze	Prekopeze
			Pre Kopenza
Presadniki			
	Pivščica		
	Podgočivje		
	Podrata		
		Petschi, Per	Petschi, Per
		Plakuze, Na	Plahuze, Na
		Plakunze	
Ribnik	Ribniki		
Robidnice			
Rožanc			
	Reber		
	reber, Pivka		
		Ripenze	Repenze
senožet, Cunarjeva			
Senožeti	Senožeti		
	Senožet		
Skrajniki			
Stružniki	Stružniki		
Sv. Pavel	Sv. Pavel		St. Paulus
ŠILENTABOR			Schullertabor
			Schiller Tabor, Pod
	Sv. Martin		
			Rofsie
			Rofsie, Verh
		Sulne	Sulne
			Skali, per
			Skalla, Bella
			Stene, Nad
			Stena nad velkem dolam
			Strapam, Nad
			Schupenza
			Segnam
Škrlevci	Škrlevci		Skerljevzih
Šumje	Šumje		

se nadaljuje ...

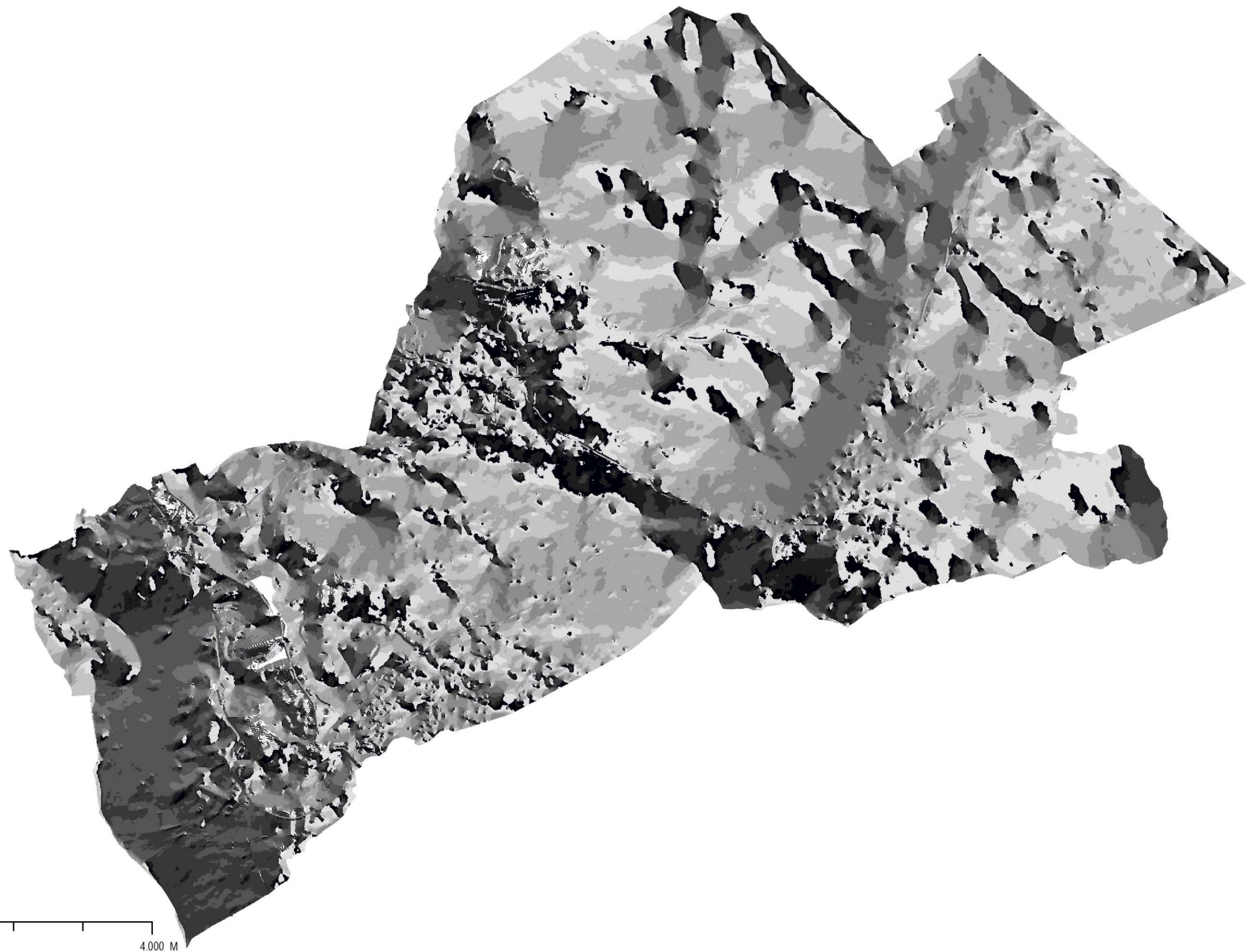
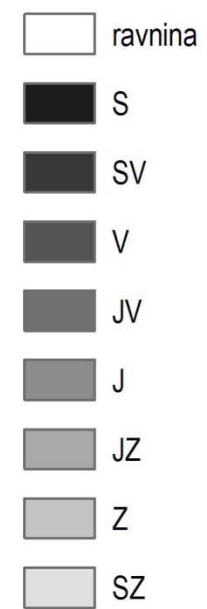
... nadaljevanje

Lokalni informatorji	Temeljni topografski načrt	Franciscejski kataster – zapisnik zemljiških parcel	Franciscejski kataster – zemljevid
			Schumjem, nad
		Trepenze	
			Tupliza
			Tschopenze
Udor	Udor		
Uostadevci			
	Uski		
	vt, Dolinarjev		
	vt, Flajšarjev		
	Vrti		
			vt, Pod Prinzov
			vt, Striz Logero
			vt, Saizhov
			Viderskidoll
Zadovc	Zadolc	Sa Douzam	Sadouzam
Zagoričnice			
ZAGORJE	ZAGORJE	SAGURIE	SAGURIE
Zaograde	Zaograde		
Zatrep			
Zevniki	Zelniki	Selnike	Selnike
Zgon	Zgon		Sgoni
			Sgoni, Na
		Sgoni, Pod	Sgoni, Pod
		Zollari, Per	Zollari, Per
			Zolari
Žlebi			
			Schlebi, Pod
			Shlebzih, V'

PRILOGA D1

EKSPOZICIJE

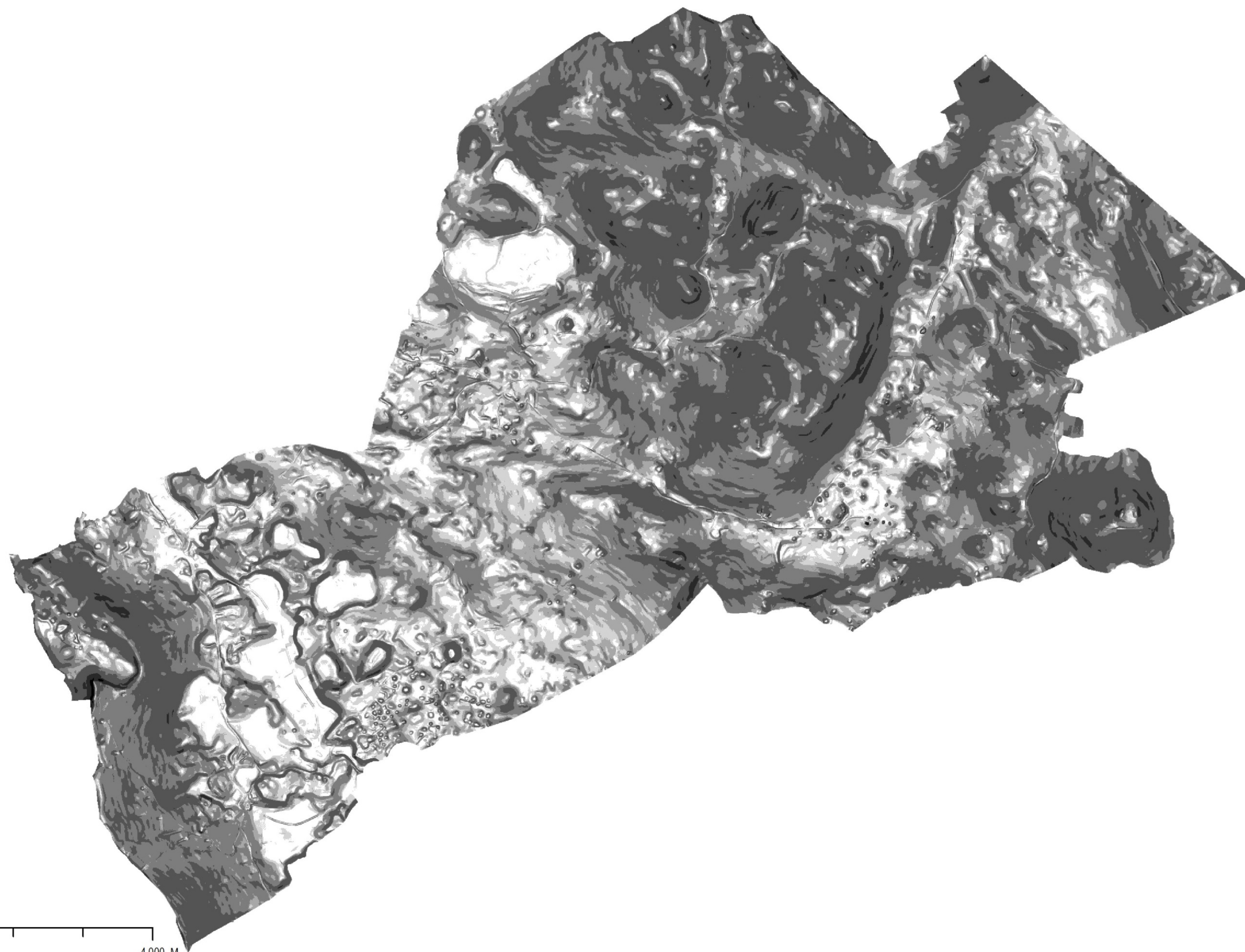
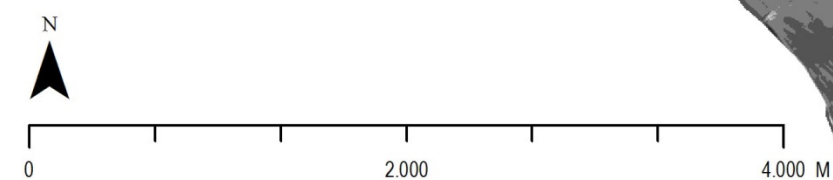
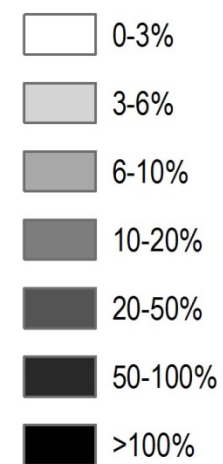
Legenda

PRILOGA D2

STRMINE

Legenda

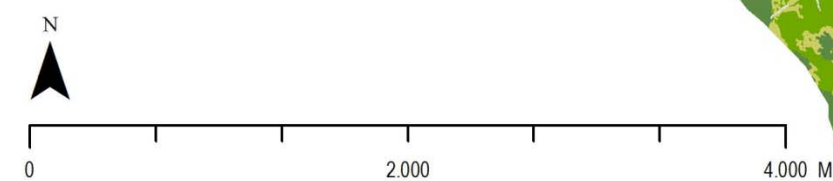

PRILOGA D3

RABA TAL

Legenda

- njiva, vrt
- ekstenzivni sadovnjak
- travnik
- kmetijsko zemljišče, zaraščeno z drevjem, grmičevjem
- neobdelano kmetijsko zemljišče
- gozd
- pozidano zemljišče
- vode in zamočvirjena zemljišča
- suho zemljišče s pomembnim rastlinskim pokrovom

PRILOGA E

VREDNOSTI SPREMENLJIVK, UPORABLJENIH ZA RAZVRŠČANJE LEDINSKIH ENOT V SKUPINE PODOBNOSTI

ID	ime enote	katastrska občina	površina enote	številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico										številске spremenljivke na razmernostni merski lestvici				simetrične binarne spremenljivke						asimetrične binarne spremenljivke										razvrstitev v razrede		
				odstotek ravnega terena v enoti	povprečni nagib enote	odstotek njiv in vrtov v enoti	odstotek travnikov v enoti	odstotek sadovnjakov v enoti	odstotek suhih zemljišč v enoti	odstotek vodnih in zamočvirjenih zemljišč v enoti	odstotek neobdelanih kmetijskih zemljišč v enoti	odstotek zemljišč v zaraščanju, dreves in grmičevja ter kmetijskih zemljišč, poraslih z drevjem v enoti	odstotek gozda v enoti	odstotek pozidanih zemljišč v enoti	minimalna nadmorska višina enote	razlika med najnižjo in najvišjo točko v enoti	povprečna ekspozicija enote	standardni odklon ekspozicije	jasno izražene	neizrazite	jasno izražene	neizrazite	pravilna	nepravilna	vrtače	suhozidi - vidni	površinska skalovitost	posamezna drevesa, grmovje	zrvice	gruče dreves	stnjen gozd	na meji enote	na parcelnih mejah			znotraj parcel
3	Pod zijalko	2503	4225	0,0	13,4	0,0	55,00	0,0	0,0	0	0	45,0	0,0	0,0	537	6	320,1	1,093804200	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	1	1
4	Ozidja	2503	12550	2,0	6,0	0,0	94,00	0,0	0,0	0	0	5,8	0,0	0,2	540	5	317,0	1,934375882	1	1	1	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	2	2	
5	Snočice	2503	34175	8,0	11,6	0,0	76,10	0,0	0,0	0	0	17,4	6,5	0,0	539	15	269,9	1,753607965	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	1	
6	Pod grižo	2503	7550	0,0	14,0	0,0	67,50	0,0	0,0	0	0	32,5	0,0	0,0	541	13	325,3	0,927943950	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	3	
7	Reber	2503	99150	0,2	14,4	1,5	68,30	1,2	0,0	0	0,1	6,3	21,9	0,8	541	26	41,4	1,310480981	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	0	1	4	
9	Prašnice	2503	151975	0,7	10,1	6,6	74,00	5,1	0,0	0	0	10,5	0,0	3,8	545	20	143,8	1,285500463	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	1	0	1	4	
10	Bleke	2503	17700	0,0	9,2	0,0	64,50	0,0	0,0	0	0	0,3	33,8	1,4	553	12	57,2	1,028995221	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	1	3	4	
11	Ščitnice	2503	26150	9,2	4,2	12,6	83,90	0,0	0,0	0	0,1	3,3	0,0	0,0	543	6	50,5	1,179264714	1	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	1	
12	Repečkoti	2503	20550	21,5	4,1	10,3	85,80	0,0	0,0	0	0	3,4	0,5	0,0	543	6	232,0	0,874197332	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	
13	Čeplesnice	2503	89400	0,1	16,6	0,0	62,10	0,0	0,0	0	0	13,4	23,5	1,1	544	26	172,0	1,767020625	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	2	2	
14a	Za vrti	2503	10925	0,0	13,2	3,9	74,10	0,0	0,0	0	0,9	16,5	0,0	4,6	552	11	77,9	0,354159905	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	4	
14b	Za vrti	2506	27225	0,6	5,4	1,7	84,90	9,0	0,0	0	0	0,4	0,0	4,0	601	7	355,6	0,719967697	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	2	
15	Pod bregi	2503	33350	0,0	10,5	13,9	72,70	0,0	0,3	0	0	10,6	0,0	2,4	542	22	46,2	0,695166474	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	1	3	
16	Srednjice	2503	46575	53,4	2,0	28,8	69,30	0,0	0,0	0	0	1,1	0,0	0,8	543	4	267,6	1,571620637	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	
17	Ivankovce	2503	99000	0,0	17,4	0,0	43,80	0,0	0,0	0	0	12,8	42,9	0,6	541	30	12,4	1,299463497	1	1	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	2	2	
18	Danšca	2503	23125	0,0	18,8	0,0	69,00	0,0	0,0	0	0	28,1	2,2	0,8	544	22	222,4	1,368087941	1	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	3	4	
19	Danšce	2503	23275	38,8	1,9	48,3	50,40	0,0	0,0	0	0	0,4	0,0	0,9	543	2	171,8	1,230752439	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	
20	Loka	2503	8500	0,0	11,1	0,0	90,60	0,0	0,0	0	0	0,0	9,1	0,3	542	9	157,9	0,888065527	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	3	5	
21	Jagnje doli	2503	50100	0,2	11,8	0,0	84,40	0,0	0,0	0	0	14,9	0,0	0,7	546	13	165,3	2,098946305	1	0	1	1	0	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	2	2	
22	Golobina	2503	133625	0,0	16,6	0,0	79,80	1,6	0,0	0	0	14,4	4,0	0,1	535	35	251,4	1,930560006	1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	4	
23	Male njivce	2503	13900	0,0	16,7	0,0	70,10	0,0	0,0	0	0	27,2	0,0	2,7	543	15	331,2	0,609453435	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	2	2	
24	Rosopasi	2503	23675	0,1	7,0	3,4	87,40	0,0	0,0	0	0	9,2	0,0	0,0	543	9	128,0	1,761289809	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	
25	Nad jamo	2503	35400	0,0	13,9	0,0	82,90	0,0	0,0	0	0	17,1	0,0	0,0	538	20	193,1	2,153040556	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	2	
26	Gmajna	2503	908050	0,0	12,4	0,0	0,60	0,0	0,0	0	0	0,0	99,2	0,2	575	148	283,9	1,220780987	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	6	
27	Pulinovi vrti	2503	5000	0,0	9,5	0,0	29,50	0,0	0,0	0	0	0,0	70,5	0,0	606	14	219,7	0,637303820	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	6	

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

ID	ime enote	katastrska občina	površina enote	številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico										številске spremenljivke na razmernostni merski lestvici				simetrične binarne spremenljivke			asimetrične binarne spremenljivke										razvrstitev v razrede					
				odstotek ravnega terena v enoti	povprečni nagib enote	odstotek njiv in vrtov v enoti	odstotek travnikov v enoti	odstotek sadovnjakov v enoti	odstotek suhih zemljišč v enoti	odstotek vodnih in zamočvirjenih zemljišč v enoti	odstotek neobdelanih kmetijskih zemljišč v enoti	odstotek zemljišč v zaraščanju, dreves in grmičevja ter kmetijskih zemljišč, poraslih z drevjem v enoti	odstotek gozda v enoti	odstotek pozidanih zemljišč v enoti	minimalna nadmorska višina enote	razlika med najnižjo in najvišjo točko v enoti	povprečna ekspozicija enote	standardni odklon ekspozicije	oblika zunanjih mej enote	oblika notranjih mej enote	oblika parcel	mikoreliefni pojavi	oblika visoke vegetacije	lega visoke vegetacije												
				jasno izražene	neizrazite	jasno izražene	neizrazite	pravilna	nepravilna	vrtiče	suhozidi -vidni	površinska skalovitost	posamezna drevesa, grmovje	zrvice	gruče dreves	stirjen gozd	na meji enote	na parcelnih mejah	znotraj parcel	klastri 4	klastri 6															
28	Staje	2503	1250	0,0	13,6	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	608	3	352,0	0,435903225	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	6	
29	Krške rebri	2503	206600	1,0	8,9	0,0	0,30	0,0	0,0	0	0	0,0	99,6	0,0	573	49	259,2	1,449051673	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	4	6
30a	Senožeti	2503	401175	0,3	9,7	0,0	49,30	0,0	0,0	0	0,1	17,8	31,9	0,8	540	51	208,2	1,626986904	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	2	2	
30b	Senožeti	2504	611750	0,4	13,4	0,0	36,00	0,0	0,0	0	0,2	15,9	47,4	0,5	544	38	296,2	1,755889155	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	1	3	4		
30c	Senožeti	2506	402325	0,0	24,6	0,0	1,30	0,0	0,0	0	0	2,2	95,8	0,7	702	167	197,5	1,345877235	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6		
31	Velike njivce	2503	48000	0,1	17,9	0,0	84,50	0,0	0,0	0	0,4	11,1	0,0	4,0	542	20	107,5	1,417786864	1	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	3	4	
32	Koti	2503	14175	0,0	11,7	0,0	77,80	0,0	0,0	0	0	22,2	0,0	0,0	537	17	211,6	0,792133503	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0	1	1	3		
33	Nad koti	2503	9350	2,1	3,3	0,0	91,70	0,0	0,0	0	0	8,3	0,0	0,0	551	3	150,0	1,384397197	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	1	
34	Zajcov hrib	2503	6675	0,0	7,3	0,0	98,50	0,0	0,0	0	0	1,5	0,0	0,0	552	4	163,5	0,923192130	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	3	5
35a	Rebrnice	2503	11575	0,0	12,2	0,0	97,60	0,0	0,0	0	0	2,4	0,0	0,0	542	12	179,6	0,425407962	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	1	1
35b	Rebrnice	2506	31875	0,0	14,9	0,0	39,90	0,0	0,0	0	0	0,8	51,1	8,2	652	27	286,0	1,011069048	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	4	6
36a	Bregi	2503	336100	0,1	12,9	0,0	26,20	0,0	0,0	0	0	10,4	63,2	0,3	536	85	242,2	1,439055236	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	2	2	
36b	Bregi	2504	101650	0,1	8,8	0,0	85,50	0,0	0,0	0	0	5,4	8,6	0,5	543	23	113,7	1,298372321	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	3	4
37a	Žlebi	2503	111800	0,0	14,0	0,0	67,30	0,0	0,0	0	0,2	8,2	23,1	1,2	540	51	224,2	0,849230937	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	2	2	
37b	Žlebi	2504	78875	0,0	19,1	0,0	93,00	0,0	0,0	0	0	6,7	0,0	0,3	639	75	67,6	0,539742451	1	0	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	1	0	2	2
38	Njive v jezeru	2503	3525	0,0	22,2	0,0	72,30	0,0	0,0	0	0	0,0	27,7	0,0	539	21	225,0	0,643658291	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	3
39	Parsko jezero	2503	31975	0,7	6,0	0,0	91,00	0,0	0,0	0	0	0,0	9,0	0,0	537	12	36,7	2,634939856	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1
40	Njive nad jezerom	2503	11550	0,0	9,1	0,0	86,80	0,0	0,0	0	0	3,9	9,1	0,2	540	12	60,2	0,439767894	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	1	1
41a	Hrib	2503	207700	0,1	15,3	0,0	69,20	0,0	0,0	0	0	14,4	16,3	0,0	539	135	221,8	1,597939883	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1	2	2
41b	Hrib	2506	183775	0,0	20,5	0,0	78,80	0,0	0,0	0	0	3,3	15,5	2,4	615	84	273,6	0,764916144	1	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	3	4
42	Za bregi	2503	11300	0,0	5,3	0,0	92,70	0,0	0,0	0	0	7,3	0,0	0,0	550	7	67,4	0,583698399	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1
43	Blake	2503	119350	15,2	3,9	7,2	87,80	0,7	0,0	0	0	1,4	2,2	0,8	535	7	17,8	1,576273347	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	3
44	Kamnec	2503	79800	0,0	20,2	0,0	26,30	0,0	0,0	0	0	10,7	51,2	11,8	539	174	209,0	1,644746878	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	3
45	Pri lužah	2503	48425	0,5	5,8	4,0	70,40	9,5	0,0	0	0	4,1	2,3	9,7	541	16	82,4	0,764211324	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	1	1
46	Doli	2503	146175	0,2	14,1	0,0	59,90	0,8	0,0	0	0	13,7	23,4	2,2	543	44	94,6	1,158292230	0	1	1	1	0	1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	2	2	
47	Srebotnjaki	2503	8250	0,0	13,5	0,0	58,80	0,0	0,0	0	0	14,5	26,7	0,0	543	18	91,4	0,448298675	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1
48	Plahute	2503	27525	0,2	7,2	2,8	81,80	0,2	0,0	0	0	12,7	0,0	2,5	541	13	87,3	0,753781199	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

ID	ime enote	katastrska občina	površina enote	številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico										številске spremenljivke na razmernostni merski lestvici				simetrične binarne spremenljivke			asimetrične binarne spremenljivke										razvrstitev v razrede																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
				odstotek ravnega terena v enoti	povprečni nagib enote	odstotek njiv in vrtov v enoti	odstotek travnikov v enoti	odstotek sadovnjakov v enoti	odstotek suhih zemljišč v enoti	odstotek vodnih in zamočvirjenih zemljišč v enoti	odstotek neobdelanih kmetijskih zemljišč v enoti	odstotek zemljišč v zaraščanju, dreves in grmičevja ter kmetijskih zemljišč, poraslih z drevjem v enoti	odstotek gozda v enoti	odstotek pozidanih zemljišč v enoti	minimalna nadmorska višina enote	razlika med najnižjo in najvišjo točko v enoti	povprečna ekspozicija enote	standardni odklon ekspozicije	oblika zunanjih mej enote		oblika notranjih mej enote		oblika parcel		mikoreliefni pojavi		oblika visoke vegetacije			lega visoke vegetacije																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

ID	ime enote	katastrska občina	površina enote	številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico										številске spremenljivke na razmernostni merski lestvici				simetrične binarne spremenljivke			asimetrične binarne spremenljivke										razvrstitev v razrede				
				odstotek ravnega terena v enoti	povprečni nagib enote	odstotek njiv in vrtov v enoti	odstotek travnikov v enoti	odstotek sadovnjakov v enoti	odstotek suhih zemljišč v enoti	odstotek vodnih in zamočvirjenih zemljišč v enoti	odstotek neobdelanih kmetijskih zemljišč v enoti	odstotek zemljišč v zaraščanju, dreves in grmičevja ter kmetijskih zemljišč, poraslih z drevjem v enoti	odstotek gozda v enoti	odstotek pozidanih zemljišč v enoti	minimalna nadmorska višina enote	razlika med najnižjo in najvišjo točko v enoti	povprečna ekspozicija enote	standardni odklon ekspozicije	oblika zunanjih mej enote	oblika notranjih mej enote	oblika parcel	mikoreliefni pojavi	oblika visoke vegetacije	lega visoke vegetacije											
73	Na solnah	2503	34875	0,0	62,4	0,0	25,90	3,2	0,0	0	0	4,4	66,5	0,0	679	71	351,1	1,497420303	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	3	4		
74	Volarija	2503	289350	0,0	25,3	0,0	31,90	0,0	0,0	0	0	13,2	54,9	0,0	611	84	232,8	1,322107415	1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	2	2		
75	Plešivec	2503	30525	0,0	29,6	0,0	69,70	0,0	0,0	0	0	8,7	17,7	3,9	647	43	318,2	0,773652250	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1	1	3	4		
76	Pod Hribom	2503	11725	0,0	9,1	0,0	99,80	0,0	0,0	0	0	0,2	0,0	0,0	659	11	217,3	0,440574433	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	3	
77	Nad zevnik	2503	5575	0,0	9,1	0,0	94,60	0,0	0,0	0	0	5,4	0,0	0,0	650	12	231,1	0,528639540	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	
78a	Zevnik	2503	6325	0,0	11,5	0,0	92,50	0,0	0,0	0	0	7,5	0,0	0,0	647	10	209,0	0,427595981	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1		
78b	Zevnik	2505	6025	0,0	9,0	0,0	99,20	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,8	699	7	157,8	0,802873573	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	3	5	
79	Križni vrti	2503	24325	0,1	11,0	0,0	58,60	0,0	0,0	0	0	10,2	31,2	0,0	646	15	239,5	1,308373401	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	2	2		
80	Veliki dol	2503	4700	0,0	4,9	0,0	95,70	0,0	0,0	0	0	4,3	0,0	0,0	645	2	265,8	1,588651091	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1		
81	Vrtovi na Volariji	2503	14100	0,0	17,2	0,0	28,70	0,0	0,0	0	0	22,3	48,9	0,0	652	34	261,1	1,367641861	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	3	5		
82	Pirčja dolina	2503	7100	0,0	18,9	0,0	36,60	0,0	0,0	0	0	3,5	59,9	0,0	639	10	230,7	1,609228552	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	1	3	5	
83	Vrtišče	2503	12625	0,0	16,8	0,0	65,30	0,0	0,0	0	0	0,0	34,7	0,0	628	19	39,7	0,448253059	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	3	4
84	Pod Primož	2503	12625	0,0	11,9	0,0	88,70	0,0	0,0	0	0	9,3	2,0	0,0	548	16	89,6	0,177528883	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	2	2
85	Kraške rebri	2503	87925	0,1	12,0	0,0	61,00	0,0	0,0	0	0	21,2	17,3	0,5	574	23	143,6	1,396271619	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	2	2		
86a	Krače	2503	23350	0,0	8,8	0,0	10,70	0,0	0,0	0	0	64,9	24,4	0,0	580	12	29,6	1,302871811	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	3	5	
86b	Krače	2505	204975	0,1	21,7	0,0	84,60	0,0	0,0	0	0	9,8	5,4	0,2	710	62	335,9	0,973281099	0	1	0	1	1	0	1	0	1	0	0	1	0	3	4		
87	Vrhki	2503	266475	0,0	17,3	0,0	0,70	0,0	0,0	0	0	3,3	96,0	0,0	541	86	229,6	0,877675681	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	4	6	
88	Malo drskovško jezero	2503	58075	1,6	6,2	0,0	87,90	0,0	0,0	0	0	3,5	7,3	1,2	538	9	97,9	2,233546538	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2	2	
89	Med (vmjs) jezera	2503	59025	0,0	18,3	0,0	19,70	0,0	0,0	0	0	0,3	80,1	0,0	542	23	93,1	1,853335064	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	4	6	
90	Veliko drskovško jezero	2503	141150	6,2	4,1	0,0	90,10	0,0	0,0	0	0	2,1	6,1	1,7	542	11	185,6	1,949396915	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	
91	Drenovke	2503	126750	0,0	18,3	0,0	2,20	0,0	0,0	0	0	0,0	97,8	0,0	544	44	195,0	0,606439082	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1	1	0	1	4	6
92a	Doline	2503	151850	0,0	16,5	0,7	15,90	0,0	0,0	0	0	3,3	80,1	0,0	574	41	147,6	1,443671455	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	4	6	
92b	Doline	2504	15050	0,0	15,2	0,0	6,30	47,3	0,0	0	0	21,6	0,0	24,8	563	21	40,7	1,037170992	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	2	2
92c	Doline	2506	228375	0,4	9,8	0,0	46,80	0,0	0,0	0	0	18,1	33,1	2,0	564	34	339,7	1,085043650	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	2	2	
93	Melina	2503	33675	0,0	27,2	0,0	30,40	0,0	0,0	0	0	0,0	69,6	0,0	580	45	11,6	0,385061825	0	1	0	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	4	6	
94a	Zevniki	2503	33550	0,0	14,5	0,0	64,50	0,0	0,0	0	0	0,0	35,5	0,0	569	17	250,3	1,933852207	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	3	5		
94b	Zevniki	2504	23775	0,9	3,4	13,6	75,50	2,3	0,0	0	0	2,5	0,0	6,1	561	4	27,8	0,912140926	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	1	1	

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

ID	ime enote	katastrska občina	površina enote	številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico										številске spremenljivke na razmernostni merski lestvici				simetrične binarne spremenljivke			asimetrične binarne spremenljivke										razvrstitev v razrede						
				odstotek ravnega terena v enoti	povprečni nagib enote	odstotek njiv in vrtov v enoti	odstotek travnikov v enoti	odstotek sadovnjakov v enoti	odstotek suhih zemljišč v enoti	odstotek vodnih in zamočvirjenih zemljišč v enoti	odstotek neobdelanih kmetijskih zemljišč v enoti	odstotek zemljišč v zaraščanju, dreves in grmičevja ter kmetijskih zemljišč, poraslih z drevjem v enoti	odstotek gozda v enoti	odstotek pozidanih zemljišč v enoti	minimalna nadmorska višina enote	razlika med najnižjo in najvišjo točko v enoti	povprečna ekspozicija enote	standardni odklon ekspozicije	jasno izražene	neizrazite	jasno izražene	neizrazite	pravilna	nepravilna	vrtače	suhozidi -vidni	površinska skalovitost	posamezna drevesa, grmovje	zrvice	gruče dreves			stnjen gozd	na meji enote	na parcelnih mejah	znotraj parcel	klastri 4
94c	Zevniki	2505	9025	0,0	9,7	0,0	87,30	0,0	0,0	0	0	12,2	0,0	0,6	705	9	185,3	1,548730233	0	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	3	4	
95	Njive v malem jezeru	2503	24425	7,9	6,0	0,0	74,90	0,0	0,0	0	0	3,3	21,8	0,0	540	9	341,0	1,517861047	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	
96	Ravni vrti	2503	19175	0,3	13,5	0,0	81,70	0,0	0,0	0	0	0,0	17,6	0,7	595	7	346,6	2,468805612	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	3	5
97	Maslovi vrti	2503	5300	0,0	5,7	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	609	12	309,4	0,822575566	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	4	6	
98a	Zgon	2503, 2506	400100	0,2	10,6	0,0	45,30	0,0	0,0	0	0,1	5,6	47,5	1,6	600	80	344,8	0,704234648	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	
98b	Zgon	2504	250775	0,2	12,2	0,4	86,40	1,4	0,0	0	2,7	6,0	0,0	3,1	549	33	123,4	1,713912921	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	2	2	
100	Plehute	2504	318850	0,5	16,5	0,4	75,60	0,0	0,0	0	0,2	7,0	16,1	0,7	553	115	62,6	0,822495448	1	1	0	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	
101	Skrajniki	2504	19950	0,0	13,3	0,0	91,40	0,0	0,0	0	0	1,0	3,3	4,4	572	16	75,1	0,442868444	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	2	2	
102	Pri lipah	2504	270500	0,0	19,1	0,0	61,50	0,0	0,0	0	0	3,2	35,0	0,3	557	107	57,5	0,439845889	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	2	2	
103	Luze	2504	20325	0,0	17,7	0,0	80,10	0,0	0,0	0	0	12,5	3,6	3,8	665	27	64,8	0,601578793	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0	1	0	1	0	1	3	4	
104	Nad Lokavniki	2504	7750	0,0	29,4	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	45,5	54,5	0,0	588	22	31,7	0,743559646	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	3	5	
105	Lokavnik	2504	6775	0,0	19,1	0,0	81,20	0,0	0,0	0	0	15,5	3,0	0,4	578	12	97,0	0,984144937	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	1	1
106	Podlazi	2504	39100	0,3	13,0	0,9	67,80	0,0	0,0	0	0	0,4	30,8	0,0	554	19	56,1	0,828610313	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	3	4
107	Dovci	2504	12625	1,0	5,7	8,9	66,70	4,8	0,0	0	0	16,4	0,0	3,2	560	7	61,9	1,772283128	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	1	1
108	Lokvivniki	2504	19125	0,0	9,8	19,7	79,60	0,0	0,0	0	0	0,7	0,0	0,0	574	7	66,8	1,698383078	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1
109	Lož	2504	7800	0,0	18,6	0,0	88,10	0,0	0,0	0	0	11,9	0,0	0,0	678	23	94,4	0,261894368	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	3	5	
110	Podlaz	2504	324950	0,0	30,0	0,0	42,20	0,0	0,0	0	0,9	19,9	36,9	0,1	560	158	91,6	0,360076654	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0	0	1	1	0	1	3	4	
111	Gorica	2504	152225	0,0	16,3	1,9	63,90	0,0	0,0	0	0,1	13,9	18,6	1,6	547	29	106,9	1,876759871	1	1	0	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	3	4	
112	Cerkvena meja	2504	9725	0,0	8,1	1,3	1,30	0,0	0,0	0	0	1,8	95,6	0,0	554	5	213,5	0,865900595	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	4	6
113	Devci pri sv. Pavlu	2504	15500	5,2	5,7	45,3	51,10	0,0	0,0	0	0	1,9	1,6	0,0	552	7	179,3	1,375828500	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	
114	Mlačica	2504	32275	2,0	8,1	7,0	75,80	0,0	0,0	0	1,5	4,1	10,8	0,9	553	11	105,2	0,785107174	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	3	4	
115	Njive pri sv. Pavlu	2504	58375	5,4	1,9	37,6	59,70	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	2,7	551	5	90,7	1,157450609	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	
118	Podnice	2504	30625	0,2	11,9	14,9	68,60	0,0	0,0	0	1,5	5,0	0,0	10,1	552	12	359,7	1,798520647	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3	
119	Pomoklice	2504	56100	1,7	3,3	4,4	92,90	0,0	0,0	0	0	0,8	1,2	0,7	551	9	49,6	1,360201982	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	3	
120	Devci rešelke	2504	19975	0,0	4,7	6,5	75,20	0,0	0,0	0	0	5,9	12,4	0,0	552	6	6,4	0,978718496	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	3	
121	Križi	2504	2325	0,0	5,1	0,0	75,30	0,0	0,0	0	0	24,7	0,0	0,0	552	4	100,5	0,953251547	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	3	
122	Zadovc	2504	102425	7,6	4,1	14,1	80,50	0,0	0,0	0	0	1,9	0,8	2,8	549	13	29,2	1,193485970	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	3	

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

ID	ime enote	katastrska občina	površina enote	številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico										številске spremenljivke na razmernostni merski lestvici				simetrične binarne spremenljivke						asimetrične binarne spremenljivke										razvrstitev v razrede			
				odstotek ravnega terena v enoti	povprečni nagib enote	odstotek njiv in vrtov v enoti	odstotek travnikov v enoti	odstotek sadovnjakov v enoti	odstotek suhih zemljišč v enoti	odstotek vodnih in zamočvirjenih zemljišč v enoti	odstotek neobdelanih kmetijskih zemljišč v enoti	odstotek zemljišč v zaraščanju, dreves in grmičevja ter kmetijskih zemljišč, poraslih z drevjem v enoti	odstotek gozda v enoti	odstotek pozidanih zemljišč v enoti	minimalna nadmorska višina enote	razlika med najnižjo in najvišjo točko v enoti	povprečna ekspozicija enote	standardni odklon ekspozicije	jasno izražene	neizrazite	jasno izražene	neizrazite	pravilna	nepravilna	vrtače	suhozidi -vidni	površinska skalovitost	posamezna drevesa, grmovje	živice	gruče dreves	stnjen gozd	na meji enote	na parcelnih mejah			znotraj parcel	klastri 4
122	Zadovc	2504	102425	7,6	4,1	14,1	80,50	0,0	0,0	0	0	1,9	0,8	2,8	549	13	29,2	1,193485970	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	3	
123	Uostadevci	2504	33775	0,0	6,8	3,2	87,20	0,0	0,0	0	0	9,5	0,0	0,1	549	16	121,0	1,116293327	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	3
124	Devci pod korom	2504	11850	1,9	4,5	15,8	81,40	0,0	0,0	0	0	0,2	0,4	2,1	552	7	232,9	1,394263899	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	
125	Prekopnice	2504	44425	12,3	4,7	7,2	88,70	0,0	0,0	0	0	2,0	0,0	2,1	549	10	220,2	1,052245917	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	
126	Meja	2504	17050	0,0	19,3	0,0	94,70	0,0	0,0	0	0	5,3	0,0	0,0	547	13	44,8	0,674307189	1	1	0	1	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	3	4	
127	Zagoričnice	2504	115775	9,8	3,8	0,2	98,10	0,0	0,0	0	0	1,6	0,2	0,0	544	9	71,9	1,394976615	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	
128	Klančiči	2504	9825	0,0	8,0	0,0	86,00	0,0	0,0	0	0	2,3	11,5	0,3	546	6	59,0	0,980137823	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1	2	2	
129	Robidnice	2504	29200	2,4	3,4	0,0	93,30	0,0	0,0	0	0	0,9	3,9	2,0	545	4	53,6	0,876228606	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	3	
130	Gornje Pivke	2504	255325	4,1	7,3	0,0	88,70	0,0	0,0	0	0	2,4	8,0	1,0	544	24	312,9	1,620202264	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	3	
131	Dolnje Pivke	2504	147450	13,2	6,8	0,0	90,10	0,0	0,0	0	0,4	7,2	2,0	0,4	543	22	261,7	1,839899038	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	3	
132	Malo zagorsko jezero	2504	47900	0,7	6,2	0,0	92,00	0,0	0,0	0	0	3,6	4,4	0,0	542	13	327,7	2,151909362	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	
133	Robidne meje	2504	57050	3,3	5,9	0,0	85,80	0,0	0,0	0	0,9	12,9	0,4	0,0	548	12	186,1	1,915497123	1	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	3	4	
134	Bravinščki	2504	137050	2,3	8,7	1,5	76,60	0,0	0,0	0	0	5,3	10,9	5,7	548	17	2,3	1,214775141	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1	2	2	
135	Veliko zagorsko jezero	2504	33450	0,7	7,8	0,0	93,40	0,0	0,0	0	0	0,0	6,6	0,0	547	10	17,7	2,096909840	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	
136	Pod Borštom	2504	1175925	0,3	10,8	0,0	51,80	0,0	0,0	0	0,2	26,6	20,2	1,2	547	69	239,8	1,795981560	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	3	4	
137	Ošleki	2504	75325	0,8	10,4	1,2	87,70	0,0	0,0	0	0	10,5	0,5	0,2	548	19	312,9	2,251732150	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	2	2	
138	Rožanc	2504, 2505	347100	0,0	21,2	0,0	42,50	0,0	0,0	0	0	28,0	28,6	0,9	696	121	27,4	0,522525343	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	3	4	
139	Cunarjeva senožet	2504	57350	0,0	23,4	1,0	92,90	0,3	0,0	0	0	1,1	0,7	3,9	698	36	194,8	0,569108576	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	0	1	3	5	
140	Ribnik	2504	3150	0,0	16,3	0,0	65,10	0,0	0,0	0	0	32,5	0,0	2,4	549	9	324,5	0,882997784	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2	2	
141	Gradec	2504	1600725	0,0	14,8	0,1	62,50	0,0	0,0	0	0,5	6,4	28,8	1,7	596	194	238,2	1,096498066	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	1	3	4	
142a	Cerkvenica	2504	56300	0,0	33,3	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	99,0	1,0	690	53	23,8	0,428043632	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
142b	Cerkvenica	2505	315575	0,0	15,9	0,1	83,10	0,0	0,1	0	0,3	7,5	7,7	1,1	731	114	225,6	0,791267167	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	3	4	
143a	Boršt	2504	448450	0,6	6,9	0,0	2,80	0,0	0,0	0	0	0,0	97,2	0,0	579	46	257,3	1,200328111	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
143b	Boršt	2506	455425	0,0	30,1	0,0	7,50	0,0	0,0	0,4	0	1,7	90,4	0,0	549	242	246,4	0,727520032	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
144	Presadniki	2504	2575	0,0	3,1	0,0	95,10	0,0	0,0	0	0	1,9	0,0	2,9	570	2	102,8	0,432802676	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	3	
145	Loke	2504	34425	3,0	5,8	0,0	90,00	0,0	0,0	0	0	8,1	0,0	2,0	549	7	111,5	1,918343423	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	3	5	
146	Zaograde	2504	13025	0,0	8,8	0,0	77,50	0,0	0,0	0	0	22,5	0,0	0,0	562	10	193,7	1,493106773	1	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	2	2	

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

ID	ime enote	katastrska občina	površina enote	številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico										številске spremenljivke na razmernostni merski lestvici				simetrične binarne spremenljivke						asimetrične binarne spremenljivke									razvrstitev v razrede			
				odstotek ravnega terena v enoti	povprečni nagib enote	odstotek njiv in vrtov v enoti	odstotek travnikov v enoti	odstotek sadovnjakov v enoti	odstotek suhih zemljišč v enoti	odstotek vodnih in zamočvirjenih zemljišč v enoti	odstotek neobdelanih kmetijskih zemljišč v enoti	odstotek zemljišč v zaraščanju, dreves in grmičevja ter kmetijskih zemljišč, poraslih z drevjem v enoti	odstotek gozda v enoti	odstotek pozidanih zemljišč v enoti	minimalna nadmorska višina enote	razlika med najnižjo in najvišjo točko v enoti	povprečna ekspozicija enote	standardni odklon ekspozicije	oblika zunanjih mej enote		oblika notranjih mej enote		oblika parcel		mikoreliefni pojavi			oblika visoke vegetacije			lega visoke vegetacije					
																	jasno izražene	neizrazite	jasno izražene	neizrazite	pravilna	nepravilna	vrtče	suhozidi -vidni	površinska skalovitost	posamezna drevesa, grmovje	zrvice	gruče dreves	stnjen gozd	na meji enote	na parcelnih mejah	znotraj parcel	klastri 4	klastri 6		
147	Kucli	2504	832625	0,1	8,9	0,0	24,40	0,0	0,0	0	0	6,8	68,6	0,1	547	88	239,5	1,188123180	0	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	3	4	
148	Devci v Drskovškem jezeru	2504	39950	1,3	3,0	0,0	71,30	0,0	0,0	0	0	20,5	8,0	0,1	543	4	336,3	0,665144430	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	1	3	
149	Stružniki	2504	90425	0,0	14,1	0,0	9,20	0,0	0,0	0	0	0,2	90,6	0,0	554	31	235,5	0,762024664	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	4	6	
150	Šumje	2504	548525	0,1	9,9	0,0	3,80	0,0	0,0	0	0	1,4	94,8	0,0	601	73	239,9	0,821420377	0	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6
151	Škrlevci	2504	584225	0,0	13,5	0,0	27,00	0,0	0,0	0	0	8,5	64,0	0,6	655	100	237,6	1,002769366	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	3	4	
152	Udor	2504	12200	0,0	24,5	0,0	63,30	0,0	0,0	0	0	0,0	36,7	0,0	562	15	165,9	1,911264270	1	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	3	5
153	Bisage	2504	14350	0,0	12,5	0,0	81,90	0,0	0,0	0	0	18,1	0,0	0,0	561	19	188,8	1,476561532	1	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	3	5
154	Agatna meja	2504	18925	0,0	11,5	0,0	71,90	0,0	0,0	0	0	13,6	13,7	0,8	551	10	157,1	0,857013013	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	3	4
155	Podgočivje	2504	99725	0,3	17,6	0,0	57,60	0,0	0,0	0	0	3,8	38,6	0,0	550	25	313,3	1,221897057	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	3	4
156	Njivce	2504	56050	6,2	5,0	11,5	84,50	0,0	0,0	0	0	1,9	0,0	2,1	552	9	143,9	1,266535373	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	3
157	Devci v pivščah	2504	43700	4,2	4,7	3,5	88,90	0,0	0,0	0	0	0,4	6,6	0,6	551	10	171,7	1,552900434	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	3
158	Devci proti Knežaku	2504	73775	3,9	7,7	0,0	91,70	0,0	0,0	0	0	3,2	5,1	0,0	552	25	41,1	0,904514960	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	3
160	Njive proti Knežaku	2504	128075	0,2	4,3	9,8	88,80	0,1	0,0	0	0	0,8	0,0	0,5	553	17	64,6	0,786068236	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	3
162	Nad Novakovo hišo	2505	90675	0,3	9,0	2,5	94,80	0,0	0,0	0	0	0,4	0,0	2,2	698	25	335,5	0,794847897	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	3
163	Dolenje njive	2505	80850	0,1	8,0	4,1	95,00	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,8	694	18	37,2	1,324355519	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	3
164	Ločice	2505	9200	0,0	24,5	0,0	89,90	0,0	0,0	0	0	10,1	0,0	0,0	700	20	0,8	0,485064772	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	3	4
165	Senožet	2505	400475	0,0	23,2	0,0	70,00	0,0	0,0	0	0,3	8,6	20,7	0,4	738	92	356,9	0,961807839	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	3	4
166	Štancleva senožet	2505	58700	0,0	35,7	0,0	16,70	0,0	0,0	0	0	39,1	42,9	1,2	714	83	0,5	0,099661880	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	3	4
167	Nad cerkvijo	2505	70475	0,0	7,0	2,9	96,90	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,2	699	29	17,8	0,585269834	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	3
168	Podmu	2505	8425	0,0	21,4	12,5	86,60	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,9	698	13	263,4	1,536227295	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	2	2
169	Brzdani	2505	75400	0,1	5,7	3,4	95,70	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,9	704	12	14,6	1,393083037	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	3
170	Za hrbtnem	2505	78550	0,6	6,5	1,6	95,50	0,0	0,0	0	0,2	1,9	0,0	0,8	703	15	280,5	1,234015693	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	3
171	Dolga dolina	2505	2425	0,0	8,7	0,0	99,00	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	1,0	711	3	21,4	1,303990333	1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	3	5	
172	Srednji vrti	2505	33950	0,4	8,6	0,0	93,10	0,0	0,0	0	0	6,9	0,0	0,0	714	16	324,0	1,096781903	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	2	2
173	Čukovke	2505	276025	0,0	22,6	0,0	51,00	0,0	0,0	0	0	21,3	27,1	0,5	717	114	313,3	0,902622868	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	1	3
174	Jurška gmajna	2505	1279100	0,2	14,5	0,0	58,70	0,1	0,0	0,2	5,1	16,2	18,5	1,1	690	193	265,9	1,197133150	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	3	4	
175	Picove solne	2505	5425	1,4	3,1	0,0	100,00	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,0	708	3	307,5	0,449081541	1	0	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	2	2

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

ID	ime enote	katastrska občina	površina enote	številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico										številске spremenljivke na razmernostni merski lestvici				simetrične binarne spremenljivke			asimetrične binarne spremenljivke										razvrstitev v razrede						
				odstotek ravnega terena v enoti	povprečni nagib enote	odstotek njiv in vrtov v enoti	odstotek travnikov v enoti	odstotek sadovnjakov v enoti	odstotek suhih zemljišč v enoti	odstotek vodnih in zamočvirjenih zemljišč v enoti	odstotek neobdelanih kmetijskih zemljišč v enoti	odstotek zemljišč v zaraščanju, dreves in grmičevja ter kmetijskih zemljišč, poraslih z drevjem v enoti	odstotek gozda v enoti	odstotek pozidanih zemljišč v enoti	minimalna nadmorska višina enote	razlika med najnižjo in najvišjo točko v enoti	povprečna ekspozicija enote	standardni odklon ekspozicije	jasno izražene	neizrazite	jasno izražene	neizrazite	pravilna	nepravilna	vrtače	suhozidni -vidni	površinska skalovitost	posamezna drevesa, grmovje	živice	gruče dreves			strnjen gozd	na meji enote	na parcelnih mejah	znotraj parcel	klastri 4
176	Vrtovi pri debelem kamnu	2505	20575	0,9	7,6	0,0	99,40	0,0	0,0	0	0	0,6	0,0	0,0	694	15	239,1	1,459796442	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	3	5	
177	Mrzli doli	2505	441475	0,1	22,3	0,1	33,50	0,0	0,0	0	0	14,5	51,8	0,0	782	131	257,9	1,328300099	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	3	4	
178	Lipovka	2505	95775	0,0	35,6	0,0	5,00	0,0	0,0	0	0	2,4	92,6	0,0	848	131	254,1	0,602456760	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
179	Plenkuni	2505	65000	0,1	26,7	0,0	21,50	0,0	0,0	0	0	8,6	69,9	0,0	779	90	308,1	1,219623749	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
180	Štrčeice	2505	502750	0,0	31,6	0,0	1,90	0,0	0,0	0	0	0,2	97,8	0,1	825	243	301,0	0,620662915	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
181	Kršičevce	2505	623625	0,0	33,3	0,0	11,50	0,0	0,0	0	0	3,2	85,3	0,0	926	165	101,5	1,882169891	0	1	0	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
182	Jezerca	2505	133975	0,0	27,1	0,0	81,40	0,0	0,0	0	0	4,5	14,1	0,0	1007	84	230,8	1,818331433	1	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	3	4	
183	Školi	2505	183575	0,0	22,7	0,0	13,90	0,0	0,0	0	0,3	14,8	71,0	0,0	768	86	294,7	1,238139395	0	1	0	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
184	Zadnja kula	2505	450	0,0	12,6	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	730	2	350,6	0,619804490	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
185	Macov vrt	2505	6400	0,8	4,0	0,0	99,60	0,0	0,0	0	0	0,4	0,0	0,0	728	3	144,9	0,460378587	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	3	5	
186	Čejdnikov hrbec	2505	328700	0,0	17,9	0,0	82,20	0,0	0,0	5,7	0	3,6	7,5	1,1	739	126	220,6	0,692423008	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	3	4	
187	Devci pred gozdom	2505	292175	0,0	20,4	0,0	18,00	0,0	0,0	0,1	0	6,5	75,0	0,4	795	115	283,5	0,967058155	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
188	Ulovke	2505	375050	0,0	23,8	0,0	65,10	0,0	0,0	3	0	2,5	28,4	1,1	804	106	254,2	1,221932470	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1	3	
189	Klančič	2505	337250	0,0	15,2	0,1	75,60	0,0	0,0	0	0,2	20,7	1,3	2,1	702	68	184,9	1,575822055	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	3	4	
190	Lokvica	2505	1700	0,0	20,3	0,0	94,10	0,0	0,0	0	0	5,9	0,0	0,0	740	5	331,7	1,681937972	1	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	3	4	
191	Vrtovi pod Klančičem	2505	25175	0,0	11,4	0,0	81,90	0,0	0,0	0	0	18,1	0,0	0,0	710	18	200,0	1,680097159	1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	3	4	
192	Škrvanova dolina	2505	4325	0,0	24,0	0,0	100,00	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,0	700	13	155,0	1,064527980	0	1	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	3	4	
193	Vrtovi pod borovci	2505	15250	0,0	9,6	4,1	92,50	0,0	0,0	0	0	3,4	0,0	0,0	705	9	134,7	0,434955266	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	3	4	
194	V gadnjah	2505	14900	0,2	10,9	0,0	93,10	0,0	0,0	0	0	2,5	0,0	4,4	701	11	202,4	1,310629355	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	3	5
195	Frictove doline	2505	16700	0,7	11,1	0,0	82,00	0,0	0,0	0	0	18,0	0,0	0,0	711	10	219,9	1,347264695	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	3	5
196	Flajšarjev vrt	2505	17225	0,0	3,6	0,0	99,90	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,1	718	6	199,1	0,603375660	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	3	5	
197	Drgašev vrt	2505	26050	0,0	20,7	0,0	93,60	0,0	0,0	0	0	6,1	0,0	0,3	686	19	250,4	2,199696437	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	3	5	
198	Stara lokev	2505	875	0,0	2,2	0,0	65,70	0,0	31,4	0	0	2,9	0,0	0,0	730	1	224,1	0,648220092	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	4	
199	Debela gora	2505	811775	0,0	28,3	0,0	0,50	0,0	0,0	0	0,1	0,1	99,3	0,0	819	249	166,1	0,774077273	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
200	Lazi vrh Korena	2505	172850	0,0	13,0	0,0	58,80	0,0	0,0	0	0	1,6	39,6	0,0	851	57	242,9	0,969013555	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	1	3	4		
201	Smrečnica	2505	2978250	0,0	18,9	0,0	0,40	0,0	0,0	0	0	0,6	99,0	0,0	785	356	260,1	1,032748644	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
202	Štajnrajhov laz	2505, 2506	232925	0,0	17,1	0,0	4,90	0,0	0,0	0	0	0,1	94,9	0,0	754	77	294,3	0,957557296	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	4	6

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

ID	ime enote	katastrska občina	površina enote	številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico										številске spremenljivke na razmernostni merski lestvici				simetrične binarne spremenljivke						asimetrične binarne spremenljivke										razvrstitev v razrede			
				odstotek ravnega terena v enoti	povprečni nagib enote	odstotek njiv in vrtov v enoti	odstotek travnikov v enoti	odstotek sadovnjakov v enoti	odstotek suhih zemljišč v enoti	odstotek vodnih in zamočvirjenih zemljišč v enoti	odstotek neobdelanih kmetijskih zemljišč v enoti	odstotek zemljišč v zaraščanju, dreves in grmičevja ter kmetijskih zemljišč, poraslih z drevjem v enoti	odstotek gozda v enoti	odstotek pozidanih zemljišč v enoti	minimalna nadmorska višina enote	razlika med najnižjo in najvišjo točko v enoti	povprečna ekspozicija enote	standardni odklon ekspozicije	jasno izražene	neizrazite	jasno izražene	neizrazite	pravilna	nepravilna	vrtače	suhozidli -vidni	površinska skalovitost	posamezna drevesa, grmovje	živice	gruče dreves	strnjen gozd	na meji enote	na parcelnih mejah			znotraj parcel	klastri 4
203	Novčkova mlaka	2505	27450	0,8	5,2	0,0	53,30	0,0	0,0	0	0	0,0	46,7	0,0	865	16	170,2	0,788055073	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	3	4	
205	V vratih	2506	55700	0,9	7,6	0,0	97,20	0,0	0,0	0	0	1,8	0,0	1,0	605	15	302,9	1,564471114	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	2	2	
206	Škrbelice	2506	39425	0,2	11,4	0,0	94,60	0,0	0,0	0	0,6	3,6	0,0	1,2	607	29	295,8	1,052620322	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	2	2		
207	Hrbce	2506	93625	0,5	8,5	2,9	91,20	0,0	0,0	0	0	5,3	0,0	0,6	594	21	308,7	1,284870453	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	2	2	
208	Pri čekeh	2506	17950	0,0	11,5	0,0	91,50	0,0	0,0	0	0	7,9	0,6	0,0	607	11	7,1	1,112373502	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	2	2	
209	Meje pri borih	2506	96850	0,1	11,3	0,0	83,10	0,0	0,0	0	0	1,2	15,7	0,0	599	31	326,9	1,186308828	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	2	2		
210	Kraška reber	2506	166800	0,2	12,4	0,0	52,00	0,0	0,0	0	0	5,8	40,7	1,5	576	32	335,8	1,300632923	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2		
211	Široke njive	2506	50425	0,0	9,3	3,0	94,00	0,0	0,0	0	0	2,1	0,0	0,9	583	17	307,0	1,232599537	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	2	2		
212	Dolge njive	2506	27825	0,1	6,7	0,0	94,30	0,0	0,0	0	0	5,5	0,2	0,0	577	11	350,6	1,015466929	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	2	2	
213	Komiščak	2506	48000	0,8	8,5	0,0	57,30	0,0	0,0	0	0	10,8	31,8	0,1	573	19	315,5	1,661875652	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	3	4	
214	Jazbine	2506	16975	0,0	16,5	0,0	61,30	0,0	0,0	0	0	4,7	34,0	0,0	571	18	26,0	1,352441553	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	1	0	1	3	4	
215	Krase	2506	218750	0,1	9,4	0,0	91,30	0,0	0,0	0	0	6,7	1,2	0,8	562	27	183,2	1,416335831	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	2	2
216	Kamnitke	2506	109350	0,5	6,9	0,0	96,80	0,0	0,0	0	0	2,7	0,0	0,5	567	31	30,8	1,408519028	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	2	2
217	Žefrandol	2506	38275	1,6	9,3	1,2	98,10	0,0	0,0	0	0	0,5	0,0	0,2	568	18	354,7	1,736925005	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	2	2
218	Meje za vasjo	2506	39700	0,0	15,5	0,1	92,60	0,1	0,0	0	0	2,1	0,0	5,1	569	28	320,2	0,842618557	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	2	2
219	Meje nad jezerom	2506	141500	0,3	11,1	0,0	83,30	0,2	0,0	0	0	10,3	3,4	2,8	550	52	7,0	0,709384765	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	2	2	
220	Njive za Jerinovo hišo	2506	13375	0,6	8,3	0,0	78,90	13,5	0,0	0	0	6,2	0,0	1,5	588	12	345,4	0,658826660	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	1	2	2	
221	Male njive	2506	84675	0,5	8,6	0,0	88,40	2,7	0,0	0	0	6,8	1,0	1,1	579	22	14,6	1,129567323	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	2	2	
222	Konci	2506	395450	0,1	11,7	0,0	71,70	0,0	0,0	0	0,8	10,7	15,9	0,8	543	70	317,0	1,089206531	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	2	2	
223	Pod hruško	2506	69075	0,0	8,3	0,0	97,10	0,3	0,0	0	0	1,1	1,4	0,1	584	18	348,4	0,648462338	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	2	2	
224	Dol	2506	15575	0,0	8,0	0,0	95,50	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	4,5	595	9	65,4	1,362807297	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	2	2	
225	Žlebič	2506	13075	0,0	8,2	0,0	93,70	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	6,3	595	6	295,9	0,868561548	0	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	2	2	
226	Pod hribom	2506	84575	0,0	13,4	0,0	74,90	0,0	0,0	0	0	5,3	18,1	1,7	593	34	270,1	0,646278082	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	0	1	1	2	2	
227	Primožca	2506	85775	0,0	26,9	0,0	12,70	0,0	0,0	0	0	0,2	85,4	1,7	583	68	306,0	0,556703697	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
228	Jagršče	2506	75775	0,0	17,1	0,0	12,90	0,0	0,0	0	0	0,0	86,3	0,7	602	85	267,2	0,731111001	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
229	Palška gmajna	2506	1932225	0,0	21,6	0,0	9,50	0,0	0,0	0	0,9	7,4	81,6	0,6	608	273	261,9	1,349930439	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
230	Vrh hriba	2506	64000	0,0	25,0	0,0	1,00	0,0	0,0	0	0	0,0	99,0	0,0	661	48	14,3	1,153607902	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	4	6

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

ID	ime enote	katastrska občina	površina enote	številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico										številске spremenljivke na razmernostni merski lestvici				simetrične binarne spremenljivke						asimetrične binarne spremenljivke										razvrstitev v razrede			
				odstotek ravnega terena v enoti	povprečni nagib enote	odstotek njiv in vrtov v enoti	odstotek travnikov v enoti	odstotek sadovnjakov v enoti	odstotek suhih zemljišč v enoti	odstotek vodnih in zamočvirjenih zemljišč v enoti	odstotek neobdelanih kmetijskih zemljišč v enoti	odstotek zemljišč v zaraščanju, dreves in grmičevja ter kmetijskih zemljišč, poraslih z drevjem v enoti	odstotek gozda v enoti	odstotek pozidanih zemljišč v enoti	minimalna nadmorska višina enote	razlika med najnižjo in najvišjo točko v enoti	povprečna ekspozicija enote	standardni odklon ekspozicije	jasno izražene	neizrazite	jasno izražene	neizrazite	pravilna	nepravilna	vrtče	suhozidi -vidni	površinska skalovitost	posamezna drevesa, grmovje	zrvice	gruče dreves	stnjen gozd	na meji enote	na parcelnih mejah			znotraj parcel	klastri 4
231	Birtov vrt	2506	12000	0,0	9,3	0,0	30,40	0,0	0,0	0	0	0,0	69,4	0,2	677	11	203,2	0,495055753	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	6	
232	Veliki vrti	2506	97425	0,1	10,6	0,0	56,00	0,0	0,0	0	0	6,0	36,1	1,8	629	42	329,9	0,765396403	0	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	2	2	
233	Za grižo	2506	14225	0,0	11,4	0,7	77,70	8,6	0,0	0	0	10,5	0,0	2,5	601	13	38,6	0,638537935	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	1	2	2	
234	Podvrtec	2506	67850	0,2	7,7	0,0	81,40	0,1	0,0	0	0	17,5	0,4	0,6	598	19	8,9	0,785244910	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1	1	2	2	
235	Križec	2506	4325	0,0	7,8	0,0	100,00	0,0	0,0	0	0	0,0	0,0	0,0	595	5	40,5	0,890051938	1	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	2	2	
236	Filajeva meja	2506	11450	0,0	10,3	0,0	98,00	0,0	0,0	0	0	2,0	0,0	0,0	610	12	3,2	0,205483333	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	3	5	
237	Mali vrti	2506	51875	0,1	11,7	0,0	79,70	0,0	0,0	0	0	11,9	8,3	0,1	606	34	345,3	0,487039342	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	3	4	
238	Solne	2506	111050	0,0	14,9	0,0	75,30	0,0	0,1	0	1,3	14,6	8,8	0,0	669	57	261,3	0,791852470	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	2	2	
239	Marendov vrt	2506	8300	0,0	21,1	0,0	77,70	0,0	0,0	0	0	0,0	22,3	0,0	690	14	217,3	0,414943814	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	3	4	
240	Zagorska reber	2506	638675	0,0	35,2	0,0	2,10	0,0	0,0	0	0	0,1	97,7	0,0	712	159	129,7	0,341671238	1	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
241	Gore	2506	424550	0,0	23,0	0,0	1,90	0,0	0,0	0	0	1,3	95,5	1,3	694	142	284,4	0,702479396	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
242	Hrbec	2506	89800	0,0	28,8	0,0	39,70	0,0	0,0	0	0	4,9	54,8	0,6	549	284	290,9	1,105639989	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	3	4	
243	Ropotija	2506	256675	0,1	15,5	0,0	20,00	0,0	0,0	0	0	5,0	74,9	0,1	726	102	143,2	0,981042701	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	3	4	
244	Poušna	2506	65200	0,0	17,9	0,0	1,20	0,0	0,0	0	0	0,0	98,7	0,1	832	35	68,4	0,956267792	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	4	6	
245	Mrtanov laz	2506	160725	0,0	15,9	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	829	68	152,9	0,685780148	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	4	6
246	Jurški tali	2506	318750	0,2	15,3	0,2	9,60	0,0	0,0	0	0	0,0	90,1	0,0	774	64	269,7	1,400616327	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6
247	Parti	2506	565425	0,0	20,3	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	768	93	145,7	1,172982291	0	1	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
248	Tomaškova špica	2506	15075	0,0	13,7	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	809	22	199,5	0,548252899	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
249	Glavica	2506	78375	0,0	27,4	0,0	0,70	0,0	0,0	0	0	0,1	99,2	0,0	828	58	290,9	1,435425051	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
250	Ulovka	2506	212550	0,0	32,4	0,0	0,20	0,0	0,0	0	0	0,1	99,7	0,0	803	110	239,4	2,407312971	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	4	6
251	Pogane	2506	755675	0,0	28,4	0,0	0,40	0,0	0,0	0	0	0,0	99,0	0,6	762	166	278,6	1,586451648	1	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
252	Škrmjaki	2506	488025	0,0	26,3	0,0	7,80	0,0	0,0	0	0	1,0	91,0	0,2	566	217	248,1	0,789523263	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
253	Palške senožeti	2506	158575	0,0	25,2	0,0	1,30	0,0	0,0	0	0	0,0	98,5	0,1	775	104	218,6	1,093318741	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	4	6
254	Pulinove hoje	2506	160225	0,0	22,6	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	803	56	282,6	1,116713869	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
255	Plešivica	2506	237725	0,0	32,2	0,0	12,20	0,0	0,0	0	0	0,5	87,2	0,0	839	128	218,9	1,004380279	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
256	Vrh kraja	2506	500	0,0	3,3	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	841	1	308,0	0,517548165	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	4	6
257	Penkova senožet	2506	267075	0,0	28,9	0,0	7,70	0,0	0,0	0	0	0,1	92,2	0,0	789	139	256,0	1,581788748	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

ID	ime enote	katastrska občina	površina enote	številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico										številске spremenljivke na razmernostni merski lestvici				simetrične binarne spremenljivke			asimetrične binarne spremenljivke										razvrstitev v razrede					
				odstotek ravnega terena v enoti	povprečni nagib enote	odstotek njiv in vrtov v enoti	odstotek travnikov v enoti	odstotek sadovnjakov v enoti	odstotek suhih zemljišč v enoti	odstotek vodnih in zamočvirjenih zemljišč v enoti	odstotek neobdelanih kmetijskih zemljišč v enoti	odstotek zemljišč v zaraščanju, dreves in grmičevja ter kmetijskih zemljišč, poraslih z drevjem v enoti	odstotek gozda v enoti	odstotek pozidanih zemljišč v enoti	minimalna nadmorska višina enote	razlika med najnižjo in najvišjo točko v enoti	povprečna ekspozicija enote	standardni odklon ekspozicije	oblika zunanjih mej enote	oblika notranjih mej enote	oblika parcel	mikroreliefni pojavi	oblika visoke vegetacije	lega visoke vegetacije												
																	jasno izražene	neizrazite	jasno izražene	neizrazite	pravilna	nepravilna	vrtče	suhozidi -vidni	površinska skalovitost	posamezna drevesa, grmovje	zivice	gruče dreves	stnjen gozd	na meji enote	na parcelnih mejah	znotraj parcel	klastri 4	klastri 6		
258	Jaklovka	2506	622625	0,0	30,0	0,0	0,00	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	756	154	275,6	1,450033325	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6		
259	Pod Sušjakom	2506	105450	0,0	29,9	0,0	0,00	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	778	117	235,4	0,367758987	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	4	6		
260	Sušjak	2506	621800	0,0	28,9	0,0	2,10	0,0	0	0	0,1	97,8	0,0	683	197	279,5	1,150106226	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
261	Lipje	2506	288875	0,0	26,1	0,0	1,10	0,0	0	0	0,0	98,9	0,0	763	92	289,1	1,422645237	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
262	Klenske senožeti	2506	920825	0,0	23,3	0,0	0,30	0,0	0	0	0,0	99,6	0,0	623	232	233,2	1,354323124	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
263	Sajeve senožet	2506	68250	0,0	28,3	0,0	2,50	0,0	0	0	1,3	96,0	0,1	697	97	1,7	0,943285707	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
264	Vratca	2506	103950	0,0	26,5	0,0	3,10	0,0	0	0	0,0	96,7	0,3	705	81	117,4	2,050337409	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
265	Velika jezera	2506	385525	7,4	3,1	0,0	75,90	0,0	0,1	0	0	16,3	7,3	0,5	542	12	284,7	1,781726411	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	3	
266	Krištanca	2506	120225	1,2	9,4	0,0	68,00	0,0	0,0	0	0	21,0	9,7	1,3	568	26	72,6	1,334168112	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	2	2		
267	Kamnišče	2506	206350	0,6	10,6	0,0	61,10	0,0	1,3	0	0	5,0	30,1	2,5	544	38	24,3	0,738038151	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	1	3	4	
268	Nad jezerom	2506	8250	0,0	10,0	0,0	98,80	0,0	0,0	0	0	1,2	0,0	0,0	566	13	32,9	0,476314421	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	3	5	
269	Mala jezera	2506	220050	5,6	2,8	0,0	94,80	0,0	0,4	0	0	3,9	0,0	0,9	543	9	117,3	1,417750681	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	3	
270	Ždink	2506	169475	1,3	15,6	0,0	38,40	0,0	0,0	0	0	1,7	60,0	0,0	550	55	189,3	1,505220802	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	3
271	Za Seljivcem	2506	99075	0,0	26,6	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,2	99,7	0,0	565	72	246,2	0,705175523	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6
272	Seljivec	2506	148250	0,0	24,2	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	14,8	85,2	0,0	565	45	250,1	2,434565805	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6
273	Vrh boršta	2506	94825	0,0	21,1	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	633	67	345,6	1,385057023	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6
274	Nad Ždinkom	2506	448225	0,0	23,0	0,0	0,90	0,0	0,7	0	0	1,4	97,0	0,0	545	164	247,8	0,871239676	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6
275	Jezerščak	2506	463325	0,0	18,6	0,0	2,80	0,0	1,6	0	0	1,9	93,5	0,3	546	59	169,9	2,152384597	1	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6
276	Trnske gmajne	2506	1125975	0,0	23,9	0,0	0,20	0,0	0,0	0	0	0,0	99,8	0,0	573	201	253,8	0,968510841	0	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6
277	Podlipje	2506	123775	0,0	31,3	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	703	119	273,6	0,817448006	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6
278	Nagnojevec	2506	253925	0,0	29,9	0,0	0,10	0,0	0,0	0	0	0,0	99,9	0,0	721	111	234,4	1,549424270	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6
279	Hudičevka	2506	162050	0,0	32,7	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	765	89	97,5	0,712832341	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6
280	Špiček	2506	61250	0,0	34,4	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	718	79	25,2	1,283576556	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6
281	Na koritih	2503	21825	0,0	43,1	0,0	4,60	0,0	0,0	0	0	0,0	95,4	0,0	612	88	269,3	0,102933126	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6
282	Vidovski dol	2504	21325	0,0	29,5	0,0	81,00	0,0	0,0	0	0	16,6	2,3	0,0	557	29	319,7	0,755673713	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	1	3	5
283	Pri Cunarju	2506	6550	0,0	18,1	0,0	58,80	0,0	0,0	0	0	3,8	32,8	4,6	709	15	185,4	0,485318197	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	3	4
284	Bele stene	2506	775	0,0	35,0	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	848	9	135,0	0,000000000	1	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6

se nadaljuje ...

... nadaljevanje

ID	ime enote	katastrska občina	površina enote	številске spremenljivke z intervalno mersko lestvico										številске spremenljivke na razmernostni merski lestvici				simetrične binarne spremenljivke				asimetrične binarne spremenljivke										razvrstitev v razrede					
				odstotek ravnega terena v enoti	povprečni nagib enote	odstotek njiv in vrtov v enoti	odstotek travnikov v enoti	odstotek sadovnjakov v enoti	odstotek suhih zemljišč v enoti	odstotek vodnih in zamočvirjenih zemljišč v enoti	odstotek neobdelanih kmetijskih zemljišč v enoti	odstotek zemljišč v zaraščanju, dreves in grmičevja ter kmetijskih zemljišč, poraslih z drevjem v enoti	odstotek gozda v enoti	odstotek pozidanih zemljišč v enoti	minimalna nadmorska višina enote	razlika med najnižjo in najvišjo točko v enoti	povprečna ekspozicija enote	standardni odklon ekspozicije	oblika zunanjih mej enote		oblika notranjih mej enote		oblika parcel		mikoreliefni pojavi			oblika visoke vegetacije			lega visoke vegetacije						
																			jasno izražene	neizrazite	jasno izražene	neizrazite	pravilna	nepravilna	vrtače	suhozidi -vidni	površinska skalovitost	posamezna drevesa, grmovje	zrvice	gruče dreves	strijen gozd			na meji enote	na parcelnih mejah	znotraj parcel	klastri 4
285	Šežgancova ulovka	2506	24425	0,0	9,0	0,0	60,90	0,0	0,0	0	0,5	18,1	20,5	0,0	852	16	206,7	1,362408854	1	0	0	1	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	3	4
286	Na poganah	2506	50775	0,1	13,7	0,0	67,70	0,0	0,0	0	0	1,1	28,9	2,2	876	21	238,6	1,486772135	1	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	3	4	
287	Žleb	2506	22350	0,0	30,1	0,0	20,10	0,0	0,0	0	0	57,5	22,4	0,0	777	66	284,6	0,971039968	1	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	3	4	
288	Drugi Jerus	2506	70325	0,0	29,2	0,0	0,60	0,0	0,0	0	0	0,5	98,5	0,4	825	49	187,0	1,389167258	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
289	Prvi Jerus	2506	34100	0,0	31,6	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,4	99,6	0,0	814	44	345,4	1,832615579	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
290	Tretji Jerus	2506	53900	0,0	28,3	0,0	0,10	0,0	0,0	0	0	0,0	99,5	0,4	824	60	86,6	0,929661975	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
291	V kavi	2506	9500	0,0	18,0	0,0	6,30	0,0	0,0	0	0	0,0	93,7	0,0	843	24	146,5	0,940918023	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
292	Stara kava	2506	15950	0,0	11,3	0,0	64,90	0,0	0,0	0	0	1,1	31,0	3,0	839	20	255,2	1,155955561	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	3	4	
293	Na policah	2506	228750	0,0	27,8	0,0	11,70	0,0	0,0	0	0	4,1	84,2	0,0	703	131	258,4	0,553436341	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	3	4	
294	Na ležiščih	2506	25075	0,0	12,8	0,0	0,00	0,0	0,0	0	0	0,0	100,0	0,0	747	17	227,6	0,394040920	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	
295	Birtova senožet	2506	26500	0,9	12,9	0,0	50,40	0,0	0,0	0	0	7,1	42,5	0,0	685	14	125,8	1,245224030	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	3	4	
296	Mali kačji dol	2506	5525	0,0	17,0	0,0	95,50	0,0	0,0	0	0	0,5	4,1	0,0	668	14	53,8	0,584702785	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	3	4	
297	Veliki kačji dol	2506	13975	0,0	33,0	0,0	3,90	0,0	0,0	0	0	3,2	92,8	0,0	663	40	279,5	0,687918139	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	4	6	
298	Medvedji dol	2506	12150	0,0	30,3	0,0	39,90	0,0	0,0	0	0	0,0	60,1	0,0	702	27	179,5	1,225179911	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	4	6	

PRILOGA F

VREDNOSTI ZA VSE SPREMENLJIVKE, ZA KATERE SO BILI NAREJENI OKVIRJI Z ROČAJI

mean = povprečje
sd = standardni odklon
IQR = Q (Q3-Q1) širina okvirja
0% = minimum
25% = Q1 prvi kvartil
50% = mediana
75% = Q3 tretji kvartil
100% = maksimum
data:n = število enot v posamezni skupini

ODSTOTEK RAVNEGA TERENA

```
> numSummary(podatki[, "E1_ravno_ods"], groups=podatki$klastri4_stari,
+ statistics=c("mean", "sd", "IQR", "quantiles"), quantiles=c(0,.25,.5,.75,1))
```

	mean	sd	IQR	0%	25%	50%	75%	100%	data:n
1	3.82028986	8.5997021	4.2	0	0	0.3	4.2	53.4	69
2	0.30142857	0.5430704	0.3	0	0	0.1	0.3	2.3	70
3	0.22553191	0.5907779	0.1	0	0	0.0	0.1	3.3	94
4	0.02666667	0.1358987	0.0	0	0	0.0	0.0	1.0	75

POVPREČNI NAGIB

```
> numSummary(podatki[, "N_povp"], groups=podatki$klastri4_stari, statistics=c("mean", "sd", "IQR",
"quantiles"), quantiles=c(0,.25,.5,.75,1))
```

	mean	sd	IQR	0%	25%	50%	75%	100%	data:n
1	9.172464	7.228414	7.30	1.9	4.300	6.80	11.600	38.4	69
2	12.305714	5.064823	6.20	3.1	8.625	11.40	14.825	30.5	70
3	16.728723	8.793896	10.35	2.2	10.650	15.35	21.000	62.4	94
4	22.996000	8.490765	12.45	3.3	17.100	24.20	29.550	43.1	75

POVPREČNA EKSPOZICIJA ENOTE

```
> numSummary(podatki[, "E_povp"], groups=podatki$klastri4_stari, statistics=c("mean", "sd", "IQR",
"quantiles"), quantiles=c(0,.25,.5,.75,1))
```

	mean	sd	IQR	0%	25%	50%	75%	100%	data:n
1	162.4290	105.46354	168.300	6.4	64.60	171.70	232.900	359.7	69
2	183.7229	122.78557	245.100	2.3	63.30	188.15	308.400	355.6	70
3	168.9415	99.54884	163.475	0.5	76.25	177.55	239.725	356.9	94
4	219.8853	85.13693	104.800	1.7	174.70	246.20	279.500	352.0	75

RAZLIKA MED MAKSIMALNO IN MINIMALNO NADMORSKO VIŠINO ENOTE

```
> numSummary(podatki[, "nmv_delta"], groups=podatki$klastri4_stari, statistics=c("mean", "sd",  
"IQR", "quantiles"), quantiles=c(0,.25,.5,.75,1))
```

	mean	sd	IQR	0%	25%	50%	75%	100%	data:n
1	19.59420	28.15990	11.00	2	7	12.0	18.00	174	69
2	31.61429	27.32483	23.75	3	15	21.5	38.75	135	70
3	44.45745	54.09761	48.75	1	12	20.0	60.75	284	94
4	93.38667	73.43224	85.50	1	44	77.0	129.50	356	75

MINIMALNA NADMORSKA VIŠINA ENOTE

```
> numSummary(podatki[, "nmv.min"], groups=podatki$klastri4_stari, statistics=c("mean", "sd", "IQR",  
"quantiles"), quantiles=c(0,.25,.5,.75,1))
```

	mean	sd	IQR	0%	25%	50%	75%	100%	data:n
1	580.1014	63.62878	31.00	535	543.00	550.0	574.00	804	69
2	584.5857	50.12838	51.75	536	548.00	568.0	599.75	714	70
3	647.2872	95.57845	150.25	535	557.75	649.5	708.00	1007	94
4	699.1200	105.08825	185.50	541	601.50	703.0	787.00	926	75

MAKSIMALNA NADMORSKA VIŠINA ENOTE

```
> numSummary(podatki[, "nmv.max"], groups=podatki$klastri4_stari, statistics=c("mean", "sd", "IQR",  
"quantiles"), quantiles=c(0,.25,.5,.75,1))
```

	mean	sd	IQR	0%	25%	50%	75%	100%	data:n
1	599.6957	79.87588	51.00	542	554.0	561	605.00	910	69
2	616.2000	52.64692	46.75	545	582.5	601	629.25	736	70
3	691.7447	111.17002	163.00	551	586.0	700	749.00	1091	94
4	792.5067	132.16742	185.00	559	687.5	831	872.50	1141	75

RABA: GOZD

```
> numSummary(podatki[, "R2000"], groups=podatki$klastri4_stari,  
+ statistics=c("mean", "sd", "IQR", "quantiles"), quantiles=c(0,.25,.5,.75,1))
```

	mean	sd	IQR	0%	25%	50%	75%	100%	data:n
1	6.713043	12.16679	7.300	0.0	0.0	0.40	7.300	60.0	69
2	12.598571	16.71586	23.175	0.0	0.0	3.35	23.175	63.2	70
3	21.484043	22.91699	34.525	0.0	0.0	17.65	34.525	93.0	94
4	92.885333	10.56131	8.900	51.1	90.8	97.80	99.700	100.0	75

RABA: NEOBDELANO KMETIJSKO ZEMLJIŠČE

```
> numSummary(podatki[, "R1600"], groups=podatki$klastri4_stari, statistics=c("mean", "sd", "IQR",  
"quantiles"), quantiles=c(0,.25,.5,.75,1))
```

	mean	sd	IQR	0%	25%	50%	75%	100%	data:n
1	0.03188406	0.1874698	0	0	0	0	0	1.5	69
2	0.12714286	0.4634219	0	0	0	0	0	2.7	70
3	0.14255319	0.5772552	0	0	0	0	0	5.1	94
4	0.01733333	0.1095116	0	0	0	0	0	0.9	75

RABA: ZEMLJIŠČA V ZARAŠČANJU, DREVESA IN GRMIČEVJE TER KMETIJSKA ZEMLJIŠČA, PORASLA Z GOZDNIM DREVJEM

```
> numSummary(podatki[, "R1410_1500_1800"], groups=podatki$klastri4_stari, statistics=c("mean",  
"sd", "IQR", "quantiles"), quantiles=c(0,.25,.5,.75,1))
```

	mean	sd	IQR	0%	25%	50%	75%	100%	data:n
1	7.986957	11.781527	9.500	0	1.100	3.30	10.600	70.7	69
2	9.095714	7.142574	9.825	0	3.525	6.95	13.350	32.5	70
3	9.552128	11.609745	12.300	0	1.275	6.00	13.575	64.9	94
4	1.148000	2.807055	0.900	0	0.000	0.00	0.900	14.8	75

RABA: NJIVE IN VRTOVI

```
> numSummary(podatki[, "R1100"], groups=podatki$klastri4_stari, statistics=c("mean", "sd", "IQR",  
"quantiles"), quantiles=c(0,.25,.5,.75,1))
```

	mean	sd	IQR	0%	25%	50%	75%	100%	data:n
1	5.58260870	10.3567818	7.2	0	0	0	7.2	48.3	69
2	0.88714286	2.6736460	0.0	0	0	0	0.0	12.5	70
3	0.34574468	1.2043528	0.0	0	0	0	0.0	7.0	94
4	0.02933333	0.1706691	0.0	0	0	0	0.0	1.3	75

RABA: TRAVNIKI

```
> numSummary(podatki[, "R1300"], groups=podatki$klastri4_stari, statistics=c("mean", "sd", "IQR",  
"quantiles"), quantiles=c(0,.25,.5,.75,1))
```

	mean	sd	IQR	0%	25%	50%	75%	100%	data:n
1	78.221739	17.787974	22.700	10.3	69.300	81.80	92.000	99.8	69
2	74.330000	19.907499	29.625	6.3	61.650	78.30	91.275	100.0	70
3	67.112766	25.427313	27.900	0.0	57.375	71.75	85.275	100.0	94
4	5.637333	9.296698	7.600	0.0	0.000	1.30	7.600	39.9	75